

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์

ของ

มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

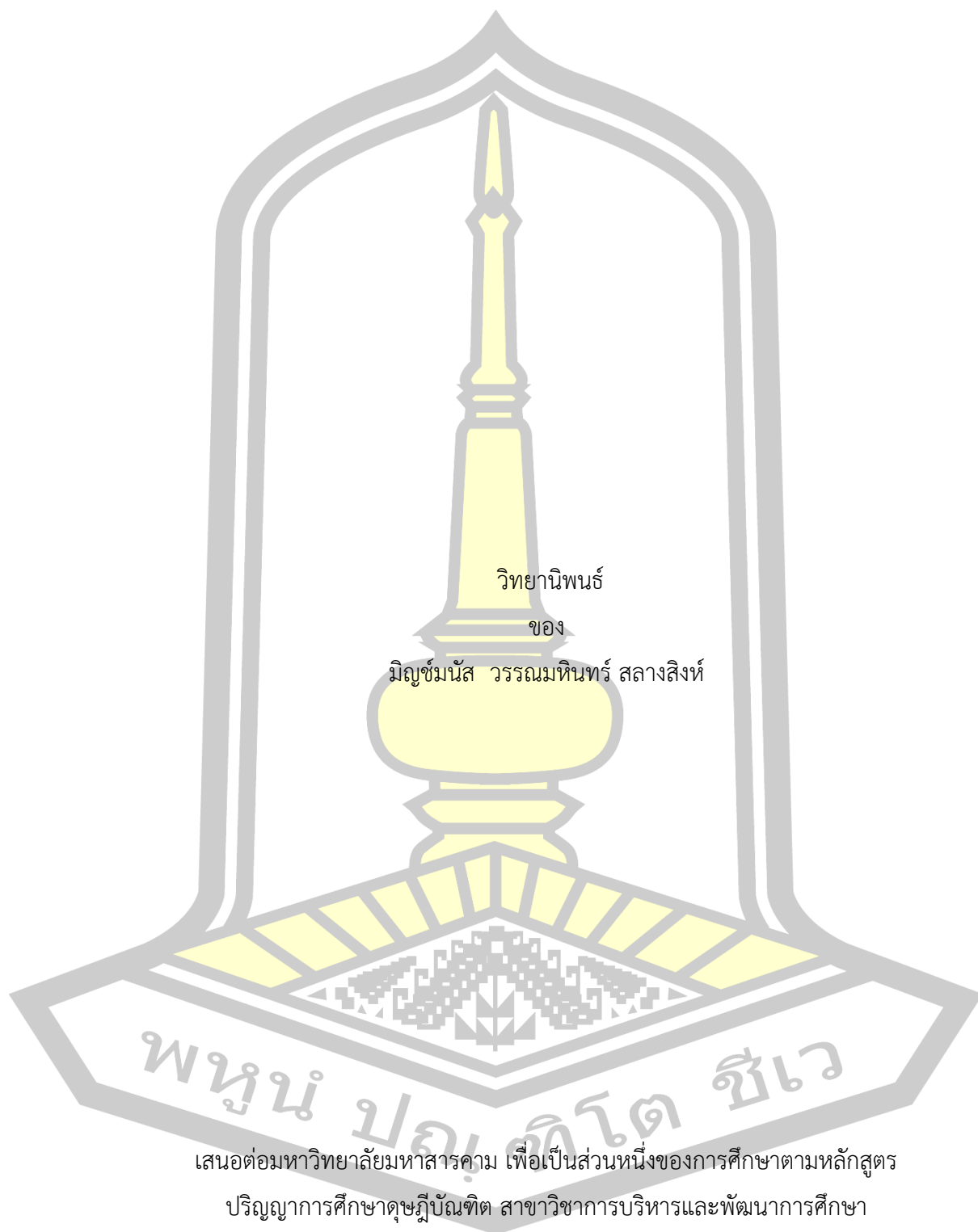
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์

ของ

มิถุชัมน์ส วรณมทินทร์ สलगสิงห์

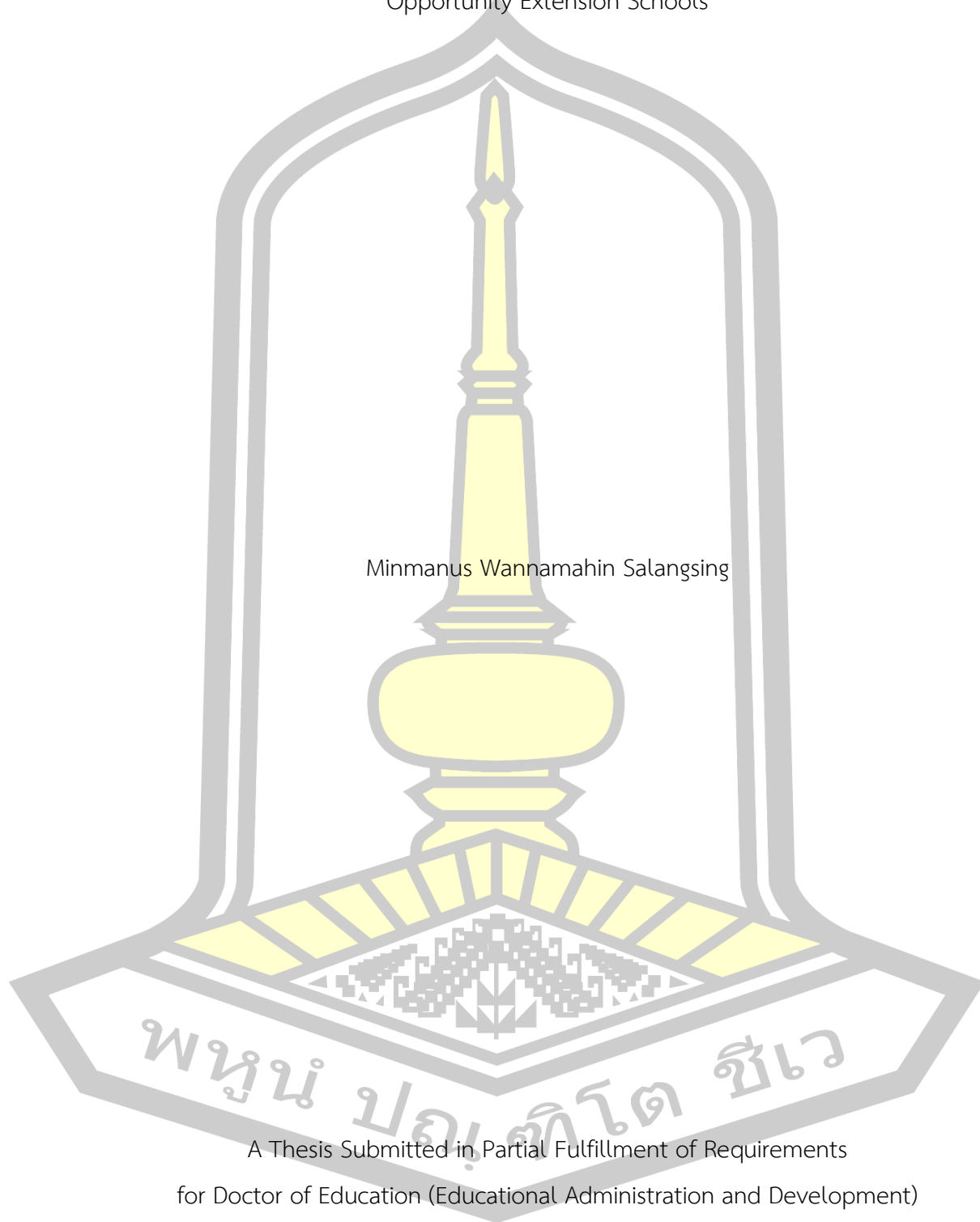
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of Healthy School Educational Management Model in Educational
Opportunity Extension Schools

Minmanus Wannamahin Salangsing

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Education (Educational Administration and Development)

May 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางมิญช์มนัส วรรณมทินทร์ สلاغสิงห์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....กรรมการ

(รศ. ดร. ธรินธร นามวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา		
ผู้วิจัย	มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ		
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 550 คน และสำหรับเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยัน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม จำนวน 3 โรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 ศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ของโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3) ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ 4) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ และ 5) ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ 2) พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 4) ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และ 5) มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงานและมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี 3) บริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และองค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา 2) ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน รองลงมาคือ สุขภาวะของโรงเรียน สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และสุขภาวะของผู้เรียน ตามลำดับ

2. รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก

3. ผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ พบว่า โดยภาพรวมหลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมหรือมีระดับสุขภาวะสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ โดยก่อนการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ

คำสำคัญ : โรงเรียนสุขภาวะ, การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ, รูปแบบการจัดการศึกษา

TITLE	The Development of Healthy School Educational Management Model in Educational Opportunity Extension Schools		
AUTHOR	Minmanus Wannamahin Salangsing		
ADVISORS	Associate Professor Pacharawit Chansirisira , Ed.D.		
DEGREE	Doctor of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

The purpose of the present study was to develop the healthy school educational management model in educational opportunity extension school. There were 3 phases of the study. Phase 1 was the study related to the elements and the indicators of healthy school educational management in educational opportunity extension schools. The sample for exploratory factor analysis was 550 consisted of school administrators, teachers who responsible for the head of academic department and teachers, the sample for confirmatory factor analysis was 320. The research instrument was questionnaire and the statistics used to analyze the data were exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis. Phase 2 was the development of the healthy school educational management model in educational opportunity extension schools, the informants of this phase consisted of the school administrators and teachers who responsible for the head of academic department in 3 schools where there was the best practicing and 12 experts for connoisseurship. The research instruments were semi-structured interview questions and model evaluation form. The statistics used for analyzing the data were content analysis, mean and standard deviation. Phase 3 was the study the results of the implementation the healthy school educational management model, the participants were 35 consisted of the school administrators, teachers, school committee boards, parents and the community leaders of the schools where the

model was implemented. The research instruments were evaluation form and questionnaire. The data were analyzed using mean and standard deviation.

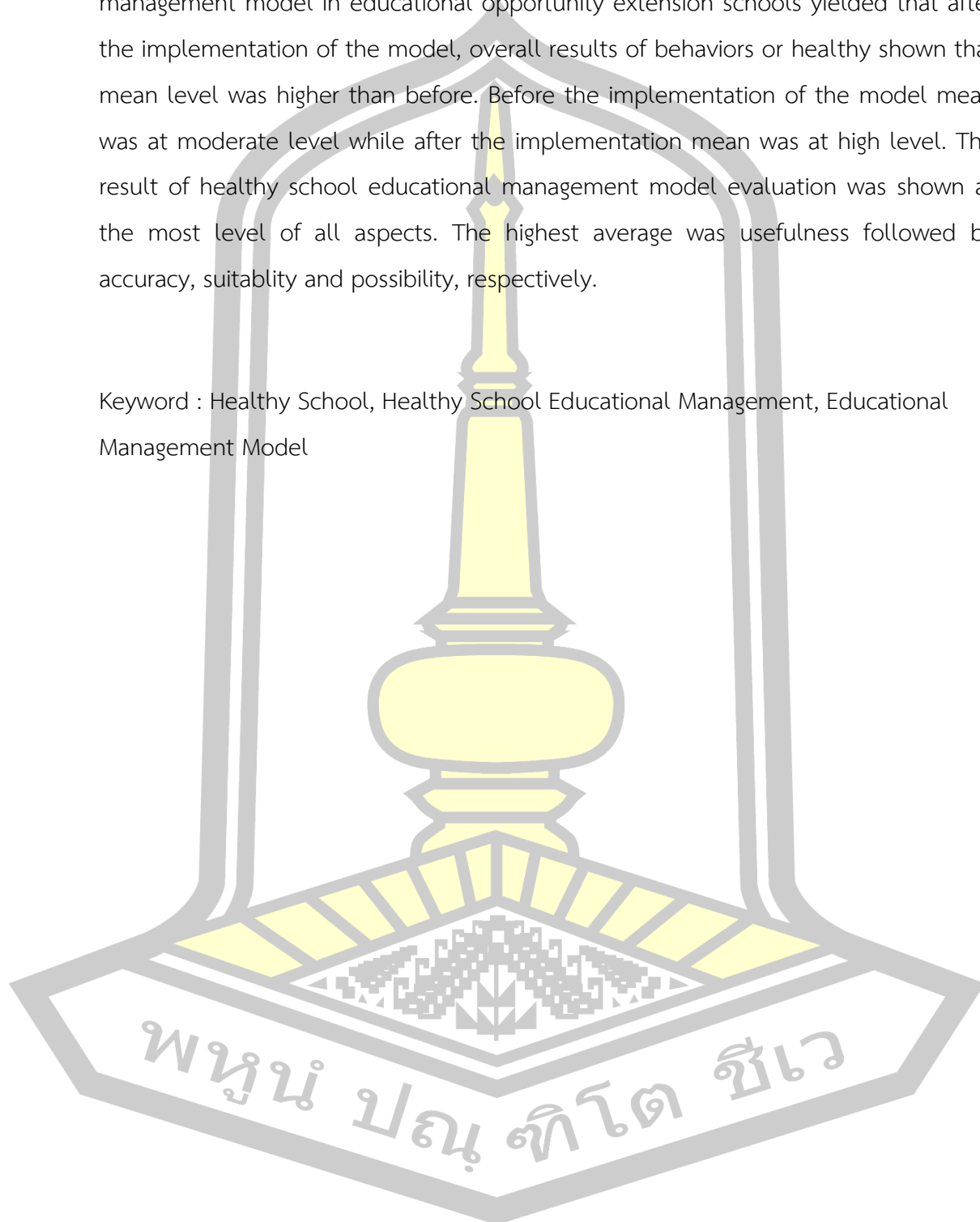
The research results were presented as follows:

1. There were 4 elements and 16 indicators of healthy school educational management in educational opportunity extension schools which shown as following. Element 1: health of the students comprised of 5 indicators included the learners had learning skills, 2) having coexist happily skills, 3) having virtue and consciously conservation, 4) having life skills and health skills, and 5) having safety skills. Element 2 : health of the school consisted of 5 indicators, comprised of 1) management system to promote healthy, 2) development the curriculum and teachers to enable learning management, 3) active learning management and having evaluation continuously, 4) development of innovation and having professional in teaching, and 5) having collaboration and the supporting learners system. Element 3 : health of the environment comprised of 3 indicators included 1) managing of the environment to facilitate learning, 2) developing the security system, nutrition and food sanitation system, 3) waste managing and hygienic sanitation systems. Element 4: health of family and community consisted of 3 indicators comprised of 1) participation and responsibility of the community for the education management, 2) participation of family to promote healthy, 3) creation good relationship in the family. The most important element was health of family and community, followed by health of the school, health of the environment and health of students respectively.

2. The healthy school educational management model in educational opportunity extension schools consisted of 1) principles and rationales, 2) purpose of the model, 3) structure and contents of the model, 4) operational process, 5) approaches for measurement and assessment the model and 6) conditions for adopting the model. The result of the model suitability evaluation was rated in the most level, and the possibility evaluation of the model was rated in more level.

3. The results of implementation the healthy school educational management model in educational opportunity extension schools yielded that after the implementation of the model, overall results of behaviors or healthy shown that mean level was higher than before. Before the implementation of the model mean was at moderate level while after the implementation mean was at high level. The result of healthy school educational management model evaluation was shown at the most level of all aspects. The highest average was usefulness followed by accuracy, suitability and possibility, respectively.

Keyword : Healthy School, Healthy School Educational Management, Educational Management Model

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันท์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะ ช่วยเหลือและสละเวลาแก้ไขข้อบกพร่อง รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ประธานกรรมการ สอบ รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ กรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาถ่ายทอด ความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวก ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนคณะครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเมืองจำปาชั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคุณพ่อวิเชียร คุณแม่เอ็ง วรรณมทินทร์ คุณมานิส สलगสิงห์ เด็กชายวิชัยคุปต์ เด็กชายพิชยคุปต์ เด็กชายชนม์ปกรณ์ สलगสิงห์ และญาติพี่น้องทุกท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนเป็น กำลังใจ ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาดำเนินการมา รวมทั้งผู้ที่ให้ความช่วยเหลืออีก หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด จึงขอขอบคุณท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย คุณค่าและประโยชน์ทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแก่เวทิต่า บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

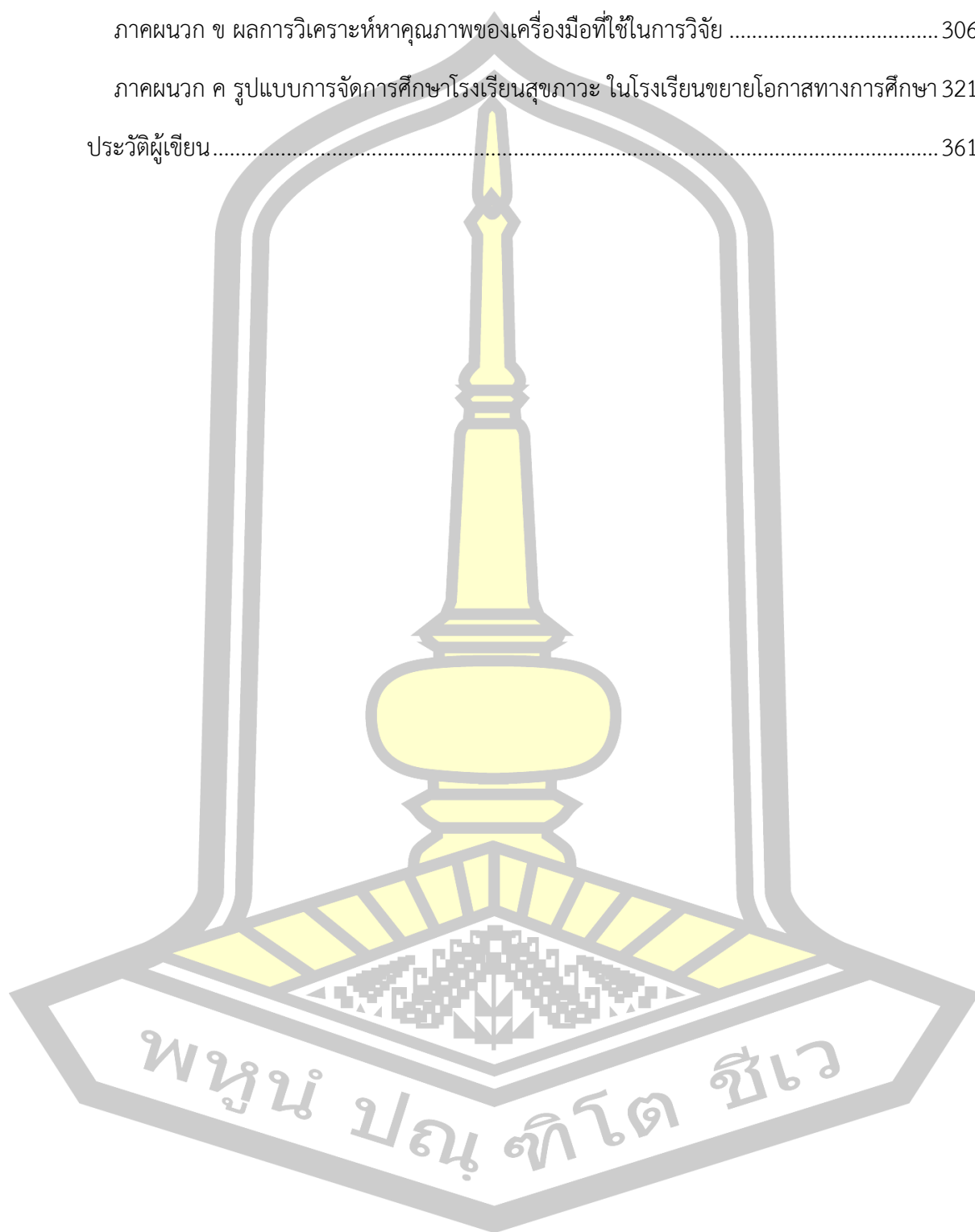
มิญช์มนัส วรรณมทินทร์ สलगสิงห์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพประกอบ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	12
การดำเนินงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	28
โรงเรียนสุภาพะ.....	32
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	77
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
งานวิจัยในประเทศ.....	94

งานวิจัยต่างประเทศ.....	105
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	109
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา.....	111
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา.....	124
ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น.....	130
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	136
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	136
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุข ภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	136
ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	187
ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	229
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	239
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	239
สรุปผล.....	239
อภิปรายผล.....	241
ข้อเสนอแนะ.....	251
บรรณานุกรม.....	252
ภาคผนวก.....	262

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	263
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	306
ภาคผนวก ค รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	321
ประวัติผู้เขียน.....	361

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบโรงเรียนสุขภาวะ	48
ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มจังหวัดโดยแบ่งตามจังหวัด สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา.....	112
ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	114
ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 2	120
ตาราง 5 ความถี่ และร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	137
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวแปรสังเกตได้ของ การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ด้านสุขภาวะของผู้เรียน.....	139
ตาราง 7 ค่า KMO and Bartlett's Test.....	148
ตาราง 8 ค่าความร่วมกัน (Communalities).....	149
ตาราง 9 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน สะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน.....	150
ตาราง 10 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน	152
ตาราง 11 ค่า KMO and Bartlett's Test.....	154
ตาราง 12 ค่าความร่วมกัน (Communalities).....	155
ตาราง 13 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน สะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน	156
ตาราง 14 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน	158
ตาราง 15 ค่า KMO and Bartlett's Test.....	162
ตาราง 16 ค่าความร่วมกัน (Communalities)	162

ตาราง 17 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม.....	163
ตาราง 18 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม.....	164
ตาราง 19 ค่า KMO and Bartlett's Test.....	166
ตาราง 20 ค่าความร่วมกัน (Communalities).....	166
ตาราง 21 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน.....	167
ตาราง 22 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน.....	168
ตาราง 23 แสดงองค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ.....	170
ตาราง 24 ความถี่ และร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	172
ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบ.....	173
ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน.....	175
ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน.....	176
ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม.....	178
ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน.....	180
ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	181
ตาราง 31 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง.....	185
ตาราง 32 สรุปประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	199

ตาราง 33 เนื้อหาสาระของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ.....	207
ตาราง 34 วัตถุประสงค์ และแนวทางดำเนินกิจกรรม ด้านสุขภาวะของผู้เรียน.....	219
ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	227
ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้	229
ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา.....	231
ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	234
ตาราง 39 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา โรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	236

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
ภาพประกอบ 2 กรอบการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา	73
ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียน	76
ภาพประกอบ 4 ระยะเวลาวิจัย วิธีดำเนินงาน และผลที่ได้รับ	110
ภาพประกอบ 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน.....	176
ภาพประกอบ 6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน ...	178
ภาพประกอบ 7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม	179
ภาพประกอบ 8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและ ชุมชน	181
ภาพประกอบ 9 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	184
ภาพประกอบ 10 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	187
ภาพประกอบ 11 ร่างโครงสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ก่อนตรวจสอบโดยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ.....	202
ภาพประกอบ 12 รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	203
ภาพประกอบ 13 แผนภาพกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ.....	218

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น ทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็ม ศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบ ด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่ จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของ ตนเอง” (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

ดังนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและยกระดับได้ เต็มศักยภาพและเหมาะสม ประเทศไทยได้พัฒนายุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้าง และยกระดับการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย 1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถี ชีวิตในศตวรรษที่ 21 2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วง ชีวิตมีตัวบ่งชี้ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาวะ ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.5 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการ สุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทย มีสุขภาวะที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม 4.5.1 การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ

โดยพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน

- 4.5.2 การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ 4.5.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี 4.5.4 การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี 4.5.5 การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อ การจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก ประเทศไทยต้องเผชิญ กับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก จากกระแส โลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและแรงกดดันจากภายใน จากสภาวะการณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับ ความท้าทายดังกล่าว นอกจากนี้ระบบการศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎ ระเบียบ และการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้ง การดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ ในขณะที่ผลการจัด การศึกษาของประเทศในทุกระดับยังคงมีปัญหา ทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จ การศึกษาระดับต่าง ๆ ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่า พึงพอใจ และกำลังแรงงานของประเทศที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและ ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณภาพของคนไทยแต่ละ กลุ่มวัยเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในอนาคต ทั้งเรื่องพัฒนาการและสติปัญญาตั้งแต่วัยเด็ก การขาดทักษะความรู้ความสามารถ ที่ส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานของประเทศ และปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงวัยที่ส่งผลต่อ ภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มเด็กเล็ก (0 - 3 ปี) ยังมีปัญหาพัฒนาการไม่สมวัย และพัฒนาการล่าช้า โดยพัฒนาการที่ล่าช้าสุดคือพัฒนาการด้านภาษา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัวไม่มีความรู้และ เวลาในการเลี้ยงดูทั้งที่ช่วงวัย 0 - 3 ปีสมองจะมีพัฒนาการสูงสุด ปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อระดับ สติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ในระยะยาว กลุ่มเด็กวัยเรียนยังมีปัญหาด้าน ความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กวัยเรียนของไทย ส่วนใหญ่มี IQ ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล ขณะที่ EQ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับปกติ เนื่องจากปัญหาภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทาง เศรษฐกิจและสังคม การดูแลของ ครอบครัว ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตของเด็ก นอกจากนี้วัยรุ่นมี ปัญหา

การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และปัญหายาเสพติด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้มากที่สุดวัยหนึ่ง ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ ใช้ยาเสพติด ทำผิดกฎหมาย ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้การแก้ไขมักทำได้ยาก การป้องกันปัญหาจึงมีความจำเป็น และสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การป้องกันดังกล่าวควรเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เด็ก เด็กที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดี จะมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตเวชต่าง ๆ และช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้อย่างมากเช่นกัน พ่อแม่และครูอาจารย์และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งหลายจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งเด็กจนถึงวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สังคมและสิ่งแวดล้อมก็ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างมาก การพูดจาไม่ค่อยเรียบร้อย อารมณ์แปรปรวนเปลี่ยนแปลงง่าย ความรับผิดชอบขึ้น ๆ ลง ๆ เอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือครูอาจารย์หงุดหงิดไม่พอใจได้มาก ๆ ถ้าใช้วิธีการจัดการไม่ถูกต้อง เช่น ใช้วิธีดุด่า ว่ากล่าว ตำหนิ หรือลงโทษรุนแรงจะเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน เป็นอารมณ์ต่อกัน ไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่น ส่งผลให้นักเรียนในวัยนี้มักขาดเรียนและไม่ชอบมาโรงเรียน นักเรียนบางคนออกกลางคันไม่จบการศึกษาภาคบังคับ (พนม เกตุมาน, 2550)

จากปัญหานี้หลายภาคส่วนได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ โดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบโรงเรียน จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่กำหนดว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 และพระราชโองบายด้านการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 10 ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา จึงได้พระราชทานพระราชโองบายด้านการจัดการศึกษา ว่า “การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัว และชุมชนของตน (2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี-ที่ถูกต้อง สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีที่ชอบที่เที่ยง ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง (3) มีงานทำ

มีอาชีพ ต้องให้เด็กทำงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถ เลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ (4) เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของ ทุกคน สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีหมายถึงการมีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญ ประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ”

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งของระบบการศึกษา คือ สุขภาวะของตัวผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา การศึกษาของเยาวชนไทยในเวลานี้ ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะ ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทุกองค์ประกอบ มีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนเป็นสุข (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2560) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ ได้อธิบายว่า “สุขภาพ” ต้องให้ความหมายกว้างขวางขึ้นจนสามารถทะลุกรอบการมองสุขภาพ แบบเดิมที่นิยามสุขภาพคือ “การไม่เป็นโรค” และมองปัญหาสุขภาพคือ “เชื้อโรคที่สามารถ กำจัดได้ด้วยวัคซีนและยา” เท่านั้น นิยามของสุขภาพแนวใหม่จึงมองสุขภาพคือ “สุขภาวะที่ ครอบคลุมและบูรณาการทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ เข้าเป็นวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและ สัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคม” ระบบสุขภาพที่เป็น จริงคือ ความเชื่อมโยง และสัมพันธ์กันอย่างบูรณาการทั้งระบบภายในร่างกายของมนุษย์ สัมพันธ์กันกับธรรมชาติแวดล้อม และสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ ทุกสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยง เป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ที่อาจทำให้เกิด “สุขภาวะ” หรือ “ทุกขภาวะ” ทั้ง บุคคล ครอบครัว ที่ทำงาน องค์กร ชุมชน สังคม ระบบนิเวศ และจักรวาล ดังนั้นสุขภาวะในมุมมอง ใหม่จึงหมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ซึ่งประกอบด้วย (1) สุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่ สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีอุบัติเหตุ (2) สุขภาวะ ทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง (3) สุขภาวะทาง ปัญญา คือ การรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ (4) สุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทาง สังคมที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560) ซึ่งเป็นไปตามนิยามองค์การอนามัยโลกที่ได้กล่าวไว้ว่า “Health is Complete Physical, Mental, Social and Spiritual Well-Being” หมายความว่า สุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์

และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และทางจิตวิญญาณ จะเห็นได้ว่า สุขภาวะ คือความสุขและคุณค่าของชีวิต ได้แก่ การมีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย ไม่พิการ สติปัญญาดี เบิกบาน ร่าเริง แจ่มใส หรือภาวะของความอยู่ดีมีสุข สอดคล้องกับ พิณสุดา สิริธรังศรี (2557) ที่กล่าวในโครงการนำร่องการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทยมี เจตนาธรรมและวิสัยทัศน์ การสร้างเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิต สังคม และสติปัญญา ในอันที่จะนำพาให้คนไทยเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เพียงพร้อมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดการกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interactive learning) ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) 2) ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ 3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy, Tarter และ Kottkamp (1991) ที่กล่าวว่า การศึกษา สุขภาพหรือสุขภาวะองค์กรในระดับโรงเรียนจึงเป็นสภาวะการทำงานตามภารกิจที่จำเป็นของโรงเรียนในระดับสถาบัน ระดับการจัดการ และระดับเทคนิค ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู หากโรงเรียนใดมีสุขภาพองค์กรสมบูรณ์ ย่อมหมายถึงว่า โรงเรียนนั้นมีการทำงานทั้ง 3 ระดับ ประสานสัมพันธ์กันสามารถแสดงออกถึงความต้องการที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และปราศจากสภาพแรงกดดันจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์กรที่มีสุขภาพดีจะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบว่าการบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่ต้น จนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมและอารมณ์ ซึ่งแนวโน้มเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ จากการศึกษาแนวคิดเรื่องสุขภาวะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนและคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบคลุม และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้ง ด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลก ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยเชื่อว่า

ถ้าโรงเรียนมีรูปแบบพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะที่เหมาะสมและชัดเจน จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นไปอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีอะไรบ้าง
2. รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรเป็นอย่างไร
3. ผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสุภาพะของนักเรียนให้ดีขึ้นทั้งสุภาพะทางกายใจ สังคม และสติปัญญา
2. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้ทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ 110 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้

- 1.1 สุขภาวะของผู้เรียน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 33 ตัวแปร
- 1.2 สุขภาวะของโรงเรียน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 41 ตัวแปร
- 1.3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 16 ตัวแปร
- 1.4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัวแปร

2. ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้และองค์ประกอบของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,974 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 34,870 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอนที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 550 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและยืนยันองค์ประกอบของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,974 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 34,780 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 320 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ไม่ซ้ำกับขั้นตอนที่ 1

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและเอกสารประกอบ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้และการประเมินผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยมีการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ที่เป็นโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้ จำนวน 35 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

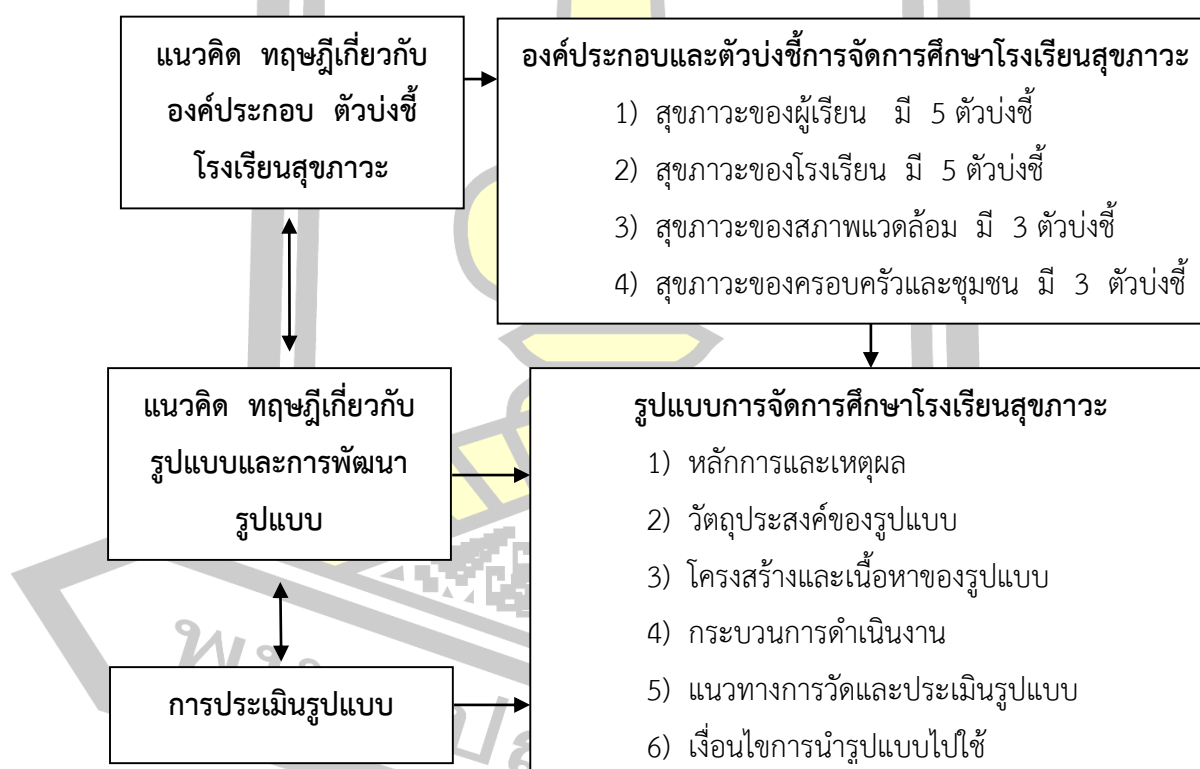
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับโรงเรียนสุภาพะขององค์กรมาสังเคราะห์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการศึกษาโรงเรียน สุขภาวะ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาวะของโรงเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดมาตรฐาน การประเมินของ Stufflebeam และ Shinkfield (2007) มาเป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการประเมิน 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานความเหมาะสม มาตรฐานความเป็นไปได้

จากที่กล่าวมาสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนสุขภาวะ หมายถึง โรงเรียนที่จัดกระบวนการบริหารจัดการ และจัดการเรียน การสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะให้แก่ผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา เป็นพลเมืองดีและรักการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่ โลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ระหว่างผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู เพื่อให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครั้ว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 ด้านสุขภาวะของผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ มีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ และผู้เรียนมี ทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ

1.2 ด้านสุขภาวะของโรงเรียน คือ โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการส่งเสริม สุขภาวะ ครูเป็นผู้พัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนา ครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วัดและประเมินผล อย่างต่อเนื่อง และมีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน

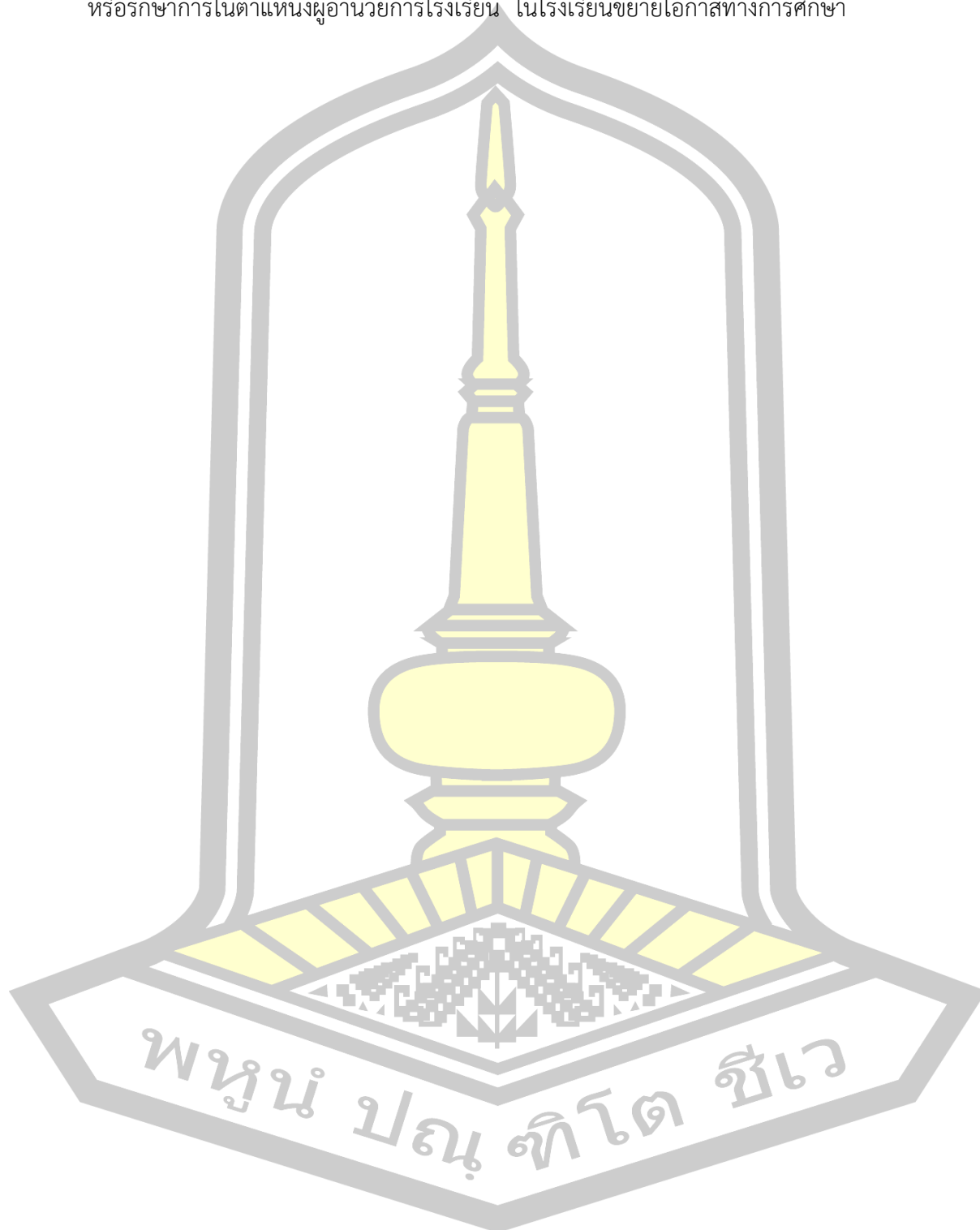
1.3 ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม คือ โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี บริหารจัดการขยะ และระบบสุขาให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ

1.4 ด้านสุขภาวะของครอบครั้วและชุมชน คือ ครอบครั้วมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง สุขภาวะที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครั้ว และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและ เสริมสร้างสุขภาวะ

2. รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ หมายถึง โครงสร้างหรือกระบวนการเชิง ระบบ เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลไปที่เป้าหมาย สำคัญ คือ การทำให้ผู้เรียนมีสุขภาวะเป็นสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มีทักษะชีวิต เป็นพลเมืองดี และรักการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของ รูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและ ประเมินรูปแบบ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

3. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำเสนอหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
2. การดำเนินงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. โรงเรียนสุภาพะ
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ความหมายและความสำคัญของการจัดการศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542) ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารการศึกษาแนวใหม่ที่มุ่งให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้โดยการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและตัดสินใจดำเนินงานในขอบเขตที่รับผิดชอบโดยให้ประชาชน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ธีระ รุญเจริญ (2545) ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาที่มีความจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจำเป็นต้องอาศัยองค์กรในการปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ในการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้กระทำการปฏิรูปอย่างมีประสิทธิภาพ

จันทรานี สงวนนาม (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริง

เกิดขึ้นและมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกรม จังหวัด อำเภอ และระดับเขตการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานและหลายระดับรับผิดชอบร่วมกัน ในการจัดการศึกษา แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จ ของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวถึงการจัดการศึกษาตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พอสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ
2. การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และ ปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4)
3. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสำคัญของการบริหาร สถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วน อื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคน มีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัดและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบ กระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีจะต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และ ศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพัง

คนเดียว แต่ยังมีเพื่อร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัดและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันในการจัดการศึกษาของกลุ่มบุคคลในองค์การสถานศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้บริการการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ โดยร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามมาตรฐานและคุณภาพในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาหลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมและการพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือ คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนี้แสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความจำเริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3. การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมเพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 9) ได้แก่

1. หลักเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ หมายความว่า การจัดการศึกษาจะเน้นนโยบาย หลักการ และเป้าประสงค์ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ดุลยพินิจเลือกเส้นทางและวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของตน

2. หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบริหารที่ให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้เอง (School-based management) จำเป็นต้องแยกภาระงานด้านนโยบาย เกณฑ์และมาตรฐานออกจากงานด้านปฏิบัติ ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เกณฑ์และมาตรฐาน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้หน่วยปฏิบัติดูแลและรับผิดชอบ การตัดสินใจด้วยตนเองโดยหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษาตามหลักการนี้ ในเมื่อหน่วยปฏิบัติได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวพอควรแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้หน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ เพราะการมอบอำนาจโดยไม่มีกติกาก็เท่ากับมอบให้ทำงานโดยไม่มีเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ ในเมื่อรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทรัพยากรสนับสนุนแก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษา ซึ่งอาจเปรียบเสมือนการซื้อสินค้าหรือบริการก็ต้องมีสิทธิกำหนดคุณค่าและลักษณะของสิ่งที่ต้องการซื้อ โดยยึดเป้าหมายผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน่วยปฏิบัติเองก็ต้องวางระบบประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อสินค้าและบริการของตน จากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากมาตรฐานและระบบ

ประกันคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อย่างน้อยผลการประเมินจะส่งเสริมให้ผู้จัดการศึกษาแต่ละระดับได้ตระหนักว่าผลการดำเนินการของตนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์ชีวิตของระบบประกันคุณภาพ และต้องหาทางปรับปรุงผลการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานและรักษาระดับการประกันคุณภาพรวมทั้งยกระดับการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นด้วย

4. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาต่อเนื่อง โดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น การกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรการอบรมมาตรฐานต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยมีเจตนาเพื่อรักษาคุณภาพของผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ และกระตุ้นส่งเสริมให้พัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ได้รับการศึกษาโดยตรง

5. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ล้วนเป็นทรัพยากรจำเป็น แต่รัฐไม่สามารถจัดหาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการจัดการศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานการศึกษา

6. การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

องค์ประกอบการจัดการศึกษา

องค์ประกอบการจัดการศึกษาตามภารกิจของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กำหนดองค์ประกอบตามภารกิจของสถานศึกษางานวิชาการ เป็นภารกิจหลักโดยมีงานอื่น ๆ สนับสนุนงานวิชาการเมื่อสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลสถานศึกษาจึงเกิดภารกิจ 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาบริหารด้านวิชาการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญประสานความร่วมมือกับครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ จัดการศึกษาภารกิจด้านวิชาการประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- 1.3 การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.11 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวหน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณมุ่งเน้นความคล่องตัวโปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจการบริหารงบประมาณประกอบด้วย

- 2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
- 2.2 การจัดสรรงบประมาณ
 - 1) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 3) การโอนเงินงบประมาณ

2.3 การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

- 1) การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- 2) การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- 1) การจัดการทรัพยากร
- 2) การระดมทรัพยากร
- 3) การจัดการรายได้และผลประโยชน์
- 4) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 5) กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

2.5 การบริหารการเงิน

- 1) การเบิกเงินจากคลัง
- 2) การรับเงิน
- 3) การเก็บรักษาเงิน
- 4) การจ่ายเงิน
- 5) การนำส่งเงิน
- 6) การกันเงินไว้เบิกเหลือมปี

2.6 การบริหารบัญชี

- 1) การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 3) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียนและรายงาน

2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- 1) การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
- 2) การจัดหาพัสดุ
- 3) การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
- 4) การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจการบริหารบุคคล ประกอบด้วย

3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

3.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.4 วินัยและการรักษาวินัย

3.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบ บริหารองค์กรให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งมีขอบข่ายภารกิจการบริหารทั่วไปประกอบด้วย

4.1 การดำเนินงานธุรการ

4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.3 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการงบประมาณบุคลากรและบริหารทั่วไป
- 4.8 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.9 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.10 การรับนักเรียน
- 4.11 การประสานงานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.13 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.15 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 4.17 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.18 งานบริการสาธารณะ
- 4.19 งานที่ไม่ระบุไว้ในงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กำหนดองค์ประกอบ การจัดการศึกษาของโรงเรียนสมบูรณ์แบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ มีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านผลผลิต/ผลลัพธ์
 - 1.1 ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 4 ปัจจัย คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตร และสถานศึกษากำหนด และคุณภาพผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยมีดัชนีชี้วัด 5 ดัชนี ได้แก่ ร้อยละของผู้เรียนที่เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ร้อยละของผู้เรียนที่มีพัฒนาการตามวัย ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตร และสถานศึกษากำหนด ร้อยละของผู้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและประกอบอาชีพ ร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่พึงพอใจและยอมรับคุณภาพผู้เรียน
 - 1.2 โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 1 ปัจจัย คือ ชุมชนพึงพอใจและศรัทธาต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีดัชนีชี้วัด 2 ดัชนี ได้แก่ ร้อยละของ

ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่พึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ค่าเฉลี่ยร้อยละของผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่ร่วมมือต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

1.3 โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 3 ปัจจัย คือ โรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น ในการพัฒนาครู สนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมชุมชน ครูและบุคลากรส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียนอื่น พัฒนาการจัดการศึกษาโดยมีดัชนีชี้วัด 3 ดัชนี ได้แก่ จำนวนกิจกรรมที่เป็นแบบอย่าง ค่าเฉลี่ยร้อยละของครูและบุคลากรที่ร่วมส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมชุมชน ร้อยละของครู และบุคลากรที่ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียนอื่น พัฒนาการจัดการศึกษา

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ

2.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 4 ปัจจัย คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนคิดเองและปฏิบัติจริง ครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยมีดัชนีชี้วัด 5 ดัชนี ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ของผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละของผู้เรียนที่คิดกิจกรรมและปฏิบัติเอง ร้อยละของครูที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ร้อยละของครูที่มีการสอนเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และร้อยละของผู้ปกครองและชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2.2 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงามเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยมีดัชนีชี้วัด 4 ดัชนี ได้แก่ ระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรม 5 ส จำนวนแหล่งวิชาการและมุมกิจกรรมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวนชมรมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3 การบริหารจัดการดีใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือ บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล โดยมีดัชนีชี้วัด 2 ดัชนี ได้แก่ จำนวนกิจกรรมการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนมีส่วนร่วม ร้อยละของกิจกรรมการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2.4 การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหาร โรงเรียน มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือ มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน ครบวงจร ปฏิบัติได้ และมีความพร้อมรับการประเมินภายนอก โดยมีดัชนีชี้วัด 3 ดัชนี

ได้แก่ มีระบบและมีแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการดำเนินการตามระบบ และแผนงาน ตลอดจนมีการประเมินตนเอง และการจัดทำรายงาน

3. องค์ประกอบด้านปัจจัย

3.1 ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพและจำนวนเพียงพอ มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 7 ปัจจัย คือ ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ประพฤติ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ ครูครบตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีภาระงานเหมาะสม มีขวัญและกำลังใจในการประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสามารถพัฒนางานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และประพฤติ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยมีดัชนีชี้วัด 10 ดัชนี ได้แก่ ร้อยละของครู ที่ปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ร้อยละของครูที่ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครูจนถือเป็นแบบอย่างได้ ร้อยละของครูที่ได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการ ร้อยละของครูที่ได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน ร้อยละของครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่มีความถนัด ค่าเฉลี่ยคาบการสอนต่อสัปดาห์ ร้อยละของครูที่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน คุณภาพของผลการปฏิบัติงานที่ได้ตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร การประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพจนถือเป็นแบบอย่างได้ ของผู้บริหาร

3.2 ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 4 ปัจจัย คือ พื้นที่โรงเรียน โครงสร้างพื้นฐาน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องบริการ และพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมกีฬาและการพักผ่อนเหมาะสม โดยมีดัชนีชี้วัด 7 ดัชนี ได้แก่ ความเพียงพอและเหมาะสมของพื้นที่ใช้สอยของโรงเรียน ความสะอาดและเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้ ความสะอาด และเพียงพอของห้องครัว ห้องส้วม มีระบบไฟฟ้าที่สมบูรณ์ ความสะอาด สบาย ปลอดภัยของถนน และทางเดิน ความเพียงพอ และเหมาะสมของพื้นที่จัดกิจกรรมกีฬา

3.3 หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 1 ปัจจัย คือหลักสูตรของสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นโดยมีดัชนีชี้วัด 3ดัชนี ได้แก่ จำนวนรายวิชาครบตาม โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละของรายวิชาที่นำสาระท้องถิ่นเข้าบูรณาการ และจำนวนรายวิชาที่ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ

3.4 สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีทันสมัย มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 1 ปัจจัย คือสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการเหมาะสม ทันสมัย และเพียงพอ โดยมีดัชนีชี้วัด 2 ดัชนี ได้แก่ ความเพียงพอ เหมาะสมและทันสมัยของสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี

และนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการอัตราส่วนนักเรียนต่อหน่วยของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง

3.5 แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 3 ปัจจัย คือห้องสมุดได้มาตรฐาน มีศูนย์วัฒนธรรมชุมชนในโรงเรียน มีแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายไว้บริการแก่ผู้เรียน และชุมชน โดยมีดัชนีชี้วัด 6 ดัชนี ได้แก่ จำนวนหนังสือต่อนักเรียน ร้อยละของนักเรียนที่ใช้ห้องสมุดต่อภาคเรียน ประเภทของวัฒนธรรมที่จัดบริการในศูนย์วัฒนธรรม ร้อยละของนักเรียนที่ใช้บริการศูนย์วัฒนธรรมต่อภาคเรียน จำนวน/ประเภทแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศที่จัดบริการในโรงเรียน และค่าเฉลี่ยร้อยละของการใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท

3.6 งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 1 ปัจจัย คือ มีการจัดงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles โดยมีดัชนีชี้วัด 1 ดัชนี คือ การจัดงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles ที่สำเร็จตามเป้าหมาย

4. องค์ประกอบด้านบริบท

4.1 สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 3 ปัจจัย คือ ที่ตั้งเหมาะสม ชุมชนร่วมมือ และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนหลากหลาย โดยมีดัชนีชี้วัด 8 ดัชนี ได้แก่ ค่าเฉลี่ยจำนวนเวลาในการเดินทางมาเรียนของนักเรียน จำนวนแหล่งอบายมุขบริเวณรอบโรงเรียน ระดับมลภาวะตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อม จำนวนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ชุมชนให้การสนับสนุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน ค่าเฉลี่ยร้อยละของผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน/ประเภทแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน จำนวน/ประเภทแหล่งการเรียนรู้ที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ค่าเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนที่ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบผู้จัดการศึกษามักจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ หลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนหากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครู ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูคือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพใหม่ ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอน ตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เครื่องคอมพิวเตอร์สื่อ และอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอยู่เพียงพออยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบรูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่มและจำเป็นต้องทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และยังคงจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น อาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัด

การศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษา ต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียน ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษาและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมีได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาและการศึกษาต้องจัดสำหรับทุกคน”

การบริหารจัดการศึกษา

การบริหารงานของผู้บริหารย่อมมีฐานของการบริหาร คือ อำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึงสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้กำหนดไว้กับตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งใช้สำหรับการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่การงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ ส่วนความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นความผูกพันที่ผู้บริหารยึดถือไว้ ในการที่จะปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการผู้บริหารย่อมต้องมีภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ (Function of Administrator) หรือต้องมีกระบวนการการบริหารงาน ที่จะต้องยึดถือเป็นจุดยืนสำหรับปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารงาน

กระบวนการการบริหารจะช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. ช่วยให้การบริหารงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น เพราะมองเห็นความสำคัญของงาน ลดปัญหาความซ้ำซ้อน และความสามารถมอบหมายงานได้ถูกต้อง
2. ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการทำงานให้ทันความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของสังคม
3. ช่วยให้สถานศึกษาได้ขยายงาน มีความเจริญเติบโตและก้าวหน้า มองเห็นปัญหา สามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่วางไว้
4. ช่วยส่งเสริมตัวบุคคลในการทำงาน การจัดหน่วยงาน การบริหารงานได้งานเหมาะกับบุคคล เพื่อให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ

5. ช่วยให้ผู้บริหารได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้บุคคลในองค์การทำงานอย่างมีอิสระ และมีความคิดริเริ่ม

6. ช่วยในการจัดหมวดหมู่ของงานให้เป็นไปตามความเหมาะสม และรวดเร็ว

7. ช่วยให้มีการประเมินผล และการติดตามผลของการปฏิบัติงาน

ทักษะของผู้บริหาร

ทักษะของผู้บริหารเป็นแนวความคิดของ Manning (2005) ที่กล่าวถึงผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ควรมีทักษะ 3 ด้าน ที่ผสมกลมกลืนไปตามอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ทักษะทั้ง 3 ได้แก่ ทักษะทางการจัดการ (Management Skill) ทักษะทางมนุษย์ (Human Skill) และทักษะทางเทคนิค (Technical Skill)

1. ทักษะทางการจัดการ (Management Skill) เป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะทำบริหารงาน และรักษาไว้ซึ่งความร่วมมือของบุคลากรในการทำงาน การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อผลิตผลและความสัมพันธ์ผลตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ทักษะทางการจัดการ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผน การตัดสินใจ การสั่งงาน การควบคุมงาน การประสานงาน การจัดองค์การ การบริหารทรัพยากร รวมทั้งการประเมินผลและติดตามผลการทำงาน

2. ทักษะทางมนุษย์ (Human Skill) เป็นความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจ พัฒนางาน ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ มีความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่น ให้ความสำคัญกับทุกคน มีความจริงใจต่อผู้อื่น มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และคอยปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเสมอ

3. ทักษะทางเทคนิค (Technical Skill) เป็นทักษะที่ผสมระหว่างความรู้และความสามารถในการทำงานของตน ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบริหารบุคคล งานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเงิน ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะทั้ง 3 ด้านนี้ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ จะใช้แตกต่างกัน ผู้บริหารระดับสูงควรมีทักษะทางการจัดการ ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจ การวางแผนงาน การจูงใจ การประสานงานต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการไปด้วยดี ส่วนทักษะทางด้านมนุษย์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกระดับต้องมีอยู่แล้วเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ทักษะทางเทคนิคเป็นความสามารถในด้านความรู้และการทำงานในด้านนั้น ๆ

บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามาก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในด้านวิชาชีพ เพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้

กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 34(2)

และมาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัวสามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก

รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นอกจากนี้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี ในเรื่องต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่น

ที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา

2. ด้านบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรร
งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) การอนุมัติการใช้จ่าย
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร 4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 5) การรายงาน
ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ 8) การระดมทรัพยากรและ
การลงทุนเพื่อการศึกษา 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุน
เพื่อการศึกษา 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 11) การวางแผนพัสดุ
12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงิน
งบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
แล้วแต่กรณี 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
14) การจัดหาพัสดุ 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ 16) การจัดหา
ผลประโยชน์จากทรัพย์สิน 17) การเบิกเงินจากคลัง 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน
และการจ่ายเงิน 19) การนำเงินส่งคลัง 20) การจัดทำบัญชีการเงิน 21) การจัดทำรายงาน
ทางการเงินและงบการเงิน 22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลัง
2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 6) การลาทุกประเภท 7) การประเมินผลการ
ปฏิบัติงาน 8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจาก
ราชการไว้ก่อน 10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 11) การอุทธรณ์
และการร้องทุกข์ 12) การออกจากราชการ 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
14) การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 16) การส่งเสริม
และยกย่องเชิดชูเกียรติ 17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบและเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) การดำเนินงานธุรการ 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 11) การรับนักเรียน 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 15) การทัศนศึกษา 16) งานกิจการนักเรียน 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น 20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน 21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน 22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีภาระงานที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งทั้ง 4 ด้าน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการ แนวคิด และขอบข่ายภารกิจในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านโดยเท่าเทียมกันและเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน

การดำเนินงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้สรุปว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยใช้ชื่อว่า โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับและปัจจุบัน เรียกว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นต้นมา

ความเป็นมาของการขยายโอกาสทางการศึกษา

ปี พ.ศ. 2530 กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษา ได้เริ่มโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเห็นชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ต่อมาคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 เห็นชอบในหลักการให้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยการประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไป ทั้งนี้ให้มีการแก้ไขแผนการศึกษาชาติ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และในระหว่างที่ดำเนินการแก้ไขนั้นให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษา โดยไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยดำเนินการในปีการศึกษา 2533 จำนวน 119 โรงเรียน และเปิดเพิ่มเติมในปีต่อ ๆ มา ปีละประมาณ 1,000 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ภานุรุจ ทรายสมุทร (2547) ได้กล่าวเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาไว้ว่า เป็นโครงการที่สำคัญที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดีมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มุ่งให้เยาวชนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชนมีพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อมใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในปีการศึกษา 2533 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศาสนา และกรมอาชีวศึกษาร่วมจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกัน (กรมวิชาการ, 2540) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่ต้องสอบแข่งขันและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายใต้อำนาจการมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถให้ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตน ในการทำประโยชน์ให้สังคม จากการดำเนินการปีการศึกษา 2533-2544 สามารถเปิดขยายได้ทั่วประเทศ 6,663 โรงเรียน ซึ่งจะต้องดำเนินการฟื้นฟูอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อจะพัฒนาให้นักเรียนผู้ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ลดช่องว่างชุมชนเมืองกับชนบทได้ ในปัจจุบันโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนทั้งสิ้น 7,061 โรงเรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ความสำคัญของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข และต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นสำคัญ คุณภาพการศึกษาถือว่าเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษา สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงจึงมีภารกิจ มีบทบาทและความสำคัญในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนและสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยระบุในมาตรา 49 วรรคแรกว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนประชาชนที่จะต้องเข้ารับการศึกษาอบรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตั้งความมุ่งหมายและหลักการในมาตราที่ 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย อันได้แก่ ผู้เรียนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จึงกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลาย ในทางปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังหน่วยปฏิบัติคือเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจะเป็น

การสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนทั่วประเทศให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้ทันกับการปรับตัวต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อให้ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมที่ด้อยโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาความพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
2. เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่เร่งรัดการขยายการศึกษานำไปสู่การศึกษาภาคบังคับ
3. เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของรัฐบาลในส่วนที่ยังไม่ถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้ (ไพรัตน์ อธิกพันธ์, 2548)

1. การเตรียมบุคลากร ควรคำนึงถึงวุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาเอก ความถนัด ความสนใจ ฯลฯ กรณีไม่มีครูที่มีวุฒิ หรือสาขาวิชาเอกที่เปิดทำการสอน ควรพิจารณาจากบุคลากรที่อาสาสมัคร มีความสนใจในการสอนวิชานั้น ๆ นอกจากนี้ โรงเรียนควรแสวงหาและเตรียมบุคลากรในท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่วิทยากรภายนอก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดทำแผนการสอน ตารางสอน ต้องสัมพันธ์กับบุคลากรรายวิชา คาบ เวลา และชั้นเรียน คำนึงถึงความถนัดและความชำนาญพิเศษของแต่ละบุคคล โดยยึดหลักให้ทุกคนมีความภาคภูมิใจ มีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน
3. การพัฒนาบุคลากร ต้องพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจแนวปฏิบัติในหลักสูตรการสอนการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น เข้าอบรมตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด และโรงเรียนจัดเอง จัดหาเอกสารให้ครูศึกษาค้นคว้า ศึกษาดูงานการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ส่งไปศึกษาจากสถาบันสอนอาชีพ สถานประกอบการ หรือจากวิทยากรที่มีความ

เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา รวมถึงขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และวิทยากรภายนอกมาสอนให้ครู เกิดความชำนาญ สามารถสอนนักเรียนได้

โรงเรียนสุขภาวะ

ความหมายของสุขภาวะ

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) กล่าวว่า สุขภาวะในมุมมองใหม่จึง หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกัน เป็นองค์รวมอย่างสมดุล ซึ่งประกอบด้วย (1) สุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีอุบัติเหตุ (2) สุขภาวะทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง (3) สุขภาวะทางปัญญา คือ การรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ (4) สุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทางสังคม ที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ

Gree และ Kreuter (1991) ระบุว่า การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การสนับสนุน ทางด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน นำไปสู่สุขภาวะที่สมบูรณ์ อาจเป็นในระดับบุคคล ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลก็ตาม ย่อมส่งผลต่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน โดยรวม

Murray และ Zentner (1993) ให้ความหมายของสุขภาพว่า เป็นภาวะ ความผาสุกของบุคคลที่สามารถปรับตัวทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์จิตวิญญาณ และสังคม ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในและภายนอกเพื่อคงเสถียรภาพและความสุขสบาย เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ของบุคคลและเป้าหมายของวัฒนธรรม

เกษม วัฒนชัย (2544) กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะ หรือภาวะที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ สุขภาวะทั้ง 4 มิติเกิดขึ้น จากการจัดการทางสุขภาพในระดับต่าง ๆ เช่น สุขภาพของปัจเจกบุคคล สุขภาพของครอบครัว อนามัยชุมชน และสุขภาพของสาธารณะ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) กล่าวถึง คนที่พัฒนาศักยภาพ สุขภาวะอย่างสมบูรณ์ว่าต้องพัฒนาพร้อมไปด้วยกันทั้ง 4 ด้าน คือ

1. มีกายที่พัฒนาแล้ว หมายถึง พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การบริโภคปัจจัย 4 การใช้เทคโนโลยี และการอยู่กับธรรมชาติแวดล้อมได้ดี

2. มีศีลที่พัฒนาแล้ว คือ พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม อยู่ร่วมกับ เพื่อนมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีงามเกื้อกูล
3. มีจิตใจที่พัฒนาแล้ว ทั้งด้านคุณธรรมความดีงาม สมรรถภาพและ ประสิทธิภาพของจิตใจและภาวะจิตใจที่มีความสุขสดชื่น เบิกบาน
4. มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว รู้เข้าใจหยั่งเห็นความจริงของโลกและชีวิตจนวางจิตใจ ต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี มีดุลยภาพและเป็นอิสระ

วิชัย โชควิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึงแนวคิดของสุขภาวะว่า สุขภาวะจริง ๆ เป็นคำที่ตั้งใจใช้แทนคำว่าสุขภาพ โดยสมัยก่อนสุขภาพเป็นเรื่องของโรคภัยไข้เจ็บเป็นหลัก ต่อมามีการพิจารณาเรื่องของสุขภาพในทางที่กว้างขึ้น ตามแนวทางที่องค์การอนามัยโลกได้ชี้แนะ และให้คำจำกัดความไว้นานแล้ว ตั้งแต่ก่อตั้งองค์การอนามัยโลกเมื่อ 50 กว่าปีมาแล้ว คำว่า สุขภาพ หมายถึง ความสมบูรณ์ บริบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคมหรืออยู่ในสังคมได้ด้วย ความสุข โดยไม่จำกัดเฉพาะความปราศจากโรค หรือปราศจากความพิการเท่านั้น นั่นเป็น ความหมายที่ยึดถือกันมานาน ต่อมาในระยะหลังเรื่องของสุขภาพก็มีการขยายความกว้างขึ้นไปอีกว่า ไม่เพียงแต่ร่างกาย จิตใจ และสังคม แต่มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Spiritual Well-being ด้วย ซึ่งต่อมาก็ได้ข้อยุติว่าน่าจะหมายถึง สุขภาวะทางด้านของปัญญาเข้า ประกอบด้วย และทิศทางของการที่จะพูดเรื่องสุขภาพนี้ได้มีการเปลี่ยนจุดเน้นเดิม ซึ่งพูดถึงเรื่อง การแก้ปัญหาเมื่อเกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้นแล้วเป็นหลัก ต่อมาพยายามเน้นในเรื่องของการป้องกัน หรือการสร้างเสริมสุขภาพก่อนที่จะเกิดโรคขึ้นควบคู่กันไปด้วย โดยเชื่อว่าวิธีการอย่างทีกล่าวนี้จะ ช่วยให้เราสามารถที่จะสร้างสุขภาพได้ดีกว่า หรือพูดในภาษาที่สั้น ๆ ว่าเน้นที่การสร้างนำซ่อม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้อธิบายว่า “สุขภาพ” ต้องให้ความหมายกว้างขวางขึ้นจนสามารถทะลุกรอบการมองสุขภาพแบบเดิมที่นิยามสุขภาพ คือ “การไม่เป็นโรค” และมองปัญหาสุขภาพ คือ “เชื้อโรคที่สามารถกำจัดได้ด้วยวัคซีนและยา” เท่านั้นนิยามของสุขภาพแนวใหม่จึงมองสุขภาพ คือ “สุขภาวะที่ครอบคลุมและบูรณาการทั้งมิติของ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ เข้าเป็นวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคม”

ประเวศ วะสี (2543) กล่าวถึงระบบสุขภาพว่า คือ สุขภาวะ หรือภาวะที่เป็นสุข ทั้งกาย จิต สังคม จิตวิญญาณ เป็นความสุขและคุณค่าชีวิตซึ่งเกิดจากระบบสุขภาพที่มีความหมายยิ่งใหญ่ครอบคลุมเกินกว่าคำว่า สาธารณสุข สภาพการณ์ของระบบสุขภาพปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ “ซ่อมสุขภาพ” ไม่ใช่เพื่อ “สร้างสุขภาพ” การเรียนรู้การสร้างพฤติกรรมที่ดี และจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูล คือเครื่องส่งเสริมสุขภาพโดยมีวิธีปฏิบัติ คือ

1. พฤติกรรมออกกำลังกายสม่ำเสมอ

2. พฤติกรรมการกินที่ถูกต้อง
3. หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง
4. สร้างทักษะชีวิต
5. จัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ
6. มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณ
7. มีการเรียนรู้ที่ดี

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1998) ให้ความหมายของสุขภาพ (Health) ว่าสุขภาพเป็นภาวะที่เป็นสุขทางกาย (Physical Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางใจ (Mental Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม (Social Wellbeing) และภาวะที่เป็นสุขทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well-being) ทั้งสี่มิตินี้ไม่ได้แยกจากกันหากแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องในกันและกัน สภาวะทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม มิได้หมายถึงเฉพาะการไม่พิการและการไม่เป็นโรคเท่านั้น สุขภาพที่ดีมีส่วนทำให้ชีวิตของเรามีความสุข

สรุปได้ว่าสุขภาวะ หมายถึง ภาวะแห่งความสุขอันสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางใจ ทางจิตวิญญาณ และทางสังคมของคน เป็นปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต รวมทั้งการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ สุขภาพจึงมิได้หมายถึงการไม่พิการและการไม่มีโรคเท่านั้น การมีสุขภาพที่ดีมีส่วนทำให้ชีวิตคนเรามีความสุข

โรงเรียนสุขภาวะ

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) ให้แนวคิดเรื่องสุขภาวะ แนวโน้มและสถานการณ์สำคัญที่จะส่งผลต่อสุขภาวะ ประเด็นท้าทายต่อการเสริมสร้างสุขภาวะในทศวรรษหน้า จะเห็นว่าพื้นที่ฐาน (platform) ที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างสุขภาวะให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนคือ “โรงเรียน” ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะมี 5 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน กล่าวคือ โรงเรียนสุขภาวะนั้นต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพ ลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้ให้ความหมายโรงเรียนสุขภาวะไว้ว่า โรงเรียนสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่

ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

Hoy และ Miskel (1987) ได้กล่าวว่า สุขภาพองค์กร (Organization Health) ของโรงเรียนเป็นกรอบแนวคิดหนึ่งในการอธิบายบรรยากาศของโรงเรียนซึ่งถ้าโรงเรียนมีสุขภาพดีจะปลอดภัยจากแรงดันของสังคม ชุมชนและผู้ปกครอง ผู้บริหารแบบมีภาวะผู้นำที่ปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เน้นทั้งพฤติกรรมมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา ชี้นำและมีมาตรฐานการปฏิบัติงานสูง มีอิทธิพลต่อผู้บังคับบัญชาทั้งการกระทำและความคิด ครูจะผูกพันกับการเรียนการสอน ตั้งมาตรฐานการสอนไว้สูงและสามารถปฏิบัติได้ จริใจต่อกัน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ภาคภูมิใจในสถาบันของตน นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อยอมรับในความสามารถของเพื่อน สื่ออุปกรณ์มีเพียงพอ

กรมอนามัย (2554) กล่าวว่า การดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting School) ตามคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลกสามารถกำหนดคุณลักษณะได้ว่า “เป็นโรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ ที่มีสุขภาพที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษาเรียนรู้และทำงาน” (A Health Promoting School is a School Constantly Strengthening its Capacity as a Healthy Setting for Living, Learning and Working) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรภายนอก การดำเนินงาน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพความหมายและภาพลักษณ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความหมายของคำว่าโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting School) หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถที่แข็งแกร่ง มั่นคง เป็นสถานศึกษาที่มีสุขภาพที่ดีเพื่อการอาศัย ศึกษาเรียนรู้และทำงาน (A Healthy Promoting School is : a School Constantly Strengthening in Capacity as a Healthy Setting for Living, Learning and Working) ภาพลักษณ์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย

1. โรงเรียนที่นักเรียนทุกคนอยากไปเรียน
2. โรงเรียนที่นักเรียนมีสุขภาพดี
3. โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. โรงเรียนที่เป็นที่ชื่นชอบของชุมชนและชุมชนให้ความร่วมมือการส่งเสริม

สุขภาพ

โดยอาศัยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางจะเป็นวิถีทางที่มีประสิทธิผลดีที่สุดที่จะปรับปรุงชีวิตของเด็กให้ดีขึ้น ซึ่งมีข้อดีดังนี้

1. มีการดำเนินงานแบบองค์รวมทางสุขภาพที่รวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
 2. ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะและความรู้ทางสุขภาพของนักเรียน
 3. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อสุขภาพนักเรียน
 4. ให้ความสำคัญต่อบทบาททางสังคมของโรงเรียนในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทางบวก เพื่อก่อให้เกิดสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน
 5. เชื่อมโยงระบบบริการสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นและระดับเขตในการให้บริการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของเด็กนักเรียน เช่น โรคพยาธิ ภาวะสายตา การได้ยิน มาลาเรีย ความเครียด เป็นต้น
 6. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งตามหลักสูตรการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ
 7. ยกระดับความเท่าเทียมกันในการศึกษาและสุขภาพ
 8. สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน
 9. สนับสนุนให้โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันริเริ่มงานสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครอบครัว และชุมชน
- โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะเอื้อให้นักเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นให้สามารถตัดสินใจ เลือกวิธีที่ถูกต้องภายในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งเสริมให้สังคม ชุมชน สร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพอนามัยของส่วนรวมด้วย ทั้งนี้โดยอาศัยองค์กรที่มีศักยภาพ มีแนวคิดร่วมกัน และความร่วมมือของสมาชิกชุมชนนั้น ๆ
- หน้าที่ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
1. พัฒนาสุขภาพอนามัยของบุคลากรในโรงเรียน ครอบครัว และสมาชิกชุมชน
 2. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการเรียนรู้โดยใช้มาตรการต่าง ๆ ภายใต้อุปเขตการบริหารจัดการโดยโรงเรียน
 3. ประสานการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการศึกษา ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อสุขภาพ

4. จัดให้โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ จัดการเรียนการสอนสุขศึกษา การให้บริการ มีโครงการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรของโรงเรียน การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมสุขภาพจิต

5. กำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่สร้างเสริมความเชื่อมั่นของทุกฝ่าย ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

สรุปได้ว่า โรงเรียนสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความสุข ส่งเสริมสุขภาวะทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคดิจิทัล โดยบุคลากรทางการศึกษา ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะ ตลอดจนพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของสุขภาวะ

จากการศึกษาเอกสาร มีนักการศึกษาให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของสุขภาวะ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1998) ให้ความหมายของสุขภาพ (Health) ว่าสุขภาพเป็นภาวะที่เป็นสุขทางกาย (Physical Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางใจ (Mental Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม (Social Wellbeing) และภาวะที่เป็นสุขทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well-being) ทั้งสี่มิตินี้ไม่ได้แยกจากกันหากแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องในกันและกัน สภาวะทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม มิได้หมายถึงเฉพาะการไม่พิการ และการไม่เป็นโรคเท่านั้น สุขภาพที่ดีมีส่วนทำให้ชีวิตของเรามีความสุข สามารถอธิบายสุขภาวะแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลังไม่เป็นโรค ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยเพียงพอ ไม่มีอุบัติเหตุร้าย มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ คำว่าภายในในที่นี้หมายถึงทางกายภาพด้วย
2. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุขรื่นเริง คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด มีความเมตตา สัมผัสกับความงามของสรรพสิ่ง มีสติ มีปัญญา รวมถึงการลดความเห็นแก่ตัวลงไปด้วยเพราะตราบใดที่ยังมีความเห็นแก่ตัว ก็จะมีสุขภาวะทางจิตใจที่สมบูรณ์ไม่ได้
3. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง มีการอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีการตรวจสุขภาพ มีสันติภาพ มีความเป็นประชาสังคมมีระบบบริการที่ดี และระบบบริการเป็นกิจการทางสังคม

4. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ หมายถึง สุขภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อกระทำ ความดี หรือสัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่งหรือสิ่งสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีเมตตา กรุณา การเข้าถึงพระรัตนตรัย หรือการเข้าถึงพระเจ้า เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2543) ได้ให้แนวคิดสุขภาพว่าสอดคล้องกับนิยามสุขภาพของ องค์การอนามัยโลกในบริบทของคนไทยที่มีลักษณะเป็นอุดมการณ์ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันการเจ็บป่วย ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 มิติ คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ประกอบด้วยสุขภาวะใน 4 มิติ ดังนี้

1. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่วมีกำลังใจไม่เป็นโรค ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียง ไม่เป็นอุปสรรคต่อชีวิตมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ คำว่า การในที่นี้หมายถึงกายภาพด้วย
2. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่วไม่ติดขัด มีความเมตตา สัมผัสกับความงามของสรรพสิ่ง มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงการมีความเห็นแก่ตัวลงไปด้วย เพราะตระปไตที่ยังมีความเห็นแก่ตัวก็จะมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตที่ไม่ได้
3. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีความภราดรภาพ มีสันติภาพมีความเป็นประชาสังคม มีระบบบริหารที่ดี และระบบการบริการทางสังคม
4. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ หมายถึง สุขภาวะที่เกิดขึ้น เมื่อทำความดี หรือจิตสัมผัสที่มีคุณค่าสูงส่ง หรือสิ่งสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีความเมตตา กรุณา การเข้าถึงพระรัตนตรัย ความสุขทางจิตวิญญาณ เป็นความสุขที่ระคนกับความเห็นแก่ตัว แต่เป็นสุขภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์หลุดพ้นจากความมีตัวตน (Self Transcending) มีความสุขอัน ประณีต และล้ำลึก

Donnette และ Davis (1998) ได้เสนอองค์ประกอบย่อยของสุขภาวะ แต่ละมิติไว้ดังนี้

1. สุขภาวะทางกาย (Physical Health) ประกอบด้วยลักษณะและรูปร่าง ของร่างกาย ประสาทสัมผัสทางกาย ความไวต่อการเจ็บป่วยและความผิดปกติ การทำหน้าที่ของ ร่างกาย สมรรถนะกำลังกาย และความสามารถฟื้นตัวจากการเจ็บป่วย
2. สุขภาวะทางสังคม (Social Health) ประกอบด้วย การมี ความพึงพอใจในการมีสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสามารถในการ ปรับตัวกับสถานการณ์ทางสังคม และพฤติกรรมประจำวัน

3. สุขภาวะทางจิต (Mental Health) ประกอบด้วย ความสามารถในการเรียนรู้เจริญเติบโตจากประสบการณ์ ความสามารถในการใช้สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจ

4. สุขภาวะทางอารมณ์ (Emotional Health) คือ การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ความไว้วางใจ ความรัก

5. สุขภาวะทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) คือ ความรู้สึกชื่นชมต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. สุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Spiritual Health) อาจรวมถึง ความเชื่อที่มีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา สุขภาวะทางจิตวิญญาณประกอบด้วย ความรู้สึกเป็นหน่วยเดียวกับสิ่งแวดล้อม และกับผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ และเป็นแนวทางของความรู้สึกมีความหมาย หรือมีคุณค่าในชีวิต อาจรวมถึงความเข้าใจและการแสดงถึงการมีเป้าหมายในชีวิต การดำรงชีวิตด้วยการมีส่วนร่วมของประสบการณ์ชีวิตที่ประกอบด้วย ความรัก ความสนุกสนาน ความเจ็บปวด ความเศร้า ความพอใจ การดูแลและการให้เกียรติต่อสิ่งมีชีวิต

ศรีสกุล ชัยเวียง (2554) กล่าวว่า สุขภาวะเป็นแนวคิดของสุขภาพในระบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถปรับตัวให้เกิดความสมดุลและบรรลุสุขภาพตามศักยภาพที่แต่ละคนพึงมีได้ จากการทบทวนแนวคิดและองค์ประกอบสุขภาพได้ดังนี้

1. สุขภาวะทางร่างกาย (Physical Well-being) คือ ร่างกายที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง เจริญเติบโตอย่างเป็นปกติ ไม่เจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว รวมถึงระบบต่าง ๆ ของร่างกายสามารถทำงานได้เป็นปกติและมีประสิทธิภาพ สามารถพิจารณาได้จากลักษณะขนาดร่างกาย และความสามารถในการดำเนินหน้าที่ในชีวิตประจำวันได้ สภาพร่างกายและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเครื่องชี้วัดที่เห็นได้ชัดเจนและง่ายกว่าสุขภาวะด้านอื่น ๆ ถ้าสุขภาวะทางร่างกายเกิดปัญหา ไม่ว่าจะเกิดด้วยจากโรคภัยไข้เจ็บ จากอุบัติเหตุ อย่างไรก็ดีอาจส่งผลถึงสุขภาวะด้านอื่น ๆ ตามมาได้

2. สุขภาวะทางจิต (Mental Well-being) คือ สภาพของจิตใจที่มีสติขั้น แจ่มใส มีความสามารถควบคุมอารมณ์และการตัดสินใจอย่างมั่นคง รวมทั้งปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเหตุการณ์นั้นจะเป็นไปในทางดีหรือร้าย และมีความรู้สึกนับถือและเห็นคุณค่าแห่งตน

3. สุขภาวะทางสังคม (Social Well-being) คือ ความสามารถในการปรับตัว และมีความสุขจากการอยู่ร่วมกันด้วยดีในทุกระดับ คือ ในครอบครัว ชุมชน สังคมใหญ่ และสังคมโลก รวมถึงมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคมอย่างเอื้ออาทร เสมอภาคมีความยุติธรรม

4. สุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well-being) คือ เกิดขึ้นจากการทำความดีทุกคนเคยทำความดีมาแล้ว ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ไม่เห็นแก่ตัว มีความเสียสละและยินดีในการที่ได้มองเห็นความสุขหรือความสำเร็จของบุคคลอื่น

สรุปได้ว่า สุขภาวะมีองค์ประกอบดังนี้ สุขภาวะทางกาย คือ ร่างกายสมบูรณ์ เป็นปกติ ไม่เจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาวะทางจิต คือ จิตในสวดขึ้น แจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของตนเอง สุขภาวะทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ทางสังคม และมีความสุขจากการอยู่ร่วมกัน สุขภาวะทางสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้สึกชื่นชมต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ คือ ทำความดี ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ มีเมตตากรุณา

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนสุขภาวะ

จากการศึกษาเอกสาร มีนักวิชาการให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะ ดังนี้

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) ให้แนวคิดเรื่องสุขภาวะแนวใหม่และสถานการณ์สำคัญที่จะส่งผลต่อสุขภาวะ ประเด็นท้าทายต่อการเสริมสร้างสุขภาวะในทศวรรษหน้า พื้นฐาน (Platform) ที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างสุขภาวะให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนคือ “โรงเรียน” ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะมี 5 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน กล่าวคือ โรงเรียนสุขภาวะนั้นต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพ ลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นสุข หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี ในด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะชีวิต ความเป็นพลเมืองดี และมีความรักในการเรียนรู้
2. โรงเรียนเป็นสุข หมายถึง โรงเรียนที่มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. สภาพแวดล้อมเป็นสุข หมายถึง โรงเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยปลอดภัยปลอดภัย เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะผู้เรียน

4. ครอบครัวเป็นสุข หมายถึง โรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองของ
ผู้เรียน

5. ชุมชนเป็นสุข หมายถึง โรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล และองค์กร
ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน

Allardt (2002) ให้ทัศนะว่าโรงเรียนสุขภาวะ (Healthy School) โดยส่วนใหญ่แล้วจะแยกออกจากองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ในโรงเรียน การพัฒนารูปแบบสุขภาวะโรงเรียนมีพื้นฐานจากทฤษฎีสุขภาวะทางสังคมวิทยาและประเมินสุขภาวะในรูปของลักษณะเฉพาะในโรงเรียนเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและการศึกษาและกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการแบ่งสุขภาวะออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) สภาพของโรงเรียน (การมี) 2) ความสัมพันธ์ทางสังคม (การรัก) 3) วิธีการตอบสนองตนเอง (การเป็นอยู่) 4) สภาพของสุขภาพ

รุจิรา ดวงสงค์ (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย การบริการสุขภาพ (Health service) การอนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental health) การสุขศึกษา (Health Education) และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน (Community and school relationship) และบทบาทของบุคลากรในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย

ทีมดำเนินงานอนามัยโรงเรียน มีหน้าที่สำรวจข้อมูลและประเมินสภาวะอนามัยโรงเรียน ร่วมวางแผนการดำเนินงานตรวจสอบสุขภาพและประเมินสุขภาพของนักเรียน ครู และบุคลากร รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกัน

ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดตั้งคณะกรรมการ และจัดหาครูอนามัยโรงเรียน วางแผนการดำเนินงาน จัดหางบประมาณสนับสนุน ประเมินผลการดำเนินงาน

ทีมสุขภาพ มีหน้าที่สำรวจข้อมูล ประเมินสภาวะอนามัยโรงเรียน ร่วมวางแผน ตรวจสอบสุขภาพ สร้างภูมิคุ้มกัน สนับสนุนกิจกรรมสุขศึกษา ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ครูอนามัยโรงเรียน มีหน้าที่ร่วมวางแผนการดำเนินงาน รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน จัดหาบัตรสุขภาพนักเรียน ดูแลสุขภาพนักเรียน ดูแลห้องพยาบาลให้สะอาด พร้อมบริการ โครงการเฝ้าระวังโภชนาการนักเรียน รณรงค์ทางสาธารณสุข เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดระบบส่งต่อนักเรียนที่ป่วย เพื่อรับการรักษาที่ถูกต้อง ติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยและประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน

ครูประจำชั้น มีหน้าที่จัดหาบัตรสุขภาพนักเรียน ตรวจสอบสุขภาพดูแลนักเรียน ก่อนเข้าห้องเรียนทุกเช้า ประเมินบันทึกภาวะโภชนาการนักเรียน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ผู้นำนักเรียนด้านอนามัย มีหน้าที่ตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ดูแลห้องพยาบาล ช่วยครู เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ จัดกิจกรรมกีฬา นันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ดูแลสุขาภิบาลอาหารและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กรมอนามัย (2548) กล่าวว่า การสร้างทีมอนามัยโรงเรียนและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องได้รับความเห็นชอบของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน มิได้เป็นของคนใดคนหนึ่ง นโยบายแรกของโรงเรียน คือ การที่โรงเรียนนั้นรับและเห็นชอบที่โรงเรียนของตนจะเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และมีการดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรของโรงเรียน องค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คณะผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลกและได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ประเทศสมาชิกในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยกำหนดองค์ประกอบ สำคัญที่ควรมีขึ้นในโรงเรียน 10 ประการ ดังนี้

1. อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (Healthy School Environment)
2. การให้บริการอนามัยโรงเรียน (School Health Services)
3. การบริหารจัดการในโรงเรียน (School Management Practices)
4. การให้คำปรึกษาและสังคมสงเคราะห์ (Counseling/School Support)
5. สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education)
6. โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน (School / Community Projects)
7. โภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร (Nutrition/Food Safety)
8. การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ (Physical Exercise Recreation Sport)
9. นโยบายของโรงเรียน (School Policies)
10. การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรของโรงเรียน (Health Promotion for Staff)

ประวิต เอราวรรณ์ (2547) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน โดยได้สรุปเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของโครงการในการพัฒนาสุขภาวะในบริบทโรงเรียน พบว่า สามารถจำแนกสุขภาวะที่เป็นเป้าหมายได้ 4 ด้าน คือ ด้านคนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะและชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ซึ่งเป็นขอบเขตของการอธิบายว่า “สุขภาวะในโรงเรียน” ดังต่อไปนี้

1. ด้านคนมีสุขภาวะ พบว่า คุณลักษณะของคนที่มีสุขภาวะ ดังนี้

1.1 เป็นผู้ที่มีทักษะทางวิชาการหรือมีศักยภาพในการเรียนรู้ กล่าวคือ มีความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความเข้าใจโดยการวิเคราะห์ แยกแยะ เชื่อมโยงและ อธิบายเหตุผลได้ สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดค่านิยมหรือพฤติกรรมจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นรวมถึง การมีทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงาน และมีกระบวนการตัดสินใจที่ดี

1.2 ต้องมีทักษะชีวิตหรือความสามารถเชิงจิตวิทยาสังคมในการปรับตัว เข้ากับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อให้ตนเองมีความปกติสุขและอยู่รอด

1.3 มีทักษะสุขภาพ คือ การปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี เข้าใจพัฒนาการ ทางร่างกาย และทางเพศของชายหญิง และรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารหรือการโฆษณาในสังคม

1.4 ต้องเป็นผู้มีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคทั้งการอยู่รอด ปลอดภัย ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบและ มีความเท่าเทียมทางเพศ

1.5 มีจิตสำนึกการอนุรักษ์ มีทักษะค่านิยมในการบริโภค และวิถีชีวิตที่ เป็นมิตรกับธรรมชาติ

1.6 การเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม

2. ด้านโรงเรียนมีสุขภาพ คุณลักษณะโรงเรียนที่วิเคราะห์ได้จากเป้าหมาย ของโครงการต่าง ๆ นั้น พบว่าคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีสุขภาพดีมีอยู่ 6 ประการ คือ

2.1 มีการนำองค์กรดี ซึ่งหมายถึงความถึงความเป็นองค์กรและตัวผู้บริหาร กล่าวคือ องค์กรที่เป็นโรงเรียนต้องมีระบบการนำองค์กรดี มีบริหารจัดการเป็นโรงเรียนต้องมีระบบ การนำองค์กรดีมีบริหารจัดการโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีการบริหารคุณภาพ โดยใช้วงจร PDCA เป็นต้น ส่วนตัวผู้บริหารนั้นจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำและมีความเป็น ประชาธิปไตย ซึ่งนอกจากมีทั้งสามอย่างนี้แล้วต้องใช้ในการบริหารด้วย

2.2 การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข ซึ่งครอบคลุม ถึงการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน ซึ่งต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมมีการบูรณาการ และเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้เรียน

2.3 การอยู่ร่วมกันของทุกคนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงสิทธิ และความเสมอภาค โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะต้องตอบสนองต่อสิทธิเด็ก

2.4 โรงเรียนต้องมีบรรยากาศเป็นมิตร ทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกัน ทำงาน หรือแก้ปัญหา มีการทำงานเป็นทีมและเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งทั้งการเรียนรู้ การตอบสนอง ต่อสิทธิและความเสมอภาค และบรรยากาศที่เป็นมิตรนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากทุกคนในโรงเรียน ไม่มีคนใดคนหนึ่งจัดกระทำขึ้นมาได้

2.5 โรงเรียนต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกเหนือไปจาก การจัดการเรียนการสอน ซึ่งการดูแลช่วยเหลือเป็นทั้งการส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไข ปัญหานักเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งข้อนี้ต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการในโรงเรียน และ การประสานงานกับครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ซึ่งสรุปธรรมในการดำเนินการนั้น โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้พัฒนาระบบ และวิธีการทำงานของโรงเรียนไว้ ส่วนหนึ่ง และต่อมาได้มีการพัฒนาระบบนี้ต่อเนื่องเพื่อให้เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพ การศึกษาโดยการโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีข้อสรุปว่า คุณลักษณะผู้เรียนในมาตรฐานด้านผู้เรียนที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) นั้นไม่ได้เกิดขึ้นได้จากระบบการเรียน การสอนในชั้นเรียนอย่างเดียว แต่จะเกิดขึ้นจากการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน รวมไปถึงคุณลักษณะโรงเรียนมีสุขภาวะ

2.6 การที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมตามความสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะ นักเรียนเช่นเดียวกัน

3. ด้านสิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมในที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งใน โรงเรียนและโดยรอบ ซึ่งมีคุณลักษณะ คือ

- 3.1 สะอาดปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ
- 3.2 ทรัพยากรที่มีถูกใช้อย่างประหยัดและเห็นคุณค่า เช่น น้ำ ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง

3.3 โภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารและสิ่งแวดล้อมดี ซึ่งคุณลักษณะสิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะทั้งสามประการนี้เกิดขึ้นได้จากกระทำของคนทั้งทางบวก และทางลบ หากคุณมีสุขภาวะโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีจิตสำนึกการอนุรักษ์แล้ว การกระทำนั้น ก็จะเป็นทางบวกและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคนจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อกันและกันด้วย อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะนี้มีเพียง 5 โครงการเท่านั้น ที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายการพัฒนา ซึ่งยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนา สุขภาวะในด้านอื่น ๆ

4. ด้านชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ในด้านนี้เป็นคุณลักษณะของครอบครัว ชุมชน หรือสังคมนอกโรงเรียนซึ่งวิเคราะห์จากเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ จำนวน 8 โครงการ พบว่า มีมุมมองที่มีต่อสุขภาวะด้านนี้นั้นครอบคลุมคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

4.1 ชุมชนหรือสังคมจะต้องมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหานักเรียน ร่วมกับโรงเรียน รวมไปถึงการมีหน่วยรับการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาที่โรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น เด็กติดยาเสพติดต้องได้รับการบำบัด เป็นต้น

4.2 การระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อจัดการศึกษา รวมทั้งการคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็ก

4.3 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา ร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหา รวมทั้งร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียน

4.4 ชุมชนหรือสังคมนั้นต้องมีการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการใช้สารเคมีในการเกษตร และมีวิถีชีวิตของชุมชนที่หวงแหนสิ่งแวดล้อมไว้ให้ลูกหลาน อาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียนที่จะทำให้เกิดภาวะแห่งความสุขอันสมบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านบุคคล ด้านองค์กร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านชุมชน/สังคม และการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน หมายถึง การได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครอบครัวของเด็ก โรงเรียน ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็น โรงเรียน “ส่งเสริมสุขภาวะ” ของชุมชน

กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียน ประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. นักเรียนมีสุขภาวะ ได้แก่ นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการมีสุขภาวะที่ดี สอดแทรกใน เนื้อหาวิชาเรียน ให้นักเรียนอ่าน ออกเขียนได้เหมาะสมกับชั้นเรียน พัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ให้นักเรียนอยู่ในสังคมในศตวรรษ ที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

2. โรงเรียนมีสุขภาวะ ได้แก่ สร้างความตระหนักมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นคนมีความสุข คนดี และคนเก่ง โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เหมาะสม พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน ครูและผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้พูดคุยกันสม่ำเสมอ มีการนิเทศเยี่ยมชั้นเรียนและสะท้อนผลการสังเกตการณ์สอนของครู เพื่อพัฒนาครูให้สามารถออกแบบและถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ นักเรียนได้ ครูและผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ ผู้ปกครองหรือชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมากขึ้น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน การประเมินนักเรียน การถอดบทเรียน

3. สภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ โดยให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

มีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุงอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ถูกสุขลักษณะน่าใช้ มีการบริหารจัดการเรื่องขยะให้เหมาะสม สะอาด บริการด้านอาหาร น้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอ โรงเรียนปลอดภัย

4. ครอบครัวมีความสุข ได้แก่ ครูออกเยี่ยมบ้าน ครูได้ออกไปพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน ทางโรงเรียนให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับอบรบเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องตามวัย และตามพัฒนาการ โรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาผู้ปกครองให้มีปัจจัยดำรงชีพที่เหมาะสม มีสถานที่อยู่สะอาดปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่สุกสะอาด ทำจิตใจให้โปร่งใส และบุตรหลานที่อยู่ใกล้ ๆ ก็จะมีความสุข ดำเนินชีวิตทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

5. ชุมชนมีความสุข ได้แก่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้างสุขภาวะที่ดีในโรงเรียนมากขึ้น ครู ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียนเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีอาชีพและส่งเสริมการหารายได้เพิ่มขึ้น เช่น ประกอบอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบด้านการบริหารงานตามบทบาท/ภารกิจของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ประกอบด้วย

1. ด้านผู้เรียนเป็นสุข ตัวบ่งชี้ คือ
 - 1.1 ผู้เรียนมีสุขภาพแข็งแรง
 - 1.2 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส
 - 1.3 ผู้เรียนรู้จักปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ
 - 1.4 ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - 1.5 ผู้เรียนมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ
 - 1.6 ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 - 1.7 ผู้เรียนกระตือรือร้นให้ความสนใจการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้

2. ด้านโรงเรียนเป็นสุข ตัวบ่งชี้ คือ
 - 2.1 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร
 - 2.2 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

ที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ

2.3 การบริหารจัดการให้ โดยสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

2.4 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุภาพและร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร

2.5 สร้างวุฒิภาวะความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง

2.6 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน

2.7 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้สำหรับการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง

2.8 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.9 สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.10 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก

2.11 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21

2.12 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.13 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่าง เป็นวิถี

2.14 วัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ตัวบ่งชี้ คือ

3.1 บูรณาการระบบบริหารจัดการสภาพแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม

3.2 พัฒนาระบบป้องกันภัยและตรวจสอบสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง

3.3 สร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย มุ่งสิ่งเสพติด เอื้อต่อการเรียนรู้

3.4 เป็นต้นแบบในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 บริหารจัดการสภาวะโภชนาการได้อย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน

4. ด้านครอบครัวเป็นสุข ตัวบ่งชี้ คือ

4.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด

และครอบครัวสุขภาพ

4.2 พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

4.3 ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และดูแล

ช่วยเหลือผู้เรียนให้มีสุขภาพ

5. ด้านชุมชนเป็นสุข ตัวบ่งชี้ คือ

5.1 ชุมชนและโรงเรียนดำเนินการร่วมกันสู่เป้าหมายโรงเรียนสุขภาพ

5.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่าง

หลากหลาย

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ยึดเอาสุขภาพของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข ทั้งในมิติของร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งมีองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาพมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านสุขภาพของผู้เรียน 2. ด้านสุขภาพของโรงเรียน 3. ด้านสุขภาพของสภาพแวดล้อม และ 4. ด้านสุขภาพของครอบครัวและชุมชน

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบโรงเรียนสุขภาพ

ที่	องค์ประกอบ	มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบ การศึกษา (2560)	Allardt (2002)	กรมอนามัย (2548)	ประวิต เอราวรรณ์ (2547)	รุจิรา ดวงสงค์ (2550)	กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก)	สำนักพัฒนาระบบบริหารงาน บุคคลและนิติการ (2561)	ความถี่
1	ผู้เรียนเป็นสุข/มีสุขภาพ	✓			✓		✓	✓	4
2	โรงเรียนเป็นสุข/มีสุขภาพ	✓		✓	✓		✓	✓	5
3	สภาพแวดล้อมเป็นสุข/มีสุขภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
4	ครอบครัวเป็นสุข/มีสุขภาพ	✓					✓	✓	3

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบ	มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบ การศึกษา (2560)	Allardt (2002)	กรมอนามัย (2548)	ประวิต เอราวรรณ์ (2547)	รุจิรา ดวงสงค์ (2550)	กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก)	สำนักพัฒนาระบบบริหารงาน บุคคลและนิติการ (2561)	ความถี่
5	ชุมชนเป็นสุข/มีสุขภาวะ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	6
6	วิธีการตอบสนองตนเอง		✓						1
7	สภาวะสุขภาพ/สภาวะทางกาย		✓						1
8	การให้บริการด้านอนามัย			✓		✓			2
9	การให้คำปรึกษาการสงเคราะห์			✓					1
10	สุขศึกษาในโรงเรียน			✓		✓			2
11	โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน			✓					1
12	โภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร			✓					1
13	ออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการ			✓					1
14	นโยบายของโรงเรียน			✓					1
15	การส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร			✓					1
16	บรรยากาศเป็นมิตร				✓				1
17	ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน				✓				1
18	ทักษะชีวิต				✓				1
19	ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน				✓				1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องได้องค์ประกอบ 4 ด้านหลัก ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน เป็นการรวมองค์ประกอบด้านผู้เรียนเป็นสุข/มีสุขภาวะ, วิธีการตอบสนองตนเอง, สภาวะสุขภาพ/สภาวะทางกาย, ออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการ, ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน และทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน เป็นการรวมองค์ประกอบด้านโรงเรียนเป็นสุข/มีสุขภาวะ, การให้บริการด้านอนามัย, การให้คำปรึกษาการสงเคราะห์,

สุขศึกษาในโรงเรียน, โภชนาการและสุขาภิบาลอาหาร, นโยบายของโรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร, บรรยากาศเป็นมิตร และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน เป็นการรวมองค์ประกอบด้านครอบครัวเป็นสุข/มีสุขภาวะ, ชุมชนเป็นสุข/มีสุขภาวะ และโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้เพราะครอบครัวและชุมชนต่างก็เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันอย่างมีอาจแยกออกจากกันได้ โดยเฉพาะชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไปมาหาสู่และทำกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีร่วมกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ ขยายภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2547) และจิตตินันท์ เดชะคุปต์ และณัฐนา พวงทอง (2559) ที่ได้กล่าวว่าครอบครัวและชุมชนต่างก็เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันอย่างมีอาจแยกออกจากกันได้ส่วนประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ ล้วนมีหน้าที่เอื้อประโยชน์เกื้อกูลต่อการพัฒนาชุมชน ให้เจริญก้าวหน้า ความสัมพันธ์ของครอบครัวต่อชุมชน มีหน้าที่หลักในการรักษาสุขภาพของสังคม ให้ดำรงอยู่ และตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน ในขณะเดียวกัน ครอบครัวทำหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในครอบครัวโดยตรง รวมถึงต้องทำหน้าที่ต่อชุมชนอีกด้วย เช่น การผลิตสมาชิกใหม่ให้ชุมชน การเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ การเป็นสมาชิกที่พึงประสงค์ของชุมชน การให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิก การส่งเสริมด้านอาชีพและรายได้ ครอบครัวต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของชุมชน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์องค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะได้ 4 ด้าน และได้นำองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะในแต่ละองค์ประกอบมาศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดความหมายและตัวบ่งชี้ดังนี้

1. ด้านสุขภาวะของผู้เรียน

ประวิต เอราวรรณ์ (2547) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน และได้อธิบายว่า ด้านคนมีสุขภาวะพบว่า คุณลักษณะของคนที่มีสุขภาวะ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีทักษะทางวิชาการหรือมีศักยภาพในการเรียนรู้ กล่าวคือ ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความเข้าใจโดยการวิเคราะห์ แยกแยะ เชื่อมโยงและอธิบายเหตุผลได้ สามารถปรับเปลี่ยนวิถีคิดค่านิยมหรือพฤติกรรมจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงาน และมีกระบวนการตัดสินใจที่ดี หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่มีทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21

2. ต้องมีทักษะชีวิตหรือความสามารถเชิงจิตวิทยาสังคมในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อให้ตนเองมีความปกติสุขและอยู่รอด

3. มีทักษะสุขภาพ คือการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี เข้าใจพัฒนาการทางร่างกาย และทางเพศของชายหญิง และรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารหรือการโฆษณาในสังคม

4. ต้องเป็นผู้มีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคทั้งการอยู่รอดปลอดภัย ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบ และมีความเท่าเทียมทางเพศ

5. มีจิตสำนึกการอนุรักษ์ มีทัศนคติอันดีในการบริโภค และวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

6. การเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) และสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบผู้เรียนเป็นสุขว่า หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีในด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะชีวิต ความเป็นพลเมืองดี และมีความรักในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ผู้เรียนมีสุขภาพกายแข็งแรง ได้แก่
 - 1.1 รับประทานอาหารถูกสุขลักษณะ
 - 1.2 ดูแลความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้า
 - 1.3 ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
 - 1.4 ไม่สูบบุหรี่
 - 1.5 ไม่ดื่มสุรา
 - 1.6 ร่างกายสมส่วน ไม่เป็นโรคอ้วน
 - 1.7 บริโภคผักและผลไม้อย่างเพียงพอ
2. ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส ได้แก่
 - 2.1 มองโลกในแง่ดี
 - 2.2 ทักทายปราศรัย
3. ผู้เรียนมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากอันตราย ได้แก่
 - 3.1 ปฏิเสธการถูกชักชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ สิ่งเสพติดอื่น ๆ
 - 3.2 ไม่เล่นการพนันทุกชนิด
 - 3.3 การตั้งครมภ์ในวัยเรียน
 - 3.4 การตายด้วยอุบัติเหตุ
4. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้แก่
 - 4.1 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

4.2 รัก และเอื้ออาทรต่อเพื่อน

4.3 มาโรงเรียนทุกวัน

4.4 มีการทำกิจกรรมทางกายเป็นประจำ

4.5 มีความสุขในการดำเนินชีวิต

4.6 อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น

4.7 อยู่ในชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็ง

5. ผู้เรียนมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ

6. ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ได้แก่

6.1 ขอบอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น

6.2 ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ

7. ผู้เรียนกระตือรือร้นให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้

จากแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ครูประจำวิชา หรืออินเทอร์เน็ต

กัมพล เจริญรักษ์ (2560) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียน
ประถมศึกษา องค์ประกอบด้านนักเรียนมีสุขภาวะ ได้แก่

1. นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอ

2. รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ

3. ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการมีสุขภาวะที่ดี

สอดแทรกใน เนื้อหาวิชาเรียน

4. ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ เหมาะสมกับชั้นเรียน

5. พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ

6. ให้นักเรียนอยู่ในสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2560) กล่าวถึง องค์ประกอบ
ด้านผู้เรียนเป็นสุข ได้แก่

1. ผู้เรียนสุขภาพดี

2. ผู้เรียนมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นอันตราย

3. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. ผู้เรียนมีวินัย รู้หน้าที่มีความรับผิดชอบ

5. ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

6. ผู้เรียนกระตือรือร้นให้ความสนใจการเรียน

สรุปได้ว่า สุขภาวะของผู้เรียน หรือผู้เรียนมีสุขภาวะ หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะ
การเรียนรู้ มีทักษะการคิด ทักษะการทำงาน มีทักษะชีวิต มีทักษะการปฏิเสธให้ตนเอง

พันอันตราย มีทักษะสุขภาพ มีจิตสาธารณะ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 มีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ รวมถึงมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวแปรด้านสุขภาพ
 ของผู้เรียนได้จำนวน 33 ตัวแปร ดังนี้

1. มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย
2. รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า
3. รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว
4. รักการออกกำลังกาย
5. ร่าเริง สดใส มีความสุข
6. ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม
7. มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
8. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
9. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข
10. รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด
11. สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย
12. มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ
13. กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียนรู้
14. แต่งกายถูกระเบียบ
15. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
16. ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา
17. มีสัมมาคารวะ
18. ขยันหมั่นเพียร
19. ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย
20. รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม
21. มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม
22. รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด
23. ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณะสมบัติ
24. อ่านคล่อง เขียนคล่อง
25. กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ
26. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
27. มีทักษะการคิดสร้างสรรค์
28. มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล

29. มีทักษะการใช้ Social Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย
30. ไม่ทะเลาะวิวาท
31. รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน
32. ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
33. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ด้านสุขภาวะของโรงเรียน

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) และสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเป็นสุขหรือโรงเรียนสุขภาวะว่า หมายถึง โรงเรียนที่มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีข้อกำหนดในการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ส่วน 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ระบบการบริหาร หมายถึง การจัดการองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบมีส่วนร่วมและร่วมรับผิดชอบ โดยการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้
 - 1.1 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ โรงเรียนมีแผนการดำเนินงานด้านสุขภาวะอันเกิดจากการระดมความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียน มีโครงสร้างคณะทำงานและติดตามการสร้างเสริมสุขภาวะที่ชัดเจน และมีแผนการประเมินการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาวะอย่างเป็นขั้นตอน
 - 1.2 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ โดยจัดการเรียนโดยใช้ชีวิต ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวตั้ง มีหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
 - 1.3 การบริหารจัดการโดยสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีม เพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยผู้บริหารและครูได้พูดคุยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในทุกสัปดาห์
 - 1.4 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร
2. การพัฒนาครู ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้
 - 2.1 สร้างวุฒิภาวะความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง
 - 2.2 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้สำหรับการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง

2.4 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

2.5 สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

3.1 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21

3.3 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นวิถี

3.5 วัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย

กรมอนามัย (2548) ให้คำจำกัดความการดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health promoting school) ตามคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก สามารถกำหนดคุณลักษณะได้ว่า “เป็นโรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษาเรียนรู้และทำงาน” (A Health Promoting School is a School Constantly Strengthening its Capacity as a Healthy Setting for Living, Learning and Working) กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรภายนอกการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพความหมายและภาพลักษณ์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความหมายของคำว่าโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting School) หมายถึง โรงเรียนที่มีขีดความสามารถที่แข็งแกร่ง มั่นคง เป็นสถานศึกษาที่มีสุขภาพดีเพื่อการอาศัย ศึกษาเรียนรู้และทำงาน (A Health Promoting School is : a School Constantly Strengthening in Capacity as a Healthy Setting for Living, Learning and Working)

ภาพลักษณ์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย

1. โรงเรียนที่นักเรียนทุกคนอยากไปเรียน

2. โรงเรียนที่นักเรียนมีสุขภาพดี
3. โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. โรงเรียนที่เป็นที่ชื่นชอบของชุมชนและชุมชนให้ความร่วมมือ

การส่งเสริมสุขภาพ

โดยอาศัยโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง จะเป็นวิถีทางที่มีประสิทธิผลดีที่สุดที่จะปรับปรุงชีวิตของเด็กให้ดีขึ้น ซึ่งมีข้อดี ดังนี้

1. มีการดำเนินงานโอบอ้อมอารีแบบองค์รวมทางสุขภาพที่รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
2. ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะและความรู้ทางสุขภาพของนักเรียน
3. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อสุขภาพนักเรียน
4. ให้ความสำคัญต่อบทบาททางสังคมของโรงเรียนในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทางบวก เพื่อก่อให้เกิดสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน
5. เชื่อมโยงระบบบริการสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นและระดับเขตในการให้บริการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของเด็กนักเรียน เช่น โรคพยาธิ ภาวะสายตา การได้ยิน มาลาเรีย ความเครียด เป็นต้น
6. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งตามหลักสูตรการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ
7. ยกกระดับความเท่าเทียมกันในการศึกษาและสุขภาพ
8. สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน
9. สนับสนุนให้โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันริเริ่มงานสุขภาพที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครอบครัว และชุมชน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะเอื้อให้นักเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นให้สามารถตัดสินใจ เลือกวิถีที่ถูกต้องภายในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งเสริมให้สังคม ชุมชน สร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพอนามัยของส่วนรวมด้วย ทั้งนี้โดยอาศัยองค์กรที่มีศักยภาพ มีแนวคิดร่วมกัน และความร่วมมือของสมาชิกชุมชนนั้น ๆ หน้าที่ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. พัฒนาสุขภาพอนามัยของบุคลากรในโรงเรียน ครอบครัว และสมาชิกชุมชน

2. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการเรียนรู้โดยใช้มาตรการต่าง ๆ

ภายใต้ขอบเขตการบริหารจัดการโดยโรงเรียน

3. ประสานการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อสุขภาพ

4. จัดให้โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ จัดการเรียนการสอน สุขศึกษา การให้บริการ มีโครงการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรของโรงเรียน การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมสุขภาพจิต

5. กำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่สร้างเสริมความเชื่อมั่นของทุกฝ่าย ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การสร้างที่มออนามัยโรงเรียนและบทบาทหน้าที่ในการ ดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องได้รับความเห็นชอบของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน มิได้เป็นของคนใดคนหนึ่งนโยบายแรกของโรงเรียน คือ การที่โรงเรียนนั้นรับและเห็นชอบที่โรงเรียน ของตนจะเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และมีการดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรของโรงเรียน

ประวัติ เอรารวรรณ์ (2547) กล่าวว่า ด้านโรงเรียนมีสุขภาพะ หรือโรงเรียน เป็นสุขนั้นมีคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีสุขภาพะมีอยู่ 6 ประการ คือ

1. มีการนำองค์กรดี ซึ่งหมายถึงความถึงความเป็นองค์กรและตัวผู้บริหาร กล่าวคือ องค์กรที่เป็นโรงเรียนต้องมีระบบการนำองค์กรดี มีบริหารจัดการเป็นโรงเรียนต้องมีระบบ การนำองค์กรดีมีบริหารการจัดการโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีการบริหารคุณภาพ โดยใช้วงจร PDCA เป็นต้น ส่วนตัวผู้บริหารนั้นจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำและมีความเป็น ประชาธิปไตย ซึ่งนอกจากมีทั้งสามอย่างนี้แล้วต้องใช้ในการบริหารด้วย

2. การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข ซึ่งครอบคลุมถึง การเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน ซึ่งต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมมีการบูรณาการ และเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้เรียน

3. การอยู่ร่วมกันของทุกคนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาค โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องตอบสนองต่อ สิทธิเด็ก

4. โรงเรียนต้องมีบรรยากาศเป็นมิตร ทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกันทำงาน หรือแก้ปัญหา มีการทำงานเป็นทีมและเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งทั้งการเรียนรู้ การตอบสนองต่อสิทธิ และความเสมอภาค และบรรยากาศที่เป็นมิตรนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากทุกคนในโรงเรียน ไม่มีคนใด คนหนึ่งจัดกระทำขึ้นมาได้

5. โรงเรียนต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนอกเหนือไปจากการจัดการเรียน การสอน ซึ่งการดูแลช่วยเหลือเป็นทั้งการส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

อย่างทั่วถึงซึ่งข้อนี้ต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการในโรงเรียน และการประสานงานกับครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ซึ่งสรุปธรรมในการดำเนินการนั้นโครงการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้พัฒนาระบบ และวิธีการทำงานของโรงเรียนไว้ส่วนหนึ่ง และต่อมาได้มีการ พัฒนาระบบนี้ต่อเนื่อง เพื่อให้เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยการโครงการวิจัยและ พัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีข้อสรุปว่า คุณลักษณะผู้เรียนในมาตรฐานด้านผู้เรียน ที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (สมศ.) นั้นไม่ได้เกิดขึ้นได้จากระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเดียว แต่จะเกิดขึ้นจากการดูแลช่วย เหลือนักเรียนของโรงเรียน รวมไปถึงคุณลักษณะโรงเรียนมีสุขภาวะ

6. การที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นกิจกรรม เสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมตามความสนใจซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนเช่นเดียวกัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ของโรงเรียนเป็นสุขว่า ประกอบด้วย

1. โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน
2. โรงเรียนมีการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมี สุขภาวะ โดยสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น
3. โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การติดตามประเมินผลร่วมกัน ภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน
 รุจิรา ดวงสงค์ (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย การบริการสุขภาพ (Health service) การอนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental health) การสุขศึกษา (Health Education) และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน (Community and school relationship) และบทบาทของบุคลากรในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย ทีมดำเนินงานอนามัยโรงเรียน มีหน้าที่สำรวจข้อมูลและประเมินสภาวะอนามัย โรงเรียน ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ตรวจสอบสุขภาพและประเมินสุขภาพของนักเรียน ครู และ บุคลากร รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกัน

ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดตั้งคณะกรรมการ และจัดหาครู อนามัยโรงเรียน วางแผนการดำเนินงาน จัดหางบประมาณสนับสนุน ประเมินผลการดำเนินงาน ทีมสุขภาพ มีหน้าที่สำรวจข้อมูล ประเมินสภาวะอนามัยโรงเรียน ร่วมวางแผน ตรวจสอบสุขภาพ สร้างภูมิคุ้มกัน สนับสนุนกิจกรรมสุขศึกษา ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อนามัยโรงเรียน

ครูอนามัยโรงเรียน มีหน้าที่ร่วมวางแผนการดำเนินงาน รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน จัดหาบัตรสุขภาพนักเรียน ดูแลสุขภาพนักเรียน ดูแลห้องพยาบาลให้สะอาดพร้อมบริการ โครงการเฝ้าระวังโภชนาการนักเรียน รณรงค์ทางสาธารณสุข เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดระบบส่งต่อนักเรียนที่ป่วย เพื่อรับการรักษาที่ถูกต้อง ติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยและประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน

ครูประจำชั้น มีหน้าที่จัดหาบัตรสุขภาพนักเรียน ตรวจสอบสุขภาพดูแลนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียนทุกเช้า ประเมินบันทึกภาวะโภชนาการนักเรียน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผู้นำนักเรียนด้านอนามัย มีหน้าที่ตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ดูแลห้องพยาบาลช่วยครู เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ จัดกิจกรรมกีฬา นันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ดูแลสุขภาพโภชนาการและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียน ประถมศึกษาด้านโรงเรียนมีสุขภาวะ ได้แก่ สร้างความตระหนักมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นคนมีความสุข คนดี และคนเก่ง โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เหมาะสม พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน ครูและผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยกันสม่ำเสมอ มีการนิเทศเยี่ยมชั้นเรียนและสะท้อนผลการสังเกตการสอนของครู เพื่อพัฒนาครูให้สามารถออกแบบและถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ ครูและผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองหรือชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมากขึ้น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน การประเมินนักเรียน การถอดบทเรียน

สรุปได้ว่า สุขภาวะของโรงเรียน หรือโรงเรียนมีสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการให้เกิดสุขภาวะในโรงเรียนครอบคลุมระบบการบริหาร การพัฒนาครู และการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีสุขภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ตัวแปร ด้านสุขภาวะของโรงเรียน ได้จำนวน 41 ตัวแปร ดังนี้

1. โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนและมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ
2. มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร
3. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ
4. โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็น

เครือข่าย

5. ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
6. สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง
7. ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วม อย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน
8. ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง
9. ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน
10. สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี
11. โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชุมชนและ ท้องถิ่น
12. โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มี ประสิทธิภาพ
13. โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน
14. ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหาร จัดการองค์กร
15. ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบ กัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
16. โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในโรงเรียนอย่างรอบด้าน
17. โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
18. โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย
19. มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
20. มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยใน โรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
21. ภาควิชาเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน
22. ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน และภายนอก

- ศตวรรษที่ 21
- ชีวิตประจำวัน
- สภาพจริง
- สมอง
- การสอน
23. จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้
 24. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21
 25. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
 26. สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง
 27. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
 28. นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
 29. ครูมีการตัดสินใจหรือวางแผนการทำงานร่วมกันโดยใช้รูปแบบการระดมสมอง
 30. ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 31. ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ
 32. ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน
 33. ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน
 34. ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน
 35. ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน
 36. ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน
 37. ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน
 38. ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
 39. ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 40. ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้
 41. ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

3. ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

ประวิต เอราวรรณ์ (2547) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน โดยได้สรุปเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของโครงการในการพัฒนาสุขภาวะในบริบทโรงเรียน พบว่า สามารถจำแนกสุขภาวะที่เป็นเป้าหมายได้ 4 ด้าน คือ ด้านคนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะและชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ซึ่งให้ความหมายในด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ได้ดังนี้

1. สะอาดปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ

2. ทรัพยากรที่มีถูกใช้อย่างประหยัดและเห็นคุณค่า เช่น น้ำ ไฟฟ้า น้ำมัน
เชื้อเพลิง

3. โภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารและสิ่งแวดล้อม

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) และสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมเป็นสุข หรือสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะว่า หมายถึง โรงเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ

1. โรงเรียนบูรณาการระบบบริหารจัดการสภาพแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม
2. โรงเรียนพัฒนาระบบป้องกันภัยและตรวจสอบสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย

สิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการเรียนรู้

4. โรงเรียนเป็นต้นแบบในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
5. โรงเรียนบริหารจัดการสภาวะโภชนาการได้อย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน

กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ ครอบครัวมีสุขภาวะ และชุมชนมีสุขภาวะ ในส่วนของสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ ได้แก่

1. โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
2. จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ โดยให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

มีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุงอาคารเรียนอาคารประกอบ ห้องน้ำ ห้องส้วม

ให้ถูกสุขลักษณะน่าใช้

4. มีการบริหารจัดการเรื่องขยะให้เหมาะสม สะอาด
5. บริการด้านอาหาร น้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอ
6. โรงเรียนปลอดภัย

สรุปได้ว่า สุขภาวะของสภาพแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ คือ สิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและโดยรอบซึ่งมีคุณลักษณะ สะอาดปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ เอื้อต่อการเรียนการสอน มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สิ่งเสพติด ปลอดภัย และการล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการดำเนินงานด้านโภชนาการ สุขาภิบาล และสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะและการดูแลรักษาและรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ ตัวแปรด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม ได้จำนวน 16 ตัวแปร ดังนี้

1. จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2. โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น
 3. มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งานได้ดี
 4. มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน
 5. มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)
 6. มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง
 7. มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย
 8. มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย
 9. มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ
 10. ซักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ
 11. มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ดี
 12. มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู
 13. มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่
 14. มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะและพอเพียง
 15. มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี
 16. บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ
4. ด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) และสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้ให้ความหมายของครอบครัวเป็นสุข หรือครอบครัวมีสุขภาวะไว้ว่า หมายถึง โรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้
1. สร้างความรู้ความเข้าใจของครอบครัวเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียน และครอบครัวสุขภาวะ
 2. พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน
 3. ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีสุขภาวะ เช่น การอาสาเป็นวิทยากรท้องถิ่น การอาสาเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น
- ส่วนชุมชนเป็นสุข หรือชุมชนมีสุขภาวะว่า หมายถึง โรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและองค์กรในชุมชนเพื่อเสริมสร้าง ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

1. ชุมชนและโรงเรียนดำเนินการร่วมกันสู่เป้าหมายโรงเรียนสุภาพะ
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านให้แก่ผู้เรียน การสนับสนุนทรัพยากร เป็นต้น
3. ร่างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

ประวัติ เอรารวรรณ์ (2547) ได้สังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุภาพะในโรงเรียน โดยได้สรุปเกี่ยวกับด้านชุมชน/สังคมมีสุภาพะ ในด้านนี้เป็นคุณลักษณะของครอบครัว ชุมชน หรือสังคมนอกโรงเรียนซึ่งวิเคราะห์จากเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ จำนวน 8 โครงการ พบว่า มีมุมมองที่มีต่อสุภาพะด้านนี้นั้นครอบคลุมคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ชุมชนหรือสังคมจะต้องมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหานักเรียนร่วมกับโรงเรียน รวมไปถึงการมีหน่วยรับการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาที่โรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น เด็กติดยาเสพติดต้องได้รับการบำบัด เป็นต้น

2. การระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อจัดการศึกษา รวมทั้งการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก

3. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา ร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหา รวมทั้งร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียน

4. ชุมชนหรือสังคมนั้นต้องมีการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการใช้สารเคมีในการเกษตร และมีวิถีชีวิตของชุมชนที่หวงแหนสิ่งแวดล้อมไว้ให้ลูกหลาน

กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสุภาพะในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านครอบครัวและชุมชนมีสุภาพะ ได้แก่

1. ครูออกเยี่ยมบ้าน ครูได้ออกไปพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน
2. ทางโรงเรียนให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับอบบรมเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องตามวัย และตามพัฒนาการ

3. โรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาผู้ปกครองให้มีปัจจัยดำรงชีพที่เหมาะสม มีสถานที่อยู่สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่สุกสะอาด ทำจิตใจให้ผ่องใส

4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้างสุภาพะที่ดีในโรงเรียนมากขึ้น

5. ครู ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

6. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

7. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย

จิตใจ อารมณ์ และสังคม

8. ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีอาชีพและส่งเสริมการหารายได้เพิ่มขึ้น เช่น

ประกอบอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ดังนี้

1. ครอบครัวรับฟังและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการป้องกันความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ทำลายสุขภาพ
2. ครอบครัวและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาพเพื่อร่วมพัฒนาสุขภาพผู้เรียน
3. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนและพฤติกรรมด้วยวิธีเชิงบวก ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพของโรงเรียน
4. ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน
5. เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเชิงสุขภาพของผู้เรียน
6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน
7. ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สรุปได้ว่า สุขภาพของครอบครัวและชุมชนหรือครอบครัวและชุมชนมีสุขภาพหมายถึง สมาชิกในครอบครัวปรับตัวกันได้อย่างเหมาะสม มีความรักความเอื้ออาทรต่อกันเป็นที่พึ่งพิงที่อบอุ่นทั้งร่างกายและจิตใจ ปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่ดี พึ่งพาตนเองได้อย่างพอเพียง รวมถึงลดและป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ครอบครัวและโรงเรียนร่วมมือกันในการพัฒนาสุขภาพของผู้เรียน ชุมชนและโรงเรียนเป็นแบบอย่าง และร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา รวมถึงมีวิถีชีวิตที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน และร่วมกันส่งเสริมพัฒนาสุขภาพผู้เรียน ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ตัวแปร ด้านสุขภาพของครอบครัวและชุมชน ได้จำนวน 20 ตัวแปร ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาพ
2. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ

3. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน
 4. ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ
 5. ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่อกันที่โรงเรียนได้รับความสะดวกรวดเร็ว และการต้อนรับที่ดี
 6. บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง
 7. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย
 8. ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ
 9. ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน
 10. จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน
 11. ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน
 12. ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง
 13. ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน
 14. รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา
 15. ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด
 16. ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ห่วงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน
 17. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 18. ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ให้ประโยชน์ทางการศึกษา
 19. มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน
 20. ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- การส่งเสริมสุขภาวะ

World Health Organization (1998) การสร้างเสริมสุขภาวะตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกเกิดจากการประชุมที่เมืองออตตาวา ประเทศแคนาดา ได้ให้ความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพไว้ว่า เป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้ประชาชนมีความสามารถควบคุมและสร้างเสริมสุขภาพของตนให้ดีขึ้น ในสภาวะพื้นฐานและทรัพยากรสำหรับสุขภาพ ได้แก่ สันติภาพที่อยู่อาศัย การศึกษา อาหาร รายได้ ระบบสิ่งแวดล้อมที่มั่นคง ทรัพยากรที่ยั่งยืนและความเป็น

ธรรมของสังคม และข้อเรียกร้องในการเพิ่มสมรรถนะของประชาชนให้มีความสามารถบรรลุภาวะสุขภาพได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งต้องดำเนินกิจกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (Consturct Healthy Public Policy) ด้วยการมีนโยบายที่ชัดเจนในทุกระดับของผู้กำหนดนโยบาย และผู้บริหารกำหนดนโยบายของสังคม ทั้งในระดับประเทศ ท้องถิ่น และชุมชนต่าง ๆ

2. การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Create Supportive Environments) ต่อสุขภาพในทุกส่วน เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรของโลก ของประเทศ ของชุมชน การสร้างบรรยากาศที่ปราศจากมลภาวะในที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ในบ้าน ที่ทำงาน และที่สาธารณะ เป็นต้น

3. การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง (Strengthen Community Action) เป็นกระบวนการพัฒนาระยะยาวเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยชุมชนจะต้องมีโครงสร้าง มีกลไก การจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และตระหนักในสุขภาพ องค์การชุมชนควรได้รับการเพิ่มศักยภาพให้มีความรู้ความเข้าใจถึงภาวะและปัญหาสุขภาพ โดยอาศัยกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ

3.1 มีพันธะสัญญาหรือความมุ่งมั่นทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

3.2 เพิ่มประสิทธิภาพของการลงมือทำโดยชุมชน

3.3 เพิ่มพลัง (Empowerment) ให้ชุมชน

3.4 เชื่อมโยงการทำงานระหว่างองค์กรรัฐ องค์กรเอกชนและองค์กร

ประชาชนในแบบสหวิทยาการ

4. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Development Personal Skills) เพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมสภาวะสุขภาพและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง โดยการให้การศึกษา และพัฒนาอาชีพการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

5. การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ (Reorient Health Services) คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรที่ให้บริการทางสุขภาพ และนำการแพทย์ทางเลือกอื่น (Atemative Medicines) เข้ามาเสริม

การสร้างเสริมสุขภาพตามยุทธศาสตร์ภูมัตรออตตาวา (Ottawa Charter) เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการลงทุนน้อยเมื่อเทียบกับการให้บริการรักษาพยาบาล การสร้างเสริมสุขภาพมองในมิติที่กว้าง และครอบคลุมทั้งระบบอันรวมถึงปัจจัยทางสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม การเมือง ธุรกิจ และสิ่งแวดล้อมมากกว่าการมองสุขภาพเป็นส่วน ๆ มีนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมาย การสร้างเสริมสุขภาพ ดังนี้

World Health Organization (1998) ให้ความหมายของการส่งเสริมสุขภาพว่า หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้ประชาชนสามารถควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น

เพื่อให้บรรลุถึงสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องสามารถระบุ และตระหนักถึงความปรารถนาที่มีอยู่ พึงพอใจต่อ ความต้องการเปลี่ยนแปลงหรือจัดการกับสิ่งแวดล้อมได้ดี กฎบัตรรอดตายบัญญัติว่า การส่งเสริม สุขภาพ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมและปรับปรุง สุขภาพของตนเองให้บรรลุถึงสุขภาพอันสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การส่งเสริม สุขภาพเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สุดในการปฏิรูประบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย การที่สังคมมีจิตสำนึกหรือจินตนาการใหม่ในเรื่องสุขภาพดี และเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถานที่ทำงาน ระบบบริการสังคม สื่อมวลชน ตลอดจนนโยบาย ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพจึงมิใช่อยู่ในความรับผิดชอบของ ภาคสุขภาพ (Health Sector) เท่านั้น แต่ออกไปนอกวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี (Health Life Styles) จนถึงความรู้สึกลับสบาย

อำพล จินตาวัฒน์ (2550) ได้กล่าวว่า การสร้างเสริมสุขภาพะ หมายถึง งานบริการของบุคลากรสาธารณสุขเพื่อทำให้คนมีสุขภาพดี ได้แก่ การดูแลอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว การดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด ระหว่างคลอด และหลังคลอด การดูแลทารก และเด็ก การให้วัคซีน การโภชนาการ การให้สุศึกษา การให้คำปรึกษาแนะนำ การอนามัยโรงเรียน เป็นอาทิ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งบริการที่บุคคล (Individual Care) โดยบางเรื่องเลย ไปถึงครอบครัว และชุมชนด้วย

บวร งามศิริอุดม (2548) กล่าวว่า การสร้างเสริมสุขภาพะ (Health Promotion) หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้คนหรือชุมชนมีขีดความรู้ ความสามารถในการดูแล ตนเองเพื่อไม่ให้โรคภัยมาเบียดเบียน และสามารถพัฒนาดูแลสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น หรือเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างเสริมสุขภาพจึงเปรียบเหมือนกุญแจไขไปสู่การมีสุขภาพดี ของคน

Murray และ Zentner (1989) ให้ความหมายของการส่งเสริมสุขภาพว่า เป็นกลุ่มกิจกรรมซึ่งช่วยยกระดับของสุขภาพ และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น รวมถึงแต่ละบุคคล ครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อม และสังคมได้ประจักษ์ในศักยภาพสูงสุดด้านสุขภาพที่ดี

Kaplan และ Patherson (1993) ให้ความหมายของการส่งเสริมสุขภาพ คือ ความพยายามเพื่อให้แน่ใจว่าประชากรมีสุขภาพดีต้องมีการป้องกันโรคและได้รับการส่งเสริม การมีสุขภาพดีในแบบแผนของการดำเนินชีวิต

นิคม มูลเมือง (2559) ได้ให้ความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพ คือ ศาสตร์และศิลป์ในการกระตุ้นให้บุคคล ชุมชน ปรับเปลี่ยนลักษณะการดำรงชีวิต ตลอดจน

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เอื้อต่อการเกิดสภาวะสุขภาพ
สมบูรณ์อย่างเต็มศักยภาพ

สัมฤทธิ์ สมนาม (2561) ได้สรุปความหมาย การสร้างเสริมสภาวะ (Health Promotion) เป็นกระบวนการเพิ่มความสามารถของคนในการควบคุม ดูแล และพัฒนาสุขภาพ
ของตนเองให้ดีขึ้น ในการที่จะบรรลุสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิต
วิญญาณ ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนต้องสามารถบ่งบอกและตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนาของ
ตนเองที่จะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ และสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ
สังคม การเมือง กฎหมาย และระบบบริการสังคมได้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อการมีสุขภาพที่ดี

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสภาวะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2560) กำหนดวิสัยทัศน์
ในการเสริมสร้างสุขภาพไว้ว่า “ทุกคนบนแผ่นดินไทยมีขีดความสามารถ สังคม และสิ่งแวดล้อม
ที่เอื้อต่อสุขภาพ” โดยทุกคนในแผ่นดินไทยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมล้วนมีความรู้ความสามารถที่จะดูแลตนเองและครอบครัวให้มีสุขภาพที่ดี สังคมไทย
และสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพ ค่านิยม วัฒนธรรม และระบบสุขภาพโดยรวมของไทย สนับสนุน
ให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า เป้าหมายเฉพาะสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ
กำหนดไว้ 10 ประการ คือ

1. ลดอัตราการสูบบุหรี่ของคนไทย
2. ลดอัตราการดื่มสุราของคนไทย
3. ลดอุบัติเหตุการติดเชื้ในหญิงตั้งครรภ์
4. เพิ่มอัตราการบริโภคผักและผลไม้อย่างเพียงพอตามข้อเสนอแนะ
(500 กรัมต่อวัน)
5. เพิ่มการมีกิจกรรมทางกายประจำของคนไทยอายุ 11 ปีขึ้นไป
6. ลดความชุกของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในเด็ก
7. ลดอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนนสัดส่วนไม่เกิน
10 ต่อประชากรแสนคน
8. เพิ่มสัดส่วนของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีความสุขในการดำรงชีวิต
9. เพิ่มสัดส่วนของครอบครัวอบอุ่น
10. ชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็ง

กระแส ชนวงศ (2553) ได้ให้ทัศนะในการพัฒนาสภาวะในโรงเรียน
ในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาบัน
ด้านบริหาร และด้านครูและบุคลากร ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านสถาบัน ประกอบด้วย โครงสร้างการพัฒนาสุขภาพ การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสุขภาพ การมีส่วนร่วม ความสามัคคี ความเป็นอิสระ ความเข้มแข็ง บรรยากาศทางกายภาพ และการสื่อสาร

2. องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ การใช้อำนาจที่เป็นธรรม ความสามารถในการแก้ปัญหา การสนับสนุนทรัพยากร อิทธิพลของผู้บริหาร

3. องค์ประกอบด้านครูและบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของครูและบุคลากร ขวัญและกำลังใจ การมุ่งเน้นวิชาการ

พนัส พงษ์สุนันท์ (2552) ให้ทัศนะในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาพ โดยนำแนวคิดจากมหาวิทยาลัยส่งเสริมสุขภาพมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน ดังนี้

1. บุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับ มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาและเต็มใจที่จะร่วมดำเนินงาน

2. มีกระบวนการซึ่งนำสร้างความเข้าใจ (Advocacy) สื่อสาร (Communication) ประสานความร่วมมือ (Mediation) และภาวะผู้นำ (Leadership) ระหว่างภาคการศึกษาสุขภาพ และภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจบประเด็นยุทธศาสตร์ ลำดับความสำคัญ และกำหนดเป็นวาระของการพัฒนา

3. สร้างความเข้าใจ ศรัทธา ร่วมกันอย่างกว้างขวางและถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่จะต้องร่วมกันเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ (Broad Based Ownership and Accountability)

4. มีโครงสร้างที่เข้มแข็งในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ

5. มีการสนับสนุนการเงิน เพื่อกระตุ้นการพัฒนาและเชื่อมโยงการทำงานของเครือข่าย

6. การดำเนินงานต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในพื้นที่

7. มีความยืดหยุ่น ทั้งการเริ่มต้นขับเคลื่อน และการเปลี่ยนแปลงแผนงาน โครงการหรือลำดับความสำคัญ

8. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่กว้าง แต่สามารถทำได้จริง พร้อมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์วัดผลกระบวนการทำงาน และผลลัพธ์

9. มีเครือข่ายโรงเรียนสุขภาพ เพื่อสนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดรูปแบบการพัฒนาที่ดี

ประวิต เอราวรรณ์ (2547) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาสุขภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประชากรวัยเรียนแทบทั้งหมด

อยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้นการปลูกฝังเรื่องสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจะช่วยหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะเมื่อเติบโตขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนได้

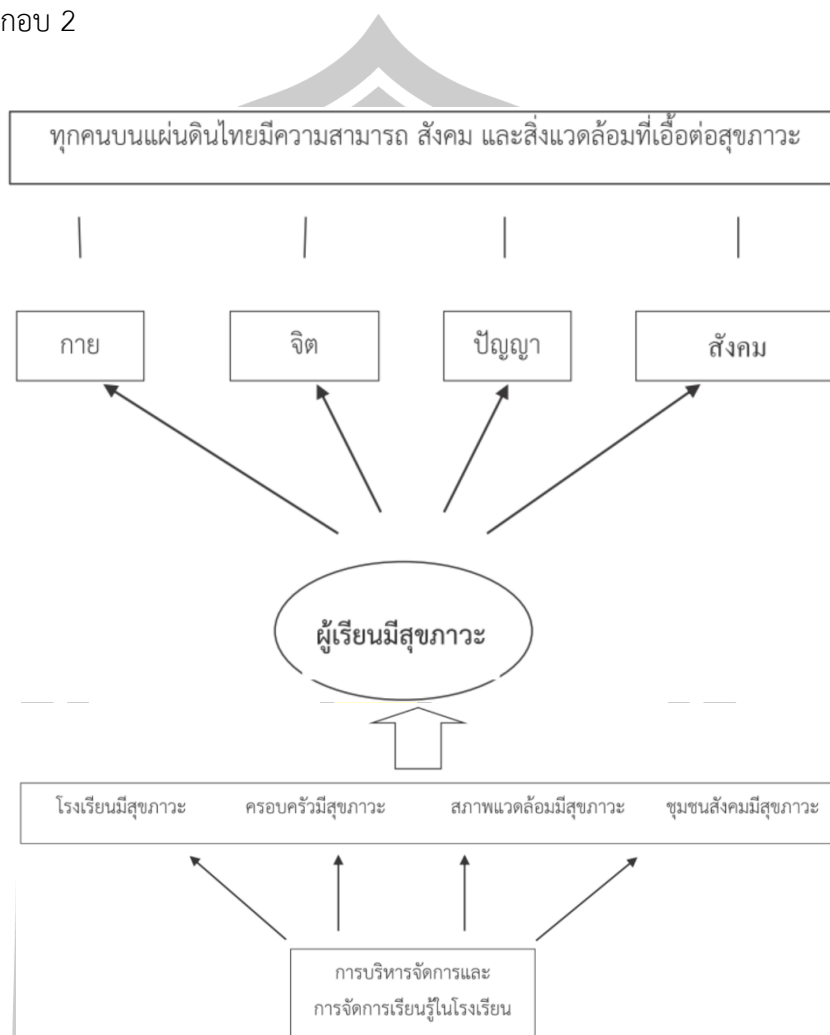
Hopkins (2001) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาโรงเรียน ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับสุขภาวะขององค์กร ซึ่งตัดสินโดยประสิทธิผลขององค์กรที่เกิดขึ้น
2. กระบวนการแทรกแซงเพื่อพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนต้องยึดเอา “คน” เป็นตัวตั้ง ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตของครูและนักเรียน
3. การพัฒนาองค์กรจะต้องวินิจฉัยเงื่อนไขภายในที่ต้องการพัฒนา และมีการสำรวจข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่ใช้พัฒนาองค์กร การปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนที่แท้จริง มีหลักการสำคัญดังนี้
 1. มุ่งผลสัมฤทธิ์นักเรียน และมุ่งคุณภาพการสอนและการเรียนรู้
 2. เสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้เกี่ยวข้องให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อเพิ่มตระหนักรู้ต่อความรับผิดชอบ เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ และปลดปล่อยอิสรภาพทางวิชาการแก่โรงเรียน
 3. อาศัยการวิจัยเป็นฐานและมีทฤษฎีรองรับในการสอน การเรียนรู้ และการพัฒนาโรงเรียนจะต้องมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แข็งแกร่งสนับสนุนกลยุทธ์หรือโปรแกรมการพัฒนา
 4. มีลักษณะเฉพาะบริบท การพัฒนาโรงเรียนต้องไม่ยึดติดว่า “กลยุทธ์เดียวใช้ได้ทุกองค์กร” ดังนั้นต้องออกแบบกระบวนการแทรกแซงให้เหมาะสม
 5. การเสริมศักยภาพต้องเป็นไปตามธรรมชาติ เน้นความยั่งยืน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ครูทำงานและสร้างเครือข่ายแบบมืออาชีพ
 6. สร้างแรงจูงใจให้ครูศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และมีการสะท้อนผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง
 7. ต้องดำเนินการอย่างเข้มแข็ง กระตือรือร้น
 8. มีกลยุทธ์และกระบวนการแทรกแซงที่เป็นระบบ โดยใช้แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการและการพัฒนาองค์กร
 9. อาศัยการสนับสนุนจากภายนอก อาศัยทั้งการรวมอำนาจหรือการกระจายอำนาจ และต้องมีนโยบายที่เอื้อต่อการดำเนินการ
 10. ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้งในแนวราบและแนวตั้งให้เกิดพลังการสร้างสรรค์ที่จะเปลี่ยนแปลงจากภายในโรงเรียน สังคม

Owens (1987) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาโรงเรียน มี 10 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมายการพัฒนาองค์กรของโรงเรียน คือ ประการแรกเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในโรงเรียน โดยการเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมในองค์กร บทบาทความคาดหวัง ประเพณี และอุปกรณ์ของผู้ปฏิบัติงาน และประการที่สอง เพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานและประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งการพัฒนาองค์กรอาจเป็นการปรับปรุงโปรแกรมหรือหลักสูตรหรือปรับปรุงโครงสร้าง หรือกำหนดเป้าหมายใหม่ให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน
 2. เป็นการปรับเปลี่ยนระบบใหม่ (System Renewal) โดยการปรับเปลี่ยนนั้นคือการเพิ่มความสามารถ ลดเงื่อนไข และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์
 3. เป็นกระบวนการเชิงระบบ เนื่องจากโรงเรียนเป็นองค์กรที่เป็นระบบย่อย ๆ ซ้ำซ้อนหลายระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กันและเคลื่อนไหวตลอดเวลา
 4. จุดเน้นอยู่ที่คน (Focus on People) โรงเรียนประกอบไปด้วยคนที่มีทัศนคติ ความรู้สึกและความคิดเห็นต่างกัน ดังนั้นการสื่อสารการพัฒนาองค์กรนั้นเป็นการกระตุ้นให้คนในองค์กรคิดและสื่อสารออกมา ซึ่งจะเกี่ยวพันกับงานที่ปฏิบัติและนำไปสู่การเรียนรู้ และเกิดความสร้างสรรค์ใหม่ที่จะพัฒนาองค์กร
 5. เน้นกลยุทธ์การให้การศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร โดยอาจจะใช้วิธีการประชุมหรือการฝึกอบรมให้ผู้ปฏิบัติงาน
 6. เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การปฏิบัติ ซึ่งเริ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เฉพาะและร่วมกันพิจารณาว่าจากประสบการณ์ดังกล่าวสามารถเรียนรู้อะไรได้บ้าง
 7. เป็นการเผชิญปัญหาจริง ซึ่งการพัฒนาองค์กรเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งปัญหาในโรงเรียนมักเกิดจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากภาครัฐ เกิดวิกฤติภาวะผู้นำ ไม่มีการตอบสนองที่รวดเร็ว ประสิทธิภาพองค์กรต่ำ หรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นต้น
 8. แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรต้องมีความกลมกลืน แผนมีการระบุกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา และทรัพยากรที่จำเป็น
 9. การมีที่ปรึกษาเพื่อออกแบบกระบวนการแทรกแซงหรือการมีตัวแทนการเปลี่ยนแปลง ต้องเน้นการมีส่วนร่วมกับคนในโรงเรียน
 10. ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารในระดับนโยบาย การพัฒนาองค์กรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งได้โดยไม่มีผลต่อส่วนอื่น ๆ ขององค์กร ดังนั้นการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนจึงไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงครุโดยผู้บริหาร แต่ต้องร่วมกันเปลี่ยนแปลงทุกระดับ
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนสู่ภาวะเป็นการใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของผู้เกี่ยวข้องในการจัด

การศึกษาเพื่อสร้างสุขภาวะให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อเป็นฐานการพัฒนาไปสู่ชุมชน และสังคม
 ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนา คือ การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะตามกรอบ
 คุณลักษณะโรงเรียนสุขภาวะทั้ง 5 ด้าน เพื่อสะท้อนต่อเป้าหมายเฉพาะใน 10 ปี ของ สสส.
 คือ ลดอัตราการสูบบุหรี่ ลดอัตราการดื่มสุรา ลดอุบัติเหตุ การติดเชื้อในหญิงตั้งครรภ์ เพิ่ม
 อัตราการบริโภคผักและผลไม้อย่างเพียงพอ เพิ่มการมีกิจกรรมทางกายประจำ ลดความชุกของ
 ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน ลดอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนน เพิ่มสัดส่วนของคนไทยอายุ
 15 ปีขึ้นไป ที่มีความสุขในการดำรงชีวิต เพิ่มสัดส่วนของครอบครัวอบอุ่น และสร้างชุมชนและท้องถิ่น
 เข้มแข็ง การพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้จำเป็นต้องให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ
 การเปลี่ยนแปลงจากหน่วยย่อยไปสู่หน่วยใหญ่ และเปลี่ยนจากฐานล่างไปสู่เบื้องบน ซึ่งโรงเรียน

ครอบครัว และชุมชน คือหน่วยพื้นฐานทางสังคมที่ต้องมีเคลื่อนไหว โดยใช้แนวคิดโรงเรียน
 สุขภาวะเป็นฐานการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นเป้าหมายการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนจะต้องเริ่มต้นจาก
 การเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียนแล้วค่อยวิวัฒน์ (Evolving) ไปสู่เครือข่ายโรงเรียนและสังคม
 และนำไปสู่การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในที่สุด แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนของโครงการนี้
 จึงออกแบบการพัฒนาจากล่างสู่บน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะแบ่งเป็น
 3 ระดับ คือ ระดับโรงเรียน ระดับเครือข่ายโรงเรียน และระดับสังคม ดังนี้

1. ระดับโรงเรียนสุขภาวะ

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ เริ่มต้นจากการพัฒนาผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนคือ
 ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน
 และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน โดยนำหลักความเป็นธรรมและเสมอภาคเข้ามาสร้างกระบวนการมี
 ส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่องไม่ผูกติดอยู่กับผู้ใดผู้หนึ่ง และใช้
 กระบวนการทางปัญญาในการขยายวงการเรียนรู้ไปสู่เครือข่าย และสร้างกระบวนการให้เกิดการ
 วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ขึ้นในสังคม เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะในที่สุด การพัฒนาโรงเรียนให้เกิด
 การเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
 (Interactive learning through action) 4 ฝ่าย คือ ผู้ปกครองและชุมชน กรรมการ
 สถานศึกษา ผู้บริหาร และครู โดยอาศัยแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทั้ง 3 ฝ่าย ร่วมสร้างแผนพัฒนา
 คุณภาพการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ (School Improvement Plan : SIP)
2. แนวคิดเชิงระบบ เพื่อออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิด
 ความยั่งยืน และ

3. การเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

นอกจากนี้โรงเรียนจะได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ผู้เกี่ยวข้องคือ ชุมชน
 ผู้ปกครอง กรรมการ สถานศึกษา ผู้บริหาร และครู ให้สามารถร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการ
 โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Development and Management : SBM)
 โดยปรับเปลี่ยนวิธีคิด จากการรอรับนโยบายและการสั่งการ เป็นการความรับผิดชอบในการบริหาร
 จัดการด้วยตัวเองมากขึ้น ตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย จัดสรรงบประมาณ ดำเนินการ
 และประเมินผลภายใต้การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน และมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนา
 โรงเรียนตามสภาพจริง โดยเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง 3 ส่วน คือ

1. เสริมสร้างพลังอำนาจผู้มีส่วนได้เสีย (Empowering Stakeholder)
 ให้ชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู สามารถร่วมกันพัฒนาและบริหาร
 จัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนด้วยคณะกรรมการเป็นกลไกสำคัญ

และปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นคณะที่ปรึกษา (Advisory Board) ให้มีลักษณะการทำงานเป็น คณะผู้ร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

2. ปรับปรุงระบบการทำงานและเงื่อนไขการทำงานในโรงเรียน (Adjust Systems and Work Conditions in School) โดยเน้นการสร้างกระบวนการพัฒนาโรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3. พัฒนาครูเชิงวิชาชีพ (Professional Development) ให้เกิดชุมชน ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้จากปัญหา (Problem-Based Learning) และการบูรณาการวิชาและทักษะต่าง ๆ เพื่อการแก้ปัญหาและค้นหาทางออกใน สถานการณ์ชีวิตจริง รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน (Collective Learning) ให้เกิดขึ้นกับครู

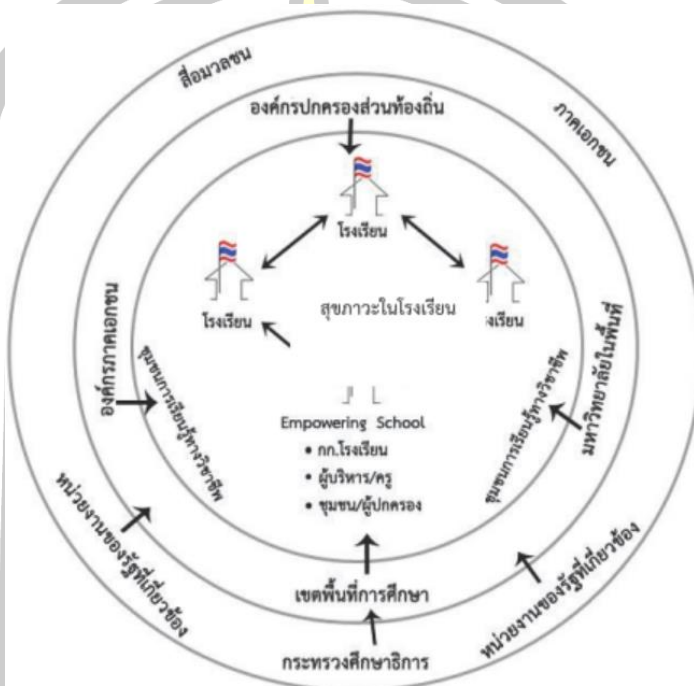
2. ระดับเครือข่ายโรงเรียนสุขภาวะ

การพัฒนาเครือข่ายครูและเครือข่ายโรงเรียนสุขภาวะเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการสร้างพลวัตการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการมีเครือข่ายเพื่อสร้างพลังการเรียนรู้ร่วมกัน จึงจำเป็น โดยเน้นการจัดเครือข่าย 2 ระดับ คือ เครือข่ายครูและเครือข่ายโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้โรงเรียนต้นแบบ (Node) เป็นฐานการขยายตัวไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความสนใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน การประเมิน และการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งเน้นการใช้เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการ แลกเปลี่ยนในเครือข่าย เช่น ระบบ SIP ระบบแลกเปลี่ยนวิถีปฏิบัติที่ดี การสร้างกลุ่มเรียนรู้ใน Social Media เป็นต้น

3. ระดับสังคมสุขภาวะ

แนวทางการสร้างสังคมสุขภาวะ โดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐานนั้น จำเป็นต้องมองภาพรวมการศึกษาทั้งระบบ และจุดเริ่มต้นที่ตรงประเด็นปัญหา และผู้เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิดของตนเอง โดยยึดหลักการความเสมอภาค กล่าวคือ ไม่มีใครเก่ง หรือฉลาดกว่าใคร ไม่มองว่าใครคือเจ้าของหรือผู้มีอำนาจ แต่เปิดใจกว้างว่าการศึกษาเป็นเรื่องของ ทุกคนในสังคม และการศึกษาเป็นกระบวนการทางปัญญา ไม่สามารถใช้อำนาจทางกฎหมายสั่งการ ให้เกิดการปฏิรูป แต่ต้องใช้ปัญญาในการวิพากษ์และสร้างสรรค์ร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายโรงเรียน สุขภาวะต้องร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายเชื่อมโยงกับองค์กรพันธมิตร (Linkage with Alliance Organizations) อื่นที่ขับเคลื่อนแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือเครือข่ายโรงเรียนอื่น หรือเวทีสมัชชาต่าง ๆ เพื่อเปิดพื้นที่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมวิพากษ์เพื่อยกระดับประเด็น เรื่องสุขภาวะในโรงเรียนเป็นประเด็นคุณภาพทางการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างพลวัตทางสังคม

ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบทั้งด้านโครงสร้าง ระบบการจัดการศึกษา และงบประมาณ เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไปสู่สภาวะที่แท้จริงตามกรอบแนวคิด การพัฒนาของโครงการทั้งหมด ปรากฏภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะนั้นเป็นกระบวนการเสริมสร้างให้ศักยภาพและการดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้และเกิดสุขภาวะในโรงเรียน ใช้แนวคิดการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสุขภาวะให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือกันของ 4 ฝ่าย คือ ผู้ปกครองและชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู (Interactive Learning)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ให้ทัศนะ ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดดังกล่าวเป็นองค์ประกอบ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนสุขภาวะในบริบทของโรงเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังนี้

1. ด้านนโยบาย แผนงาน โครงการ ของการบริหาร
2. ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และที่ต้องสอดแทรกเรื่องสุขภาวะ

3. ด้านพัฒนาครูเชิงวิชาชีพ (Professional Development) ให้เกิดชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการสร้างเครือข่ายเสริมสร้างพลังอำนาจผู้มีส่วนได้เสีย (Empowering Stakeholder)

5. ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีความสุข ความปลอดภัย และการส่งเสริมสุขภาพ และบริการที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

Good (1973) ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ มีความหมาย 4 ประการ คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนแบบ เช่น การออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิหรือรูปสมมติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด
4. เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาได้

Willer (1985) ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง การสร้างโมเดลเกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

Bardo และ Hartman (1982) ได้ขยายความของรูปแบบว่ารูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม ส่วนการที่จะระบุว่ามีรูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีการละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้น ๆ ควรมียอดประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

Tosi และ Carroll (1982) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุหรือสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของหลักการหรือแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

Keeves (1988) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง โครงสร้างหรือแบบจำลอง ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการพื้นฐานหรือแนวคิดในการศึกษา รূบย่อของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงข้อความจำนวนหรือภาพทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการตรวจสอบแนวคิดใช้อธิบายวิธีการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และแสดงความสัมพันธ์ของลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ อย่างเป็นระบบ

Raj (1996) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

1. รูปแบบ คือ รূบย่อของความจริงของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น
2. รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

Brown และ Moberg (1980) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบของจริง ที่เป็นแบบอย่างและแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่าง แต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

Think Exist (2008) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ไว้ว่า เป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงานหรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้า สิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

ทศนา แคมมณี (2550) ให้ความหมายรูปแบบ หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์

อุทัย บุญประเสริฐ (2551) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าแบบจำลอง หมายถึง สิ่ง que แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ

พิสนุ พองศรี (2553) ได้สรุปความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ประสบการณ์ จินตนาการ เพื่อถ่ายทอดออกมาแทนปรากฏการณ์ ด้วยการนำเสนอให้เข้าใจง่าย กระชับ ถูกต้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ ตัวแปร หรือสาระสำคัญและความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง แบบแผน แบบอย่าง หรือตัวอย่างของ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือย่อยส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมา เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำ หรือในบางกรณี อาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็น แนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการ หรือแนวคิดเป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มี ความสัมพันธ์องค์ประกอบให้เข้าใจง่ายขึ้น

ประเภทของรูปแบบ

Keeves (1988) ได้จัดประเภทของรูปแบบออกตามลักษณะที่ปรากฏเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. แบบหุ่นจำลองเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) หมายถึง วิธีการจำลอง จากของจริงหรือคล้ายกับของจริงอาจมีขนาดแตกต่างจากขนาดจริงไปบ้าง เช่น หุ่นจำลองรถยนต์ หรือหุ่นจำลองเครื่องบิน เป็นต้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเชิงกายภาพ จุดอ่อนที่พบก็คือไม่สามารถ ระบุความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบภายในแบบจำลองได้อย่างชัดเจน
2. รูปแบบที่ใช้ภาษาในการอธิบาย (Semantic Model) บางครั้งเรียกว่า รูปแบบเชิงข้อความ หมายถึง การแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบเกี่ยวกับ เจตคติรูปแบบเกี่ยวกับผลการเรียนแบบต่าง ๆ จุดอ่อนของรูปแบบนี้ก็คือ ขาดความชัดเจน ยากแก่การทดสอบโครงสร้างของรูปแบบ
3. รูปแบบที่ใช้แผนภูมิ (Schematic Model) หมายถึง รูปแบบที่ใช้แผนภาพ หรือแผนภูมิ (Diagram) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มีผลต่อกัน เช่น การเขียนรูปแบบโครงสร้างขององค์กรการบริหารงาน เป็นต้น
4. รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) หมายถึง รูปแบบที่ แสดงออกในรูปของสูตรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ จึงมักเรียกรูปแบบนี้ว่า รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ โดยเริ่มมีการนำมาใช้ใน ช่วงปี ค.ศ. 1960 ในสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ต่อมาได้ขยายผล ไปทางด้านการวิจัยทางการศึกษาและสาขาวิชาอื่น ๆ เพราะสามารถทดสอบสมมุติฐานได้ และนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ ได้
5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) หมายถึง รูปแบบที่อยู่ในระดับขั้นสูง โดยมีตัวแปรแต่ละตัวแสดงความสำคัญเชิงสาเหตุกับตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

5.1 Recursive Model หมายถึง รูปแบบแสดงความสัมพันธ์ของสาเหตุ หรือตัวแปรอื่นที่มีเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุไปในทางเดียวหรือไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

5.2 Non-Recursive Model หมายถึง รูปแบบแสดงความสัมพันธ์ของสาเหตุแบบเส้นคู่ระหว่างตัวแปร โดยทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรหนึ่งอาจเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของตัวแปรอื่น ๆ ภายในรูปแบบนั้นคือ ทั้งความสัมพันธ์ไปและย้อนกลับได้

Joyce และ Weil (2000) ได้สรุปไว้ว่า ในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ ได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. Information-Processing Model เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. Personal Model รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง

3. Social Interaction Model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

4. Behavior Model เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

สุรพล พุฒคำ (2547) ได้เสนอรูปแบบของเว็บเบอร์ (Weberian Model of Bureaucracy) เป็นรูปแบบขององค์การยุคใหม่ส่วนมากนิยมนำมาใช้ รวมถึงสถานศึกษามักจะมีคุณลักษณะขององค์การในรูปแบบของเว็บเบอร์ (Weber) กล่าวคือ การแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Division of Labor and Specialization) การไม่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล (Impersonal Orientation) การใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา (Hierarchy of Authority) กฎระเบียบข้อบังคับ (Rules and Regulations) และความเป็นอาชีพ (Career Orientation) ดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Division of Labor and Specialization) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) หมายถึง กิจกรรมที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงสร้างการปกครองอย่างเป็นทางการ ซึ่งได้มอบหมายภาระหน้าที่ให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม ที่เป็นดังนี้เพราะว่างานส่วนใหญ่ในองค์การมักจะมี ความซับซ้อนในการดำเนินการมากที่จะดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว การแบ่งงานกันทำระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ จะช่วยปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

2. การไม่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล (Impersonal Orientation) การสร้างบรรยากาศการทำงานควรจะต้องไม่คำนึงถึงตัวบุคคล (Impersonal Orientation) ซึ่งเป็นความโน้มเอียงที่จะยอมรับความเป็นระเบียบแบบแผนที่ปราศจากการใช้อารมณ์ (Hatred) หรือความลุ่มหลง (Passion) และปราศจากความรักความชอบพอ (Affection) หรือความคลั่งไคล้ (Enthusiasm) บุคลากรในระบบที่เป็นราชการ (Bureaucratic Employee) จะได้รับการคาดหวังให้มีการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงไม่ใช่ความรู้สึก การไม่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลนั้นในส่วนตัวเป็นผู้บริหารและครูจะเป็นหลักประกันถึงการดำเนินการที่มีคุณภาพและมีเหตุผล

3. การใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา (Hierarchy of Authority) เป็นการจัดลำดับของพนักงานตามแนวตั้งในองค์การที่เป็นราชการ (Bureaucracies) คือสำนักงานแต่ละสำนักงานที่อยู่ในระดับต่ำกว่าจะถูกควบคุมและนิเทศงานจากสำนักงานที่อยู่ในระดับที่สูงกว่า ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเรียกว่า การใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา คุณลักษณะแบบเป็นราชการนี้ (Bureaucratic Trait) จะถูกแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดอยู่ในแผนภูมิองค์การ (Organizational Chart) ที่ผู้บริหารจะอยู่บนสุดและผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าสถานศึกษา ครูและนักเรียนก็จะอยู่ในระดับที่ต่ำลงมา ในบางครั้งสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) ในลักษณะนี้ก็แพร่กระจายไปทั่วในหมู่องค์กรสมัยใหม่ และที่ไม่อาจจะยกเว้นได้เลยคือ องค์กรที่มีขนาดใหญ่ที่จะต้องมีการจัดระบบของผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาที่ดี ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างหลักประกันในการสั่งการให้เกิดความเหมาะสมจากผู้อาวุโสที่ต้องการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่องค์กรมอบหมาย

4. กฎระเบียบข้อบังคับ (Rules and Regulations) ในทุกโครงสร้างจะต้องมีระบบของกฎระเบียบข้อบังคับ ซึ่งเป็นระบบของความเป็นนามธรรมที่กำหนดขึ้นตามเจตนารมณ์ทั่วไป นอกจากนี้การบริหารโดยกฎระเบียบยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกรณีเป็นพิเศษได้อีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบของกฎระเบียบจะครอบคลุมไปถึงความชอบธรรมในการกิจของแต่ละตำแหน่งและยังจะช่วยประสานงานการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) นอกจากนี้กฎระเบียบข้อบังคับยังจะช่วยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบุคคลมาดำรงตำแหน่งเดิม อาจสรุปได้ว่ากฎระเบียบข้อบังคับจะเป็นหลักประกันในการดำเนินงานของบุคลากรให้เป็นไปในทิศทางหรือรูปแบบเดียวกัน

5. ความเป็นอาชีพ (Career Orientation) ในองค์การที่บุคลากรต้องใช้ความคิดในงานของตนเสมือนเป็นอาชีพ กล่าวคือ เมื่อการดำเนินงานมีลักษณะของความเป็นอาชีพแล้ว การดำเนินงานจึงเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีผู้อาวุโส (Seniority) การบรรลุผลสำเร็จ (Achievement) หรือทั้งสองประการ การส่งเสริมสนับสนุนจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้บริหาร

การได้รับการส่งเสริมที่ดีต่อบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะด้านขององค์กร จะช่วยป้องกันการออกจากงานหรือการปฏิเสธการสนับสนุนของบุคลากรได้ บุคลากรก็จะมีความรู้สึกว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนในการตัดสินใจที่สุขุมรอบคอบของตน จึงเป็นเครื่องป้องกันแก่ผู้ปฏิบัติได้

6. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การตัดสินใจอย่างมีเหตุและประสิทธิภาพของการบริหารไว้ว่า “ประสบการณ์นั้นจะแสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่แท้จริงของการบริหารองค์กร คือ ความเป็นจริงอันเนื่องมาจากความเชี่ยวชาญและความมุ่งมั่นในระดับสูงของประสิทธิภาพ” การแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจะก่อให้เกิดผู้เชี่ยวชาญ (Experts) และเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีได้ติดยึดอยู่กับตัวบุคคล จะก่อให้เกิดความถูกต้องในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลที่ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริง ถ้าได้มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลขึ้นครั้งหนึ่งแล้ว อำนาจตามสายการบังคับบัญชาจะเป็นเครื่องขึ้นนำที่เหมาะสม ซึ่งก็จะรวมไปถึงกฎระเบียบข้อบังคับและระบบการประสานการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผนจะทำให้ความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปด้วยดี ท้ายที่สุดความเป็นอาชีพก็จะทำให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างมีเกียรติและมีความพยายามเป็นพิเศษในการดำเนินงานมากขึ้น บทบาทหน้าที่ที่เป็นคุณลักษณะดังกล่าวก็จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญจะใช้เหตุผลที่จะก่อให้เกิด ความเป็นเลิศในการประสานงานด้วยวิธีการ ที่เป็นระเบียบแบบแผน

7. แบบของแนวคิด (Ideal Type) เป็นแนวคิดที่อาจจะพบหรืออาจจะไม่พบในโลกของความจริงก็ตาม แต่ก็เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและมีความโน้มเอียงไปในทางที่จะเกิดขึ้นจริงในองค์กร ดังนั้นแนวคิดจึงถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ แนวคิดนี้อาจจะช่วยให้ทุกคนได้ค้นหาถึงองค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organization) นั้นเป็นองค์กรราชการ (Bureaucratized) ได้อย่างไร องค์กรบางองค์กรอาจจะให้ความสำคัญกับโครงสร้างที่เป็นราชการ (Bureaucratically Structured) มากกว่าสิ่งอื่น และทำให้องค์การมีคุณลักษณะของความเป็นทางการมากและคุณลักษณะอย่างอื่นก็จะมีน้อย รูปแบบที่ใช้เป็นกรอบความคิดก็จะก่อให้เกิดคำถามที่ตามมามากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของความเป็นทางการที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน เช่น ภายใต้เงื่อนไขใดที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นทางการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หรือภายใต้เงื่อนไขใดที่อยู่เบื้องหลังการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบนั้นขึ้นอยู่กับจำนวน โครงสร้างและความสัมพันธ์กันกับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

องค์ประกอบของรูปแบบ

Brown และ Moberg (1980) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบว่ามี 5 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง

(Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

Bardo และ Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ

Keeves (1988) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบสรุปได้ว่าประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ ตลอดจนการรวบรวมปัญหาซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย (Prediction) และการทดสอบ
2. การจัดร่างโครงสร้าง ต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้
3. การนำไปทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการทดลองใช้ในปัจจุบัน
4. มีเงื่อนไขคือมองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ

Green และ Welsh (1988) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การว่าประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีโครงสร้าง กระบวนการบริหารจัดการ และการตัดสินใจสั่งการ

Husen และ Postlethwaite (1994) และทิสนา แคมมณี (2550) ได้แก่

- 1) รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาสามารถทดสอบ/สังเกตได้
- 2) มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น/ปรากฏกลไกลเชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา
- 3) รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอดความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา/ช่วยสืบเสาะความรู้
- 4) รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

Gulick (2004) ได้สรุปไว้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 ส่วน คือ

1. สถาบัน (Institution) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติหน่วยย่อยของสถาบัน แบ่งออกเป็นบทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) บทบาทจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคล เป็นการกล่าวถึงลักษณะของตำแหน่งหน้าที่และสถานะ ภายใต้อาณัติและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ส่วนความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานทางสังคมหรือสถาบัน ที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาทบทบาทที่

สมบูรณ์ควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่น ๆ ในสถาบัน แนวคิดนี้ทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้น ทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล (Individual) เป็นรูปแบบของระบบสังคมที่มีองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์การ คือ บุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการส่วนบุคคล (Need Disposition) บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการวางตัวของผู้สวมบทบาทและความคาดหวังในการทำงานของสถาบัน

สมาน อัสวภูมิ (2550) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารว่ามีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบและกลไกของรูปแบบ ซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ โดยมีบริบทเป็นเงื่อนไข องค์ประกอบของรูปแบบบริหารควรครอบคลุมลักษณะสำคัญของการบริหารในประเด็นต่อไปนี้

1. องค์ประกอบการบริหารควรมีกลไกตัดสินใจในการบริหาร หมายถึง ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ระบบและรูปแบบการตัดสินใจในการบริหารงานในองค์การ
2. องค์ประกอบการบริหารควรมีกลไกการบริหารภายใน หมายถึง ระบบงานและระบบคนในองค์การ การไหลเวียนของงาน ขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ของหน่วยงานย่อยในองค์การ และกระบวนการบริหารงานทั้งในระดับองค์การและหน่วยงานย่อยในองค์การ
3. องค์ประกอบการบริหารควรมีกลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก หมายถึง ระบบงานอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน กำหนดขอบเขตหน่วยงานและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง กำหนดกระบวนการและวิธีการดำเนินงานความสัมพันธ์กับหน่วยงานและบุคคลภายนอก
4. องค์ประกอบการบริหารควรมีกลไกการบริหาร การตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์การและการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
5. องค์ประกอบการบริหารควรมีกลไกการบำรุงและพัฒนาทรัพยากรขององค์การ โดยเฉพาะทรัพยากรทางเทคโนโลยีและทรัพยากรบุคคล

ธีระ รุญเจริญ (2553) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงาน 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

อุทัย บุญประเสริฐ (2551) กล่าวว่า รูปแบบควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. ความจำเป็นและความสำคัญในการสร้างรูปแบบ
2. หลักการ
3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

4. กลไกในการดำเนินการ/การจัดการ
5. ขั้นตอนการดำเนินการ
6. วิธีดำเนินการประเมินผลและเครื่องมือ
7. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ
8. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

พิเชษฐ โพธิ์ภักดี (2553) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ฐานของสถานศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนกลาง 2) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้อำนวยการ 3) การกระจายอำนาจภารกิจ การจัดการศึกษา 4) ด้าน 4) หน่วยงานกำกับติดตาม ตรวจสอบ และส่งเสริมสนับสนุนภารกิจ ของโรงเรียน 5) มาตรฐานและการประกันคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติ และเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เงื่อนไขความสำเร็จ

มีศิลป์ ชินภักดี (2555) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบในส่วนการบริหารของ องค์การไว้ว่าประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนสถาบันหรือองค์การซึ่งประกอบด้วย 1) เทคโนโลยี 2) โครงสร้าง 3) บทบาท 4) เป้าหมายหรือความคาดหวังส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) บุคลิกภาพ 3) กระบวนการบริหาร 4) การตัดสินใจสั่งการ 5) ความต้องการ และส่วนสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้ 3) เศรษฐกิจ 4) การมีส่วนร่วมทางด้านการบริหารสถานศึกษา

อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบไม่มีข้อกำหนดเป็นแบบแผนตายตัวว่า ควรมีรายละเอียดขององค์ประกอบอย่างไรรูปแบบจึงจะเหมาะสม เนื่องจากรายละเอียดและ องค์ประกอบที่เหมาะสมของรูปแบบจะขึ้นกับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือรูปแบบนั้น ๆ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบจะประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

การพัฒนารูปแบบ

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไป นั้นมีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมเดลใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

ดิเรก วรรณเศียร (2545) ได้กล่าวถึงการพัฒนาารูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบนั้นไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว โดยทั่วไปการพัฒนารูปแบบจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างหรือต้องการที่จะพัฒนารูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงกำหนดหลักการและองค์ประกอบของรูปแบบที่จะพัฒนาแล้วสร้างรูปแบบขึ้น แล้วนำไปตรวจสอบหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือทดลองใช้ต่อไป

บุญชม ศรีสะอาด (2547) ได้กล่าวว่า การวิจัยโดยใช้รูปแบบจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นที่สองเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ คือ

1. การสร้างรูปแบบ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมุติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบ (ที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน การหาความเที่ยงตรงของรูปแบบหรือเรื่องอื่น และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบ ในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสังเกต จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรก จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่เป็นเพียงรูปแบบตามสมมุติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ (ในขั้นนี้บางครั้งจึงใช้คำว่า การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วย

ให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบและอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบผู้วิจัยอาจปรับปรุง แบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

สมาน อัครภูมิ (2549) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบไว้ ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ ซึ่งอาจจะดำเนินการได้โดยวิธีสำรวจความคิดเห็นหรือการศึกษาภาคสนาม
2. การนำเสนอรูปแบบ การออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ในขั้นนี้ยังไม่ต้องทดลองใช้รูปแบบ เพียงแต่จัดโอกาสนำเสนอเพื่อพิจารณาของเกี่ยวข้อง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาและประเมินในรูปของแบบสอบถามหรือการประชุมสัมมนา การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ
3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการดำเนินการทั้งสามส่วน คือ การศึกษารูปแบบ การออกแบบรูปแบบใหม่ การนำรูปแบบใหม่ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ส่วนจะมีการใช้กรอบขึ้นอยู่กับโครงการวิจัย และทำการรายงานผลการทดลองใช้

กล่าวโดยสรุป รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้นรูปแบบต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวความคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้นผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริง ประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988) ได้สรุปว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ด้วยควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม (Associative Relationship)
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ปรึกษา
ตั้งนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์
ของแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบ

Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้มีได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินของเป้าหมาย (Goal-Based Models) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Models) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Models) แต่อย่างไรอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน
2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้นในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้นผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง
3. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง
4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

อุทุมพร จามรมาน (2541) ได้สรุปไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบเพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นมาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะและเชิงปริมาณ (Qualitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจลักษณะ 2 อย่างคือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องของเหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามเวลา (Across Time) กลุ่มตัวอย่าง (Samples) หรือสถานที่ได้ (Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ
 - 2.1 การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ
 - 2.2 การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

เกณฑ์การประเมินรูปแบบ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) กล่าวว่า หลักในการพิจารณาการประเมินที่มีคุณภาพนั้นสามารถตัดสินใจจากคุณค่าของการประเมินอย่างน้อย 3 ด้าน คือ คำถามการประเมิน วิธีการประเมิน และผลการประเมิน ดังนี้

1. คำถามการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของการกำหนดคำถามการประเมิน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการมีส่วนร่วมของผู้ต้องการใช้สารสนเทศ กล่าวคือ คำถามการประเมินควรตรงประเด็นกับความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของการจัดกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางสู่การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่แท้จริง ตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ในขณะที่เดียวกันคำถามการประเมินควรสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงความต้องการจำเป็นที่แท้จริง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดคำถามการประเมินของผู้ต้องการใช้สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของคำถามการประเมิน

2. วิธีการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของวิธีการประเมิน ได้แก่ การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ ค่านิยมของผู้เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมของการประเมิน กล่าวคือ วิธีการประเมินควรเป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของการประเมิน สามารถจัดกระทำให้บรรลุผลการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินได้อย่างถูกต้องหรือเหมาะสม เนื่องจากคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินขึ้นอยู่กับบริบท วิธีการประเมินจึงควรมีลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ตลอดจนเป็นที่เข้าใจ

และยอมรับได้ของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การเลือกวิธีการ ประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินที่ชัดเจน สภาพแวดล้อมของการประเมิน ประสบการณ์/ค่านิยมของนักประเมินและผู้เกี่ยวข้อง

3. ผลการประเมิน เกณฑ์สำคัญที่ควรใช้ตัดสินคุณภาพของผลการประเมิน ได้แก่ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักประเมินกับผู้ต้องการให้ผลการประเมิน ความสมเหตุสมผลของเกณฑ์และการยอมรับเกณฑ์ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักประเมินจะต้องมีความเชี่ยวชาญในวิธีการประเมิน เนื้อเรื่องของสิ่งที่ประเมินและมีจรรยาบรรณ กล่าวคือ ผลการประเมินควรมีคุณลักษณะสำคัญที่สุด คือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ส่วนจะเป็น ประโยชน์ต่อใครบ้าง ถือว่าเป็นหน้าที่ของนักประเมินที่จะต้องสามารถระบุตั้งแต่เริ่มทำการประเมิน ว่าใครบ้างที่อยู่ในข่ายจะเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน เพื่อนักประเมินจะได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล เหล่านั้น จะได้ทราบว่าเขาต้องการข้อมูลอะไรบ้าง และเป็นแนวทางสู่ความร่วมมือด้านต่าง ๆ การให้ความสนใจ การยอมรับผลการประเมิน และการใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ ผลการประเมินควรมีความยุติธรรมในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยจะต้องมีการเก็บ รวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน และจากผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย มีการใช้เกณฑ์การตัดสินที่ สมเหตุสมผลและยอมรับได้ พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินภายใต้บริบทนั้น สู่คุณค่าของสิ่งนั้นในสายตาของสาธารณชน นอกจากความเป็นประโยชน์และความยุติธรรมแล้ว ผลการประเมินควรมีความน่าเชื่อถือ คือ สามารถเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ได้ ตัวบ่งชี้สำคัญที่บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือของผลการประเมินอาจพิจารณาได้จากความน่าเชื่อถือ ของ “นักประเมิน” ในแง่ความเชี่ยวชาญในระเบียบวิธีการประเมิน เนื้อหา และจรรยาบรรณ ความสมเหตุสมผลของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน มีการออกแบบและใช้วิธีการ ประเมินที่เชื่อถือได้

มาตรฐานของการประเมิน

Stufflebeam และ S hinkfield (2007) และศิริชัย กาญจนวาสี (2550)

ได้กล่าวถึงมาตรฐานของการประเมินไว้ 30 ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 4 หมวด ดังนี้

1. มาตรฐานความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการ ประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมินในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของ ผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ มาตรฐานการใช้ประโยชน์นี้ ประกอบด้วยเกณฑ์ A1-A8 มีคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 การระบุผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สารสนเทศ
- 1.2 ความเป็นที่เชื่อถือของผู้ประเมิน

ของผู้เกี่ยวข้อง

- 1.3 การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและตอบสนองความต้องการใช้สารสนเทศ
- 1.4 การแปลความหมายและการตัดสินคุณค่ามีความชัดเจน
- 1.5 รายงานการประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอน
- 1.6 การเผยแพร่ผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง
- 1.7 รายงานการประเมินเสร็จทันเวลาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์
- 1.8 การประเมินส่งผลกระทบต่อในการกระตุ้นให้มีการดำเนินการประเมินต่อไป

อย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า มาตรฐานความเป็นไปได้ประกอบด้วยเกณฑ์ B1-B3 มีคุณลักษณะดังนี้

- 2.1 วิธีการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- 2.2 การเป็นที่ยอมรับได้ทางการเมือง
- 2.3 ผลที่ได้มีความคุ้มค่า

3. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประเมิน มาตรฐาน ความเหมาะสม ประกอบด้วยเกณฑ์ C1-C8 มีคุณลักษณะดังนี้

3.1 การกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ

3.2 การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส

3.3 รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมา เปิดเผยและคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน

- 3.4 การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ
- 3.5 การคำนึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
- 3.6 การเคารพสิทธิในการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง
- 3.7 รายงานผลการประเมินที่สมบูรณ์ ยุติธรรม และเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อย
- 3.8 ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบ และมีจรรยาบรรณ

4. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่า การประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศ

ที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน มาตรฐานความถูกต้องประกอบด้วยเกณฑ์ D1 - D11 มีคุณลักษณะดังนี้

- 4.1 การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน
- 4.2 การวิเคราะห์บริบทของการประเมินอย่างเพียงพอ
- 4.3 การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการประเมินอย่างชัดเจน
- 4.4 การบรรยายแหล่งข้อมูลและการได้มาอย่างชัดเจน
- 4.5 การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความตรง
- 4.6 การพัฒนาเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง
- 4.7 การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน
- 4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 4.10 การลงข้อสรุปที่มีเหตุผลสนับสนุน
- 4.11 การเขียนรายงานมีความเป็นปรนัย

ในการประเมินรูปแบบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินรูปแบบ 2 ช่วง คือ ช่วงแรกประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้มาตรฐานการประเมิน 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานความเหมาะสมและมาตรฐานความเป็นไปได้ ช่วงที่ 2 ประเมินช่วงการนำรูปแบบไปใช้โดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ ในช่วงนี้ประเมิน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานความเหมาะสม มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานความเป็นประโยชน์ และมาตรฐานความถูกต้อง

การตรวจสอบรูปแบบโดยวิธีสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model)

รูปแบบการตรวจสอบโดยวิธีสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model)

เป็นแนวคิดในการวิจัยโดยใช้วิธีในการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นแนวคิดของอีสนอร์ (Eisner) เป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ขึ้นมา ซึ่งเป็นรูปแบบที่แตกต่างไปจากการประเมินอื่น ๆ โดยมีลักษณะดังนี้

1. เป็นรูปแบบที่มีได้เน้นสัมฤทธิ์ผลของวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือการรับกระบวนการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินอิงการตัดสินใจ (Decision Making Model) อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำขึ้นมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือกับกระบวนการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินผลที่เน้นความเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่ประเมิน โดยพัฒนามาจากการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นวินิจฉัย เนื่องจากในการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ นอกจากการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น ต่อมาได้นำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาระดับสูงในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผล รูปแบบนี้จึงเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ประเมินผลในวงการอุดมศึกษาที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

3. เป็นรูปแบบการประเมินที่ใช้ตัวบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิตนเอง เป็นเครื่องมือการประเมินผล โดยเน้นความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญการของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม ประมวล และวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credibility) ของวิชาชีพนั้น ๆ เป็นสำคัญ (ประจวบ สุขสมบูรณ์, 2543)

การดำเนินการโดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒินี้ ถือว่าเป็นการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิติชม วิธีนี้นิยมใช้มาทางอุดมศึกษาและมีความเชื่อถือได้ เพราะถือว่าการตัดสินหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นหรือในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, 2539) การจัดระบบระเบียบล่วงหน้า (Advance Organizers) ของวิธีนี้คือ “จุดการวิพากษ์วิจารณ์” ได้แก่ คำนิยาม และมโนทัศน์ที่ได้จากประเพณีหรือพิธี การทำงานประจำ และจากทฤษฎีโดยตรงและโดยอ้อม เกี่ยวกับธรรมชาติของมาตรฐานในการประเมินค่า และคุณภาพต่าง ๆ จุดการวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้สะสมอยู่ในตัวของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งพื้นฐานการศึกษาและการฝึกฝนของผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นด้วยในลักษณะที่กล่าวนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิก็คือ “เครื่องมือ” ในการวิจัยตามรูปแบบนั่นเอง การวิจัยแบบนี้อาจใช้เทคนิคเดลฟายคือ การสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มหนึ่ง และรายงานผลในลักษณะข้อมูลย้อนกลับและถามว่าจะเปลี่ยนแปลงความเห็นเดิมหรือไม่ กลับไปกลับมาหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะเกิดความเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ในปัญหา การวิจัยที่สอบถาม แล้วผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อเสนอแนะ ข้อสรุป (ถ้ามี) และอาจเขียนรายงานด้วยก็ได้

ได้ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, 2539) หลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยควรได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติม พร้อมกับสรุปข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบและการนำรูปแบบไปใช้ต่อไปการตรวจสอบรูปแบบ

สรุปได้ว่า จากหลักการพัฒนารูปแบบทำให้ทราบถึงว่าการสร้างรูปแบบ (Model) ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไร แต่โดยทั่วไปการสร้างรูปแบบมักเริ่มจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป จากขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการประเมินแผนงานและโครงการได้เป็นอย่างดี และการสร้างรูปแบบเป็นการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบรูปแบบโดยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

สมเกียรติ ศรีธรราริกุล (2552) ได้พัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อสุขภาวะที่เพียงพอของชุมชนในเขตเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-60 ปี มีสัญชาติไทยจบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท โดยมีรายได้สม่ำเสมอ เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อสุขภาวะที่เพียงพอ คือ พฤติกรรมสุขภาพ รองลงมา คือ การเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายและการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ส่วนรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาพที่เพียงพอ ประกอบด้วย การเรียนรู้ โดยอาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การทราบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และการเรียนรู้ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ส่วนวิธีการเรียนรู้ มีทั้งการเรียนรู้ในระบบ การศึกษา นอกระบบการศึกษาและตามอัธยาศัย พฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย การค้นหาปัญหาภาวะสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมเรื่องอาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ อนามัยสิ่งแวดล้อม โรคภัยและอบายมุข การจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วย การดำเนินกิจกรรม การติดตามและประเมินผล การปรับเปลี่ยน

ทัศนคติ ได้แก่ การใช้อำนาจและการบังคับ การสังเกตและการใช้เหตุผล และการให้ข้อมูลและความรู้ พฤติกรรมผู้นำ ประกอบด้วย พฤติกรรมผู้นำแบบสนับสนุน พฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ พฤติกรรม ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงานและพฤติกรรมผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้นำอาจจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ และการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิก การสร้างพันธกิจร่วม การพัฒนาความสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน นำไปสู่ความต่อเนื่องและยั่งยืนในการสร้างเสริมสุขภาพ

ธิดาวลัย อุ่นกอง (2553) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1.1 องค์ประกอบหลักด้านสถาบัน มี 9 องค์ประกอบย่อย

36 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อยได้แก่ โครงสร้าง การกำหนดเป้าหมาย การมีส่วนร่วม การพัฒนาองค์กร ความสามัคคี ความเป็นอิสระของสถาบัน ความเข้มแข็งขององค์กร บรรยากาศทางกายภาพ และการสื่อสารในองค์กร

1.2 องค์ประกอบหลักด้านผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบย่อย

29 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำ การใช้อำนาจที่เป็นธรรมชาติ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสนับสนุนทรัพยากร และอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน

1.3 องค์ประกอบหลักด้านครูและบุคลากร มี 3 องค์ประกอบย่อย

22 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ คุณลักษณะของครูและบุคลากร ขวัญและกำลังใจ และการมุ่งเน้นวิชาการ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.1 องค์ประกอบหลักด้านสถาบัน มี 11 องค์ประกอบย่อย

65 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ โครงสร้าง การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาองค์กร การมีส่วนร่วม ความสามัคคี ความเป็นอิสระของสถาบัน ความเข้มแข็งขององค์กร หลักสูตร บรรยากาศทางกายภาพ และการสื่อสารในองค์กร

2.2 องค์ประกอบหลักด้านผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบย่อย

47 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำ การใช้อำนาจที่เป็นธรรมชาติ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสนับสนุนทรัพยากรและอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน

2.3 องค์ประกอบหลักด้านครูและบุคลากร มี 3 องค์ประกอบย่อย
28 แนวทางการพัฒนา โดยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ คุณลักษณะของครูและบุคลากร
ขวัญและกำลังใจ และการมุ่งเน้นวิชาการ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กร
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น
โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กร
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พบว่า ครูและผู้บริหารมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ใน
การนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

เชิดพงษ์ ชัยวรรณ (2557) รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง
สุขภาวะในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สรุปปัญหาจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัด
การศึกษาขาดการพัฒนากระบวนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน
ขาดการสนับสนุนโรงเรียน ขาดการมีส่วนร่วมและโรงเรียนบางโรงเรียน ผลงานเด่นแต่
ขาดการสนับสนุนให้มีการต่อยอดขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้
ครูสอนแต่วิชาหลักสอนไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูไม่เพียงพอ ครูใช้การสอนแบบบอก
ความรู้ ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการสู่ทักษะชีวิต 3) ด้านผลผลิต นักเรียนมี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศ และขาดทักษะการเรียนรู้ทักษะชีวิต
4) ด้านทรัพยากร โรงเรียนมีงบประมาณจำกัด วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ 5) ขาดการมีส่วนร่วมของ
องค์กรหรือภาคี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ขาดการพัฒนาฐานข้อมูล
แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษารูปแบบการจัด
การศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทำให้ได้รูปแบบ การจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง
สุขภาวะ หรือเรียกว่า SITIN MODEL ประกอบด้วย 1) การนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ (Strategic
Leadership : S) 2) จัดทำแผนการศึกษาแบบบูรณาการ (Integrated Plan : I) 3) เสริม
ศักยภาพแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Teacher Empowerment : T) 4) จัดการ
เรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Activity : I) และ 5) พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้
เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ (Network for well Being : N) และในการบริหารจัดการศึกษาการนำ
องค์กรเชิงกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานสู่ ความสำเร็จ เพราะเป็น

โครงสร้างหลัก และ 4 องค์ประกอบ ที่เหลือเป็นตัวสนับสนุนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

ศรินทร์ฉัตร ศรีหรั่ง (2557) การพัฒนารูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. สุขภาวะของโรงเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ
 - 1) องค์ประกอบหลักด้านองค์กรมี 3 องค์ประกอบย่อย 17 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบหลักด้านผู้บริหารมี 4 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบหลักด้านครูมี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้และ 4) องค์ประกอบหลักด้านสิ่งแวดล้อมมี 3 องค์ประกอบย่อย 24 ตัวบ่งชี้
2. รูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 3 กระบวนการประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า คือ 10 คำถามหลักของ Nevo คือ 1) นิยามของการประเมิน 2) เป้าหมายของการประเมิน 3) วัตถุประสงค์ของการประเมิน 4) สิ่งที่มีมุ่งประเมิน 5) สารสนเทศของการประเมิน 6) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 7) รูปแบบ 8) กระบวนการ/วิธีการประเมิน 9) เกณฑ์ การประเมิน 10) ผู้ประเมินกระบวนการมีขั้นตอน ดังนี้ 1) คัดเลือกคณะกรรมการประเมินสุขภาวะของโรงเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน 3) คณะกรรมการประเมินแจ้งกำหนดการ เพื่อออกประเมินสุขภาวะของโรงเรียน 4) คณะกรรมการประเมินประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแนวทางการประเมิน 5) คณะกรรมการแบ่งหน้าที่ประเมินตามองค์ประกอบสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน องค์ประกอบย่อย 13 ด้าน 68 ตัวบ่งชี้ 6) คณะกรรมการดำเนินการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนตามองค์ประกอบ 7) คณะกรรมการรวบรวมผลการประเมินสุขภาวะของโรงเรียน 8) คณะกรรมการประชุมผู้เกี่ยวข้อง รายงานผลการประเมินและผลลัพธ์ คือ ผลการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. การประเมินรูปแบบโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัศึกษามีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความถูกต้องโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสรุปรูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์มีความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความถูกต้องสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง (2552) ได้ศึกษาเครือข่ายทางสังคมและระบบดัชนีสุขภาพโรงเรียนในฐานะตัวแทรกแซงที่ส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสุขภาพฯ และสุขภาวะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการจัดบริการสุขภาพฯ มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะของนักเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยคุณลักษณะโรงเรียนด้านสังกัดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับ
 เครือข่ายทางสังคม การจัดบริการสุขภาพฯ และสุขภาวะของนักเรียน ด้านขนาดของโรงเรียน
 มีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสุขภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับ
 เครือข่ายทางสังคม และสุขภาวะของนักเรียน และด้านสัดส่วนครูต่อนักเรียนมีความสัมพันธ์กับ
 เครือข่ายทางสังคมและการจัดบริการสุขภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับ
 สุขภาวะของนักเรียน การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปร พบว่า เครือข่ายทางสังคม
 และการจัดบริการสุขภาพฯ มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนแตกต่างกัน โดยเครือข่าย
 ทางสังคมมีขนาดอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนเท่ากับ 0.18 และมีอิทธิพลทางอ้อม
 ผ่านการจัดบริการสุขภาพฯ เท่ากับ 0.24 และพบว่า การจัดบริการสุขภาพฯ มีขนาดอิทธิพล
 ทางตรงต่อสุขภาวะของนักเรียนเท่ากับ 0.35 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล
 โครงสร้างการส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง
 ประจักษ์ ($\chi^2 = 114.64$, $df = 94$, $p = 0.07$, $GFI = 0.948$, $AGFI = 0.915$,
 $RMR = 0.051$) การศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสุขภาวะนักเรียน และการจัดบริการ
 สุขภาพฯ ระหว่างโรงเรียนที่มีลักษณะเครือข่ายทางสังคมด้านโครงสร้างด้านบทบาทหน้าที่
 และด้านปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน พบว่า สุขภาวะของนักเรียนได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
 ลักษณะเครือข่ายทางสังคมในด้านโครงสร้างและด้านปฏิสัมพันธ์ ส่วนการจัดบริการสุขภาพฯ
 ไม่ได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะเครือข่ายทางสังคม ด้านการศึกษา
 เปรียบเทียบเครือข่ายทางสังคมของโรงเรียน 3 แห่ง โดยการวิเคราะห์บุคคลศูนย์กลาง
 และการวิเคราะห์แบบทั้งเครือข่ายชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพการจัดการบริการแตกต่างกัน
 จะมีลักษณะเครือข่ายทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย ส่วนการเปรียบเทียบเครือข่ายทางสังคมของ
 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีการจัดบริการสุขภาพฯแตกต่างกัน พบว่า ขนาดของเครือข่าย
 (Network Size) การรวมศูนย์ (Centralization) และการจัดกลุ่ม (Clustering) สามารถใช้
 จำแนกความแตกต่างระหว่างโรงเรียนที่มีคุณภาพการจัดการบริการสุขภาพแตกต่างกันได้ดี
 ส่วนค่าความหนาแน่นของเครือข่าย (Density) และการประสานศูนย์กลาง (Eigenvector
 Centrality) ใช้จำแนกได้ไม่ชัดเจน

กิตติคม คาวีรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิง
 ประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า
 หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษามีความรู้การสร้างเสริมสุขภาวะ
 และมีพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาวะ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ
 การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้านทักษะกระบวนการและทักษะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษา
 หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษามีทักษะกระบวนการและทักษะ

มนุษย์สัมพันธ์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้านเจตคติการสร้างเสริมสุขภาวะของนักศึกษา พบว่าหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษามีเจตคติการสร้างเสริมสุขภาวะโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นักศึกษามีความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 และด้านความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการประสบการณ์ การเรียนรู้ของอาจารย์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

ศรีสกุล ชัยเวียง (2554) สุขภาวะที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิตอยู่ในระดับดี ส่วนสุขภาวะทางสังคม และทางจิตวิญญาณ อยู่ในระดับดีมาก หากพิจารณาด้านเพศของนักเรียน พบว่า นักเรียนเพศหญิงมีระดับสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีและดีมาก จำนวนมากกว่าเพศชาย และทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ หากพิจารณาด้านเพศของนักเรียน พบว่า นักเรียนเพศหญิงที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติจำนวนมากกว่าเพศชาย และสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ ทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวีป จิระโก (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะ ในวัยเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของนักเรียน ซึ่งจากการวิจัย พบว่า ผลการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนโดยใช้กิจกรรมการแสดงละคร เรื่องชีวิตของเหมียว เป็นละครที่ส่งผลให้ เด็กวัยนี้ได้เห็นถึงการดำเนินชีวิต และรู้ผิดชอบชั่วดีของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบกาย เช่น สิ่งเสพติดและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนในวัยเรียน ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเองและครอบครัว และเห็นว่ากิจกรรมนี้มีประโยชน์ต่อเด็กวัยนี้มาก เพราะเป็นในช่วงอายุหัวเลี้ยวหัวต่อ การแสดงละครเรื่อง ชีวิตของเหมียว เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้มองเห็นถึงสิ่งดีและไม่ดี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้อง

ธัญชัย ทาบุตรดี (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร จากการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร 2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหา

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร จำแนกตาม สถานภาพและขนาดของโรงเรียน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร

สุพรรณิ คงดีได้ (2556) การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพะทางจิตของนักเรียน และบุคลากร ในโรงเรียนฉือจีเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพะทางจิต ประกอบด้วย การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียน การสอน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและ สภาพแวดล้อมทางสังคม สามารถพัฒนาสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนฉือจี เชียงใหม่ได้อย่างเหมาะสม ในด้านสุขภาพะทางจิตของนักเรียนและบุคลากร พบว่า ทั้งนักเรียนและ บุคลากรแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ที่มีสุขภาพะทางจิตดี ประกอบด้วย มีความสามารถในการปรับตัว ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงความสามารถในการอยู่ในภาวะเบียบของสังคมได้อย่างปกติสุข มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมพรหมวิหารสี่ คือ มีเมตตา คิดช่วยเหลือเพื่อให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นเดือดร้อนด้วยความเต็มใจ มีความยินดีและไม่คิดอิจฉาหรือริษยาเมื่อผู้อื่นได้ดี ตลอดจนวางเฉยและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในชีวิต โดยไม่เกิดความขัดแย้งในจิตใจ สรุปได้ว่า การดำเนินงานของโรงเรียนฉือจีเชียงใหม่ สามารถสร้างเสริมให้นักเรียนและบุคลากรมีสุขภาพะทางจิตที่ดีได้อย่างแท้จริงโดยการปลูกฝังแนวคิด พรหมวิหารสี่ให้กับนักเรียนและบุคลากรผ่านการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

กัลยาณี สิทธิวุฒิ (2557) การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและ กระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างสุขภาพะทางสังคมให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำโค้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสร้างสุขภาพะทางสังคม พบว่า นักเรียนมีความสุข สนุกสนานที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการเรียนรู้คู่ คุณธรรมไม่ซับซ้อนและไม่ยากที่นักเรียนจะทำความเข้าใจได้ โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีสื่อประกอบและ เห็นภาพพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะสามารถจดจำ และนำไปใช้ได้ ดังนั้น การให้ นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันและมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนสะท้อนอภิปรายความคิดเห็น กันโดยผ่านครูผู้สอนจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักเรียน จะส่งผลให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปในชีวิตประจำวัน และภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียน 4 สัปดาห์ ได้ติดตามผลการเข้าร่วมกิจกรรมผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีความสุขสนุกสนาน และได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อีกทั้งยังพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เน้นความรู้สึก เกี่ยวกับเพื่อน คือ ได้รู้จักเพื่อนแต่ละคนในห้องมากขึ้น ทำให้เข้าใจเพื่อนได้เรียนรู้นิสัยใจคอเพื่อน มากขึ้น เกิดความรักสามัคคีกันมากขึ้น และยังให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มในภาพรวมเห็นควรว่าน่าจะมีการจัดกิจกรรมนี้อีกให้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ทั้งโรงเรียน นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปถ่ายทอดให้กับรุ่นน้องได้

อังศุมารินทร์ อังสนันท์ และฟ้ารุ่ง มีอุตร (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสุขภาวะ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมสุขภาวะโรงเรียน วิถีชุมชนท้องถิ่นที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน ผู้วิจัยเน้นการศึกษาเรื่องกระบวนการในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนของโรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาวะของโรงเรียนที่ส่งเสริม ให้เกิดสุขภาวะของผู้เรียนที่เหมาะสมตามบริบทพื้นที่ ซึ่งมีขอบเขตในการอธิบายด้านสุขภาวะในโรงเรียนอยู่ 4 ด้าน คือ คนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะ และชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรวิถีชุมชนท้องถิ่นเป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการออกแบบแผนการเรียนรู้การเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ ในหลักการสร้างแผนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียน “กิน อยู่ เป็น” เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาวะที่ดี คณะครูมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน เน้นการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ผ่านวิถีชุมชนท้องถิ่นในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม/ชุมชน และปราชญ์ ชาวบ้าน หลักสูตรวิถีชุมชน ท้องถิ่น ใช้ขั้นตอนของการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ
2. การพิสูจน์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง
3. การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
4. การทดลองปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และ
5. การขยายผลสู่ชีวิตประจำวัน

พินณา หมวยยอด (2558) การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะทางปัญญา ผลการพัฒนาพบว่า ระดับสุขภาวะทางปัญญาของนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ แบบวัดสุขภาวะทางปัญญา (IWS-23) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีสุขภาวะทางปัญญาในระดับค่อนข้างสูง เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสุขภาวะทางปัญญารายองค์ประกอบย่อย พบว่า นักศึกษามีสุขภาวะทางปัญญาในองค์ประกอบด้าน “รู้” อยู่ในระดับสูง และนักศึกษามีสุขภาวะทางปัญญาในองค์ประกอบด้าน “ตื่น” อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่พบว่านักศึกษามีสุขภาวะทางปัญญาในองค์ประกอบด้าน “เบิกบาน” อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

กัมพล เจริญรักษ์ (2560 ข) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียนโดยรวม ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ

ชุมชนมีสุขภาพะ นักเรียนมีสุขภาพะ และครอบครัวมีสุขภาพะ ตามลำดับ ผลการศึกษา
ความต้องการของการสร้างสุขภาพะในโรงเรียน พบว่า

1.1 ด้านนักเรียนมีสุขภาพะ นักเรียนออกกำลังกายสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ครูส่งเสริมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการมีสุขภาพะที่ดี สอดแทรกในเนื้อหาวิชาเรียนให้นักเรียนอ่าน ออกเขียนได้เหมาะสมกับชั้นเรียน พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ ทักษะคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ให้นักเรียนอยู่ในสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

1.2 ด้านโรงเรียนมีสุขภาพะ สร้างความตระหนักมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นมีความสุข คนดี และคนเก่ง โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เหมาะสมพัฒนาทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน ครูและผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุยกันสม่ำเสมอ มีการนิเทศเยี่ยมชั้นเรียนและสะท้อนผลการสังเกตการณ์สอนของครู เพื่อพัฒนา ครูให้สามารถออกแบบและถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ ครูและผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองหรือชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้า มามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมากขึ้น เช่น การจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพโรงเรียน การประเมินนักเรียน การถอดบทเรียน

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมมีสุขภาพะ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ โดยให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุง อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ถูกสุขลักษณะน่าใช้ มีการบริหารจัดการเรื่องขยะให้เหมาะสม สะอาด บริการด้านอาหาร น้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอ โรงเรียนปลอดภัย

1.4 ด้านครอบครัวมีสุขภาพะ ครูออกเยี่ยมบ้าน ครูได้ออกไปพบปะพุดคุย กับผู้ปกครองนักเรียน ทางโรงเรียนให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับอบบรมเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องตามวัย และตามพัฒนาการ โรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาผู้ปกครองให้มีปัจจัยดำรงชีพที่เหมาะสม มีสถานที่อยู่สะอาดปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองออกกำลังกาย รับประทานอาหาร ที่สุกสะอาด ทำจิตใจให้ผ่องใส และบุตรหลานที่อยู่ใกล้ ๆ ก็จะมีมีความสุข ดำเนินชีวิตทั้งที่บ้านและ ที่โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

1.5 ด้านชุมชนมีสุขภาพะ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้าง สุขภาพะที่ดีในโรงเรียนมากขึ้น ครู ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ส่งเสริมสุขภาพอนามัย นักเรียนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียนเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีอาชีพและส่งเสริมการหา รายได้เพิ่มขึ้น เช่น ประกอบอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว เป็นต้น

2. รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระ กระบวนการพัฒนาการ วัดผลและประเมินผล ภาพความสำเร็จและปัจจัยสู่ความสำเร็จ และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ องค์ประกอบและลักษณะร่วมของโรงเรียนสุขภาวะ คือ นักเรียนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ ครอบครัวมีสุขภาวะและชุมชนมีสุขภาวะ ซึ่งถ้าโรงเรียนดำเนินการครบ ทั้ง 5 องค์ประกอบแล้ว จะเกิดมิติผลลัพธ์ของสุขภาวะในโรงเรียนเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน คือ สุขภาวะทางร่างกาย สุขภาวะทางใจ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ นักเรียนที่เกิดสุขภาวะต้องมี ครบมิติทั้ง 4 มิติดังนี้ จึงจะเกิดภาวะแห่งความสุขอันสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข ซึ่งมีเครื่องมือสำคัญที่พัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน คือ จิตศึกษา (Mind Learning : ML) การสอนแบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning : AL) การสอนแบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษารายด้าน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องครอบคลุมและด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ แสดงว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความถูกต้องครอบคลุมและมีประโยชน์

สัมฤทธิ์ สมนาม (2561) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 42 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะทางกาย ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1 ไม่พิการ 1.2 ร่างกายสมบูรณ์ 1.3 ปลอดภัยจากสารพิษ 1.4 มีสุขภาพช่องปากที่ดี 1.5 ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ 1.6 ร่างกายและเสื้อผ้าสะอาด 1.7 ไม่มีฟันแท้ ผุ อุด และถอน 1.8 สายตาและการได้ยินปกติ 1.9 ไม่เป็นเหาและไม่เป็นพยาธิ 1.10 มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ 1.11 รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ 1.12 รับประทานอาหารอย่างเพียงพอ 1.13 มีน้ำหนักร่างกายและส่วนสูงตามเกณฑ์ 1.14 มีน้ำบริโภคที่ปลอดภัยและเพียงพอ 1.15 ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุ 1.16 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 1.17 ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด รวมทั้งบุหรี่ องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะทางจิต ประกอบด้วย 13 ตัวบ่งชี้ คือ 2.1 มีสติ 2.2 มีสมาธิ 2.3 ไม่เห็นแก่ตัว 2.4 อารมณ์คงที่ 2.5 ร่าเริง แจ่มใส 2.6 เข้มแข็ง อดทน 2.8 มองคนรอบข้างในแง่ดี 2.7 มีความเมตตา

กรุณา 2.9 มีความเชื่อมั่นในตนเอง 2.10 ความสามารถในการเรียนรู้ 2.11 ความสามารถในการตัดสินใจ 2.12 มีสมาธิในการทำงานและตั้งใจเรียน 2.13 มีจิตสาธารณะและเสียสละเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะทางสังคม ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 3.1 มีครอบครัวที่อบอุ่น 3.2 ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ 3.3 มีบทบาทและหน้าที่ในสังคม 3.4 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3.5 ให้ความยุติธรรมกับเพื่อนร่วมงาน 3.6 ไม่เล่นการพนันหรือเที่ยวกลางคืน

องค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะทางจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ 4.1 ใฝ่เรียนรู้ 4.2 มีปฏิภาณไหวพริบ 4.3 ความเป็นตัวของตัวเองสูง 4.4 มีความสามารถในการแสดงออก 4.5 อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 4.6 มีสติปัญญารอบรู้และเท่าทันคนอื่น

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์สุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก พบว่า

2.1 สภาพปัจจุบันด้านสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก พบว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่สภาพครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ครอบครัวมีรายได้น้อย นักเรียนไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา ส่วนใหญ่จะอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ความเป็นอยู่จึงไม่ค่อยดี ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้เรียนหนังสือสุขภาพร่างกายขาดการดูแลทำความสะอาด ได้รับอาหารไม่ครบตามหลักโภชนาการ จึงทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่น จิตใจกระด้าง เห็นแก่ตัว ไม่ไว้ใจใคร ขาดความมั่นใจในตนเอง มั่วสุมกับเกม ยาเสพติด อบายมุข ลักขโมย ขอบทำลายของส่วนรวม ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ

2.2 ปัญหาด้านสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ครอบครัวมีรายได้น้อย 2) นักเรียนทำงานได้ไม่ทนเหน็ดเหนื่อยง่าย 3) นักเรียนมาโรงเรียนตอนเช้าไม่อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย 4) ผมยาว ฟันเหลือง ฟันผุ เล็บมือ เล็บเท้าไม่สะอาดเท่าที่ควร 5) นักเรียนได้รับอาหารไม่ครบถ้วนตามหลักโภชนาการ 6) นักเรียนไม่ได้อยู่กับพ่อ แม่ 7) นักเรียน มั่วสุมกับเกม ยาเสพติด อบายมุข 8) นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน 9) นักเรียน ก้าวร้าว 10) นักเรียนป่วยบ่อย 11) นักเรียนชอบกินขนมขบเคี้ยว ลูกอม น้ำอัดลม เป็นต้น 12) นักเรียนไม่ชอบกินผัก 13) นักเรียนหนีเรียน 14) นักเรียนชอบกินอาหารที่มีสีสังสวยงาน 15) นักเรียนไม่กล้าแสดงออก 16) มีนักเรียนที่ชอบลักขโมย 17) นักเรียนไม่มีระเบียบวินัย 18) นักเรียนชอบทำลายของส่วนรวม 19) นักเรียนขาดความรับผิดชอบ

2.3 ความต้องการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กให้มีสุขภาวะครบทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณหรือปัญญา

3. การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าร้อยละสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกองค์ประกอบ แสดงว่าทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ส่วนผลการประเมินรูปแบบพัฒนาสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีค่าร้อยละสูงกว่าร้อยละ 80 แสดงว่ารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเชิงระบบมาใช้ในการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีชีวิตที่ก่อให้เกิดความสุข แบบองค์รวมทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ (สติปัญญา) มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันและกันอย่างสมดุลให้เกิดผลตามความต้องการในการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของ Deming (PDCA) ในการขับเคลื่อนรูปแบบพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนที่ได้รับการพัฒนามีสุขภาพที่ดีขึ้น

4. การศึกษาการใช้รูปแบบการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พอสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินสุขภาพของนักเรียน พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำรูปแบบไปใช้เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา ทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนาขึ้นจนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบพบว่า หลังการใช้รูปแบบผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก งานวิจัยต่างประเทศ

Craft (1988) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมาย คือ ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

Lawrence (1998) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนถือเป็นศูนย์กลางของศาสนาที่แสดงถึงปรัชญาในการส่งเสริมสุขภาพที่เป็นแหล่งสำคัญของ

ชุมชนแห่งหนึ่ง ชุมชนทางศาสนาในท้องถิ่นมีบทบาทชัดเจนในการที่จะช่วยส่งเสริมด้านสุขภาพ แต่ก็ยังขาดความชัดเจนในกระบวนการปฏิบัติของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากโรงเรียน ขั้นตอนการวิจัย จากการปฏิบัติจริงของสมาชิกในชุมชน และท้องถิ่น ต้องได้รับความร่วมมือของโรงเรียน เพื่อคิดค้นหาคำตอบว่าชุมชนทางศาสนาจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและครอบครัวในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการในท้องถิ่นได้หรือไม่ ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่าชุมชนทางศาสนาในท้องถิ่น สามารถเข้าร่วมในการสร้างและกำหนดขั้นตอนในการส่งเสริมดูแลด้านสุขภาพ ซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนบ้านกับบอกเพื่อนบ้าน ทั้งยังมีการดำเนินการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในชุมชนได้อีกด้วย

Capuano (1998) ได้ศึกษาการสนับสนุนการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการดูแลสุขภาพ สุขภาพของวัยรุ่น การศึกษาในเมืองและความสำเร็จทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพกับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกัน สภาวะทาง สุขภาพ เป็นองค์ประกอบและเป็นนโยบายหลักในการสำเร็จการศึกษา ยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่มีคุณภาพ ต้องดูแลสุขภาพมากกว่าการจัดการศึกษา โดยเฉพาะความบกพร่องทางสุขภาพที่อาจจะจำกัดความสามารถในการเรียนให้ต่ำลง เพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์นี้ โรงเรียนในเมืองต้องพัฒนาใหม่ บทบาทสูงกว่า ไม่เพียงแต่การจัดการบริการทางด้านการศึกษา การบริการอนามัยโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาสุขภาพในวัยรุ่น และเข้าถึงได้ง่าย การวิจัยนี้พบว่า การสนับสนุนให้มีการบริการด้านสุขภาพในโรงเรียนสิ่งสำคัญ คือ ความสนใจ และบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการสนับสนุนและบริหารจัดการงานอนามัยโรงเรียนควรจัดตารางเวลา จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความสำเร็จให้ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ได้รับการแก้ไข

Ho (2000) โดยศึกษาในกลุ่มครูแต่เน้นประเด็นไปที่การบริหารจัดการสุขภาพองค์กร และผลการปฏิบัติงานในกลุ่มวิทยาลัยระดับจูเนียร์ (Managing Organizational Health and Performance in Junior Colleges) จากประเทศสิงคโปร์ โดย Ho ได้ให้คำจำกัดความของสุขภาพองค์กร (Organizational Health) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็น ตัวสะท้อนประสิทธิผล (Effectiveness) ขององค์กรต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย พร้อมกับเป็นตัวสะท้อนว่าองค์กรมีปฏิริยาโต้ตอบอย่างไรต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง (Change Environmental Circumstances) Ho ได้ใช้ Singapore OH (Organizational Health) รูปแบบเป็นพื้นฐานในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งรูปแบบนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนประกอบสำคัญ คือ

1. สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ (Management Environment)

โดยการให้พลังในความสมดุล และการสนับสนุนจากหัวหน้างาน โดยการให้กำลังใจ

(Encouragement) การให้ความยืนยันหรือความมั่นใจ (Confirmation) การจัดการบทบาทที่เหมาะสมตามที่คาดหวังและการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมด้านสังคม (Social Environment) เน้นการสร้างความไว้วางใจ (Trust) และการสนับสนุน (Support)

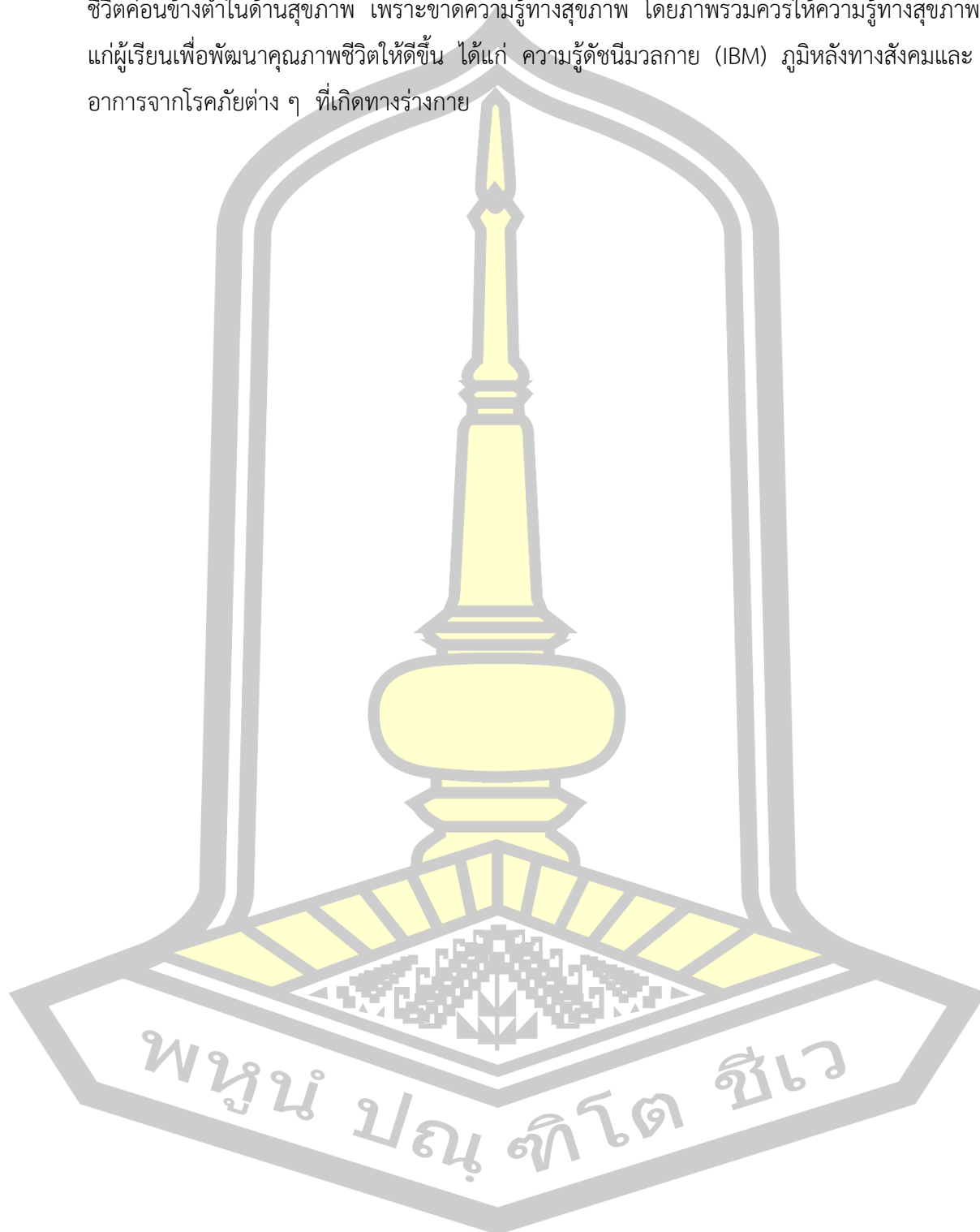
3. การรับรู้ด้านผลการปฏิบัติงาน (Perception of Performance : PoP) โดยครูเองมีการรับรู้ผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เกี่ยวข้องกับขวัญกำลังใจและความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียน รวมทั้งประโยชน์และการปฏิบัติในการบริการการอบรม

Ho ได้ศึกษาโมเดลสุขภาพองค์กรของสิงคโปร์ (Singapore OH model) นั้น เป็นเสมือนตัวแทนบริบทของเอเชียโดยที่สุขภาพขององค์กรนั้นเน้นที่ความสัมพันธ์ (Relationship) ซึ่งแตกต่างจากโมเดลสุขภาพองค์กร (HO Model) ของ UK ที่เน้นที่งาน (Task oriented) โดยใช้วิเคราะห์แบบ Regression Analysis พบว่า สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารจัดการนั้นมีผลอย่างมากต่อสุขภาพขององค์กรในวิทยาลัยของนักศึกษาระดับจูเนียร์ โดยเฉพาะการมีผลด้านความพึงพอใจต่องานและความเป็นอยู่ที่ดีของครูในวิทยาลัยระดับจูเนียร์ ส่วนสิ่งแวดล้อมด้านสังคมมีความสำคัญอย่างมากต่อความเป็นอยู่ที่ดีของครูในวิทยาลัยระดับจูเนียร์ ความพึงพอใจของงานรวมทั้งผลการปฏิบัติงานที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนดีขึ้น ส่วนการรับรู้ด้านผลการปฏิบัติงานมีผลที่มีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของงาน ความเป็นอยู่ที่ดี และสำคัญมากที่สุดต่อผลการปฏิบัติงาน

Katy (2005) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาหารและมาตรฐานการออกกำลังกายของเด็ก วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการดำเนินการด้านสุขภาพและโภชนาการให้เป็นมาตรฐานของโรงเรียนการดำเนินงานเกี่ยวกับสุขภาพพรีแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียน มีนโยบายเรื่องโภชนาการ มีกองทุนการเกษตร โปรแกรมโภชนาการและนโยบายการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน 4 ส่วน คือ 1) การจัดบริการอาหาร 2) การศึกษาโภชนาการ 3) ความหลากหลายของอาหารในสถานศึกษา และ 4) การศึกษาสภาพและการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีนโยบายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง

Xiadi และคณะ (2005) ได้ทำการวิจัยเรื่องวิธีการดำเนินชีวิตและความรู้ทางสุขภาพที่มีความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดำเนินชีวิตและความรู้ทางสุขภาพกับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาประเทศญี่ปุ่น ประชากรที่เกิดในเมืองโตเกียว ระหว่างปี ค.ศ. 1989-1990 อายุระหว่าง 12-13 ปี จำนวน 7,887 คน ผลการวิจัยพบว่า วิธีดำเนินการชีวิตของผู้เรียนไม่เป็นไปตามความต้องการ ได้แก่ ไม่ได้รับประทานอาหารเช้า ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

การออกกำลังกาย ดูโทรทัศน์เป็นเวลานาน และนอนดึกเป็นประจำ ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตค่อนข้างต่ำในด้านสุขภาพ เพราะขาดความรู้ทางสุขภาพ โดยภาพรวมควรให้ความรู้ทางสุขภาพแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ได้แก่ ความรู้ดัชนีมวลกาย (BMI) ภูมิหลังทางสังคมและอาการจากโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดทางร่างกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ การวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ สำนวจความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียน จากผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้สถิติ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) และยืนยันองค์ประกอบโดยใช้สถิติ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 1

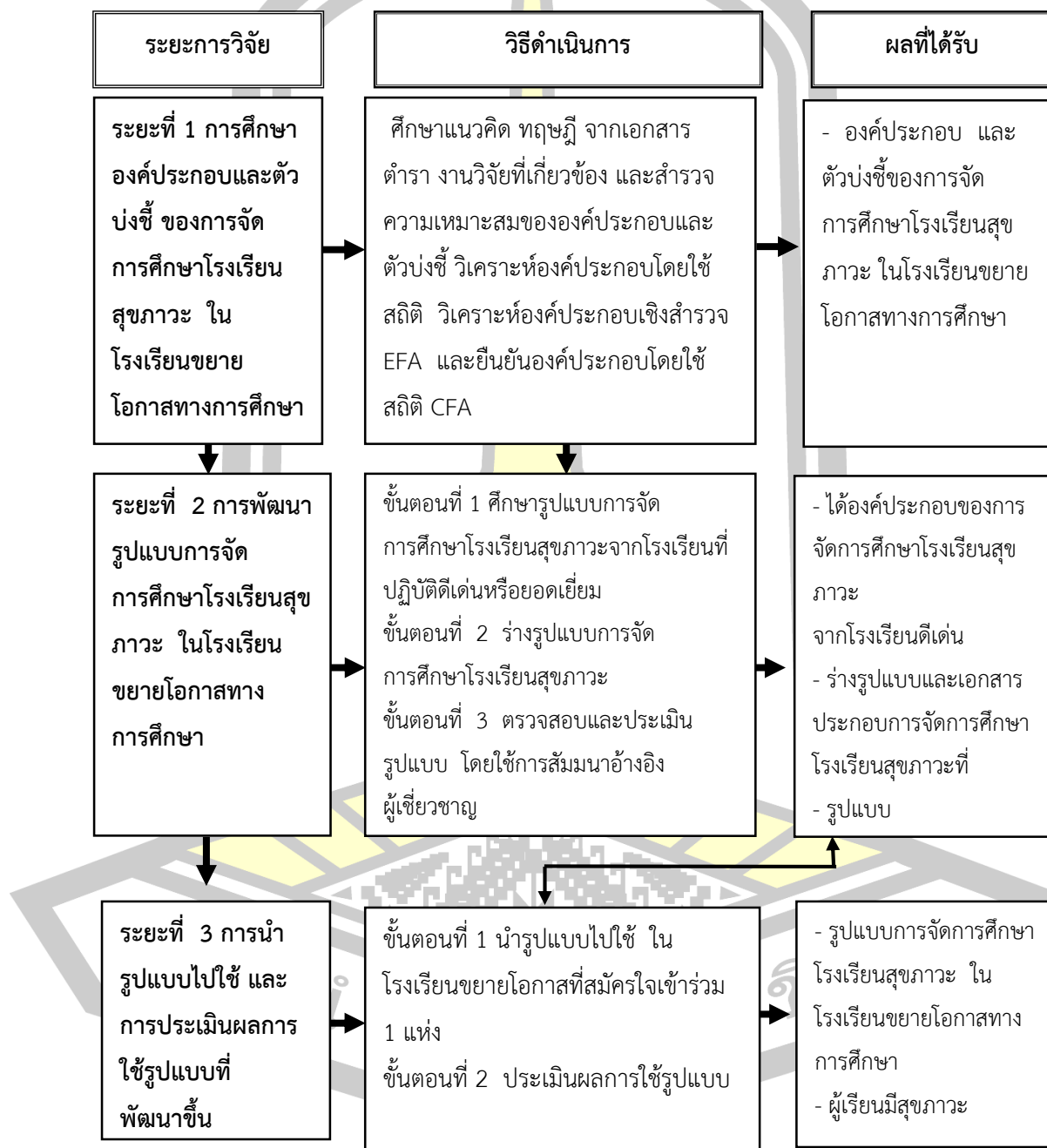
ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้วิธีสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และใช้แบบประเมินมาตรฐานความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้และการประเมินผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยมีการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

โดยขั้นตอนการวิจัยมีรายละเอียด คือ ระยะเวลาวิจัย วิธีดำเนินการ และผลที่ได้รับ
ปรากฏดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ระยะเวลาวิจัย วิธีดำเนินงาน และผลที่ได้รับ

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
วิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้สถิติ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor
Analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1 ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และทำการสังเคราะห์
ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนักวิชาการ
และองค์กรต่าง ๆ กำหนดองค์ประกอบหลัก ตัวบ่งชี้ และตัวแปรสังเกตได้

1.2 นำกรอบแนวคิด ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้าง
แบบสอบถาม โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือให้
สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็น
ของตัวแปรสังเกตได้กับเนื้อหา ความมุ่งหมายของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะของการจัด
การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในแต่ละองค์ประกอบหลัก

1.3 สัมภาษณ์ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
จากผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.4 นำข้อมูลจากการศึกษาและสำรวจมาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัด
การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis
: EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน
ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,974 โรงเรียน (จากข้อมูลสถิติการศึกษา
ปีการศึกษา 2563 กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 34,870 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 550 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนพารามิเตอร์ที่สังเกตได้ตามเกณฑ์ของ Gorsuch (1983) คือ กลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวน 5 - 10 เท่าของตัวแปร ซึ่งตัวแปรทั้งหมด 110 ตัว โดยผู้วิจัยกำหนดที่ 5 เท่าของตัวแปร เท่ากับขนาดกลุ่มตัวอย่าง 550 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกลุ่มจังหวัดในสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค เป็นหน่วยในการสุ่ม ดำเนินการสุ่มจังหวัดในแต่ละสำนักงานศึกษาธิการภาค ภาคละ 1 จังหวัด รวม 18 จังหวัด ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นที่ 2 ใช้จำนวนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน 18 จังหวัด เป็นหน่วยในการสุ่ม ดำเนินการสุ่มเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จังหวัดละ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ 18 จังหวัด ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มจังหวัดโดยแบ่งตามจังหวัด สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

ภาค	ศึกษาธิการ ภาค	จังหวัด	จำนวน สพป. ใน ศจ. ใน	เขตที่สุ่มได้
ภาคกลาง	1	นนทบุรี	2	1
	2	ชัยนาท	1	1
	3	ฉะเชิงเทรา	2	2
	4	กาญจนบุรี	4	3
	5	ประจวบคีรีขันธ์	2	2
ภาคใต้	6	ชุมพร	2	1
	7	ระนอง	1	1
	8	สงขลา	3	2

ตาราง 2 (ต่อ)

ภาค	ศึกษาธิการ ภาค	จังหวัด	จำนวน สพป. ใน ศจ. ใน	เขตที่สุ่มได้
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9	จันทบุรี	2	1
	10	หนองคาย	2	2
	11	นครพนม	2	1
	12	ร้อยเอ็ด	3	2
	13	อำนาจเจริญ	1	1
	14	สุรินทร์	3	3
เหนือ	15	เชียงใหม่	6	5
	16	น่าน	2	1
	17	ตาก	2	2
	18	กำแพงเพชร	2	2
		รวม	42	18 เขต

ขั้นที่ 3 ดำเนินการรวบรวมจำนวนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาของแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยในการสุ่ม ดำเนินการสุ่มจำนวนโรงเรียน ในแต่ละเขตโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียน ได้จำนวน 110 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 550 คน ปราบกฏดังตาราง 3

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาค	ศึกษาธิการ ภาค	จังหวัด	เขต ที่สุ่มได้	จำนวน โรงเรียน ในเขต	จำนวน โรงเรียนที่ สุ่มได้	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง
ภาคกลาง	1	นนทบุรี	1	8	1	5
	2	ชัยนาท	1	53	8	40
	3	ฉะเชิงเทรา	2	49	7	35
	4	กาญจนบุรี	3	22	3	15
	5	ประจวบคีรีขันธ์	2	23	4	20
ภาคใต้	6	ชุมพร	1	43	6	30
	7	ระนอง	1	25	4	20
	8	สงขลา	2	19	3	15
ภาคตะวันออก	9	จันทบุรี	1	22	3	15
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	หนองคาย	2	18	3	15
	11	นครพนม	1	40	6	30
	12	ร้อยเอ็ด	2	95	14	70
	13	อำนาจเจริญ	1	51	8	40
	14	สุรินทร์	3	81	12	60
เหนือ	15	เชียงใหม่	5	31	5	25
	16	น่าน	1	43	7	35
	17	ตาก	2	56	9	45
	18	กำแพงเพชร	2	49	7	35
		รวม	18	728	110	550

ขั้นที่ 4 โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยการสุ่มอย่างง่ายให้ได้ชื่อโรงเรียนตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขตในตาราง 2 ได้จำนวน 110 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน จากผู้บริหาร จำนวน 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอนที่ผู้บริหารมอบหมาย 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 550 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ที่ตั้งโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3.2.2 สร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม

3.2.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นของข้อคำถามกับ เนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ ในการนี้ใช้การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินรายชื่อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนหรือผู้เชี่ยวชาญที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิจัยทางการศึกษาและการวัดและประเมินผลการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันทรีย์ ชมพูพาทย์ อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

3) ดร.กัมพล เจริญรักษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

4) ดร.วรภัฏญาพิไล แกระหัน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

5) ดร.เทิดศักดิ์ โปธิสาขา ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

3.2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
นำไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

3.2.5 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร
หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 60 คน
แล้วนำมาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน
(Pearson Product Moment Correlation) โดยดูจากค่าความสัมพันธ์จากคะแนนรายข้อกับ
คะแนนรวม (Item Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .48 - .84
และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach
พบว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .99

3.2.6 พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวกับระดับระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ของ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์
และให้ตอบกลับทางไปรษณีย์ หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรอกข้อมูลผ่านฟอร์มระบบ
ออนไลน์ตามความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาและสำรวจ มาวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการศึกษา
โรงเรียนสุภาพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ
(Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

6.1.1 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาใช้วิธีการวิเคราะห์ดัชนี
ความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence : IOC)
โดยใช้สูตร Rovinelli และ Hambleton (ทวิรัตน์ พวงรัตน์, 2540) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.1.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ค่าอำนาจจำแนกที่ใช้ได้ควรมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (Best and Kahn, 1993) มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

.40 ขึ้นไป	หมายความว่า	จำแนกได้ดีมาก
.30 - .39	หมายความว่า	จำแนกได้ดี
.20 - .29	หมายความว่า	จำแนกได้พอใช้
ต่ำกว่า .19	หมายความว่า	จำแนกไม่ดี ไม่ควรใช้

6.1.3 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability Analysis) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (Cronbach, 1951) มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

.71 - 1.00	หมายความว่า	ความเชื่อมั่นสูง
.41 - .70	หมายความว่า	ความเชื่อมั่นปานกลาง
.21 - .40	หมายความว่า	ความเชื่อมั่นต่ำ
.00 - .20	หมายความว่า	ความเชื่อมั่นต่ำมาก/ ไม่มีความเชื่อมั่นเลย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

6.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51–5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51–3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ให้คัดเลือกไว้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

6.2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) เลือกน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ ดังนี้

- ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) ใช้พิจารณาข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ทั้งหมดว่า ข้อมูลที่น่ามา มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 และควรได้ค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (Kerlinger, 1986)

- .80 ขึ้นไป หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- .70 - .79 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับมาก
- .60 - .69 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- .50 - .59 หมายถึง ข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับปานกลางน้อย
- น้อยกว่า .05 หมายถึง ข้อมูลไม่เหมาะสม ควรตัดทิ้ง

- ค่า Bartlett's Test Sphericity ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ค่าความสัมพันธ์ดูในตาราง Correlation Matrix การวิเคราะห์ Bartlett's Test Sphericity ต้องมีค่า Chi-Square มาก ๆ แตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าตัวแปรที่น่ามาศึกษา มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

- ค่าความร่วมกัน (Communalities) เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหนึ่งกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ของตัวแปร ถ้าค่า Communalities = 0 แสดงว่าองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น ๆ ไม่สามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ แต่ถ้าค่า Communalities = 1 แสดงว่าองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น ๆ สามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ทั้งหมด โดยผู้วิจัยพิจารณาตัวแปรที่มีค่าความร่วมกันที่มีค่า .30 - 1.00

2) สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

- ค่าไอเกน (Eigenvalue) ต้องมีค่ามากกว่า 1.00
- ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative %)

ต้องมีค่ามากกว่า 60%

3) หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation)

- พิจารณาจากตาราง Rotation Component Matrix

เพื่อดูจำนวนองค์ประกอบและตัวแปรในองค์ประกอบจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลังการหมุนแกนองค์ประกอบ เพื่อพิจารณาตัวแปรใด ควรอยู่ในองค์ประกอบใด พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า บวกหรือลบ .30

4) แปลความหมายและตั้งชื่อองค์ประกอบ (Interpreting and Naming Factor)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบหลัก และสร้างแบบสอบถามการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่วิเคราะห์ได้ โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะ

1.2 นำแบบสอบถามไปสอบถามกับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ซ้ำกับขั้นตอนที่ 1

1.3 นำข้อมูลจากการศึกษาและสำรวจมาวิเคราะห์ เพื่อยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,974 โรงเรียน (จากข้อมูลสถิติการศึกษาปีการศึกษา 2561 กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 34,870 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 320 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนพหามิเตอร์ที่สังเกตได้ จำนวน 20 ต่อ 1 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ซึ่งพหามิเตอร์

มีทั้งหมด 16 ตำบล ซึ่งเท่ากับขนาดกลุ่มตัวอย่าง 320 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 2

ขั้นที่ 3 ดำเนินการรวบรวมจำนวนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาของแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยในการสุ่ม ดำเนินการสุ่มจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขต โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียน ได้จำนวน 64 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน จากผู้บริหาร จำนวน 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอนที่ผู้บริหารมอบหมาย 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 2

ภาค	ศึกษาธิการ ภาค	จังหวัด	เขต ที่สุ่มได้	จำนวน โรงเรียน ในเขต	จำนวน โรงเรียนที่ สุ่มได้	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง
ภาคกลาง	1	นนทบุรี	1	8	1	5
	2	ชัยนาท	1	53	5	25
	3	ฉะเชิงเทรา	2	49	4	20
	4	กาญจนบุรี	3	22	2	10
	5	ประจวบคีรีขันธ์	2	23	2	10
ภาคใต้	6	ชุมพร	1	43	4	20
	7	ระนอง	1	25	2	10
	8	สงขลา	2	19	2	10
ภาคตะวันออก	9	จันทบุรี	1	22	2	10
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	หนองคาย	2	18	2	10
	11	นครพนม	1	40	3	15
	12	ร้อยเอ็ด	2	95	8	40
	13	อำนาจเจริญ	1	51	4	20
	14	สุรินทร์	3	81	7	35

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาค	ศึกษาธิการ ภาค	จังหวัด	เขต ที่สุ่มได้	จำนวน โรงเรียน ในเขต	จำนวน โรงเรียนที่ สุ่มได้	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง
เหนือ	15	เชียงใหม่	5	31	3	15
	16	น่าน	1	43	4	20
	17	ตาก	2	56	5	25
	18	กำแพงเพชร	2	49	4	20
		รวม	18	728	64	320

ชั้นที่ 4 โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยการสุ่มอย่างง่ายให้ได้ชื่อโรงเรียนตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขตในตาราง 9 ได้จำนวน 64 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งใช้คำถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.2.1 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะของผู้เรียน สุขภาวะของโรงเรียน สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

3.2.2 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3.2.3 ปรับปรุงแบบสอบถามความความคิดเห็นของผู้อาจารย์ที่ปรึกษา
นำไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

3.2.4 พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ เพื่อยืนยันองค์ประกอบ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และให้ตอบกลับทางไปรษณีย์
หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรอกข้อมูลผ่านฟอร์มระบบออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างไม่ซ้ำกับ
ขั้นตอนที่ 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาและสำรวจมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
(Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับ
ข้อมูลเชิงประจักษ์ การสร้างสเกลองค์ประกอบย่อย ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
(Confirmatory Factor Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง
(Second – Order Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้ค่าไค-สแควร์ : Chi - Square
Statistics ดังนี้ GFI : Goodness-of Fit Index ดังนี้ AGFI : Adjusted Goodness-of Fit
Index และ RMSEA : Root Mean Square Error of Approximation

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

6.1.1 วิเคราะห์ความถี่ (Frequency)

6.1.2 ร้อยละ (Percent) ของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

6.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย
ของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51–5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.2. การวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การสร้างสเกลองค์ประกอบย่อยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second-Order Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้ค่าไค-สแควร์ : Chi - Square Statistics ดัชนี GFI : Goodness-of Fit Index ดัชนี AGFI : Adjusted Goodness-of Fit Index และ RMSEA : Root Mean square Error of Approximation จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน โดยวิเคราะห์โมเดลตามข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างสเกลขององค์ประกอบ ค่าสถิติที่สำคัญในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ประกอบด้วย

- 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ ซึ่งควรมีค่ามากกว่า .30
- 2) ค่าไค-สแควร์ (Relative Chi-Square) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติค่าไค-สแควร์ มีค่าต่ำมากหรือมีค่ายิ่งเข้าใกล้ศูนย์แสดงว่าแสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า p-value มีค่ามากกว่า .05 จะแสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสม (Goodness of Fit) และสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
- 3) ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (Chi-Square Statistics : CMIN/df) ซึ่งค่า CMIN/df ต้องน้อยกว่า 3 และถ้าค่า CMIN/df ยิ่งมีค่าใกล้ 0 มากเท่าไร แสดงว่าโมเดลนั้นยิ่งมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นเท่านั้น
- 4) ดัชนีวัดความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) เป็นอัตราส่วนผลต่างระหว่างฟังก์ชันความสอดคล้องจากรูปแบบก่อนและหลังปรับรูปแบบกับฟังก์ชันความสอดคล้องก่อนปรับรูปแบบ ค่า GFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงจะเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Kline, 1998)
- 5) ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index: AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้และคำนึงถึงขนาดตัวแปรและกลุ่มตัวอย่าง ต้องมากกว่า 0.90 และถ้าค่า AGFI ยิ่งมีค่าใกล้ 1 มากเท่าไรแสดงว่าโมเดลนั้นยิ่งมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นเท่านั้น
- 6) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual : RMR) แสดงขนาดของเศษส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยควรมีค่าน้อยกว่า .08 (Kline, 1998)

7) ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative of Fit Index : CFI) เป็นค่าเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับให้ดีขึ้นควรมีค่าสูงกว่า .90 จึงจะถือว่าถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hu และ Bentler, 1999)

8) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ควรน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกัน (Stieger, 1990)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- 1) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ เป็นแบบอย่างได้
- 2) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ระดับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับชาติ
- 3) โรงเรียนที่มีแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุภาพะ

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนบ้านสว่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 เป็นโรงเรียนแกนนำโรงเรียนสุภาพะของมูลนิธิระบบวิจัยการศึกษา ระดับขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2) โรงเรียนบ้านบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทองระดับชาติ OBEC AWARDS สถานศึกษายอดเยี่ยม

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ระดับขยาย โอกาสทางการศึกษา

3) โรงเรียนชุมชนบ้านสีแยก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนแกนนำโรงเรียนสุภาพะของมูลนิธิระบบวิจัย การศึกษา ระดับขยายโอกาสทางการศึกษา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อผู้ให้ข้อมูล ตำแหน่ง โรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามการสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ 7 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวคิดหรือแนวทางหรือหลักการที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ 2) โรงเรียนสุภาพะตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบันอย่างไรบ้าง 3) รูปแบบ กิจกรรมหรือโครงการที่ใช้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสุภาพะ ทั้ง 4 ด้าน ด้านผู้เรียน ด้านโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ผู้ด้านครอบครัวและชุมชน 4) ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สุภาพะมีใครบ้าง อย่างไร 5) ผลที่เกิด/ความภาคภูมิใจ 6) ปัญหา/อุปสรรคในการพัฒนา โรงเรียนสุภาพะ จัดการกับปัญหาเหล่านั้นอย่างไร 7) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ

1.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบ สัมภาษณ์ และการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2) นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นใน การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- 3) นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
- 4) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

นำไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผ่านระบบไลน์วิดีโอคอล และศึกษาจากเอกสาร วิธีที่ดำเนินการดำเนินของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 โรงเรียน

เนื่องจากอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง
- 2) ประสานทางโทรศัพท์ และส่งนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารโรงเรียนทางไปรษณีย์ หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยประสานล่วงหน้าและนัดวันสัมภาษณ์
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ทางไลน์วิดีโอคอล
- 4) นำข้อมูลที่ได้จากแบบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) แบบสัมภาษณ์ มาสร้างข้อสรุปแล้วนำไปประกอบการยกร่างรูปแบบต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งจากเอกสารจากการสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดังนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ในระยะที่ 1 และข้อมูลในระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice) มาจัดทำรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ และยกร่างรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 นำเอาผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางในการยกร่างรูปแบบ

2.2 การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice)

2.3 จัดทำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย โครงสร้างของรูปแบบเนื้อหาสาระของรูปแบบ
- 4) กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย กระบวนการดำเนินงาน และกระบวนการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบ

5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ
ระยะก่อนการนำรูปแบบไปใช้ ระยะการนำรูปแบบไปใช้ และระยะหลังการนำรูปแบบไปใช้

6) เจ็อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ปัจจัยสู่ความสำเร็จ
และเจ็อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพร่างรูปแบบ โดยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ
(Connoisseurship) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

3.1.1 ศึกษาเอกสารและแนวปฏิบัติในการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ
(Connoisseurship)

3.1.2 ผู้วิจัยประสานหนังสือขอผู้ทรงคุณวุฒิ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยคณาจารย์ อาจารย์ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านการจัดการ
การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ และการบริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ จำนวน
12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3.1.3 ดำเนินการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)
เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันตรวจสอบ วิพากษ์ พิจารณารูปแบบ และประเมินร่างรูปแบบ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามกรอบโครงสร้างของ
รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

3.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่ได้ สำหรับในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติมและข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญตามส่วนประกอบของรูปแบบ

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาที่มีประสบการณ์และ
เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะและการบริหารการศึกษา จำนวน 12 คน
ประกอบด้วย คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและ
ศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่จบการศึกษา
ระดับปริญญาเอก และมีผลงานการเขียนตำราหรือมีงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและศึกษานิเทศก์ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือเคยจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ จำนวน 4 คน

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ระบุไว้ในเบื้องต้น จำนวน 12 คน ดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 3) นายพิสุทธิ์ แสนเมือง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
- 4) ดร.สังคม จันทรวินัย ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและนิติการ สพฐ.
- 5) ดร.ศิวัช ทัศน สุธสุวรรณ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
- 6) นายอรรถ เทือกขันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
- 7) ดร.กัมพล เจริญรักษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2
- 8) นางวชิรณัฐ พรหมภักดิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
- 9) ดร.สันติ หัตถิ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่อใหญ่(ป่อใหญ่เรืองศิลป์) อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
- 10) ดร.ศรีนวล ศรีหรั่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสองห้องหนองแห้วโนนศรี อำเภอนองหาร จังหวัดอุดรธานี
- 11) นายทองย้อม สาครสูงเนิน ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอิ้อตตอนหวายขมื่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

12) ดร.เพชร ชามช่วง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) แบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ
ลิเคอร์ท (Likert) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประเมิน 2 มาตรฐาน ดังนี้

1) มาตรฐานความเหมาะสม

2) มาตรฐานความเป็นไปได้

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) แบบบันทึกการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)
แบบไม่มีโครงสร้าง

3.2.2 วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน แนวทางการประเมินและ
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบประเมินตามกรอบแนวคิดของ Stufflebeam และ
Shinkfield (2007) และศิริชัย กาญจนวาสี (2550) โดยมีลักษณะเป็นเกณฑ์ตามมาตรฐานค่า
5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ
โดยเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และกรอบเนื้อหาของคู่มือรูปแบบ

3) ตรวจสอบด้านความตรง (Validity) และการใช้ภาษาโดยอาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ
(Connoisseurship) บันทึกข้อมูลข้อคิดเห็นในการพัฒนาปรับปรุงในแบบบันทึกการสัมมนา
และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาในแบบประเมิน

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินรูปแบบมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ในการตอบแบบประเมิน จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาระดับความเหมาะสม

และความเป็นไปได้ โดยการใช้การประเมินผลทางสถิติ

3.2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และข้อมูล มาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปล ความหมาย โดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.6 นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

มาใช้ปรับปรุงรูปแบบ การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีความสมบูรณ์

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น

มีขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

1.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1.1 เลือกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่จะนำรูปแบบไปใช้

จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนเมืองจำปาขัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.1.2 สร้างเครื่องมือประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

1.1.3 นำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

1) วางแผนการใช้รูปแบบการประเมิน โดยเลือกกลุ่มผู้ร่วมวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จำนวน 17 คน รวม 35 คน

2) การเตรียมการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ และปฏิทินการนำรูปแบบไปใช้

3) ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะก่อนการใช้รูปแบบ

4) ดำเนินการใช้รูปแบบ

5) ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะหลังการใช้รูปแบบ

1.1.4 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 35 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

1.3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการจัดการการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

2) สร้างแบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3) นำไปให้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง สำนวนภาษาและปรับปรุงตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ

4) จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียน สุขภาวะก่อนการนำรูปแบบไปใช้ และเมื่อสิ้นสุดระยะการนำรูปแบบไปใช้ประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะอีกครั้ง จากผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จำนวน 35 คน

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยการหาค่าเฉลี่ย

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมาย

1.5.2 ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด,

2556)

4.51–5.00 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.6 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามแนวคิดของ Guskey (2000) มาเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือประเมินผลการใช้รูปแบบในขั้นตอนการนำไปใช้

2.1 ขั้นตอนการดำเนินการ

2.1.1 สร้างเครื่องมือประเมินผลการใช้รูปแบบประกอบด้วย แบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

2.1.2 นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ที่เป็นโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้

2.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลการใช้รูปแบบ การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จำนวน 35 คน ในโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

1) แบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ใช้ประเมินมาตรฐาน 4 ด้าน ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

2) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

2.3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการจัดการ การศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
- 2) สร้างแบบสอบถาม และแบบประเมินการใช้รูปแบบ
- 3) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง สำนวนภาษาและปรับปรุงตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ
- 4) จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการพัฒนา คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ด้วยตนเอง

2.4.1 สอบถามความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 18 คน และสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จำนวน 17 คน โดยใช้แบบสอบถามที่แตกต่างกัน เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน

2.4.2 ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินและสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม และแบบประเมิน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมาย

2.5.2 ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

1) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

2.6 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นของความอิสระ Degrees of Freedom
p-value	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
r^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรสังเกตได้
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรแฝง
χ^2	แทน	ค่าไคสแควร์
GFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว
CFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ
RMR	แทน	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ
SRMR	แทน	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน
RMSEA	แทน	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษารองค​ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษา
โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือยอดเยี่ยม (Best Practice)

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และคู่มือการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษารองค​ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่เป็นส่วนประกอบ
สำคัญของรูปการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเนื้อหาที่
เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของโรงเรียน และเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็น
ส่วนประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา ผลการสังเคราะห์ พบว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ มีองค์ประกอบหลัก
จำนวน 4 องค์ประกอบ 110 ตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้

- 1.1 สุขภาวะของผู้เรียน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 33 ตัวแปร
- 1.2 สุขภาวะของโรงเรียน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 41 ตัวแปร
- 1.3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 16 ตัวแปร
- 1.4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัวแปร

2. ผลการศึกษาและสำรวจความเหมาะสมของตัวแปรสังเกตได้การจัดการศึกษา
โรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและสำรวจด้วยวิธีการสอบถามผู้บริหาร
หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 110 โรงเรียน โรงเรียนละ
5 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 550 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 503 คน คิดเป็นร้อยละ 91.45 ผลการศึกษาและสำรวจ
สามารถสรุปดังตาราง 5 - 6

ตาราง 5 ความถี่ และร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	135	26.84
1.2 หญิง	368	73.16
รวม	503	100.00

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	90	17.89
2.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	8	1.59
2.3 ครู	354	70.38
2.4 ครูผู้ช่วย	49	9.74
2.5 พนักงานราชการ	2	0.40
รวม	503	100.00
3. ที่ตั้งโรงเรียน		
2.1 ภาคเหนือ	130	25.84
2.2 ภาคกลาง	108	21.47
2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	189	37.57
2.4 ภาคตะวันออก	15	2.98
2.5 ภาคใต้	61	12.13
รวม	503	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.16 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู ร้อยละ 70.38 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 17.89 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่ตั้งโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 37.57 รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 25.84

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวแปรสังเกตได้ของ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ด้านสุขภาวะของผู้เรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	รหัส
1. สุขภาวะของผู้เรียน				
1.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย	4.33	0.57	มาก	a01
1.2 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า	4.03	0.64	มาก	a02
1.3 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดการทาน น้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว	4.02	0.73	มาก	a03
1.4 รักการออกกำลังกาย	4.33	0.69	มาก	a04
1.5 ร่าเริง สดใส มีความสุข	4.52	0.57	มากที่สุด	a05
1.6 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม	4.32	0.61	มาก	a06
1.7 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.18	0.67	มาก	a07
1.8 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	4.01	0.72	มาก	a08
1.9 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข	4.46	0.65	มาก	a09
1.10 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด	4.36	0.61	มาก	a10
1.11 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย	4.39	0.60	มาก	a11
1.12 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มี พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ	4.27	0.64	มาก	a12
1.13 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน	3.98	0.70	มาก	a13
1.14 แต่งกายถูกระเบียบ	4.22	0.69	มาก	a14
1.15 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	4.30	0.65	มาก	a15
1.16 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา	3.98	0.64	มาก	a16
1.17 มีสัมมาคารวะ	4.32	0.66	มาก	a17
1.18 ขยันหมั่นเพียร	4.12	0.65	มาก	a18
1.19 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย	4.40	0.60	มาก	a19
1.20 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม	4.24	0.63	มาก	a20
1.21 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม	4.34	0.64	มาก	a21

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	รหัส
1.22 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด	4.22	0.64	มาก	a22
1.23 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ	4.32	0.64	มาก	a23
1.24 อ่านคล่อง เขียนคล่อง	3.85	0.67	มาก	a24
1.25 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ	3.85	0.67	มาก	a25
1.26 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น	3.90	0.68	มาก	a26
1.27 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์	3.88	0.65	มาก	a27
1.28 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล	3.91	0.73	มาก	a28
1.29 มีทักษะการใช้ Social Online อย่างสร้างสรรค์ และปลอดภัย	3.84	0.67	มาก	a29
1.30 ไม่ทะเลาะวิวาท	4.35	0.63	มาก	a30
1.31 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน	4.39	0.60	มาก	a31
1.32 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.33	0.63	มาก	a32
1.33 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	4.31	0.62	มาก	a33
2. สุขภาวะของโรงเรียน				
2.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของ ผู้เรียนและมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ	4.38	0.59	มาก	b01
2.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้องร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อ ผลการบริหาร	4.38	0.58	มาก	b02
2.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียน สุขภาวะ	4.26	0.62	มาก	b03
2.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความ ร่วมมือและการทำงานเป็นเครือข่าย	4.30	0.59	มาก	b04

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
2.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.38	0.60	มาก	b05
2.6 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มี คุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพตนเอง	4.46	0.57	มาก	b06
2.7 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณา การแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยา เชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน	4.43	0.58	มาก	b07
2.8 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถ นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผล ตามสภาพจริง	4.41	0.59	มาก	b08
2.9 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.43	0.58	มาก	b09
2.10 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้ เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัด กิจกรรมอย่างเป็นวิถี	4.37	0.63	มาก	b10
2.11 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ของนักเรียนชุมชนและท้องถิ่น	4.35	0.61	มาก	b11
2.12 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	4.38	0.63	มาก	b12
2.13 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.42	0.60	มาก	b13
2.14 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร	4.35	0.62	มาก	b14

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
2.15 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	4.51	0.56	มากที่สุด	b15
2.16 โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในโรงเรียนอย่างรอบด้าน	4.35	0.60	มาก	b16
2.17 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ	4.39	0.62	มาก	b17
2.18 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย	4.52	0.56	มากที่สุด	b18
2.19 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	4.46	0.63	มาก	b19
2.20 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.46	0.59	มาก	B20
2.21 ภาควิชาหรือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน	4.41	0.57	มาก	b21
2.22 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก	4.24	0.60	มาก	b22
2.23 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	4.31	0.58	มาก	b23
2.24 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21	4.24	0.60	มาก	b24
2.25 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.29	0.59	มาก	b25

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
2.26 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง	4.25	0.64	มาก	b26
2.27 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.30	0.62	มาก	b27
2.28 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.62	มาก	b28
2.29 ครูมีการตัดสินใจหรือวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยใช้รูปแบบ การระดมสมอง	4.37	0.61	มาก	b29
2.30 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.42	0.62	มาก	b30
2.31 ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ	4.46	0.62	มาก	b31
2.32 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน	4.47	0.60	มาก	b32
2.33 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	4.27	0.63	มาก	b33
2.34 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน	4.24	0.67	มาก	b34
2.35 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน	4.28	0.65	มาก	b35
2.37 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน	4.46	0.60	มาก	b37
2.38 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.46	0.61	มาก	b38
2.39 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.46	0.60	มาก	b39

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
2.40 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้	4.43	0.58	มาก	b40
2.41 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี	4.56	0.56	มากที่สุด	b41
3. สุขภาวะของสภาพแวดล้อม				
3.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.42	0.61	มาก	c01
3.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น	4.47	0.63	มาก	c02
3.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียง และใช้งานได้ดี	4.18	0.71	มาก	c03
3.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน	4.44	0.66	มาก	c04
3.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)	4.23	0.71	มาก	c05
3.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง	4.32	0.66	มาก	c06
3.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย	4.49	0.61	มาก	c07
3.8 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.51	0.56	มากที่สุด	c08
3.9 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล้วงละเมิดทางเพศ	4.49	0.58	มาก	c09
3.10 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ	4.21	0.70	มาก	c10

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
3.11 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ดี	4.38	0.66	มาก	c11
3.12 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู	4.34	0.64	มาก	c12
3.13 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่	4.52	0.59	มากที่สุด	c13
3.14 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดถูกสุขลักษณะและพอเพียง	4.26	0.72	มาก	c14
3.15 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี	4.06	0.74	มาก	c15
3.16 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ	4.21	0.65	มาก	c16
4. สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน				
4.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับแนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาวะ	4.25	0.60	มาก	d01
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ	4.29	0.63	มาก	d02
4.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน	4.28	0.65	มาก	d03
4.4 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ	4.45	0.60	มาก	d04
4.5 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่อกันที่โรงเรียนได้รับความสะดวกรวดเร็วและการต้อนรับที่ดี	4.48	0.59	มาก	d05
4.6 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง	4.53	0.59	มากที่สุด	d06
4.7 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย	4.46	0.57	มาก	d07

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	รหัส
4.8 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ	4.40	0.61	มาก	d08
4.9 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน	4.36	0.62	มาก	d09
4.10 จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน	4.23	0.67	มาก	d10
4.11 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน	4.23	0.65	มาก	d11
4.12 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง	4.21	0.59	มาก	d12
4.13 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน	4.28	0.60	มาก	d13
4.14 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา	4.27	0.63	มาก	d14
4.15 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด	4.25	0.59	มาก	d15
4.16 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ห่วงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน	4.27	0.61	มาก	d16
4.17 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.31	0.65	มาก	d17
4.18 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา	4.28	0.68	มาก	d18
4.19 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน	4.36	0.64	มาก	d19
4.20 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4.34	0.64	มาก	d20

จากตาราง 6 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน ได้แก่ ไร่เรียงสดใส มีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน ได้แก่ ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 รองลงมา คือ โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม ได้แก่ มีอาหารกลางวัน ถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีบริเวณที่มีความปลอดภัย และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัว และชุมชน ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

ตัวแปรสังเกตได้ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ซึ่งผ่านเกณฑ์การตัดเลือกตัวแปรที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจต่อไป

3. ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบหลักไว้จำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน สุขภาวะของโรงเรียน สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และสุขภาวะของครอบครัว และชุมชน เพื่อสกัดตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ และวิเคราะห์ว่าตัวแปรใดควรจัดอยู่ในตัวบ่งชี้ใด ผู้วิจัยจึงนำผลการสอบถามจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยแต่ละองค์ประกอบหลักจะประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบดังนี้

3.1 ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลในการ วิเคราะห์องค์ประกอบ

3.1.1 ค่า KMO and Bartlett's Test การตรวจสอบโดยสถิติ

ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) ควรมีค่า 0.80 ขึ้นไป และสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.2 การวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ต้องมีค่าระหว่าง 0.30 - 1.00

3.2 สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) หาค่าความแปรปรวน Total Variance Explained โดยพิจารณาค่าไอเกน (Eigenvalue) ต้องมีค่ามากกว่า 1.00 ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative %) ต้องมีค่ามากกว่า 60%

3.3 หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) หมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธีไควร์แมก (Varimax with Kaiser Normalization) ข้อตกลงเบื้องต้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์การเลือกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป เพื่อดูจำนวนองค์ประกอบและตัวแปรในองค์ประกอบจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลังการหมุนแกนองค์ประกอบ เพื่อพิจารณาตัวแปรใด ควรอยู่ในองค์ประกอบใด

3.4 แปลความหมายและตั้งชื่อองค์ประกอบ (Interpreting and Naming Factor) ผู้วิจัยได้กำหนดให้องค์ประกอบที่ผ่านการสกัดและหมุนแกนแล้วเป็นตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบหลัก และตั้งชื่อตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับตัวแปรในองค์ประกอบ เพื่อความสะดวกในการเรียกชื่อตัวบ่งชี้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน ปรากฏดังตาราง 7 ถึงตาราง 10

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน

1.1 ค่า KMO and Bartlett's Test

ตาราง 7 ค่า KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.94
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	12451.70
	Df	53
	Sig.	.00

จากตาราง 7 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน พบว่า ค่า KMO and Bartlett's Test ซึ่งเป็นการทดสอบค่าโคสแควร์ของเมตริกสหสัมพันธ์จากผลการวิเคราะห์ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างควรมีค่ามากกว่า .5 ผลจากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.94 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมมากที่สุด ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 12451.70 มีนัยสำคัญที่ระดับ .00 แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ด้านสุขภาวะของผู้เรียน ทั้ง 33 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

1.2 การวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ตาราง 8 ค่าความร่วมกัน (Communalities)

Communalities			Communalities		
ตัวแปร	initial	Extraction	ตัวแปร	Initial	Extraction
a01	1.00	0.59	a18	1.00	0.62
a02	1.00	0.62	a19	1.00	0.61
a03	1.00	0.43	a20	1.00	0.72
a04	1.00	0.42	a21	1.00	0.65
a05	1.00	0.56	a22	1.00	0.70
a06	1.00	0.60	a23	1.00	0.73
a07	1.00	0.65	a24	1.00	0.74
a08	1.00	0.61	a25	1.00	0.72
a09	1.00	0.61	a26	1.00	0.70
a10	1.00	0.75	a27	1.00	0.81
a11	1.00	0.76	a28	1.00	0.79
a12	1.00	0.77	a29	1.00	0.73
a13	1.00	0.68	a30	1.00	0.62
a14	1.00	0.64	a31	1.00	0.61
a15	1.00	0.62	a32	1.00	0.72
a16	1.00	0.63	a33	1.00	0.65
a17	1.00	0.65			

จากตาราง 8 พบว่า ค่า Initial Communality เท่ากับ 1 ทุกตัวแปร แสดงว่าทุกตัวแปรสามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ และจะเห็นได้ว่าค่า Extraction ของตัวแปรหลังจากได้สกัดแล้ว มีค่าตั้งแต่ 0.42 - 0.81 แสดงว่าแต่ละตัวแปรสามารถวัดองค์ประกอบร่วมกันได้

2. สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

ตาราง 9 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	14.94	45.26	45.26	14.94	45.26	45.26	5.98	18.11	18.11
2	2.82	8.55	53.80	2.82	8.55	53.80	4.26	12.91	31.02
3	1.70	5.14	58.94	1.70	5.14	58.94	4.01	12.16	43.18
4	1.20	3.64	62.58	1.20	3.64	62.58	3.80	11.52	54.70
5	1.09	3.29	65.87	1.09	3.29	65.87	3.69	11.17	65.87
6	0.97	2.93	68.80						
7	0.88	2.66	71.45						
8	0.77	2.34	73.79						
9	0.74	2.25	76.04						
10	0.67	2.03	78.07						
11	0.64	1.95	80.01						
12	0.62	1.88	81.90						
13	0.49	1.50	83.39						
14	0.46	1.40	84.79						
15	0.44	1.33	86.13						
16	0.40	1.21	87.33						

ตาราง 9 (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings				Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	
17	0.39	1.17	88.51							
18	0.36	1.08	89.58							
19	0.35	1.05	90.64							
20	0.33	0.99	91.63							
21	0.29	0.89	92.52							
22	0.27	0.83	93.34							
23	0.26	0.80	94.14							
24	0.26	0.78	94.92							
25	0.24	0.72	95.64							
26	0.23	0.71	96.34							
27	0.21	0.63	96.97							
28	0.20	0.60	97.56							
29	0.19	0.57	98.13							
30	0.18	0.56	98.68							
31	0.16	0.48	99.16							
32	0.16	0.47	99.63							
33	0.12	0.37	100.00							

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตาราง 9 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน สามารถสกัดตัวบ่งชี้ได้จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 และมีร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 5 ตัวบ่งชี้เท่ากับ 65.87%

3. หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation)

ตาราง 10 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกนองค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)				
	1	2	3	4	5
a28	0.81				
a24	0.81				
a27	0.78				
a29	0.78				
a25	0.71				
a26	0.71				
a16	0.57				
a31		0.80			
a30		0.78			
a32		0.72			
a33		0.72			
a19		0.58			
a21			0.68		
a17			0.56		
a22			0.55		
a13			0.55		
a23			0.52		
a20			0.52		
a18			0.52		
a14			0.48		
a15			0.40		
a07				0.71	

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)				
	1	2	3	4	5
a01				0.63	
a08				0.61	
a06				0.61	
a05				0.59	
a03				0.54	
a04				0.52	
a02				0.46	
a12					0.76
a10					0.75
a11					0.72
a09					0.61

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 13 iterations.

จากตาราง 10 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน มีตัวแปรทั้งหมด 33 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไปทุกตัว ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาตัวแปรใดควรอยู่ในองค์ประกอบใด พบว่า ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 7 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.57 - 0.81 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 5 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.58 - 0.80 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 9 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.40 - 0.68 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 8 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.46 - 0.71 และตัวบ่งชี้ที่ 5 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 4 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.61 - 0.76

4. แปลความหมายและตั้งชื่อตัวบ่งชี้ (Interpreting and Naming Factor)

จากตาราง 10 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตั้งชื่อให้สอดคล้องกับรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตั้งชื่อว่า ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวแปร ได้แก่ a28, a24, a27, a29, a25, a26 และ a16

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ตั้งชื่อว่า ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ a31, a30, a32, a33 และ a19

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ตั้งชื่อว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร ได้แก่ a21, a17, a22, a13, a23, a20, a18, a14 และ a15

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ตั้งชื่อว่า ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร ได้แก่ a07, a01, a08, a06, a05, a03, a04 และ a02

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ตั้งชื่อว่า ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ a12, a10, a11 และ a09

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน ปรากฏดังตาราง 11 ถึงตาราง 14

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูล ในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน

1.1 ค่า KMO and Bartlett's Test

ตาราง 11 ค่า KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.96
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	21405.53
	Df	820
	Sig.	.00

จากตาราง 11 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน พบว่า ค่า KMO and Bartlett's Test ซึ่งเป็นการทดสอบค่าไคสแควร์ของเมตริกสหสัมพันธ์จากผลการวิเคราะห์

ค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง ควรมามีค่ามากกว่า 0.50 ผลจากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.96 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมมากที่สุด ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 21405.53 มีนัยสำคัญที่ระดับ .00 แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ ด้านสุขภาวะของผู้เรียน ทั้ง 41 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบได้

1.2 การวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ตาราง 12 ค่าความร่วมกัน (Communalities)

Communalities			Communalities		
ตัวแปร	initial	Extraction	ตัวแปร	initial	Extraction
b01	1.00	0.79	b22	1.00	0.72
b02	1.00	0.81	b23	1.00	0.71
b03	1.00	0.76	b24	1.00	0.68
b04	1.00	0.74	b25	1.00	0.74
b05	1.00	0.69	b26	1.00	0.67
b06	1.00	0.74	b27	1.00	0.68
b07	1.00	0.73	b28	1.00	0.68
b08	1.00	0.80	b29	1.00	0.65
b09	1.00	0.73	b30	1.00	0.67
b10	1.00	0.70	b31	1.00	0.75
b11	1.00	0.68	b32	1.00	0.73
b12	1.00	0.69	b33	1.00	0.69
b13	1.00	0.70	b34	1.00	0.65
b14	1.00	0.68	b35	1.00	0.76
b15	1.00	0.69	b36	1.00	0.75
b16	1.00	0.58	b37	1.00	0.76
b17	1.00	0.66	b38	1.00	0.71
b18	1.00	0.74	b39	1.00	0.78
b19	1.00	0.73	b40	1.00	0.75
b20	1.00	0.77	b41	1.00	0.72
b21	1.00	0.64			

จากตาราง 12 พบว่า ค่า Initial Commuality เท่ากับ 1 ทุกตัวแปร แสดงว่าทุกตัวแปรสามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ และจะเห็นได้ว่าค่า Extraction ของตัวแปรหลังจากได้สกัดแล้ว มีค่าตั้งแต่ 0.58 - 0.81 แสดงว่า แต่ละข้อคำถามสามารถวัดองค์ประกอบร่วมกันได้

2. สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

ตาราง 13 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	23.47	57.23	57.23	23.47	57.23	57.23	7.15	17.44	17.44
2	1.97	4.80	62.03	1.97	4.80	62.03	6.53	15.92	33.36
3	1.52	3.72	65.75	1.52	3.72	65.75	6.44	15.71	49.07
4	1.21	2.95	68.70	1.21	2.95	68.70	4.76	11.62	60.69
5	1.13	2.76	71.47	1.13	2.76	71.47	4.42	10.78	71.47
6	0.93	2.28	73.75						
7	0.82	2.01	75.75						
8	0.79	1.92	77.67						
9	0.77	1.87	79.55						
10	0.58	1.42	80.97						
11	0.55	1.33	82.30						
12	0.51	1.25	83.55						
13	0.49	1.19	84.74						
14	0.48	1.17	85.91						
15	0.43	1.04	86.95						

ตาราง 13 (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
16	0.38	0.94	87.88						
17	0.36	0.87	88.75						
18	0.34	0.82	89.57						
19	0.32	0.79	90.36						
20	0.30	0.73	91.09						
21	0.29	0.71	91.79						
22	0.27	0.66	92.45						
23	0.25	0.61	93.07						
24	0.24	0.59	93.65						
25	0.24	0.58	94.23						
26	0.22	0.54	94.77						
27	0.21	0.52	95.28						
28	0.20	0.48	95.76						
29	0.19	0.46	96.22						
30	0.18	0.43	96.65						
31	0.17	0.40	97.05						
32	0.16	0.39	97.44						
33	0.15	0.36	97.80						
34	0.15	0.36	98.16						
35	0.14	0.33	98.49						
36	0.13	0.33	98.82						
37	0.12	0.28	99.10						
38	0.11	0.27	99.37						

ตาราง 13 (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
39	0.11	0.26	99.63						
40	0.09	0.22	99.85						
41	0.06	0.15	100.00						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตาราง 13 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน สามารถสกัดตัวบ่งชี้ได้จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 และร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 5 ตัวบ่งชี้เท่ากับ 71.47 %

3. หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation)

ตาราง 14 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกนองค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)				
	1	2	3	4	5
b36	0.76				
b39	0.75				
b37	0.70				
b38	0.68				
b40	0.68				
b41	0.67				

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)				
	1	2	3	4	5
b35	0.67				
b33	0.64				
b32	0.56				
b34	0.53				
b08		0.78			
b09		0.70			
b07		0.69			
b06		0.68			
b10		0.67			
b13		0.59			
b11		0.57			
b14		0.56			
b12		0.51			
b25			0.74		
b23			0.70		
b22			0.68		
b26			0.68		
b24			0.66		
b27			0.60		
b28			0.56		
b18				0.66	
b20				0.64	
b19				0.61	
b30				0.52	
b31				0.52	

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)				
	1	2	3	4	5
b15				0.49	
b21				0.49	
b17				0.47	
b29					
b16					
b03					0.78
b02					0.74
b01					0.73
b04					0.67
b05					0.53

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 9 iterations.

จากตาราง 14 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน มีตัวแปรทั้งหมด 41 ตัวแปร มีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.30 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก องค์ประกอบ จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร b16 และ b29 เมื่อพิจารณาตัวแปรใด ควรอยู่ในองค์ประกอบใด พบว่า ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีตัวแปรที่เป็น องค์ประกอบ จำนวน 10 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.53 - 0.76 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 9 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.51 - 0.78 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 7 ตัว แต่ละตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.56 - 0.74 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 8 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.47 - 0.66 และตัวบ่งชี้ที่ 5 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 5 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.54 - 0.78

4. แปลความหมายและตั้งชื่อตัวบ่งชี้ (Interpreting and Naming Factor)

จากตาราง 14 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตั้งชื่อให้สอดคล้องกับรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตั้งชื่อว่า ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร ได้แก่ b36, b39, b37, b38, b40, b41, b35, b32 และ b34

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ตั้งชื่อว่า พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร ได้แก่ b08, b09, b07, b06, b10, b13, b11, b14 และ b12

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ตั้งชื่อว่า ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัวแปร ได้แก่ b25, b23, b22, b26, b24, b27 และ b28

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ตั้งชื่อว่า มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร ได้แก่ b18, b20, b19, b30, b31, b15, b21 และ b17

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ตั้งชื่อว่า ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร b03, b02, b01, b04 และ b05

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม ปรากฏดังตาราง 15 ถึงตาราง 18

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

1.1 ค่า KMO and Bartlett's Test

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 15 ค่า KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.91
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	5223.07
	df	120
	Sig.	.00

จากตาราง 15 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม พบว่า ค่า KMO and Bartlett's Test จากผลการวิเคราะห์ค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเท่ากับ 0.91 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมมากที่สุด ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 5223.07 มีนัยสำคัญที่ระดับ .00 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 16 ตัว มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

1.2 การวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ตาราง 16 ค่าความร่วมกัน (Communalities)

Communalities			Communalities		
ตัวแปร	initial	Extraction	ตัวแปร	initial	Extraction
c01	1.00	0.70	c09	1.00	0.65
c02	1.00	0.70	c10	1.00	0.51
c03	1.00	0.73	c11	1.00	0.58
c04	1.00	0.62	c12	1.00	0.66
c05	1.00	0.62	c13	1.00	0.64
c06	1.00	0.70	c14	1.00	0.68
c07	1.00	0.66	c15	1.00	0.77
c08	1.00	0.67	c16	1.00	0.69

จากตาราง 16 พบว่า ค่า Initial Commuality เท่ากับ 1 ทุกตัวแปร แสดงว่าทุกตัวแปรสามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ และจะเห็นได้ว่าค่า Extraction ของข้อคำถาม หลังจากได้สกัดแล้ว มีค่าตั้งแต่ 0.51 - 0.77 แสดงว่า แต่ละตัวแปรสามารถวัดองค์ประกอบร่วมกันได้

2. สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

ตาราง 17 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8.27	51.71	51.71	8.27	51.71	51.71	3.92	24.50	24.50
2	1.31	8.20	59.90	1.31	8.20	59.90	3.79	23.71	48.21
3	1.01	6.28	66.18	1.01	6.28	66.18	2.88	17.97	66.18
4	0.81	5.04	71.22						
5	0.74	4.60	75.82						
6	0.65	4.08	79.90						
7	0.51	3.21	83.11						
8	0.48	2.97	86.08						
9	0.43	2.68	88.75						
10	0.34	2.10	90.85						
11	0.33	2.04	92.89						
12	0.29	1.81	94.70						
13	0.26	1.61	96.31						
14	0.24	1.48	97.79						
15	0.18	1.15	98.94						
16	0.17	1.06	100.00						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตาราง 17 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม สามารถสกัดตัวบ่งชี้ได้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 และร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 3 ตัวบ่งชี้เท่ากับ 66.18 %

3. หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation)

ตาราง 18 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกนองค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)		
	1	2	3
c09	0.75		
c13	0.72		
c08	0.66		
c12	0.64		
c11	0.63		
c10	0.58		
c01		0.81	
c02		0.75	
c06		0.65	
c05		0.64	
c03		0.64	
c07		0.61	
c04		0.55	
c15			0.85
c16			0.77
c14			0.63

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 7 iterations.

จากตาราง 18 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม มีตัวแปรทั้งหมด 16 ตัวแปร ตัวแปรทุกตัวที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาตัวแปรใด ควรอยู่ในองค์ประกอบใด พบว่า ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 6 ตัว แต่ละตัวแปรก็มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.58 - 0.75 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบจำนวน 7 ตัว แต่ละตัวแปรก็มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.55 - 0.81 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบจำนวน 3 ตัว แต่ละตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.63 - 0.85

4. แปลความหมายและตั้งชื่อตัวบ่งชี้ (Interpreting and Naming Factor)

จากตาราง 18 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตั้งชื่อให้สอดคล้องกับรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตั้งชื่อว่า พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร ได้แก่ c09, c13, c08, c12, c11 และ c10

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ตั้งชื่อว่า จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปร 7 ตัว ได้แก่ c01, c02, c06, c05, c03, c07 และ c04

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ตั้งชื่อว่า มีการบริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาล สะอาด ถูกสุขลักษณะ ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ c15, c16, c14

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ปรากฏดังตาราง 19 ถึงตาราง 22

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

1.1 ค่า KMO and Bartlett's Test

พหุ ประสิทธิภาพ ชีว

ตาราง 19 ค่า KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.95
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	9965.27
	df	190
	Sig.	.00

จากตาราง 19 องค์ประกอบด้านสภาวะของกรอบครัวและชุมชน พบว่า ค่า KMO and Bartlett's Test จากผลการวิเคราะห์ค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเท่ากับ 0.95 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมมากที่สุด ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 9965.27 มีนัยสำคัญที่ระดับ .00 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

1.2 การวิเคราะห์ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ตาราง 20 ค่าความร่วมกัน (Communalities)

ตัวแปร	Communalities		ตัวแปร	Communalities	
	initial	Extraction		initial	Extraction
d01	1.00	.81	d11	1.00	.67
d02	1.00	.85	d12	1.00	.65
d03	1.00	.82	d13	1.00	.66
d04	1.00	.78	d14	1.00	.71
d05	1.00	.79	d15	1.00	.63
d06	1.00	.80	d16	1.00	.67
d07	1.00	.74	d17	1.00	.80
d08	1.00	.77	d18	1.00	.76
d09	1.00	.73	d19	1.00	.71
d10	1.00	.65	d20	1.00	.77

จากตาราง 20 พบว่า ค่า Initial Commuality เท่ากับ 1 ทุกตัวแปร แสดงว่าทุกตัวแปรสามารถอธิบายค่าความผันแปรของตัวแปรได้ และจะเห็นได้ว่าค่า Extraction ของตัวแปร หลังจากได้สกัดแล้ว มีค่าตั้งแต่ 0.63 - 0.85 แสดงว่าแต่ละข้อคำถามสามารถวัดองค์ประกอบร่วมกันได้

2. สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

ตาราง 21 ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน และค่าเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	12.50	62.50	62.50	12.50	62.50	62.50	6.34	31.71	31.71
2	1.27	6.34	68.84	1.27	6.34	68.84	4.85	24.23	55.94
3	1.00	5.01	73.85	1.00	5.01	73.85	3.58	17.91	73.85
4	0.79	3.97	77.82						
5	0.64	3.20	81.02						
6	0.58	2.90	83.92						
7	0.41	2.04	85.96						
8	0.37	1.85	87.82						
9	0.33	1.66	89.47						
10	0.30	1.50	90.97						
11	0.26	1.32	92.28						
12	0.24	1.19	93.48						
13	0.23	1.14	94.61						
14	0.21	1.03	95.64						
15	0.18	0.89	96.53						

ตาราง 21 (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
16	0.17	0.85	97.37						
17	0.15	0.76	98.13						
18	0.14	0.70	98.83						
19	0.13	0.65	99.48						
20	0.10	0.52	100.00						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตาราง 21 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน สามารถสกัดตัวบ่งชี้ได้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 และร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 3 ตัวบ่งชี้เท่ากับ 73.85 %

3. หมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation)

ตาราง 22 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกนองค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)		
	1	2	3
d17	0.78		
d20	0.78		
d18	0.77		
d19	0.76		

ตาราง 22 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Component)		
	1	2	3
d14	0.73		
d16	0.72		
d12	0.67		
d13	0.67		
d15	0.65		
d11	0.54		
d10	0.49		
d06		0.82	
d05		0.81	
d04		0.78	
d08		0.70	
d07		0.70	
d09		0.60	
d01			0.81
d02			0.79
d03			0.78

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 6 iterations.

จากตาราง 22 พบว่า องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มีตัวแปรทั้งหมด 20 ตัวแปร ทุกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไป ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาตัวแปรใดควรอยู่ในองค์ประกอบใด พบว่า ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 11 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.49 - 0.78 ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 6 ตัว

แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.61 - 0.82 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ จำนวน 3 ตัว แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.78 - 0.81

4. แปลความหมายและตั้งชื่อองค์ประกอบ (Interpreting and Naming Factor)

จากตาราง 22 องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตั้งชื่อให้สอดคล้องกับรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตั้งชื่อว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร 11 ตัวแปร ได้แก่ d17, d20, d18, d19, d14, d16, d12, d13, d15, d11 และ d10

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ตั้งชื่อว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ d06, d05, d04, d08, d07 และ d09

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ตั้งชื่อว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ d01, d02 และ d03

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในแต่ละ องค์ประกอบ มีทั้งหมด 16 ตัวบ่งชี้ 108 ตัวแปรสังเกตได้ สรุปดังตาราง 23

ตาราง 23 แสดงองค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	จำนวนตัวแปรสังเกตได้
สุขภาวะของผู้เรียน	1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	7
	2. ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	5
	3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	9
	4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ	8
	5. ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย	4

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	จำนวนตัวแปร สังเกตได้
สภาวะของโรงเรียน	6. ครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อุบัติการณ์และมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ	10
	7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้	9
	8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัตถุประสงค์และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	7
	9. มีบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันทำงาน และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	8
	10. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสภาวะ	5
สภาวะของสภาพแวดล้อม	11. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการ และการสุขาภิบาลอาหารที่ดี	6
	12. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	7
	13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลให้สะอาดถูกสุขลักษณะ	3
สภาวะของครอบครัวและชุมชน	14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา	11
	15. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสภาวะที่ดี	6
	16. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	3

จากตาราง 23 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ 108 ตัวแปรสังเกตได้ โดยองค์ประกอบด้านสภาวะของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ 33 ตัวแปรสังเกตได้ องค์ประกอบด้านสภาวะของโรงเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ 39 ตัวแปรสังเกตได้ องค์ประกอบด้านสภาวะของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ 16 ตัวแปรสังเกตได้ และองค์ประกอบด้านสภาวะของครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ 20 ตัวแปรสังเกตได้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและสำรวจด้วยวิธีการสอบถามผู้บริหาร หัวหน้างาน วิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 64 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 88.13 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการศึกษาสามารถสรุปดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานของข้อมูล

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังตาราง 24

ตาราง 24 ความถี่ และร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	74	26.24
1.2 หญิง	208	73.76
รวม	282	100.00
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	58	20.57
2.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	2	0.71
2.3 ครู	194	68.79
2.4 ครูผู้ช่วย	27	9.57
2.5 พนักงานราชการ	1	0.35
รวม	282	100.00
3. ที่ตั้งโรงเรียน		
2.1 ภาคเหนือ	72	25.53
2.2 ภาคกลาง	62	21.99
2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	105	37.23
2.4 ภาคตะวันออก	10	3.55
2.5 ภาคใต้	33	11.70
รวม	282	100.00

จากตาราง 24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.76 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู ร้อยละ 68.79 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 20.57 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่ตั้งโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 37.23 รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 25.53

1.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบ
ปรากฏดังตาราง 25

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. สุขภาวะของผู้เรียน			
1.1 ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	3.86	0.55	มาก
1.2 ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	4.35	0.53	มาก
1.3 ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	4.18	0.52	มาก
1.4 ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ	4.23	0.50	มาก
1.5 ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย	4.38	0.56	มาก
2. สุขภาวะของโรงเรียน			
2.1 ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริม สุขภาวะ	4.36	0.52	มาก
2.2 พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้	4.42	0.51	มาก
2.3 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.53	มาก
2.4 ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญใน วิชาชีพ	4.41	0.53	มาก
2.5 มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และมีระบบ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	4.49	0.56	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
3. สุขภาวะของสภาพแวดล้อม			
3.1 จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	4.36	0.54	มาก
3.2 พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี	4.41	0.49	มาก
3.3 บริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลให้สะอาดถูกสุขลักษณะ	4.15	0.63	มาก
4. สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน			
4.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา	4.26	0.55	มาก
4.2 ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี	4.44	0.54	มาก
4.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	4.25	0.61	มาก
โดยรวม	4.30	0.42	มาก

จากตาราง 25 พบว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาส โดยรวมมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกตัวบ่งชี้ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล พบว่า ข้อมูลมีการกระจายตัวดี โดยองค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย รองลงมาคือ ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน รองลงมาคือ ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการ และการสุขาภิบาลอาหารที่ดี รองลงมาคือ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี รองลงมาคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis

: CFA)

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์โมเดลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

2.1 การทดสอบโมเดลการวัดแต่ละองค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบสามารถวัดได้จากตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการทดสอบดังนี้

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้	รหัส	น้ำหนักองค์ประกอบ				r^2
		β	b	S.E.	Std.	
1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	a01	0.60*	0.33*	0.03	0.20	0
2. ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	a02	0.99*	0.53*	0.03	0.00	0.97
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	a03	0.76*	0.40*	0.03	0.12	0.58
4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ	a04	0.92*	0.46*	0.03	0.04	0.85
5. ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย	a05	0.69*	0.38*	0.03	0.16	0.47

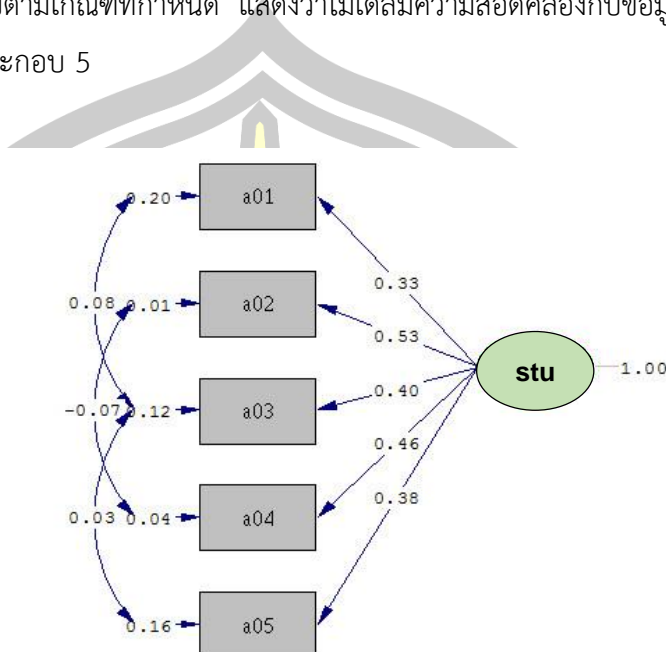
$\chi^2 = 0.88$, $df = 2$, $p\text{-value} = 0.65$, $\text{relative } \chi^2 = 0.44$, $\text{RMSEA} = 0.00$

$\text{GFI} = 1.00$, $\text{AGFI} = .99$, $\text{CFI} = 1.00$, $\text{RMR} = 0.00$, $\text{SRMR} = 0.01$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.60 - 0.99 แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2) อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.97 มีค่า $\chi^2 = 0.88$ มีค่าความน่าจะเป็น ($p\text{-value}$) = 0.65 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 0.98 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) = 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (RMR) = 0.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) = 0.01 และค่ารากของ

ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) = 0.00 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงโมเดลดังภาพประกอบ 5

Chi-Square=0.88, df=2, P-value=0.64555, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน

ตัวบ่งชี้	รหัส	น้ำหนักองค์ประกอบ				r^2
		β	b	S.E.	Std.	
1. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ	b06	0.77*	0.40*	0.03	0.11	0.59
2. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้	b07	0.87*	0.44*	0.03	0.06	0.76
3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	b08	0.90*	0.48*	0.03	0.05	0.81

ตาราง 27 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	รหัส	น้ำหนักองค์ประกอบ				r^2
		β	b	S.E.	Std.	
4. ครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ	b09	0.87*	0.46*	0.03	0.07	0.75
5. มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงานและมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	b10	0.82*	0.46*	0.03	0.10	0.67

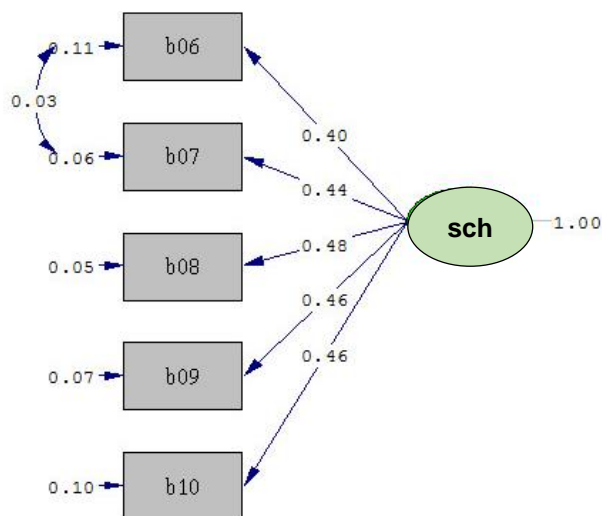
$\chi^2 = 4.15$, $df = 4$, $p\text{-value} = 0.39$, relative $\chi^2 = 1.04$, RMSEA = 0.01

GFI = 0.99, AGFI = 0.98, CFI = 1.00, RMR = 0.00, SRMR = 0.01,

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 27 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.77 - 0.90 แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2) อยู่ระหว่าง 0.59 - 0.81 มีค่า $\chi^2 = 4.15$ มีค่าความน่าจะเป็น ($p\text{-value}$) = 0.39 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 0.98 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) = 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (RMR) = 0.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) = 0.01 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) = 0.01 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงโมเดลปรากฏดังภาพประกอบ 6

พหุ ประถมศึกษา

Chi-Square=4.10, df=4, P-value=0.39273, RMSEA=0.009

ภาพประกอบ 6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของ
สภาพแวดล้อม

ตัวบ่งชี้	รหัส	น้ำหนักองค์ประกอบ				r^2
		β	b	S.E.	Std.	
1. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	c11	0.89*	0.49*	0.03	0.06	0.79
2. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบ โภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี	c12	0.89*	0.43*	0.02	0.05	0.78
3. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้ สะอาด ถูกสุขลักษณะ	c13	0.75*	0.47*	0.03	0.18	0.56

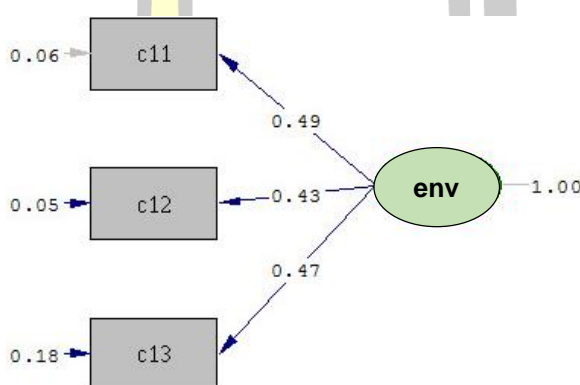
$\chi^2 = 0.00$, $df = 1$, $p\text{-value} = 1.00$, relative $\chi^2 = 0.00$, RMSEA = 0.00

GFI = 1.00, AGFI = 1.00, CFI = 1.00, RMR = 0.00, SRMR = 0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 28 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของ
สภาพแวดล้อม พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.75 - 0.89
แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2) อยู่ระหว่าง 0.56 - 0.79 มีค่า $\chi^2 = 0.00$

มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) = 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 1.00
 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
 เปรียบเทียบ (CFI) = 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (RMR) = 0.000
 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) = 0.00
 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) = 0.00
 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง
 ประจักษ์ แสดงโมเดลดังภาพประกอบ 7

Chi-Square=0.00, df=1, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านสุขภาวะของ
ครอบครัวและชุมชน

ตัวบ่งชี้	รหัส	น้ำหนักองค์ประกอบ				r^2
		β	b	S.E.	Std.	
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบ ต่อการจัดการศึกษา	d14	0.90*	0.50*	0.03	0.05	0.82
2. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี	d15	0.88*	0.48*	0.02	0.06	0.78
3. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	d16	0.82*	0.50*	0.03	0.12	0.68

$\chi^2 = 0.00$, $df = 1$, $p\text{-value} = 1.00$, $\text{relative } \chi^2 = 0.00$, $\text{RMSEA} = 0.00$
 $\text{GFI} = 1.00$, $\text{AGFI} = 1.00$, $\text{CFI} = 1.00$, $\text{RMR} = 0.00$, $\text{SRMR} = 0.00$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 29 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบด้านสุขภาวะของ
ครอบครัวและชุมชน พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง
0.82 - 0.90 แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2) อยู่ระหว่าง 0.68 - 0.82 มีค่า
 $\chi^2 = 0.00$ มีค่าความน่าจะเป็น ($p\text{-value}$) = 1.00 (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ค่าดัชนีวัดระดับ
ความกลมกลืน (GFI) = 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 1.00
และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เปรียบเทียบ (CFI) = 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของ
เศษเหลือ (RMR) = 0.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน
(SRMR) = 0.00 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ
(RMSEA) = .00 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดล
มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงโมเดลดังภาพประกอบ 8

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้	stu			sch			env			fam			r^2
	β	b	S.E.	β	b	S.E.	β	b	S.E.	β	b	S.E.	
b10				0.80*	0.45*	0.03							0.65
c11							0.88*	0.48*	0.03				0.77
c12							0.89*	0.48*	0.02				0.79
c13							0.75*	0.47*	0.03				0.57
d14										0.90*	0.50*	0.03	0.81
d15										0.87*	0.47*	0.03	0.77
d16										0.84*	0.51*	0.03	0.70

$\chi^2 = 93.00$, $df = 75$, $p\text{-value} = 0.08$, $\text{relative } \chi^2 = 1.24$, $\text{RMSEA} = 0.03$
 $\text{GFI} = 0.96$, $\text{AGFI} = 0.93$, $\text{CFI} = 1.00$, $\text{RMR} = 0.01$, $\text{SRMR} = 0.02$

จากตาราง 30 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของการจัดการศึกษา
 โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าน้ำหนัก
 องค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.69 - 0.91 แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2)
 อยู่ระหว่าง 0.57 - 0.82 มีค่า $\chi^2 = 93.00$ ที่องศาอิสระ 75 มีค่าความน่าจะเป็น
 ($p\text{-value}$) = 0.08 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่
 ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 0.93 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เปรียบเทียบ (CFI) = 1.00
 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (RMR) = 0.01 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ
 ในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) = 0.02 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน
 โดยประมาณ (RMSEA) = 0.03 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะของผู้เรียน
 (stu) สุขภาวะของโรงเรียน (sch) สุขภาวะของสภาพแวดล้อม (env) และสุขภาวะของครอบครัว
 และชุมชน (fam) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบด้านสุขภาวะของผู้เรียน วัดได้จากตัวบ่งชี้ 5 ตัว โดยตัวบ่งชี้ที่มี
 ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ (a03) มีน้ำหนักองค์ประกอบ
 0.90 รองลงมา คือ ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (a02) มีน้ำหนักองค์ประกอบ

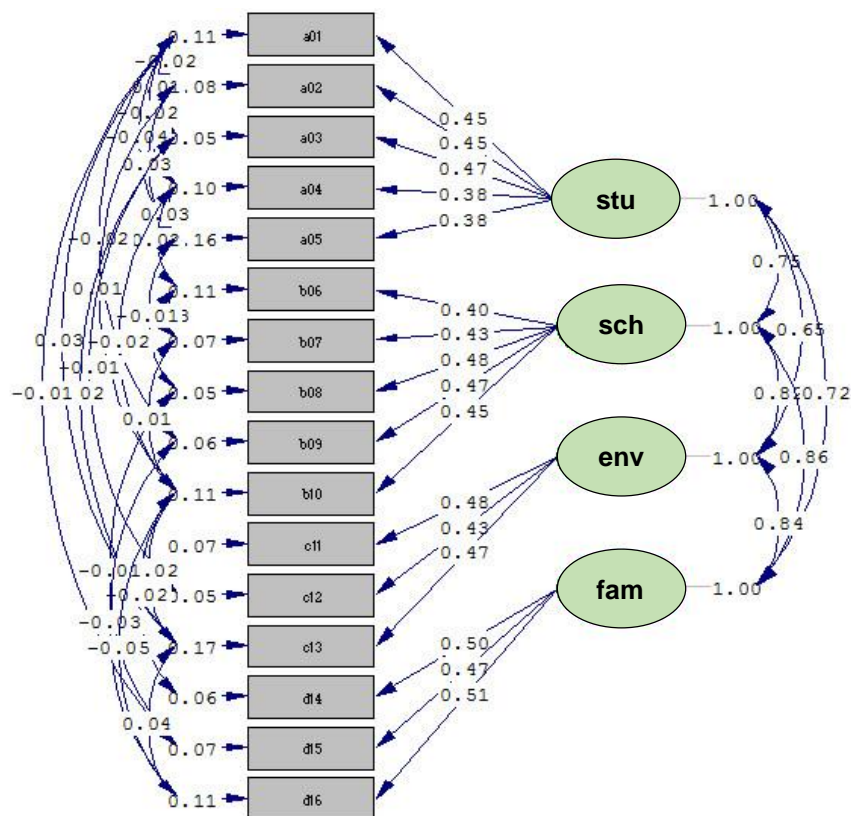
0.84 ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ (a01) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80 ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ (a04) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.77 และผู้เรียนทักษะความปลอดภัย (a05) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.69 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน วัดได้จากตัวบ่งชี้ 5 ตัว โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (b08) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.91 รองลงมาคือ ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ (b09) มีน้ำหนักองค์ประกอบ .880 พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ (b07) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.85 มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (b10) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80 และระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ (b06) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.77 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม วัดได้จากตัวบ่งชี้ 3 ตัว โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี (c12) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.89 รองลงมาคือ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (c11) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.88 และบริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ (c13) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.75 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน วัดได้จากตัวบ่งชี้ 3 ตัว โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา (d14) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.90 รองลงมาคือ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี (d15) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.87 และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว (d16) มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.84 ตามลำดับ แสดงโมเดลองค์ประกอบอันดับแรกปรากฏดังภาพประกอบ 9

Chi-Square=93.00, df=75, P-value=0.07782, RMSEA=0.029

ภาพประกอบ 9 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง โมเดลการวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา ปรากฏดังตาราง 31

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 31 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้	stu			sch			env			fam			r^2
	β	b	S.E.	β	b	S.E.	β	b	S.E.	β	b	S.E.	
a01	0.83*	0.42*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.69
a02	0.84*	0.41*	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.71
a03	0.90*	0.43*	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.81
a04	0.77*	0.34*	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.59
a05	0.69*	0.35*	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.47
b06	-	-	-	0.77*	0.42*	-	-	-	-	-	-	-	0.59
b07	-	-	-	0.85*	0.45*	0.02	-	-	-	-	-	-	0.72
b08	-	-	-	0.91*	0.51*	0.03	-	-	-	-	-	-	0.83
b09	-	-	-	0.88*	0.49*	0.03	-	-	-	-	-	-	0.77
b10	-	-	-	0.80*	0.47*	0.03	-	-	-	-	-	-	0.64
c11	-	-	-	-	-	-	0.88*	0.48*	-	-	-	-	0.78
c12	-	-	-	-	-	-	0.89*	0.43*	0.02	-	-	-	0.79
c13	-	-	-	-	-	-	0.76*	0.48*	0.03	-	-	-	0.57
d14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.90*	0.50*	-	0.81
d15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.88*	0.47*	0.02	0.77
d16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.84*	0.51*	0.03	0.71

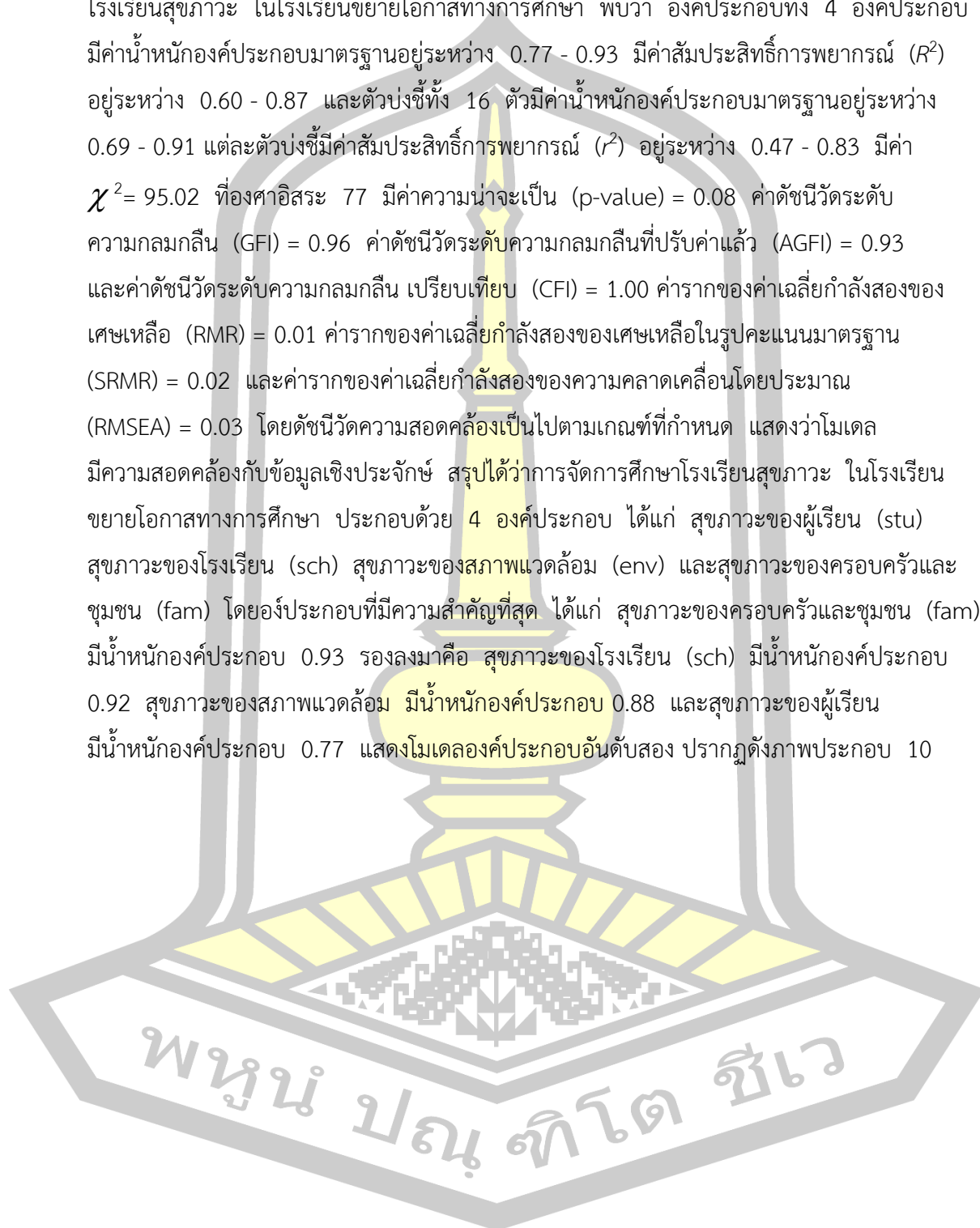
องค์ประกอบ	heal			
	β	b	S.E.	R^2
stu	0.77*	0.85*	0.07	0.60
sch	0.92*	0.88*	0.06	0.85
env	0.88*	0.88*	0.06	0.77
fam	0.93*	0.93*	0.06	0.87

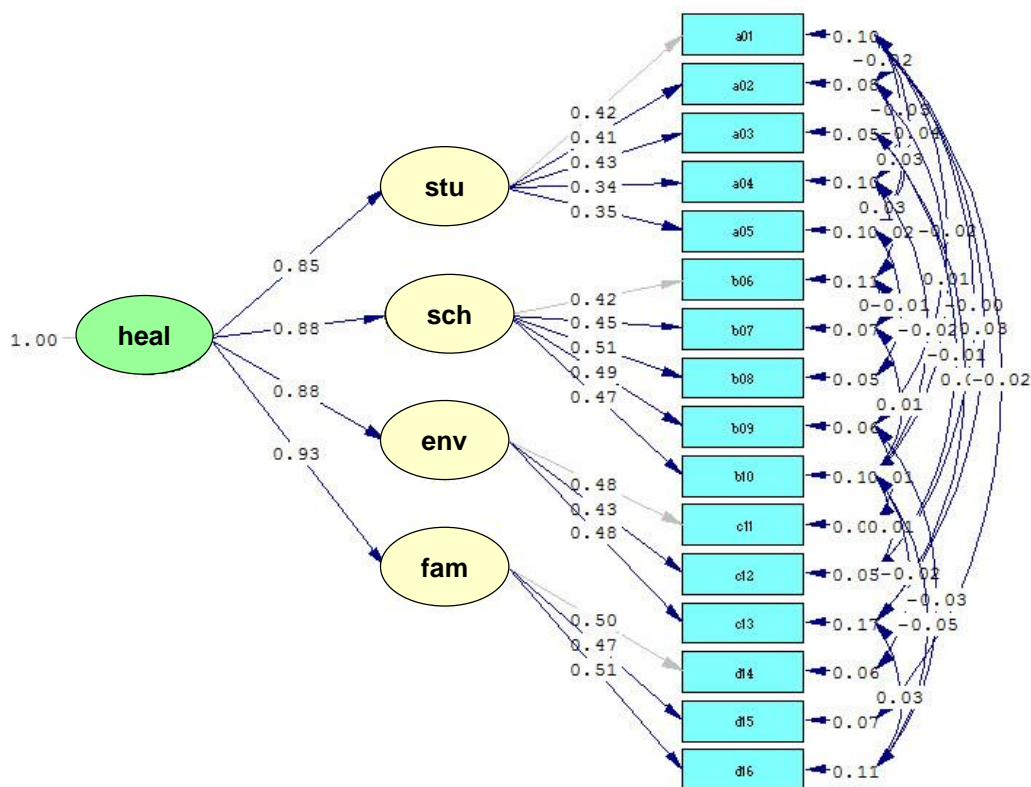
$\chi^2 = 95.02$, $df = 77$, $p\text{-value} = 0.08$, relative $\chi^2 = 1.24$, RMSEA = 0.03

GFI = 0.96, AGFI = 0.93, CFI = 1.00, RMR = 0.01, SRMR = 0.02

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 31 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการศึกษา
 โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ
 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.77 - 0.93 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)
 อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.87 และตัวบ่งชี้ทั้ง 16 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง
 0.69 - 0.91 แต่ละตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r^2) อยู่ระหว่าง 0.47 - 0.83 มีค่า
 $\chi^2 = 95.02$ ที่องศาอิสระ 77 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) = 0.08 ค่าดัชนีวัดระดับ
 ความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) = 0.93
 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เปรียบเทียบ (CFI) = 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของ
 เศษเหลือ (RMR) = 0.01 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน
 (SRMR) = 0.02 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ
 (RMSEA) = 0.03 โดยดัชนีวัดความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดล
 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
 ขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะของผู้เรียน (stu)
 สุขภาวะของโรงเรียน (sch) สุขภาวะของสภาพแวดล้อม (env) และสุขภาวะของครอบครัวและ
 ชุมชน (fam) โดยองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน (fam)
 มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.93 รองลงมาคือ สุขภาวะของโรงเรียน (sch) มีน้ำหนักองค์ประกอบ
 0.92 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.88 และสุขภาวะของผู้เรียน
 มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.77 แสดงโมเดลองค์ประกอบอันดับสอง ปรากฏดังภาพประกอบ 10

Chi-Square=95.02, df=77, P-value=0.08005, RMSEA=0.029

ภาพประกอบ 10 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพ ในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศหรือยอดเยี่ยม (Best Practice)

การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน
ผ่านระบบออนไลน์ และศึกษาเอกสารรูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนเป้าหมาย เนื่องจาก
อยู่ในช่วงมาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 3 โรงเรียน
ที่เป็นโรงเรียนแกนนำโรงเรียนสุภาพของสำนัก ได้แก่ โรงเรียนบ้านบ่อทอง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสี่แยก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 และโรงเรียนบ้านสว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาน่าน เขต 2 สรุปผลดังต่อไปนี้

1. แนวคิดหรือแนวทางหรือหลักการที่ใช้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
จากการศึกษาหลักการแนวคิดที่ใช้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะทั้ง
จากการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารการดำเนินงาน พบว่า ทั้ง 3 โรงเรียนมีหลักการหรือแนวคิด
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะคล้าย ๆ กัน คือ ให้ความสำคัญกับสุขภาวะของผู้เรียน
ทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีพฤติกรรมที่เป็นคนดี มีจิตอาสา อยู่ร่วมกันอย่างมี
ความสุข สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ พัฒนาผู้เรียนโดยเน้นปลูกฝังปัญญาภายใน ได้แก่
ความมีสติ สมาธิ ความดี และคุณธรรม สู้ปัญญาภายนอก คือ ความรู้ ความคิด ความฉลาด
ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาเมื่อผู้เรียนมีความสุข มีความพร้อม และเปิดใจเรียนรู้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วม
ของทุกภาคส่วนมาช่วยในการสนับสนุน หลักการทำงานด้วยความเอาใจใส่ ขยันขันแข็ง อดทน
เพราะต้องใช้เวลา นำนกระบวนการทำงานตามหลักวงจรของเดมมิ่ง PDCA มาใช้ คือ
มีการวางแผน การลงมือทำ การตรวจสอบ สะท้อนผล โดยในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาได้มี
หน่วยงานภายนอก เช่น มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่
และภาคเอกชนต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน และช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงาน
ดังตัวอย่างคำกล่าวจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ ดังต่อไปนี้

“...ต้องมีความเชื่อว่าคนทุกคนสามารถพัฒนาได้ ทั้งครูทั้งนักเรียน
ทุกคนแตกต่างกัน และในความแตกต่างกันก็พัฒนาได้ต่างกัน โรงเรียนสุขภาวะตอบโจทย์ตรงนี้มาก
คือ การพัฒนานักเรียนตามความสามารถของผู้เรียน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานจะใช้กระบวนการทำงานแบบ PDCA จะมีการ
วางแผน ลงมือทำ ตรวจสอบ และปรับปรุงอยู่ตลอด โรงเรียนเราใช้เครื่องมือ PLC ในการ
ตรวจสอบและปรับปรุง ครูจะพูดคุยในประเด็นที่ต้องการพัฒนา แนวทางที่จะพัฒนา ลดข้อจำกัด
เรื่อง ปัญหา คือ จะไม่พูดถึงปัญหา หรือข้อจำกัดของการทำงาน ไม่ใช่ว่ามีปัญหา แต่ใช้การคิด
เชิงบวก เพราะถ้าคิดถึงแต่ปัญหาเราจะทำทำอะไรไม่ได้ เพราะมีแต่ปัญหา...”

(หัวหน้าวิชาการโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...หลักการพัฒนาที่ผลนำมาใช้ คือ พยัคฆ์ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ
ทำอย่างไรให้นักเรียนในโรงเรียนของเราเรียนรู้อย่างมีความสุข ให้เขาอยากมาเรียน มาโรงเรียนแล้ว
รู้สึกอบอุ่น อันนี้เป็นประการแรก แล้วเราก็มหาวิธีพัฒนาผู้เรียนด้วยกัน บุคคลที่สำคัญมาก ๆ
ในการที่จะทำให้เกิดตรงนี้ได้ ก็คือ คุณครูในโรงเรียน ดังนั้นครูในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วม

ในทุกกระบวนการ ร่วมคิดร่วมทำ ก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน วิธีการพูดคุยกับนักเรียน แรก ๆ ก็จะไม่ค่อยเข้าใจ มีต่อต้านบ้าง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ต้องใช้หลักการทำงานที่ต้องอาศัยความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ความอดทน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง เพราะโรงเรียนสุขภาวะต้องใช้เวลาในการพัฒนา กว่าที่จะเห็นผล ดังนั้นจึงต้องทำอย่างต่อเนื่อง เหนื่อยไหม ก็ยอมรับว่าเหนื่อยมากช่วงแรก ๆ แต่พอเห็นผลผลิตแล้ว ผมว่ามันคุ้มค่ามาก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนสุขภาวะตบโจทย์การศึกษาในปัจจุบันอย่างไร

โรงเรียนสุขภาวะมีวิธีปฏิบัติที่เป็นตัวตนของโรงเรียนเอง สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของพื้นที่ ส่งเสริมผู้เรียนทุกด้านโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถตบโจทย์การศึกษาในปัจจุบันในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนา ผู้เรียน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการพัฒนารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตาม บริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้ชื่อ สพฐ.วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ ที่เน้นเป้าหมาย คุณภาพผู้เรียน คุณภาพบุคลากร คุณภาพการบริหารจัดการศึกษา คุณภาพ จัดสรร ปัจจัยและทรัพยากร ทางการศึกษา คุณภาพเทคโนโลยี เพื่อการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ โดยมีมิติการขับเคลื่อน คือ โอกาส ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความปลอดภัย ดังตัวอย่างคำกล่าวจาก การให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

“...นโยบายในระดับกระทรวง หรือกรม มีเยอะแยะ แล้วก็เปลี่ยนไป มา ซึ่งการที่เราจะวิ่งตามนโยบาย เพื่อให้ตบโจทย์ ผมมองว่า มันไม่ได้อะไร พอคนใหม่มาเปลี่ยน นโยบายใหม่ ก็ต้องเปลี่ยนทำใหม่ สู้เรามองหาอะไรที่เป็นจุดยืนที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่าง แท้จริง ให้เขาเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีทักษะที่พร้อมออกไปใช้ชีวิตในสังคม ตามบริบทของพื้นที่ จะดีกว่า...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ที่นี้จะเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะอาชีพ กระบวนการทำงาน การชื่นชมความสำเร็จ เด็กเขามีความภาคภูมิใจที่เขาทำได้ สำหรับในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หลาย ๆ โรงเรียนก็เหมือนโรงเรียนของผม คือเด็กไม่ได้เก่งด้านวิชาการ การที่เขาได้เรียนรู้ทักษะอาชีพ ทักษะการทำงาน ผมมองว่าเป็นสิ่งในสิ่งควรจะต้องเกิดกับเด็ก เพราะถ้าเด็กมีทักษะการทำงาน ไม่ว่าจะไปทำงานอะไรเขาก็สามารถทำได้...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...โอกาสที่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุขภาวะของสถาบันระบบวิจัย การศึกษากับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้นำนวัตกรรมต่าง ๆ ของโครงการมาใช้ แล้วรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องการ คือ การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ดีให้แก่ชุมชน ซึ่งก็ตอบโจทย์ของกระทรวงศึกษาในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ การพัฒนาทักษะกระบวนการคิด โดยไม่ต้องวิ่งตามนโยบาย คือ นโยบายที่มาจากข้างบน โรงเรียนของเราได้ทำแล้ว...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

3. รูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

จากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสารการดำเนินงานของโรงเรียนในองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสุขภาวะของผู้เรียน สุขภาวะของโรงเรียน สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

3.1 ด้านสุขภาวะของผู้เรียน โรงเรียนพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยความสุข และมีสุขภาวะผ่านโครงการและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของครูผู้สอน ครอบครัวและชุมชน กิจกรรมที่ทำทุกวันทั้งเช้าและบ่ายก่อนการเรียนการสอนปกติ คือ กิจกรรมจิตศึกษา เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อม และโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ Active Learning การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ใช้ทักษะอาชีพเป็นหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข คิดเป็น ทำเป็น ดังตัวอย่างคำกล่าวจากกรให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ ดังต่อไปนี้

“...พัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำหลักการพัฒนาปัญญาภายในก่อนแล้วปัญญาภายนอกก็จะเกิดขึ้นเอง แต่จะค่อย ๆ เกิด โรงเรียนสุขภาวะจะไม่ได้เน้นที่ปัญญาภายนอก แต่สุดท้ายมันคือผลพลอยได้ ปัญญาภายในนี้ คือ เรื่องของจิต สมาธิ ความรู้สึกนึกคิด รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เราสอดแทรกในระหว่างที่ทำกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียน ส่วนปัญญาภายนอก คือ ความรู้ความสามารถในการคิด

แก้ปัญหา ปัญญาหรือความฉลาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดจากความที่เขามีจิตตั้งมั่นหรือที่เรียกว่า ความตั้งใจ เกิดจากความสนใจ การมีสมาธิอยู่กับอะไรนาน ๆ ความรู้รังค์ความรู้ก็จะตามมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ดีขึ้น...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“... นักเรียนต้องเรียนรู้อย่างมีความหมาย การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่ามาใช้ ผมว่าเหมาะกับทุกโรงเรียนนะ ส่วนใหญ่ก็จะลงไปถึงงาน ที่สร้างอาชีพได้ นักเรียน ๆ ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาตามวัยของเขา ตามที่เขาอยากเรียน แต่ครูก็ต้อง เก่งพอตัวนะ ทำไปถึงจะหลอกหล่อให้เด็กอยากเรียน มันทำลายความสามารถของครู”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

“... กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือ Active Learning โรงเรียนเราผู้บริหารจะเน้นทำงาน อาชีพ ซึ่งก็สามารถนำมาพัฒนาเด็กนักเรียนได้ดี เพราะเด็กเขาไม่ชอบเรียนวิชาการเท่าไร เด็กขยายโอกาส เด็กเล็ก ๆ แต่ครูก็เหนื่อยพอควร”

(หัวหน้างานวิชาการโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

3.2 ด้านสุขภาวะของโรงเรียน

3.2.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะ เปลี่ยนแปลงมีความ รับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ใช้หลักการระบบบริหารคุณภาพ PDCA การบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตัวบุคคล ความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานกับทุกคน มีความไม่ย่อท้อ รู้จักจัดการกับปัญหา เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียนสู่ความสำเร็จ โดยร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ ใช้ PLC เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาครู พัฒนาระบบการทำงาน ขับเคลื่อนเครื่องมือจิตศึกษา กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ครรมีการ PLC อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์

3.2.2 ครูเปลี่ยนวิธีสอน ครูเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอก เป็นผู้จัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผน และออกแบบการเรียนรู้ ครูเคารพความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน เข้าใจและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เสริมแรงบวก ให้กำลังใจผู้เรียน

ลดการเปรียบเทียบ การลงโทษ พัฒนาการตามศักยภาพของผู้เรียน มีวุฒิภาวะความเป็นครู ครูใช้เครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1) จิตศึกษา (Mind Learning : ML) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในตอนเช้าช่วงก่อนเรียนของแต่ละวัน ประมาณ 20-30 นาที และในช่วงบ่ายจะมีกิจกรรมบอดีสแกน (Body Scan) เตรียมคลื่นสมองให้ต่ำก่อนเรียนภาคบ่าย ประมาณ 15-20 นาทีของทุก ๆ วัน จิตศึกษาเป็นกระบวนการ พัฒนาปัญญาภายใน เพื่อปรับจิตใจของนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียน ครูเตรียมความพร้อมของเด็กและตนเองให้พร้อมต่อการเรียนรู้ใช้จิตวิทยาเชิงบวก ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู โดยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และวิถีชุมชนของโรงเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนสามารถออกแบบหรือประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน

2) จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : AL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนคิดด้วยกัน มีการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ มากมายผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เมื่อได้ลงมือปฏิบัติผู้เรียนจะจำความรู้ได้แม่นยำและนานกว่าการท่องจำ เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pblem Base Learning : PBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning : PBL) โครงการอาชีพ การบูรณาการการเป็นฐานเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ เป็นต้น

3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม และผู้บริหารโรงเรียนแบบผู้สนับสนุน โดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับผู้บริหารโรงเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น

โดยสรุป คือ สุขภาวะของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ต้องนำเนนการในระดับโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนเรียน เช่น จิตศึกษา บอดีสแกน การจัดการเรียนรู้ Active Learning กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ ขับเคลื่อน ใช้กิจกรรม PLC ในการขับเคลื่อน ตรวจสอบ วางแผนพัฒนา เรียนรู้ร่วมกัน ดังตัวอย่างคำกล่าวจากกรการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ดังต่อไปนี้

“...จัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม Active learning ทุกรูปแบบนะ
บางโรงเรียนนใช้ PBL ปัญหาเป็นฐาน แต่ผมว่าไม่จำเป็น ขอให้เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้
ได้ลองคิด ลงมือทำ ได้หมด...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...PLC ต้องมี ต้องจัดให้เป็นวิถี ไม่อย่างนั้นจะไม่เกิดการพัฒนา
ครุคิด ร่วมกันทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการกระตุ้นคนที่ไม่ค่อยเห็นได้ได้มาร่วมทำ
ด้วยกัน บางคนแรก ๆ ไม่ทำ แต่พอมาร่วมวง PLC หลายครั้งเขาก็เริ่มลองไปทำบ้าง...”

(หัวหน้างานวิชาการโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...จัดกิจกรรมจิตศึกษาตอนเช้า เตรียมผู้เรียนก่อนประมาณ
20-30 นาที และในช่วงบ่ายจะมีกิจกรรมบอดี้สแกน (Body Scan) เตรียมคลื่นสมองให้ต่ำ
ก่อนเรียนภาคบ่าย ประมาณ 15-20 นาทีของทุก ๆ วัน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...พัฒนาฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมอาชีพ จัดกระบวนการเกิดปัญญา
ภายใน โดยใช้กิจกรรมจิตศึกษา การโค้ช โดยให้ความเป็นอิสระหรือแล้วแต่อุปนิสัยของแต่ละคน
การลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วม ใช้ PLC จนเป็นวิถีปกติ ปัจจุบันก็ใช้รูปแบบออนไลน์บ้างใน
สถานการณ์โควิด ที่เขาให้ลดการพบปะพูดคุย...”

(หัวหน้างานวิชาการโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...จิตศึกษาเป็นกระบวนการ พัฒนาปัญญาภายใน เพื่อปรับจิตใจ
ของนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียน ครูเตรียมความพร้อมของเด็กและตนเองให้พร้อมต่อการ
เรียนรู้ใช้จิตวิทยาเชิงบวก ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู โดยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

3.3 ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ
ภูมิทัศน์ และบรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศที่ทำงานร่วมกัน บรรยากาศกระบวนการเรียน
การสอน บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศเป็นมิตร โรงเรียนซึ่งมีสภาพแวดล้อม
มีสุขภาวะจะทำให้ให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึก ฟังพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ
สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ อยากรมาโรงเรียน และมีความสุข

“...คนจะมีความสุขได้ สภาพแวดล้อมต้องมีความสุขก่อน ครูในโรงเรียนของผมจะมีบ้านพักที่สะอาด สวยงาม คือ ให้บรรยากาศการอยู่มีความสุข บริบทของโรงเรียนก็เช่นกัน บริเวรโรงเรียนสะอาด ห้องน้ำห้องส้วมจะเน้นมากต้องสะอาดและน่าใช้...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...สภาพแวดล้อมต้องปลอดภัย สะอาด น่าอยู่ ถ้าสภาพแวดล้อมเป็นแบบนั้นใคร ๆ ก็อยากมาโรงเรียน เพราะมาแล้วมองเห็นความสุขรอบ ๆ ตัว จากสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งเห็นได้ตั้งแต่เข้ามา เด็กนักเรียน คุณครูก็เช่นกัน ถ้าสิ่งแวดล้อมดูดี สบายตาก็มีความสุขพร้อมที่จะทำงาน ...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

3.4 ด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากในการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะกับผู้เรียนโรงเรียนจึงมีการสร้างความเข้าใจอันดีแก่ผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมของโรงเรียนให้มากที่สุด ร่วมวางแผน กำหนดความต้องการ และทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงต้องมีกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา และเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมกรรมให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้ด้วย เช่น การอบรมผู้ปกครอง การให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้พร้อมกับนักเรียน ให้ชุมชนหรือผู้ปกครองเป็นวิทยากร จัดอาสาช่วยเหลืองานโรงเรียน เป็นต้น ดังตัวอย่างคำกล่าวจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

“...จิตอาสา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เขามีความภาคภูมิใจที่ได้มา มาแล้วเขามีความสุข แบ่งปันการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ได้เป็นครูสอนเด็กบ้าง ที่โรงเรียนจะให้ผู้ปกครองหรือชุมชนผลัดเปลี่ยนกันมาเดือนละ 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเขาวouldมาทำอะไรตอนไหน ให้เขากำหนดเองเลย...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ชุมชน ผู้ปกครองมาร่วมกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาด้วยกัน เรียกว่า แผน SIP มีนักเรียน ครู ด้วย มาร่วมกันคิดว่า โรงเรียนของเราเป็นอย่างไรในขณะนี้ ครู ผู้บริหาร สภาพแวดล้อม ครอบครัว ชุมชนเป็นอย่างไร และอยากให้เกิดอะไรขึ้นในโรงเรียน ก็ร่วมกันกำหนดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมที่จะช่วยส่งเสริมโรงเรียน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้ปกครอง เป็น ปัญญาบริกร คือ เป็นวิทยากรจิตอาสาที่จะมาช่วยเสริมปัญญาให้แก่นักเรียน โดยจะอาสามาช่วยสอนให้ความรู้แก่นักเรียน รวมทั้งพัฒนาโรงเรียนตามที่เขาคิดไว้ คือ แล้วแต่เขาจะมาตอนไหนตามสะดวก ประมาณเดือนละครั้ง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

รูปแบบกิจกรรมหรือโครงการด้านสุขภาวะของโรงเรียน โดยสรุป คือ

1) สุขภาวะของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุข ใช้วิธีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผ่านการพัฒนาครูและบุคลากร ครอบครัวยุทธศาสตร์ และชุมชน โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะ ให้ครูและบุคลากรจัดกิจกรรมตามกระบวนการเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) สุขภาวะของโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้นำ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนเรียน เช่น จิตศึกษา บอร์ดิสแกน การจัดการเรียนรู้ Active Learning กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ ขับเคลื่อน ใช้กิจกรรม PLC ในการขับเคลื่อน ตรวจสอบ วางแผนพัฒนา เรียนรู้ร่วมกัน 3) สุขภาวะของสภาพแวดล้อม พัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ 4) สุขภาวะของครอบครัว และชุมชน มีการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน ในทุกกิจกรรม

4. ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

จากการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่าทุกภาคส่วน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาโรงเรียนสุขภาวะทั้งสิ้น ทั้งครอบครัว ชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาอื่น เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย องค์การรัฐ เอกชน และหน่วยงานในท้องถิ่น มีทั้งการขอความร่วมมือจากโรงเรียน การถูกเชิญให้ร่วมโครงการ ดังตัวอย่างคำกล่าวจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

“...ทุกภาคส่วนมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปฏิบัติ และการบ่มเพาะกิจกรรมดี ๆ ให้แก่เด็ก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ผมมีโอกาสดีที่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุขภาวะของสถาบันระบบวิจัยการศึกษา กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้นานวัตกรรมต่าง ๆ ของโครงการมาใช้ แล้วรู้สึกว่ นี่แหละคือสิ่งที่โรงเรียนต้องการ คือ การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ดีให้แก่ชุมชน ...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียน มีพาร์ทเนอร์ มีเครื่องมือ อาศัยพาร์ทเนอร์ที่เป็นวิทยากร เป็นพี่เลี้ยงในระดับมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วย การสื่อสารสำคัญมาก ใช้ Parner Ship คือ เอกชน รัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันอุดมศึกษามาช่วยขับเคลื่อน ทั้งเรื่อง เครื่องมือ บุคลากร และงบประมาณ...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

5. ผลที่เกิด/ความภาคภูมิใจ

ผลงานที่โรงเรียนภาคภูมิใจ อยู่ที่ผู้เรียนมีความสุข มีสุขภาวะที่ดี ครอบครัวและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ผลการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นเป็นผลพลอยได้ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ดังตัวอย่างคำกล่าวจากกการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

“...การที่ผู้เรียนมีปัญหา สามารถที่จะแก้ปัญหาคำถามการเรียนรู้ของเขาได้ ผมว่ามันน่าภูมิใจมาก ๆ สำหรับครู มากกว่าพาเด็กหรือครูไปแข่งขันอะไรต่าง ๆ นานาชนะ แต่ถ้าเราสามารถพัฒนาเด็กให้เขามีปัญญาได้ นั่นคือสิ่งที่ครูควรภาคภูมิใจมากกว่า...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามากมาย รวมทั้ง AI หรือปัญญาประดิษฐ์ที่จะเข้ามามีบทบาทแทนคน ทำให้คนเน้นไปในทางวุฒิมากขึ้น มันเป็น Hard skill แต่ผมมองว่าการพัฒนาคนต้องพัฒนา Soft skill ให้ได้เสียก่อน ให้ได้เข้าใจตนเอง เข้าใจธรรมชาติ ปลูกฝังให้เป็นกิจวัตร ในเรื่องของความดี จิตอาสา เมื่อเกิดสิ่งเหล่านี้ Hard skill ก็จะตามมา สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ผมคิดว่ามันพัฒนาลำบากนะ แต่มองว่ามันเป็นโอกาสมากกว่า โอกาสที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะเด็กที่อยู่กับเราตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าเป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่เขาได้มาอยู่กับเราที่โรงเรียน การที่เขาได้มาอยู่กับเราแล้วเราได้จัดกิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนสุขภาวะให้เขา แล้วเห็นความเปลี่ยนแปลง มันน่าภูมิใจมาก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนสุขภาวะจะไม่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน แต่จะพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีสุขภาวะทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สังคม อารมณ์ ผ่านการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของผู้เรียนตามมา ถ้าเอาผลการสอบโอเน็ตมาเป็นตัววัด โรงเรียนของเรามีค่าเฉลี่ย อยู่ในอันดับต้น ๆ ของเขตพื้นที่ และอยู่ลำดับที่ 20 ของจังหวัด ซึ่งนับโรงเรียนที่เปิดสอนมัธยม ตอนต้นทั้งหมด คุณครูก็ภาคภูมิใจว่าเราทำได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

6. ปัญหา/อุปสรรคในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะเริ่มแรกมักจะมีปัญหาที่ตัวบุคคล เช่น บุคลากรมักปฏิเสธ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่อยากให้ความร่วมมือ ไม่เข้าใจกระบวนการ ครอบครัวยุคใหม่ไม่เข้าใจรูปแบบการจัดการศึกษา ดังตัวอย่างคำกล่าวจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

“...ครูใหม่ ยังไม่เข้าใจกระบวนการ ต้องอาศัยกระบวนการโค้ช เป็นพี่เลี้ยง น้อง ๆ เขามีความคิดและความขยันขัน เรียนรู้ได้เร็วแต่ยังขาดประสบการณ์...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ตอนแรก ๆ ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะทำอย่างไร ทำแล้วจะประสบความสำเร็จไหม จะทำไปได้สักกี่น้ำ พอครูเห็นความตั้งใจจริงของผู้อำนวยการ และตัวนักเรียนเริ่ม เปลี่ยนจากกิจกรรมจิตศึกษา เด็กจะเริ่มนิ่งขึ้น เรียนรู้ได้ดีขึ้น การ PLC ทุกสัปดาห์ ครูก็เริ่ม เปลี่ยนแปลงตัวเอง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้ปกครองไม่เข้าใจเขาไม่ยอมให้ลูกมาทำแบบนี้ เพราะที่บ้านไม่ ต้องมาเรียนที่โรงเรียนก็ได้ ต้องอธิบายให้เข้าใจว่า โรงเรียนไม่ได้จะให้เด็กไปประกอบอาชีพนี้ แต่เป็นการเรียนรู้อาชีพที่พ่อแม่ทำเป็นอย่างไร จะพัฒนาอย่างไรได้บ้าง เป็นการฝึกกระบวนการ ทำงานให้เด็กได้ทำงานเป็น ซึ่งจะไปประกอบอาชีพอะไรก็ได้ถ้ามีทักษะการทำงาน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

7. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ

จากการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ คือ บุคคล ได้แก่ 1) ผู้บริหารมีภาวะ ผู้นำสูง โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงมีความ รับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะ

ทำให้สำเร็จ บริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ โดยร่วมวางแผน ร่วมแสดง ความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ 2) ครูผู้สอน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูเปลี่ยนวิธีสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning ให้เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ ใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เสริมแรงบวกให้กำลังใจผู้เรียน ลดการเปรียบเทียบ การลงโทษ พัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน มีวุฒิภาวะความเป็นครู 3) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุน การจัดการศึกษาและ บทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ดังตัวอย่างคำกล่าวจากการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ดังต่อไปนี้

“...ผมให้ความสำคัญที่ครู ครูเป็นกลไกที่สำคัญที่สุด ถ้าครูไม่ทำไม่ให้ความร่วมมือความสำเร็จก็เกิดไม่ได้ จึงต้องทำให้ครูมีเครื่องมือที่จะนำไปใช้กับผู้เรียนก่อน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน กำกับติดตาม สม่่าเสมอ ต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อ เพราะกว่าจะเห็นผลต้องใช้เวลา...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2, 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ยึดระบบธนาคาร คือ การสะสม ไม่ว่าจะเป็นการสะสมความดี บ่มเพาะปัญญาภายในสู่ปัญญาภายนอก หว่านเมล็ดด้วยจิตอันบริสุทธิ์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน เพียงแค่เห็นเขาเจริญเติบโต ออมนใจ คือ ยั่งยืนข้างใจ ทำสิ่งที่ไม่สอดคล้องให้สอดคล้อง ต้องอดทน ทำให้ต่อเนื่อง จะยั่งยืน และเกิดความเข้มแข็งได้ ทำให้เป็นวิถี ทั้งความคิด จิตใจ การปฏิบัติ ทำให้มากพอจนเกิดบารมี...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3, 2564 : การสัมภาษณ์)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นข้อค้นพบรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากการศึกษาวิธีปฏิบัติดีเด่นหรือ ยอดเยี่ยม (Best Practice) ของโรงเรียนเป้าหมาย ปรากฏดังตาราง 32

ตาราง 32 สรุปประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ การจัดการศึกษา
โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ประเด็น	สรุปข้อค้นพบ
1. แนวคิดหรือหลักการ	ให้ความสำคัญให้ความสำคัญกับสุขภาวะของผู้เรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาช่วยในการสนับสนุน หลักการทำงานด้วยความเอาใจใส่ ขยันขันแข็ง อดทน เพราะต้องใช้เวลา นำนาระบบการทำงานตามหลักวงจรของเดมมิ่ง PDCA มาใช้ขับเคลื่อน
2. โรงเรียนสุภาพะตอบ โจทย์การศึกษาในปัจจุบัน	มีวิธีปฏิบัติที่เป็นตัวตนของโรงเรียนเอง สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ที่ส่งเสริมผู้เรียนทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบทของพื้นที่ และการสร้างโอกาสและความเสมอภาคเพื่อการศึกษา
3. รูปแบบกิจกรรมหรือ โครงการที่ใช้ในการพัฒนา	<p>1) สุขภาวะของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุข ใช้วิธีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการพัฒนาครูและบุคลากร ครอบครัวยุทธศาสตร์ โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะ ให้ครูและบุคลากรจัดกิจกรรมตามกระบวนการเพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>2) สุขภาวะของโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้นำ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนเรียน เช่น จิตศึกษา บอร์ดิสแกน การจัดการเรียนรู้ Active Learning กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ ขับเคลื่อน ใช้กิจกรรม PLC ในการขับเคลื่อน ตรวจสอบ วางแผนพัฒนา เรียนรู้ร่วมกัน</p> <p>3) สุขภาวะของสภาพแวดล้อม พัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะอาดปลอดภัย เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ</p>

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปข้อค้นพบ
	4) สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนในทุกกิจกรรม พัฒนาผู้ปกครองชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาของโรงเรียน และการดูแลบุตรหลาน
4. ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ	ทุกภาคส่วน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาอื่น เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย องค์กรรัฐ และเอกชน ท้องถิ่น
5. ความภาคภูมิใจ	ผู้เรียนมีความสุข มีสุขภาวะที่ดี ครอบครัวและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีความผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น
6. ปัญหา/อุปสรรคในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ	บุคลากรมักปฏิเสธ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ครอบครัวและชุมชนไม่เข้าใจรูปแบบการจัดการศึกษา
7. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ	ความเชื่อ ความตั้งใจจริง ความไม่ย่อท้อของผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูผู้สอนมีความสำคัญมากเพราะเป็นผู้จัดกิจกรรมทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งรัฐและเอกชน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และผลการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศหรือยอดเยี่ยม (Best Practice) มาयर่างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ
4. กระบวนการดำเนินงาน
5. แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ

6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. การสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

ความเป็นไปได้ และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 ท่าน โดยดำเนินการสัมมนาในวันที่ 21 มีนาคม 2564 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อการปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมดังนี้

1.1 หลักการและเหตุผล ให้เพิ่มหลักการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาตินโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย สพฐ.วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงในหลักการและเหตุผล

1.2 โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ แนะนำให้ปรับโมเดลรูปแบบการจัดการศึกษาให้เป็นโมเดลที่เป็นระบบให้มากขึ้น ให้องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ให้น่าสนใจและให้บุคคลทั่วไปเข้าใจรูปแบบมากขึ้น

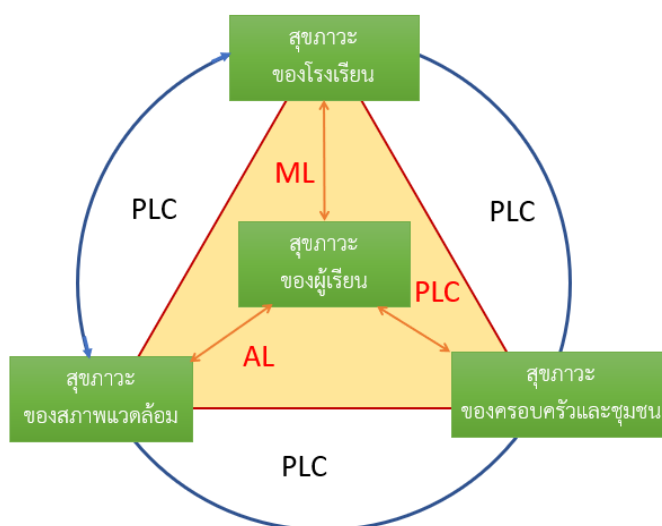
1.3 กระบวนการดำเนินงาน ระยะที่ 2 ดำเนินการใช้รูปแบบ ควรปรับกิจกรรมเปิดใจให้มีเวลาการจัดกิจกรรมที่มากขึ้น อาจเป็น 5 วัน เพราะ 1 วันอาจไม่เพียงพอต่อกิจกรรมเปิดใจ ไม่แนะนำให้ดูงานโรงเรียนต้นแบบจะทำให้เกิดการคัดลอกมากกว่าคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมนิทรรศการไม่ควรจัด แต่ควรจัดกิจกรรมเปิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้แทน จะได้ประโยชน์มากกว่า ควรปรับตัวชี้วัดบางตัวให้ไปอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ปรับข้อความในตัวบ่งชี้บางที่เป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทย และใช้คำที่สื่อความมากยิ่งขึ้น เช่น ทักษะการใช้ Social Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ให้ใช้คำว่า สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ตัวบ่งชี้บรรยากาศร่วมมือกันทำงานและมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ควรตัดออกระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนออก เนื่องจากเป็นระบบที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนทั่วไป

เนื่องจากการนำรูปแบบไปใช้ให้เห็นผลสำเร็จทุกองค์ประกอบต้องใช้เวลานาน ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำว่าควรพัฒนาบางองค์ประกอบและเขียนรายงานผลการพัฒนาที่สะท้อนสุขภาวะของผู้เรียน ในช่วงเวลาที่สามารถทำได้สั้นลง

1.4 แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ ระยะการนำรูปแบบไปใช้ให้ปรับคำที่พิมพ์ผิดให้ถูกต้อง และปรับการวัดตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ตามรูปแบบที่จะปรับใหม่ ในส่วนที่ผู้วิจัยจะนำรูปแบบไปทดลองใช้ ให้ดึงตัวชี้วัดที่จะนำไปทดลองใช้ออกมาเพื่อรายงานเฉพาะส่วนที่ได้นำไปทำ

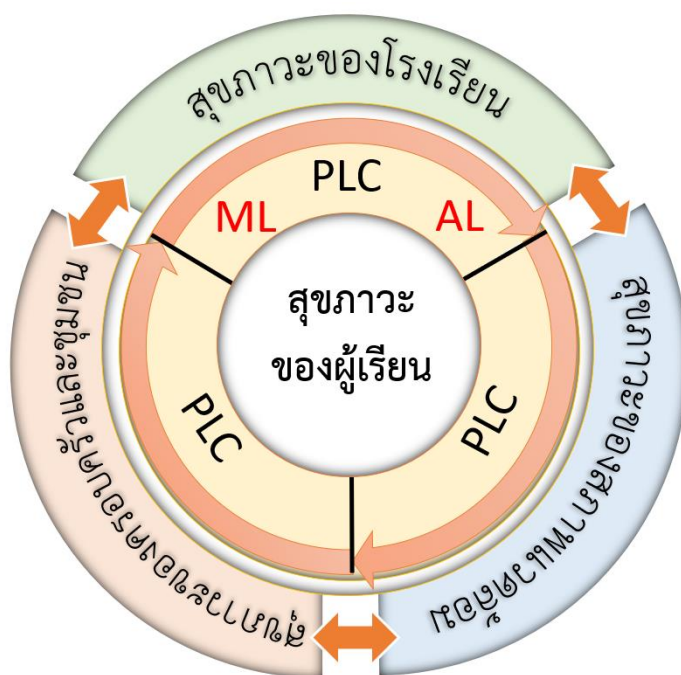
ลองใช้ ระยะหลังการนำรูปแบบไปใช้อาจใช้ตัวบ่งชี้ด้านสุขภาวะของผู้เรียนในการวัดผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ในส่วนของปัจจัยสู่ความสำเร็จ ให้เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะจากรูปแบบเดิม ก่อนการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ ดังภาพประกอบ 11 เป็นรูปแบบที่ปรับปรุงตามคำแนะนำ เป็นรูปแบบใหม่ ดังภาพประกอบ 12 ดังนี้

ภาพประกอบ 11 ร่างโครงสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนตรวจสอบโดยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ

ภาพประกอบ 12 รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามภาพประกอบ 12 ที่ปรับปรุงแล้ว ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล

วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กำหนดว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และพระราชโบายด้านการจัดการศึกษาของ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา จึงได้พระราชทานพระราชโบายด้านการจัดการศึกษา ว่า “การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน (2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ที่ถูก สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่พึงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง (3) มีงานทำ มีอาชีพ ต้องให้ได้กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ (4) เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี

การเป็นพลเมืองดีหมายถึงการมีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ” เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย 1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต มีตัวบ่งชี้ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบทของพื้นที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้น และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ สพฐ.วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ พลดลือกปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง โดยเน้นการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ และประสิทธิภาพ

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษา คือ สุขภาวะของตัวผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของเยาวชนไทยในเวลานี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาวะ, 2560) สุขภาวะในมุมมองใหม่จึงหมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ซึ่งประกอบด้วย (1) สุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีอุบัติเหตุ (2) สุขภาวะทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง (3) สุขภาวะทางปัญญา คือ การรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ (4) สุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน

คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 256)

การพัฒนาโรงเรียนสุภาพจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interactive Learning) ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) (2) ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ (3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy, Tarter และ Kottkamp (1991) ที่กล่าวว่า การศึกษาสุภาพหรือสุภาพะองค์กรในระดับโรงเรียนจึงเป็นสภาวะการทำงานตามภารกิจที่จำเป็นของโรงเรียนในระดับสถาบัน ระดับการจัดการ และระดับเทคนิค ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู หากโรงเรียนใดมีสุขภาพองค์กรสมบูรณ์ ย่อมหมายถึงว่า โรงเรียนนั้นมีการทำงานทั้ง 3 ระดับ ประสานสัมพันธ์กันสามารถแสดงออกถึงความต้องการที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และปราศจากสภาพแรงกดดันจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์กรที่มีสุขภาพดีจะเป็นตัวชี้วัดให้ทราบว่าการบริหารองค์กร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่ต้น จนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมและอารมณ์ ซึ่งแนวโน้มเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ จากการศึกษาแนวคิดเรื่องสุภาพะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนและคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุภาพะ จัดโครงสร้างและระบบต่างๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุภาพะของผู้เรียนทั้ง ด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลก ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ถ้าโรงเรียนมีรูปแบบพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะที่เหมาะสมและชัดเจน จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นไปอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2.1 วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นไปอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน และส่งผลต่อสุขภาวะของผู้เรียน

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อพัฒนาระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัวและชุมชน เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ และปัญญา

2.2.2 เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดสุขภาวะของผู้เรียน

2.2.3 เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

3 โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ

3.1 โครงสร้างของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีโครงสร้างประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบเป้าหมาย ด้านสุขภาวะของโรงเรียน ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน คือ จิตศึกษา (Mind Learning : ML) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : AL) และกลไกการขับเคลื่อนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ปรากฏดังภาพประกอบ 12

3.2 เนื้อหาสาระของรูปแบบ

เนื้อหาสาระของรูปแบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบของโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ แต่ละองค์ประกอบจะมีตัวบ่งชี้และรายละเอียดของตัวบ่งชี้

ตาราง 33 เนื้อหาสาระของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
1. สุขภาวะของผู้เรียน	1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	1.1 อ่านคล่อง เขียนคล่อง 1.2 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ 1.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 1.4 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ 1.5 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล 1.6 มีทักษะการใช้สื่อออนไลน์ 1.7 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา
	2. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	2.1 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย 2.2 ไม่ทะเลาะวิวาท 2.3 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน 2.4 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
	3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	3.1 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน 3.2 มีสัมมาคารวะ 3.3 ขยันหมั่นเพียร 3.4 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม 3.5 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม 3.6 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด 3.8 แต่งกายถูกระเบียบ 3.9 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
	4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ	4.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย 4.2 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ 4.3 รักการออกกำลังกาย 4.4 ร่าเริง สดใส มีความสุข 4.5 ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา และมารยาททางสังคม

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
	5. ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย	4.6 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 4.7 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 4.8 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า 5.1 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข 5.2 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด 5.3 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย 5.4 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ
2. สุขภาวะของโรงเรียน	6. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ	6.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนและมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ 6.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อการบริหาร 6.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ 6.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นเครือข่าย 6.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
	7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้	7.1 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>7.2 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>7.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง</p> <p>7.4 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน</p> <p>7.5 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี</p> <p>7.6 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>7.7 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>7.8 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>7.9 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร</p>
	8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	<p>8.1 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก</p> <p>8.2 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้</p>

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>8.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21</p> <p>8.4 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p> <p>8.5 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง</p> <p>8.6 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>8.7 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง</p>
	<p>9. ครูพัฒนานวัตกรรม และมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ</p>	<p>9.1 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน</p> <p>9.2 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>9.3 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>9.4 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน</p> <p>9.5 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน</p> <p>9.6 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ</p> <p>9.7 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>9.8 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้</p> <p>9.9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี</p>

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>9.10 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน</p> <p>10. มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน</p> <p>10.1 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p> <p>10.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ</p> <p>10.3 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี</p> <p>10.4 ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน</p> <p>10.5 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p> <p>10.6 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย</p> <p>10.7 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน</p> <p>10.8 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p>
3. สุขภาวะของสภาพแวดล้อม	11. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	<p>11.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>11.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น</p> <p>11.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งานได้ดี</p>

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>11.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน</p> <p>11.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)</p> <p>11.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจ ยามว่าง</p> <p>11.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียน สะอาดปลอดภัย</p>
	<p>12. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี</p>	<p>12.1 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย</p> <p>12.2 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ</p> <p>12.3 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้ นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ</p> <p>12.4 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัย</p> <p>12.5 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู</p> <p>12.6 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่</p>
	<p>13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ</p>	<p>13.1 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี</p> <p>13.2 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ</p> <p>13.3 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และพอเพียง</p>

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
4. สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน	14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา	14.1 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน 14.2 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติ ตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง 14.3 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียน ร่วมกับโรงเรียน 14.4 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา 14.5 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิด ประโยชน์มากที่สุด 14.6 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ท่วงแห่น อนุรักษ์วัฒนธรรม ท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน 14.7 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 14.8 ชุมชนใช้มีปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ทางการศึกษา 14.9 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัด การศึกษาร่วมกับโรงเรียน 14.10 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียน 14.11 จัดกิจกรรมกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครูได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน
	15. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสร้างสุขภาวะที่ดี	15.1 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่าง สม่ำเสมอ 15.2 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่อกันที่โรงเรียน ได้รับความสะดวกรวดเร็วและการต้อนรับที่ดี 15.3 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการ เอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		15.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย 15.5 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ 15.6 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน
	16. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	16.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาวะ 16.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ 16.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน

4. กระบวนการดำเนินงาน

4.1 กระบวนการดำเนินงาน

การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพนั้น กระบวนการดำเนินงานต้องเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการ (1 วัน)

1. เตรียมการวางแผนการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน

สุขภาวะ

1.1 เลือกโรงเรียนที่จะใช้รูปแบบ จำนวน 1 โรงเรียน

1.2 ประสานขอความร่วมมือในการใช้รูปแบบ

1.3 กำหนดปฏิทินการใช้รูปแบบ

1.4 เตรียมเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ/เตรียมผู้ประเมิน

2. เตรียมใช้รูปแบบ

3. ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

ก่อนการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 2 ดำเนินการใช้รูปแบบ

โรงเรียนเมื่อเข้าร่วมใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียน

สุขภาวะแล้ว โรงเรียนหรือสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาตนเองต่อไปนี้

1. เปิดใจ (Open Eyes) (1 วัน)

ผู้บริหารโรงเรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน ครู อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง เปลี่ยนแปลงครู เปลี่ยนแปลงวิถีกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความสุข ทั้งมิติของ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางจิตวิญญาณและสุขภาวะทางสังคม โดย ให้ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา คณะครูไปเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบ “โรงเรียนสุขภาวะ” เพื่อให้เข้าใจ ตระหนัก ให้ความสำคัญและเรียนรู้วิธีการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนร่วมกัน

2. ทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (School

Improvement Plan : SIP) (1 วัน)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ได้แก่ ครู กรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยใช้กระบวนการระดมความคิด

3. อบรมพัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (3 วัน)

3.1 อบรม/พัฒนาครูทุกคน ในการออกแบบการ

จัดการเรียนรู้จิตศึกษา การออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning , PBL เป็นต้น

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการช่วงชั้นต้องเรียนรู้

การนำวง PLC ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การนิเทศแบบโค้ช การประเมินรูปแบบใหม่ เป็นต้น

3.3 ผู้ปกครองมาเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก

นักเรียน และให้การอบรมพัฒนาผู้ปกครองให้เข้าใจการดูแลเด็ก และเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ของครูแบบใหม่ เปิดใจ เข้าใจ ร่วมพัฒนาในการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน

4. ลงมือปฏิบัติ (ระยะแรก 40 วัน และระยะต่อไป

ระยะละ 45 วัน)

ผู้บริหารและครูลงมือปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพ

โรงเรียน โดยการพัฒนาสภาพแวดล้อม ระบบต่าง ๆ ของโรงเรียน และจัดการบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมจิตศึกษา (Mind Learning), Active Learning, PBL และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดสุขภาวะทั้งโรงเรียน

4.1 จิตศึกษา (Mind Learning : ML) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในตอนเช้าช่วงก่อนเรียน ของแต่ละวัน ประมาณ 20-30 นาทีและในช่วงบ่ายจะมีกิจกรรมบอดี้สแกน (Body Scan) เตรียมคลื่นสมองให้ต่าก่อนเรียนภาคบ่าย ประมาณ 15-20 นาทีของทุก ๆ วัน จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาภายใน เพื่อปรับจิตใจของนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียน เป็นวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครู กิจกรรมจิตศึกษาครูเตรียมความพร้อมของเด็กและตนเองให้พร้อมต่อการเรียนรู้ใช้จิตวิทยาเชิงบวก ให้ครูรักเด็กเด็กรักครู โดยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และวิถีชุมชนของโรงเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนสามารถออกแบบหรือประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน

4.2 จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : AL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนคิดด้วยกัน มีการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ มากมายผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เมื่อได้ลงมือปฏิบัติผู้เรียนจะจำความรู้ได้แม่นยำและนานกว่าการท่องจำ เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติมากขึ้นและอย่างหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pobleum Base Learning : PBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning : PBL) โครงงานอาชีพเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้เป็นต้น

4.3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม และผู้บริหารโรงเรียนแบบผู้สนับสนุน โดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกใน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับผู้บริหารโรงเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นการปฏิสัมพันธ์ เพื่อลดความโดดเดี่ยวในการทำงาน ร่วมกันแก้ปัญหาและแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตลอดจนนำสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ ใช้ PLC เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา ครู พัฒนาระบบการทำงาน ขับเคลื่อนเครื่องมือจิตศึกษา กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ควรมีการ PLC อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ในช่วงหลังเลิกเรียน

5. นิทรรศการนำเสนอผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (1 วัน)

สร้างเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและผู้เรียน

เพื่อการแชร์ประสบการณ์ และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมชื่นชม และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

6. ประเมินและทบทวนเป็นระยะ (1 วัน)

เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ โดยการถอดบทเรียนจาก

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียนเพื่อนำสิ่งที่ทำได้ดีแล้วพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นไป ส่วนสิ่งไหนที่ควรปรับปรุง ก็หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบ

ประเมินตามองค์ประกอบ 4 ด้าน 16 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง

2. สอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการ

การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

หลังการใช้รูปแบบ

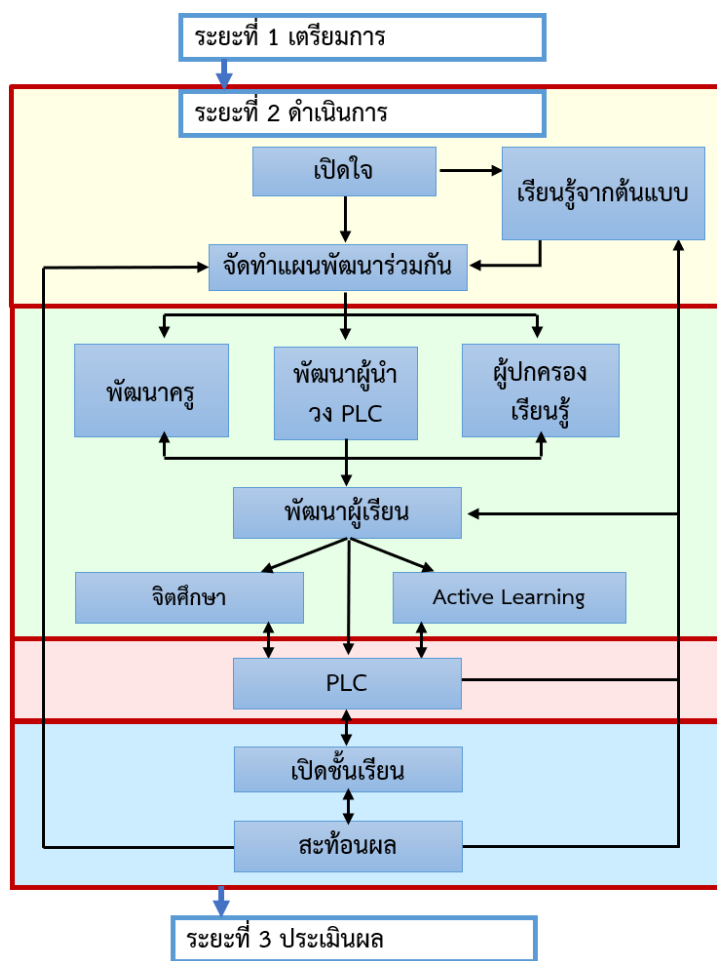
4. วิเคราะห์ผลการใช้รูปแบบ

5. สรุปผลการใช้รูปแบบ

สรุปเป็นแผนภาพกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบได้

ดังภาพประกอบ 13

พหุ ประสิทธิภาพ

ภาพประกอบ 13 แผนภาพกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ

4.2 กระบวนการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ

กระบวนการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินกิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จ และการวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน

1. หลักการ

การมีสุขภาวะที่ดีถือเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ประการแรกของคนไทย แต่ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาสุขภาพและการสาธารณสุขได้เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากการมีพฤติกรรมสุขภาวะที่ไม่ถูกต้องของบุคคล ปัญหาสุขภาพทางร่างกาย ซึ่งนับวันแนวโน้มของปัญหามีความรุนแรงขึ้น การมีจิตสำนึกพร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่น

หรือสังคมด้วยความเต็มใจก็น้อยลงไปด้วย สุขภาวะทางปัญญาเป็นรากฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อเนื่องถึงสุขภาวะทางกาย จิต และสังคม ดังนั้นจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาวะทางกายที่ดี มีทักษะสุขภาพซึ่งเป็นการวางรากฐานด้านสุขภาพให้เข้มแข็งด้วยการเตรียมความพร้อมเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และป้องกันปัญหาสุขภาพตั้งแต่แรกเริ่มที่คุกคามต่อสุขภาพได้ และเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้า

2. วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินกิจกรรม

ตาราง 34 วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินกิจกรรม ด้านสุขภาวะของผู้เรียน

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินกิจกรรม
ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายและมีความสุข เช่น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือ โครงงานเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) เป็นต้น กิจกรรมจิตศึกษา
ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning : PBL) โครงงานอาชีพ เรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ เป็นต้น
ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะสุขภาพ 1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีทักษะสุขภาพ 2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสัมมาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ /กิจกรรม 1. กิจกรรมพบหมอประเดือน 2. กิจกรรมอาหารดีในโรงเรียน 3. กิจกรรมออกกำลังกายก่อนกลับบ้าน 4. กิจกรรม อสม.น้อย ดูแลสุขภาพ

ตาราง 34 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินกิจกรรม
ตัวชี้วัดที่ 4 ผู้เรียนมีวินัย และมีทักษะ ความปลอดภัย 1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย 2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการ ปฏิบัติตนเพื่อให้ตนเองปลอดภัย	กิจกรรมเรียนเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pobleem Base Learning : PBL) กิจกรรมจิตศึกษา โครงการวินัยดี ชีวิตปลอดภัย/กิจกรรม 1. กิจกรรมเสริมสร้างความมี ระเบียบวินัย 2. กิจกรรมรณรงค์ ลด ละ เลิกอบายมุขและสิ่งเสพติด 3. กิจกรรมลดจุดเสี่ยง 4. กิจกรรมซ่อมแซมเหตุ เช่น เหตุไฟไหม้ เด็กติด ในรถ เป็นต้น
ตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ 1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม 2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึก อนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	กิจกรรมเรียนเรียนการสอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น ฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือ โครงการ เป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) กิจกรรมจิตศึกษา โครงการส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ กิจกรรม 1. ฟังธรรมทุกวันศุกร์ 2. เสริมสร้างความดี มีจิตอาสา 3. เยาวชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ

3. ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ รายละเอียดตัวบ่งชี้ตามเนื้อสาระ
 ของรูปแบบ ปรากฏดังตาราง 33

4. การวัดและประเมินผล ได้จาก การสังเกต ประเมิน
 พฤติกรรม สอบถาม สัมภาษณ์ การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน

1. หลักการ

การพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศโดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบโรงเรียน จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพ ผู้บริหารและครูต้องมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสุขภาวะที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยทำทุกอย่างแบบมีความหมายร่วมกัน คือ เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้แบบ Active Learning มีทักษะชีวิต และพื้นฐานทักษะอาชีพ ครูทำงานอย่างมีความสุข เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลง มีความ รับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ โดยร่วมวางแผน ร่วมแสดง ความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ เพราะทุกฝ่ายมีความคิดเป็นหนึ่งเดียวว่า โรงเรียนเป็นของทุกคน และทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน จึงเกิดความตระหนัก เชื่อมันศรัทธาและร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มที่ ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ

มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง

กับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2.3 เพื่อปรับระบบการบริหารจัดการโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัด

การศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

3. แนวทางการดำเนินกิจกรรม

3.1 กิจกรรมเปิดใจ ให้ครูได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัด

การศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

3.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ

โดยประชุมผู้เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วม ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน

3.3 อบรมพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base

Learning : PBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) การดูแลนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.4 ปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร เน้นหลักสูตร ท้องถิ่นและการมีงานทำ และจัดตารางการจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการทำงานและทักษะอาชีพ

3.5 PLC/Coach ใช้ PLC เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาครู พัฒนาระบบการทำงาน ขับเคลื่อนเครื่องมือจิตศึกษา กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ควรมีการ PLC อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ใช้การ Coach ครูใหม่/ครูผู้ช่วย ที่ยังขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ รายละเอียดตัวบ่งชี้ตามเนื้อสาระ ของรูปแบบ ปรากฎตั้งตาราง 33

5. การวัดและประเมินผล ได้จาก สังเกตพฤติกรรม สอบถาม สัมภาษณ์ การรายงานตนเอง และบันทึก PLC

องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม

1. หลักการ

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศดี” ในทางตรงกันข้าม เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ใช่แต่ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึงรวมถึงบรรยากาศของโรงเรียนบรรยากาศที่ทำงานร่วมกัน บรรยากาศกระบวนการเรียนการสอน บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศเป็นมิตร โรงเรียนซึ่งมีสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะจะทำให้ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึก พึงพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ อยากมาโรงเรียน และมีความสุข

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ และจัดการเรียนรู้

3. แนวทางการดำเนินกิจกรรม

3.1 กิจกรรมเปิดใจ ผู้บริหารและครูศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ (ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน)

3.2 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารเรียน/โรงอาหาร พื้นที่เล่น/สนามเด็กเล่น มุมนั่งเล่น ห้องน้ำ/สุขา แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

3.3 พัฒนาระบบป้องกันภัย กำจัดมุมที่เป็นจุดเสี่ยง
- ซ่อมการเผชิญเหตุ เช่น ไฟไหม้ เด็กติดรถ ติดตั้งกล้องวงจรปิด

3.4 ปรับปรุงระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี จัดหาน้ำดื่มสะอาด และจุดเติมน้ำที่สะดวก สะอาดปลอดภัย ปรับปรุงโรงอาหารให้สะอาด มีระบบกำจัดขยะเปียก ระบบชะล้าง และการจัดเก็บที่สะอาดปลอดภัย

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ รายละเอียดตัวบ่งชี้ตามเนื้อสาระของรูปแบบตาม ตาราง 33

5. การวัดและประเมินผล ได้จาก สังเกตพฤติกรรม สอบถามสัมภาษณ์

องค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

1. หลักการ

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอมพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึก โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือ สถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครอบครัวและผู้ปกครองในการดูแลผู้เรียนช่วยกันรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาสุขภาพของครอบครัวและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมสุขภาพของครอบครัวและชุมชน ให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ และจัดการเรียนรู้

3. แนวทางการดำเนินกิจกรรม

3.1 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ โดยประชุมผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

3.2 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ร่วมปรับปรุงสภาพแวดล้อม ระดมทุนเพื่อพัฒนาโรงเรียน

3.3 อบรมพัฒนาผู้ปกครอง เรื่องการเลี้ยงดูลูกหลาน

3.4 เยี่ยมบ้าน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและโรงเรียน

แลกเปลี่ยนข้อมูลผู้เรียน ร่วมพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ รายละเอียดตัวบ่งชี้ตามเนื้อสาระของรูปแบบตาม ปราบกฏดังตาราง 33

5. การวัดและประเมินผล ได้จาก สังเกตพฤติกรรม สอบถาม สัมภาษณ์

5. แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ

ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ประกอบด้วย 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ 3) บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง 4) สอบถาม 5) ประเมิน และการทำงานตนเอง เป็นต้น มีแนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ 3 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะก่อนการนำรูปแบบไปใช้

ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนนำรูปแบบไปใช้

5.2 ระยะการนำรูปแบบไปใช้

ในระยะนี้จะมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายกิจกรรม มีตัวบ่งชี้ และวิธีการประเมินในแต่ละขั้นของการดำเนินการใช้รูปแบบ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และนิเทศ ซึ่งมีกิจกรรมดำเนินงานสำคัญดังนี้

1. เปิดใจ (Open Eyes)
2. ทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP)
3. อบรมพัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. ลงมือปฏิบัติ
5. เปิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้
6. ประเมินและทบทวนเป็นระยะ

5.3 ระยะเวลาหลังการนำรูปแบบไปใช้

ระยะเวลาหลังการนำรูปแบบไปใช้ ทำการประเมินผลการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

1. ประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ประเมิน เป็นแบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ประเมิน เป็นแบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหลังการนำรูปแบบไปใช้ โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบ

6 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ความสำเร็จของการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้มีดังนี้

6.1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

6.1.1 ผู้บริหาร

1) มีภาวะผู้นำสูง โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงมีความ รับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ การทำงานเป็นทีม และการกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตัวบุคคล ความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานกับทุกคน

2) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการ สถานศึกษา ชื่นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ

3) มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ เพราะการพัฒนาโรงเรียนสุภาพะต้องใช้เวลาในการพัฒนานานพอสมควรจึงจะเกิดผลต่อผู้เรียน

6.1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) ครูเปลี่ยนวิธีสอน ครูเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอก เป็นผู้จัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ ครูเคารพความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน เข้าใจและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

2) ผู้บริหารและครูมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มี สุขภาวะที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ครูทำงานอย่างมีความสุข เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ

3) สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างวิถีการทำงาน ร่วมกันอย่างมีความสุข

4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ศึกษานิเทศก์ ให้ความสำคัญและให้ร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เมื่อทางโรงเรียนขอความ อนุเคราะห์เกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม ให้ความรู้ ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน รวมทั้งให้ข้อเสนออื่น ๆ เพื่อการพัฒนา

6.1.3 ครอบครัวและชุมชน

1) ชุมชนควรมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนคือบทบาทในการมี ส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาและ บทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2) ผู้ปกครองควรได้รับความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาวะ ครูและผู้ปกครองต้องติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันสร้างสุขภาวะของผู้เรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหา ผู้เรียนร่วมกัน และให้ความร่วมมือในการเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสุขภาวะของ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

6.1.4 องค์กรอื่น ๆ

1) หน่วยงานสาธารณสุข ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม ของทางโรงเรียน เมื่อทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของ การดูแลสุขภาพ

2) เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ควรมีแนวปฏิบัติ คือ ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนด้านงบประมาณเมื่อทางโรงเรียนขอความ อนุเคราะห์ในการจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน

3) วัดในชุมชน ควรมีแนวปฏิบัติ คือ ให้ความร่วมมือในการ ร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเกี่ยวกับการสอนธรรมะให้แก่นักเรียนในทุกวันศุกร์

4) หน่วยงานอื่น ๆ ควรให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม ของทางโรงเรียน เมื่อโรงเรียนขอความอนุเคราะห์

6.2 เจื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ มีเจื่อนไขดังนี้

6.2.1 ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องของควรศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนการนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียน

6.2.2 เนื่องจากบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ ผู้บริหารอาจปรับปรุงองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้บางตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อจะช่วยให้การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและบรรลุผลตามเป้าหมายได้

6.2.3 การนำรูปแบบไปใช้พัฒนาสุภาพะของผู้เรียนให้เกิดผลนั้นควรมีเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเริ่มตั้งแต่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ กระบวนการวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การประเมินผลผู้เรียน และร่วมกันสรุป ถอดบทเรียน ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ปรับแก้แล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ ได้ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอีกครั้ง ผลการประเมินรูปแบบ ปรากฏดังตาราง 35

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.58	0.51	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.58	0.51	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด

ตาราง 35 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3 โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ	4.33	0.49	มาก	4.26	0.47	มาก
3.1 โครงสร้างของรูปแบบ	4.25	0.45	มาก	4.17	0.39	มาก
3.2 เนื้อหาสาระของรูปแบบ	4.44	0.52	มาก	4.31	0.51	มาก
4. กระบวนการดำเนินงาน	4.39	0.55	มาก	4.32	0.49	มาก
4.1 กระบวนการดำเนินงาน	4.31	0.59	มาก	4.22	0.47	มาก
1) ระยะเตรียมการ	4.33	0.65	มาก	4.42	0.51	มาก
2) ระยะดำเนินการใช้รูปแบบ	4.25	0.62	มาก	4.08	0.51	มาก
3) ระยะประเมินผลการใช้รูปแบบ	4.33	0.49	มาก	4.17	0.39	มาก
4.2 กระบวนการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ	4.47	0.52	มาก	4.42	0.50	มาก
องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน	4.43	0.51	มาก	4.42	0.49	มาก
องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน	4.48	0.52	มาก	4.45	0.50	มาก
องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม	4.50	0.52	มาก	4.40	0.51	มาก
องค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน	4.47	0.52	มาก	4.42	0.51	มาก
5 แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ	4.53	0.51	มากที่สุด	4.42	0.51	มาก
4.1 ระยะก่อนนำรูปแบบไปใช้	4.50	0.52	มาก	4.33	0.49	มาก
4.2 ระยะระหว่างการใช้รูปแบบ	4.42	0.51	มาก	4.50	0.52	มาก
4.3 ระยะหลังการใช้รูปแบบ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.42	0.51	มาก
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.75	0.44	มากที่สุด	4.54	0.52	มาก
6.1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
6.2 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.83	0.39	มากที่สุด	4.50	0.52	มาก
โดยรวม	4.53	0.50	มากที่สุด	4.47	0.50	มาก

จากตาราง 35 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้ และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้ ปรากฏดังตาราง 36

ตาราง 36 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้

องค์ประกอบ	ก่อนนำรูปแบบไปใช้			หลังรูปแบบไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านสุขภาวะของผู้เรียน	3.47	0.73	ปานกลาง	3.98	0.62	มาก
1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	3.31	0.68	ปานกลาง	3.74	0.66	มาก
2. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	3.89	0.63	มาก	4.40	0.50	มาก
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	3.40	0.74	ปานกลาง	3.85	0.61	มาก
4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ	3.34	0.76	ปานกลาง	3.86	0.60	มาก
5. ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย	3.43	0.85	ปานกลาง	4.03	0.75	มาก
ด้านสุขภาวะของโรงเรียน	3.43	0.79	ปานกลาง	3.93	0.50	มาก
6. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ	3.74	0.74	มาก	4.29	0.46	มาก

ตาราง 36 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ก่อนนำรูปแบบไปใช้			หลังรูปแบบไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มี ความสามารถในการจัดการเรียนรู้	3.37	0.73	ปานกลาง	3.80	0.53	มาก
8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง	3.46	0.85	ปานกลาง	3.91	0.56	มาก
9. ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความ เชี่ยวชาญในวิชาชีพ	2.91	0.70	ปานกลาง	3.34	0.48	ปานกลาง
10. มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน	3.66	0.91	มาก	4.29	0.46	มาก
ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม						
11. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	3.49	0.70	มาก	4.46	0.51	มาก
12. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบ โภชนาการและการสุขาภิบาลอาหาร ที่ดี	3.37	0.77	มาก	4.14	0.81	มาก
13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขา ให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ						
3.26	0.78	มาก	4.11	0.68	มาก	
ด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน						
3.44	0.84	ปานกลาง	4.03	0.56	มาก	
14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วม รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา	3.83	0.75	มาก	4.40	0.50	มาก
15. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง สร้างสุขภาวะที่ดี	3.23	0.84	ปานกลาง	3.74	0.66	มาก
16. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	3.26	0.92	ปานกลาง	3.94	0.54	มาก
โดยรวม	3.43	0.78	ปานกลาง	4.03	0.56	มาก

จากตาราง 36 พบว่า ผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมหลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยการแสดงผลหรือสุขภาวะสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ โดยก่อนการนำรูปแบบไปใช้มีการแสดงผลหรือสุขภาวะ

อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 หลังการนำรูปแบบไปใช้มีการแสดงพฤติกรรมหรือสภาวะอยู่ในระดับมาก 4.03 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมหรือสภาวะสูงวก่อนการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยสอบถามความพึงพอใจของบุคลากรทาง
การศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 18 คน และสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่
คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จำนวน 17 คน โดยใช้แบบสอบถามที่
แตกต่างกัน เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน ปรากฏดังตาราง 37 - 38

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน การจัดการ
ศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมเปิดใจ (Open mind)	4.52	0.51	มากที่สุด
1.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษา โรงเรียนสุขภาวะ	4.61	0.50	มากที่สุด
1.2 ท่านเห็นว่าการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะเหมาะที่จะ นำมาใช้ในโรงเรียน	4.44	0.51	มากที่สุด
1.3 การเรียนรู้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียน ต้นแบบสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ท่าน	4.50	0.51	มากที่สุด
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา	4.54	0.49	มากที่สุด
2.1 ท่านได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.72	0.46	มากที่สุด
2.2 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จัดทำขึ้นมีความ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	4.56	0.51	มากที่สุด
2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปพัฒนา สภาวะของผู้เรียนได้	4.33	0.49	มาก

ตาราง 37 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. การพัฒนาบุคลากร	4.45	0.49	มาก
3.1 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมเตรียมผู้เรียน จิตศึกษา บอร์ดี้แอสกน	4.67	0.49	มากที่สุด
3.2 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิง รุก (Active Learning)	4.67	0.49	มากที่สุด
3.3 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรมจิต ศึกษาด้วยตนเอง	4.28	0.46	มาก
3.4 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรมเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) ด้วยตนเอง	4.28	0.46	มาก
3.5 การอบรม/พัฒนา ทำให้ท่านมีแนวคิดเชิงบวกในการจัด การศึกษาและพัฒนาผู้เรียน	4.39	0.50	มาก
3.6 ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถพัฒนาสุข ภาวะของผู้เรียนได้	4.50	0.51	มาก
3.7 ท่านได้ร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)	4.33	0.49	มาก
3.8 ท่านเชื่อว่าการกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) สามารถพัฒนาการสอนของครูได้	4.50	0.51	มาก
4. การพัฒนาผู้เรียน	4.59	0.46	มากที่สุด
4.1 ท่านนำกิจกรรมจิตศึกษาไปใช้ในชั้นเรียน	4.72	0.46	มากที่สุด
4.2 ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.39	0.50	มาก
4.3 นักเรียนกระตือรือร้น และมีความสนใจในกิจกรรมการ เรียนรู้	4.33	0.49	มาก
4.4 นักเรียนชื่นชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท่านนำไปใช้	4.67	0.49	มากที่สุด
4.5 ท่านร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน	4.83	0.38	มากที่สุด

ตาราง 37 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5. เปิดชั้นเรียน	4.83	0.42	มากที่สุด
5.1 ท่านได้จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมชื่นชมและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมของท่าน	4.83	0.38	มากที่สุด
5.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มี ประโยชน์	4.89	0.32	มากที่สุด
5.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิด การพัฒนา	4.78	0.55	มากที่สุด
6. สะท้อนผล	4.81	0.39	มากที่สุด
6.1 ท่านได้ร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเพื่อการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะของโรงเรียน	4.89	0.32	มากที่สุด
6.2 ท่านได้รับข้อมูลการสะท้อนผลการจัดกิจกรรม และสอนของท่าน	4.83	0.38	มากที่สุด
6.3 ท่านสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนา การจัดกิจกรรมและสอนของท่านได้	4.78	0.43	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 37 พบว่า บุคลากรทางการศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัด
การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 โดยการเปิดชั้นเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83
รองลงมาคือ การสะท้อนผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.59 ส่วนการพัฒนาบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน การจัดการ
ศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

รายการ	\bar{X} .	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมเปิดใจ (Open mind)	4.78	0.41	มากที่สุด
1.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ	4.76	0.44	มากที่สุด
1.2 ท่านเห็นว่าจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะเหมาะที่จะ นำมาใช้ในโรงเรียน	4.71	0.47	มากที่สุด
1.3 ท่านการเรียนรู้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะใน โรงเรียนสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ท่าน	4.88	0.33	มากที่สุด
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา	4.80	0.40	มากที่สุด
2.1 ท่านได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.82	0.39	มากที่สุด
2.2 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	4.88	0.33	มากที่สุด
2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาสุข ภาวะของผู้เรียนได้	4.71	0.47	มาก
3. การพัฒนาครอบครัวและชุมชน	4.67	0.48	มากที่สุด
3.1 ท่านได้รับการอบรมการเลี้ยงดูบุตรและครอบครัวอบอุ่น	4.76	0.44	มากที่สุด
3.2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน	4.65	0.49	มากที่สุด
3.3 ท่านมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กมากขึ้น	4.59	0.51	มากที่สุด
4. การพัฒนาผู้เรียน	4.59	0.47	มากที่สุด
4.1 ท่านใช้เหตุผลในการพูดจากับบุตรหลาน	4.29	0.47	มาก
4.2 ท่านรับฟังเหตุผลของบุตรหลานมากขึ้น	4.59	0.51	มากที่สุด
4.3 บุตรหลานของท่านมีความสุข ร่าเริง มากขึ้น	4.71	0.47	มากที่สุด
4.4 ท่านร่วมมือกับครูผู้สอนในการดูแลและร่วมแก้ปัญหา ผู้เรียน	4.76	0.44	มากที่สุด

ตาราง 38 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5. เปิดชั้นเรียน	4.76	0.43	มากที่สุด
5.1 ท่านได้จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมชื่นชมและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมของท่าน	4.71	0.47	มากที่สุด
5.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์	4.82	0.39	มากที่สุด
5.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการ พัฒนา	4.76	0.44	มากที่สุด
6.สะท้อนผล	4.78	0.41	มากที่สุด
6.1 ท่านได้ร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเพื่อการจัดการศึกษาโรงเรียน สุภาพะของโรงเรียน	4.65	0.49	มากที่สุด
6.2 ท่านคิดว่าข้อมูลจากการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมและสอน ที่ครูได้รับสามารถไปพัฒนาการสอนของครูได้	4.88	0.33	มากที่สุด
6.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมสะท้อนผลเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์	4.82	0.39	มากที่สุด
โดยรวม	4.73	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 38 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 เมื่อพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะไปใช้ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามีระดับความพึงพอใจสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 รองลงมาคือ การสะท้อนผลและกิจกรรมเปิดใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ส่วนการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

2.2 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา โดยประเมินในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์
ความถูกต้อง ดังตาราง 39

ตาราง 39 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา
โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านความเป็นประโยชน์	4.86	0.35	มากที่สุด
1.1 มีประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียน	4.94	0.24	มากที่สุด
1.2 ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบมีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุม	4.80	0.41	มากที่สุด
1.3 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	4.83	0.38	มากที่สุด
1.4 ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง	4.89	0.32	มากที่สุด
1.5 ช่วยพัฒนาทักษะของครูและนักเรียนสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21	4.83	0.38	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้	4.82	0.38	มากที่สุด
2.1 มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาแผนการบริหารงานของโรงเรียน	4.86	0.36	มากที่สุด
2.2 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน	4.71	0.46	มากที่สุด
2.3 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการวางแผนงาน/โครงการ	4.89	0.32	มากที่สุด
2.4 มีความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้กับการปฏิบัติจริง	4.83	0.38	มากที่สุด
2.5 ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.83	0.38	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสม	4.83	0.36	มากที่สุด
3.1 มีความเหมาะสมที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารงานของโรงเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
3.2 มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	4.94	0.24	มากที่สุด
3.3 มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของโรงเรียน	4.83	0.38	มากที่สุด
3.4 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)	4.91	0.28	มากที่สุด

ตาราง 39 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3.5 มีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนสู่ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.86	0.36	มากที่สุด
3.6 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม	4.71	0.46	มากที่สุด
3.7 ลำดับการนำเสนอมีความเหมาะสม	4.77	0.43	มากที่สุด
ด้านความถูกต้อง	4.85	0.35	มากที่สุด
4.1 มีความชัดเจน	4.77	0.43	มากที่สุด
4.2 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจนและถูกต้อง	4.94	0.24	มากที่สุด
4.3 ครอบคลุมการบริหารงานโรงเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
4.4 มีองค์ประกอบครบถ้วน	4.89	0.32	มากที่สุด
4.5 มีขั้นตอนกระบวนการชัดเจน เป็นระบบทำให้ผล การนำไปใช้มีความถูกต้องครอบคลุม	4.80	0.41	มากที่สุด
4.6 มีการตรวจสอบ/ทบทวน/ถอดบทเรียนคุณภาพของ โรงเรียน อย่างต่อเนื่อง	4.89	0.32	มากที่สุด
โดยรวม	4.84	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 39 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความเป็นประโยชน์
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 รองลงมาคือด้านความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ด้านความเหมาะสมมี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ตามลำดับ เมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า

ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีประโยชน์ต่อการบริหารงาน
โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 รองลงมาคือ ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างต่อเนื่องมีค่า
เฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ส่วนข้อมูลที่ได้จากรูปแบบมีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของ
ผู้เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.80

ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการ
วางแผนงาน/โครงการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.89 รองลงมาคือมีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

แผนการบริหารงานของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 ส่วนมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.71

ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.94 รองลงมาคือ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.71

ด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจน และถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.94 รองลงมา คือ มีองค์ประกอบครบถ้วน และมีการตรวจสอบ/ทบทวน/ถอดบทเรียนคุณภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และมีความชัดเจนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.77

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สรุปผลการวิจัยตามหัวข้อดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

สรุปผล

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า องค์ประกอบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน มี 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 3) ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ 4) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ และ

5) ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน มี 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ 2) พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 4) ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และ 5) มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงานและมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี 3) บริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และองค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา 2) ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มีน้ำหนักองค์ประกอบ .93 รองลงมาคือ สุขภาวะของโรงเรียน มีน้ำหนักองค์ประกอบ .92 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มีน้ำหนักองค์ประกอบ .88 และสุขภาวะของผู้เรียน มีน้ำหนักองค์ประกอบ .77 ตามลำดับ

2. รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3.1 ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมหลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมหรือมีสุขภาวะสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ โดยก่อนการนำรูปแบบไปใช้มีระดับพฤติกรรมหรือมีสุขภาวะอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 หลังการนำรูปแบบไปใช้มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก 4.03 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะของผู้เรียน ด้านสุขภาวะของโรงเรียน และด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน หลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมหรือมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ทุกด้าน โดยบุคลากร

ทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียน
สุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความเป็นประโยชน์
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 รองลงมาคือด้านความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ด้านความเหมาะสม
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน มี
5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกัน
อย่างมีความสุข 3) ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ 4) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ
และ 5) ผู้เรียนทักษะความปลอดภัย องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน มี 5 ตัวบ่งชี้
ประกอบด้วย 1) ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ 2) พัฒนาหลักสูตรและ
พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active
learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 4) ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญใน
วิชาชีพ และ 5) มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงานและมีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) จัดสภาพแวดล้อมให้
เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี
3) บริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และองค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของ
ครอบครัวและชุมชน มี 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วม
รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา 2) ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี
3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เป็นไปตามการศึกษาทฤษฎีและกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้
ศึกษาและกำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของเกษมชัย วัฒนชัย (2544) ที่กล่าวว่าสุขภาวะ

มีองค์ประกอบ 4 มิติ คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2543) ที่แนวคิดสุขภาพสอดคล้องกับนิยามสุขภาพขององค์การอนามัยโลกในบริบทของคนไทยที่มีลักษณะเป็นอุดมการณ์ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วย มีองค์ประกอบ 4 มิติ คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2550) ได้เสนอองค์ประกอบของสุขภาวะ ประกอบด้วย สุขภาวะทางร่างกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคมและสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) ซึ่งสภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องร่วมกันของผู้คนในชุมชน รวมถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ในด้านการดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1998) ที่กล่าวว่า สุขภาพเป็นภาวะที่เป็นสุขทางกาย ภาวะที่เป็นสุขทางใจ ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม และภาวะที่เป็นสุขทางจิตวิญญาณ ทั้งสี่มิตินี้ไม่ได้แยกจากกันหากแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องในกันและกัน สภาวะทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม มิได้หมายถึงเฉพาะการไม่พิการและการไม่เป็นโรคเท่านั้น สุขภาพที่ดีมีส่วนทำให้ชีวิตของเรามีความสุข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Donnette และ Davis (1998) เสนอองค์ประกอบย่อยของสุขภาวะแต่ละมิติ คือ 1) สุขภาวะทางกาย 2) สุขภาวะทางสังคม 3) สุขภาวะทางจิต 4) สุขภาวะทางอารมณ์ 5) สุขภาวะทางสิ่งแวดล้อม 6) สุขภาวะทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสุขภาวะของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2560) ที่เห็นว่าพื้นที่ฐาน (platform) ที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนคือ “โรงเรียน” ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะมี 5 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธิดาวลัย อุ่นกอง (2553) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสุขภาพ องค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบหลักด้านสถาบัน ด้านผู้บริหาร ด้านครูและบุคลากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีนวล ศรีหรั่ง (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบสุขภาวะของโรงเรียนประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ ด้านองค์กร ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมพล เจริญรักษ์ (2560 ข) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของสุขภาวะในโรงเรียนประกอบด้วย ด้านนักเรียนมีสุขภาวะ ด้านโรงเรียนมีสุขภาวะ ด้านสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะ ด้านครอบครัวมีสุขภาวะ และด้านชุมชนมีสุขภาวะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย

ของสัมฤทธิ์ สนนาม (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สุขภาพของนักเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพของผู้เรียน ด้านสุขภาพของโรงเรียน ด้านสุขภาพของสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพของครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากการสร้างรูปแบบผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิดขององค์ประกอบของรูปแบบของ Brown และ Moberg (1980), Bardo และ Hartman (1982), Keeves (1988), Gluck (2004), สมาน อัสวภูมิ (2549), ชีระ รุญเจริญ (2553) และอุทัย บุญประเสริฐ (2552) ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบไม่มีข้อกำหนดเป็นแบบแผนตายตัวว่าควรมีรายละเอียดขององค์ประกอบอย่างไรรูปแบบจึงจะเหมาะสม เนื่องจากรายละเอียดและองค์ประกอบที่เหมาะสมของ รูปแบบจะขึ้นกับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือรูปแบบนั้น ๆ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ จากการศึกษาผลงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของรูปแบบจึงควรประกอบด้วยหัวข้อหลัก ๆ ทั้ง 6 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งใช้กระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อสกัดตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ นำผลจากการวิเคราะห์หน้าหน้าความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ และการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนต้นแบบมาร่างรูปแบบเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการสร้างรูปแบบของบุญชม ศรีสะอาด (2547) ที่ได้กล่าวว่าการวิจัยโดยใช้รูปแบบจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างหรือพัฒนารูปแบบขั้นที่สองเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ เพื่อตรวจสอบดูว่ารูปแบบมีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Eisner (1976) ซึ่งได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์หิววิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมา

พิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของสิ่งที่ทำการประเมิน ทั้งนี้ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพการศึกษา ประสบการณ์ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้โรงเรียนสุภาพะ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ สอดคล้องกับอุทุมพร จามรมาน (2541) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบเพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นมาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantities) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในการตรวจสอบและประเมินรูปแบบและปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งผลการพัฒนารูปแบบการสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาวัลย์ อุ่นกอง (2553) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านสถาบัน ด้านผู้บริหาร ด้านครูและบุคลากร ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พบว่า ครูและผู้บริหารมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดพงษ์ ชัยวรรณ (2557) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง สุขภาวะในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ หรือเรียกว่า SITIN MODEL ประกอบด้วย 1) การนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership : S) 2) จัดทำแผนการศึกษาแบบบูรณาการ (Integrated Plan : I) 3) เสริมศักยภาพแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Teacher Empowerment : T) 4) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Activity : I) และ 5) พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ (Network for well Being : N) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนวล ศรีหรั่ง (2557) ที่ได้การพัฒนารูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การสร้างรูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัศึกษามี 3 กระบวนการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ คู่มือการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นแนวทางและวิธีการดำเนินการประเมินสุขภาวะ

ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามรูปแบบการประเมินที่พัฒนาขึ้น คู่มือการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วยสาระสำคัญ 10 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของการประเมิน 3) เป้าหมายของการประเมิน 4) นิยามศัพท์เฉพาะ 5) รูปแบบการประเมิน 6) ขั้นตอนการประเมิน 7) องค์ประกอบของการประเมิน 8) ตัวบ่งชี้สุขภาวะของโรงเรียน 9) เกณฑ์การประเมิน 10) แนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอังศมารินทร์ อังสนันท์ และฟ้ารุ่ง มีอุตร (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องโรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสุขภาวะ ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนของการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1. การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ 2. การพิสูจน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง 3. การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม 4. การทดลองปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และ 5. การขยายผลสู่ชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมพล เจริญรักษ์ (2560 ก) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระ กระบวนการพัฒนาการวัดผลและประเมินผล ภาพความสำเร็จและปัจจัยสู่ความสำเร็จ และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้เนื่องจากโดยได้สังเคราะห์รูปแบบ จากนักวิชาการและนักการศึกษา เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล เป็นที่มาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ สมนาม (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสรูปแบบพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและมีความถูกต้อง

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

3.1 ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมหลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ โดยก่อนการนำรูปแบบไปใช้มีการแสดงพฤติกรรมหรือมีสุขภาวะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะของผู้เรียน ด้านสุขภาวะของโรงเรียน ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน หลังการนำรูปแบบไปใช้มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงพฤติกรรมหรือมีสุขภาวะในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการนำรูปแบบไปใช้ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการ

การศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โดยใช้รูปแบบการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และผู้วิจัยได้รับปฐมนำก่อนนำไปใช้ทำให้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในขั้นตอนหรือกระบวนการที่นำไปใช้ ซึ่งการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครองชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interactive learning) ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) 2) ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ 3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy, Tarter และ Kottkamp (1991) ที่กล่าวว่า การศึกษาสุขภาพหรือสุขภาวะองค์กรในระดับโรงเรียนจึงเป็นสภาวะการทำงานตามภารกิจที่จำเป็นของโรงเรียนในระดับสถาบัน ระดับการจัดการ และระดับเทคนิค ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู หากโรงเรียนใดมีสุขภาพองค์กรสมบูรณ์ ย่อมหมายถึงว่าโรงเรียนนั้นมีการทำงานทั้ง 3 ระดับ ประสานสัมพันธ์กันสามารถแสดงออกถึงความต้องการที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และอาจเนื่องจากการนำรูปแบบไปพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะให้ประสบความสำเร็จจนผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีจะต้องใช้เวลา 2-3 ปี ซึ่งใช้เวลานาน ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบด้านสุขภาวะของโรงเรียน และสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดในส่วนของการพัฒนาบุคลากรมาทดลองใช้ในครั้งนี้เพียงระยะที่ 1 แต่ก็ส่งผลให้หลังใช้รูปแบบมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีผลการพัฒนาสูงสุด ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย มีทักษะชีวิตและทักษะคุณภาพ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์ และมีทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อศึกษาว่าในส่วนของกระบวนการดำเนินงานผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสที่นำไปใช้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษา ครอบครัวและชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Diene และ Seligman (2004) ศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับ เศรษฐกิจของสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข การกำหนดนโยบายขององค์กร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และระดับรัฐบาล ควรจะอิทธิพลมากกว่าอย่างมาก โดยเนื้อหาที่สัมพันธ์กับการประเมินสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข

และความรู้สึกเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคาคี คริสไต (Katy, 2005) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาหารและมาตรฐานการออกกำลังกายของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีนโยบายเรื่องโภชนาการ มีกองทุนการเกษตร โปรแกรม โภชนาการและนโยบายการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน 4 ส่วน คือ 1) การจัดบริการอาหาร 2) การศึกษาโภชนาการ 3) ความหลากหลายของอาหารในสถานศึกษา และ 4) การศึกษาสภาพและการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อสุขภาพ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีนโยบายที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Xiadi และคณะ (2005) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีการดำเนินชีวิตและความรู้ทางสุขภาพที่มีความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า วิธีดำเนินการชีวิตของผู้เรียนไม่เป็นไปตามความต้องการ ได้แก่ ไม่ได้รับประทานอาหารเช้า ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย ดูโทรทัศน์เป็นเวลานาน และนอนดึกเป็นประจำทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตค่อนข้างต่ำในด้านสุขภาพเพราะขาดความรู้ทางสุขภาพ โดยภาพรวมควรให้ความรู้ทางสุขภาพแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคม คาวีรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักศึกษามีความรู้การสร้างเสริมสุขภาวะและมีพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาวะโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และด้านความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอาจารย์ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสกุล ชัยเวียง (2554) ที่ศึกษาสุขภาวะที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต อยู่ในระดับดี ส่วนสุขภาวะทางสังคม และทางจิตวิญญาณ อยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ คงดีได้ (2556) การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ สามารถสร้างเสริมให้นักเรียนและบุคลากรมีสุขภาวะทางจิตที่ดีได้อย่างแท้จริงโดยการปลูกฝังแนวคิดพรหมวิหารสี่ให้กับนักเรียนและบุคลากรผ่านการดำเนินงานด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี สิทธิภูมิ (2557) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างสุขภาวะทางสังคมให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำโค้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสร้างสุขภาวะทางสังคม พบว่า นักเรียนมีความสุขสนุกสนานที่ได้

เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการเรียนรู้คุณธรรมไม่ซับซ้อน และไม่ยากที่นักเรียนจะทำความเข้าใจ นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้จริง และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปถ่ายทอดให้กับรุ่นน้องได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ สมนาม (2561) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียน พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำรูปแบบไปใช้เป็นเวลา 1 ปีการศึกษาทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนาขึ้นจนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบพบว่า หลังการใช้รูปแบบผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3.2 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 รองลงมาคือ ด้านความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้พัฒนารูปแบบตามหลักการและแนวคิดของการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีบริบท และสภาพการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกับโรงเรียนที่นำรูปแบบไปทดลองใช้ และนำรูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ประกอบกับผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมในการนำไปพัฒนามากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้เมื่อนำรูปแบบไปใช้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเห็นว่ารูปแบบมีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ซึ่งหมายความว่ารูปแบบตรงกับความต้องการพัฒนาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและเห็นว่าเป็นไปได้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ เพื่อพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องจะส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Craft (1988) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน ที่จะทำให้อัตนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของ

ชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ho (2000) ที่ศึกษาในกลุ่มครูแต่เน้นประเด็นไปที่การบริหารจัดการสุขภาพองค์กร และผลการปฏิบัติงานในกลุ่มวิทยาลัยระดับจูเนียร์ (Managing Organizational Health and Performance in Junior Colleges) จากประเทศสิงคโปร์ ผลการศึกษาพบว่า สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารจัดการนั้นมีผลอย่างมากต่อสุขภาพขององค์กรในวิทยาลัยของนักศึกษาระดับจูเนียร์ โดยเฉพาะการมีผลด้านความพึงพอใจต่องานและความเป็นอยู่ที่ดีของครูในวิทยาลัยระดับจูเนียร์ ส่วนสิ่งแวดล้อมด้านสังคมมีความสำคัญอย่างมากต่อความเป็นอยู่ที่ดีของครูในวิทยาลัยระดับจูเนียร์ ความพึงพอใจของงานรวมทั้งผลการปฏิบัติงานที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนดีขึ้น ส่วนการรับรู้ด้านผลการปฏิบัติงานมีผลที่มีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของงาน ความเป็นอยู่ที่ดี และสำคัญมากที่สุดต่อผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Katy (2005) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาหารและมาตรฐานการออกกำลังกายของเด็ก ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียน มีนโยบายเรื่องโภชนาการ มีกองทุนการเกษตร โปรแกรมโภชนาการและนโยบายการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน 4 ส่วน คือ 1) การจัดบริการอาหาร 2) การศึกษาโภชนาการ 3) ความหลากหลายของอาหารในสถานศึกษา และ 4) การศึกษากายภาพและการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อสุขภาพ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีนโยบายที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lawrence (1998) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนถือเป็นศูนย์กลางของศาสนา ชุมชนทางศาสนา ในท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมในการสร้างและกำหนดขั้นตอนในการส่งเสริมดูแลด้านสุขภาพซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนบ้านกับบอกเพื่อนบ้าน ทั้งยังมีการดำเนินการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในชุมชนได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Capuano (1998) ได้ศึกษาการสนับสนุนการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการดูแลสุขภาพ สุขภาพของวัยรุ่น การศึกษาในเมืองและความสำเร็จทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สุขภาพกับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกัน สภาวะทางสุขภาพเป็นองค์ประกอบและเป็นนโยบายหลักในการสำเร็จการศึกษา การสนับสนุนให้มีการบริการด้านสุขภาพในโรงเรียนสิ่งสำคัญ คือ ความสนใจ และบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการสนับสนุนและบริหารจัดการงานอนามัยโรงเรียนควรจัดตารางเวลา จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความสำเร็จให้ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ได้รับการแก้ไข ส่วนผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดาวลัย อุ่นกอง (2553) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านสถาบัน ด้านผู้บริหาร ด้านครูและบุคลากร ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสม

อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พบว่า ครูและผู้บริหารมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนวล ศรีหรั่ง (2557) การพัฒนารูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาการประเมินรูปแบบโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัศึกษามีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสรุปรูปแบบการประเมินสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและมีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัมพล เจริญรักษ์ (2560 ข) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษารายด้านโดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องครอบคลุมและด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤทธิ สมนาม (2561) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษา ผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียน พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำรูปแบบไปใช้เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา ทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนาขึ้นจนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบพบว่า หลังการใช้รูปแบบผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบตัวบ่งชี้ และยืนยันองค์ประกอบด้วยสถิติ และรวมทั้งตรวจสอบข้อมูลทุกขั้นตอน จากความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับได้ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนสุภาพะที่นำไปใช้จริงจนเกิดผลสำเร็จ ทั้งด้านคุณภาพโรงเรียน การพัฒนาครู กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมพัฒนาโรงเรียน นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเอาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้จริงที่โรงเรียนของผู้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควบคู่กับการวิจัยครั้งนี้ จนเห็นเป็นรูปธรรมจึงเป็นการยืนยันได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ มีจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สุขภาวะของผู้เรียน 2) สุขภาวะของโรงเรียน 3) สุขภาวะของสภาพแวดล้อม และ 4) สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้กับสถานศึกษาได้มีการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา องค์ประกอบด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชนที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา รองลงมาคือ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้สำคัญของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งพัฒนาครอบครัวและชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียน

1.3 รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นโมเดลที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้งเชิงเนื้อหาและหลักการ ดังนั้น ควรนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ตามกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ และปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

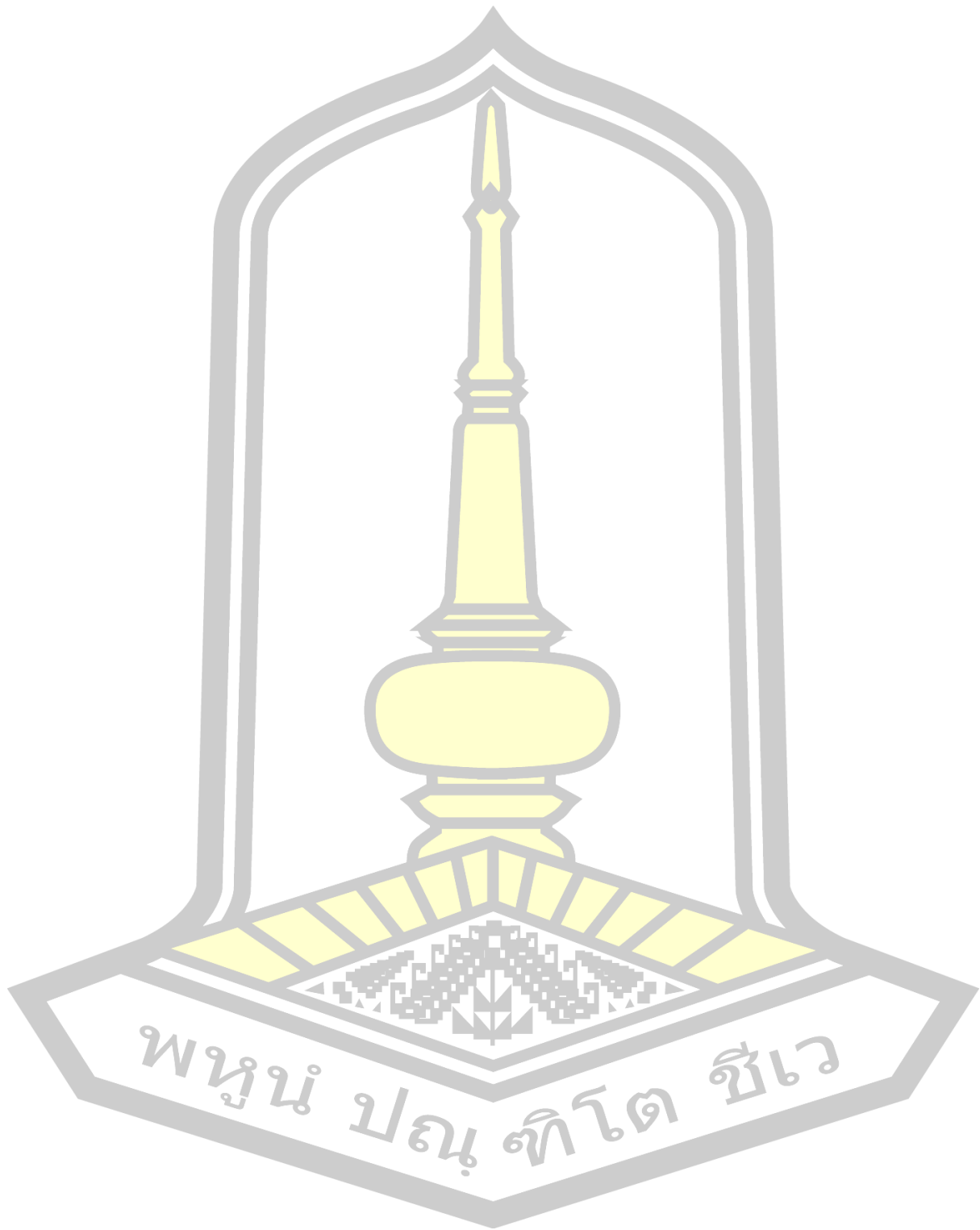
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเท่านั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะของโรงเรียนในรูปแบบอื่น เพื่อให้ได้รูปแบบการประเมินตามบริบทของโรงเรียน ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในกลุ่มประชากรที่มีบริบทพื้นที่แตกต่างกัน

2.2 ควรนำโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือวิจัยเชิงทดลอง หรือวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาวะต่อไป

2.3 ควรมีการติดตามผลการใช้รูปแบบอย่างต่อเนื่อง และใช้เวลาหลายปี เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). *แนวทางการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กรมอนามัย. (2548). *คู่มือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมอนามัย. (2554). *คู่มือการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *หลักการบริหารสถานศึกษาในฐานะนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กระแส ชนวงษ์. (2556). *ภาวะผู้นำใหม่ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://kittkhan.blogspot.com/2013/06/5f.html>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 ธันวาคม 2563].
- กัมพล เจริญรักษ์. (2560 ก). การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในโรงเรียนสุขภาวะ. *วารสารวิชาการ*, 20(3), 2-15, กรกฎาคม-กันยายน.
- กัมพล เจริญรักษ์. (2560 ข). *รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- กัลยาณี สิทธิวุฒิ. (2557). *การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสุข ภาวะทางสังคมให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำโค้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุข ภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษม วัฒนชัย. (2544). *การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : 21 เซนจูรี.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2552). *เครือข่ายทางสังคมและระบบดัชนีคุณภาพโรงเรียนในฐานะตัว แทรกแซงที่ส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และณัฐชนา พวงทอง. (2559). *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาชีวิตครอบครัว และชุมชน หน่วยที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและชุมชน*. เชียงใหม่ : ภาควิชา
มนุษยสัมพันธ์ สาขาบ้านและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจ็ดพงษ์ ชัยวรรณ. (2557). *รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะใน
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*
- ดิเรก วรรณเคียร. (2545). *การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ทวีป จิระโก. (2556). *รายงานการวิจัยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ทวีรัตน์ พวงรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.*
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ธัญชัย ทาบุตตี. (2556). *สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ธิดาวลัย อุ่นกอง. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ฉบับพิเศษ, 157-175.*
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการ และบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.*
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.*
- นงลักษณ์ วีรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.*
- นิคม มูลเมือง. (2559). *เอกสารประกอบการสอน แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การเสริมสร้างสุขภาพ
และการปฏิรูปสุขภาพ. ชลบุรี : สำนักบริหารวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- บวร งามศิริอุดม. (2548). *โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ : พัฒนารูปแบบได้อย่างไร. วารสาร Health,
22(1), 21-28.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.*

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ราชกิจจานุเบกษา, (2561). *ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประจวบ สุขสมบูรณ์. (2543). *การสืบสอบแบบการตัดสินใจของอธิการบดีสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2547). *การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการและ การ จัดกิจกรรมการเรียนด้านสุขภาวะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ.
- ประเวศ วะสี. (2543). *แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พนม เกตุมาน. (2550). *ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น Adolescent Problems*. [ออนไลน์]. ได้จาก : http://www.psychclin.co.th/new_page_57.htm. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2562].
- พนัส พฤกษ์สนันท์. (2552). *รวมพลังร่วมสร้าง-เมืองน่าอยู่ : ความโดดเด่นที่หลากหลาย*. ราชบุรี : ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี กรมอนามัย.
- พรรณี บัญชรหัตถกิจ. (2551). *อนามัยโรงเรียน School Health*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2539). *การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิด การบริหาร แบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พิเชษฐ โพธิ์ภักดี. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พินณา หมวกยอด. (2558). *การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 11(3), 76-91, กันยายน-ธันวาคม*.
- พินสุดา สิริรังศรี. (2557). *รายงานการวิจัยและพัฒนา เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- พิสนุ พองศรี. (2553). *เทคนิควิธีประเมินโครงการ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ไพรัตน์ อธิกพันธ์. (2548). *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยวิธีวิเคราะห์วงรอบข้อมูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุจรุ ทรายสมุท. (2547). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการวัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- มีศิลป์ ชินภักดี. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2560). *เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุภาพะ*. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยระบบการศึกษา.
- รุจิรา ดวงสงค์. (2548). *การจัดการทางสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ*. ขอนแก่น : ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชัย โชควิวัฒน์. (2544). *คู่มือวิชาการโรคเลปโตสไปโรซิส*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). *การบริหารสถานศึกษา หลักการ ทฤษฎี ประเด็นและบทวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- ศรีนวล ศรีหรั่ง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการประเมินสุภาพะของโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรีสกุล ชัยเวียง. (2544). *สุภาพะที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ ศรีธรรมาธิคุณ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุภาพะที่เพียงพอของชุมชนในเขตเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมาน อัครภูมิ. (2549). *การบริหารงานในสถานศึกษา*. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

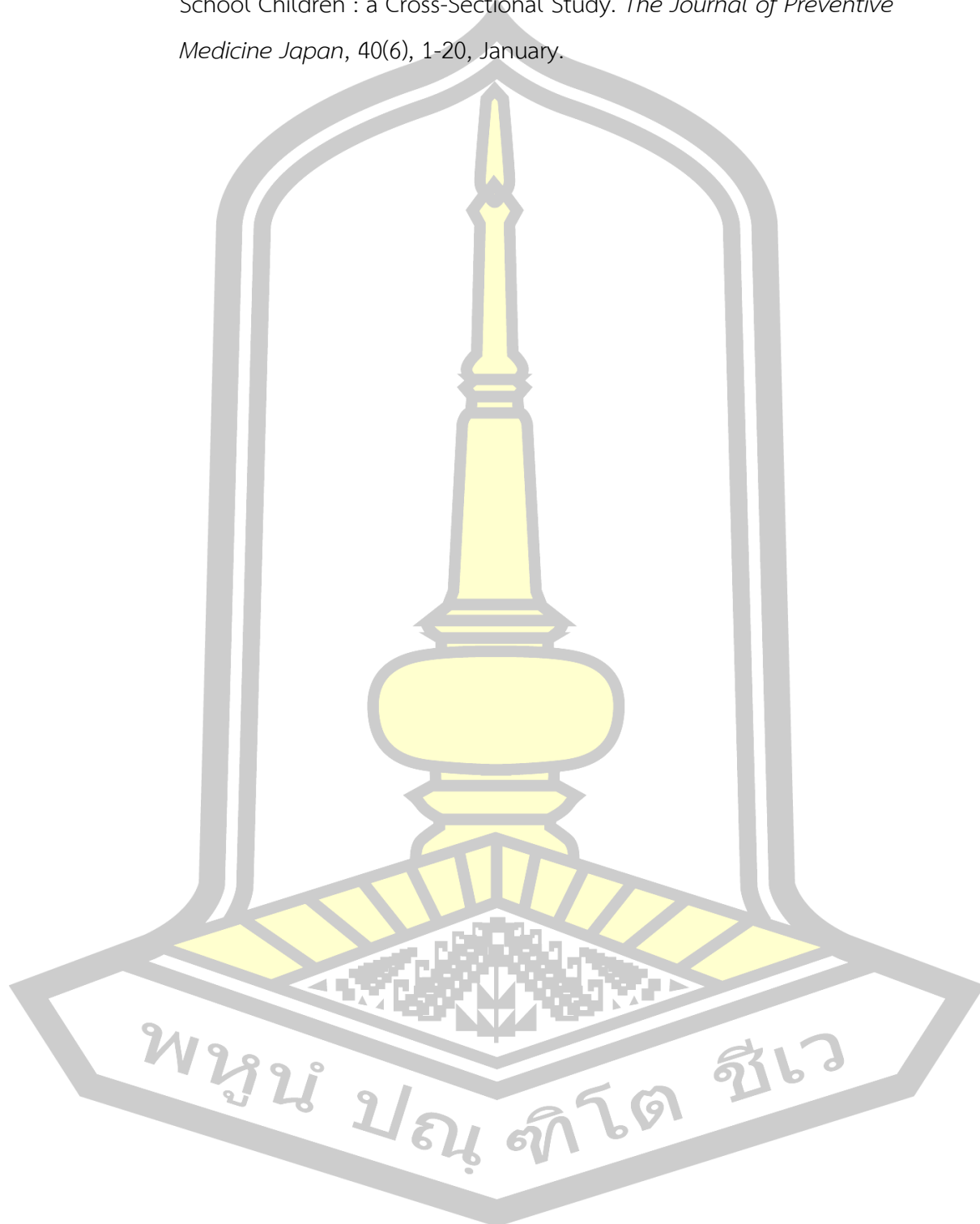
- สมาน อัครภูมิ. (2550). รายงานการวิจัย การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก.
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สัมพันธ์ สมนาม. (2561). การพัฒนารูปแบบสภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุชนิปันธิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2550). *นักสร้างเสริมสุขภาพต้องทำงานนอก
กรอบของวงการสาธารณสุขแบบเดิม*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและสร้างเสริมสุขภาพ
กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *โรงเรียนสภาวะ : การศึกษาแบบ
นวัตกรรมยุคใหม่ (Healthy School)*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและสร้างเสริมสุขภาพ
กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *คู่มือดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทาง
การศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการดำเนินงานของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*.
กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้
แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *แนวทางปฏิบัตินครแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ :
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและ
ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : พริกหวาน กราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.

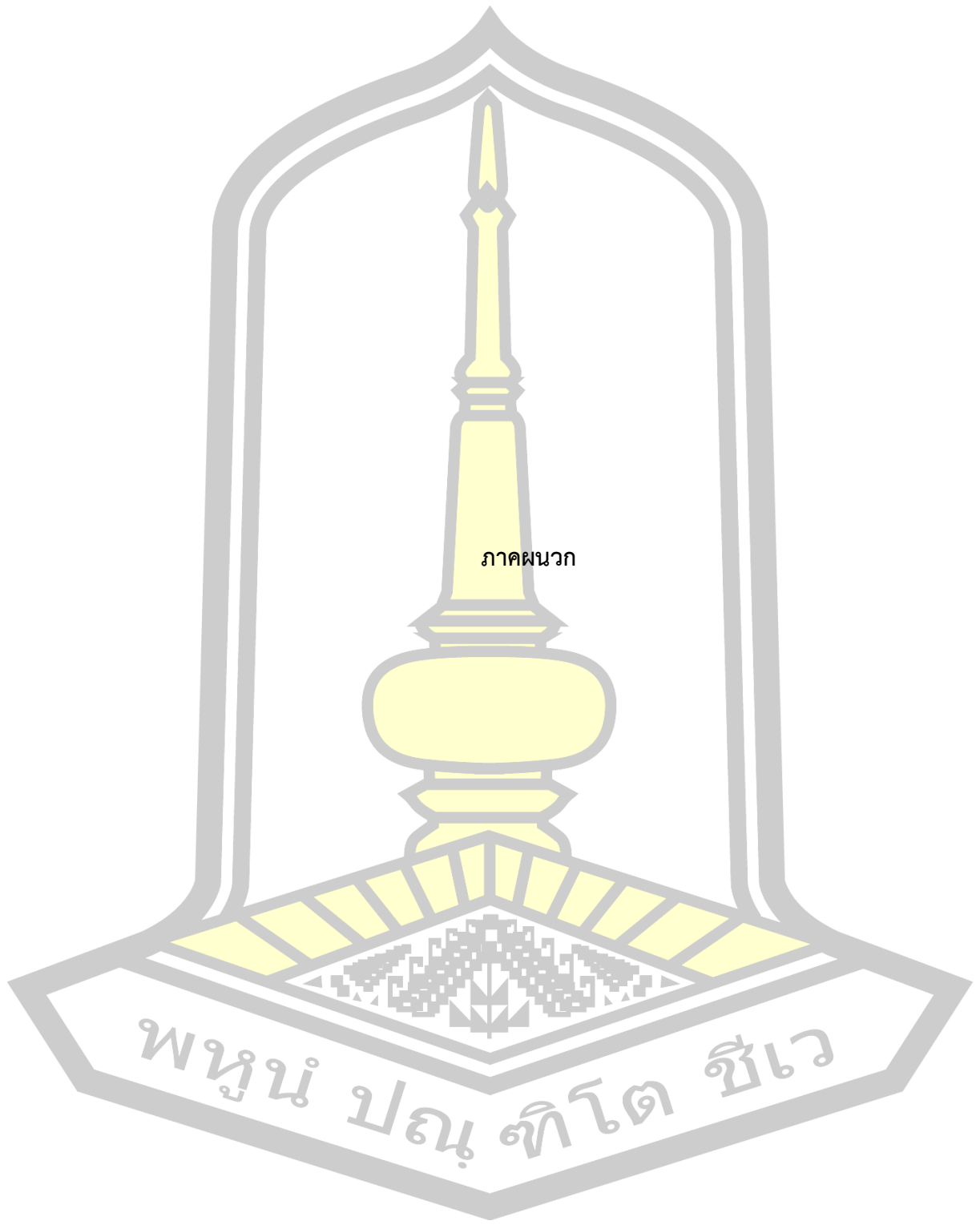
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *สถิติทางการศึกษา*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://plan.bopp-obec.info/Home/>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 ธันวาคม 2563].
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุพรรณิ คงดีได้. (2556). *การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนนอัสซี่เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรพล พุฒคำ. (2547). *การบริหารสถานศึกษา*. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อังศุมารินทร์ อังสนันท์ และฟ้ารุ่ง มีอุตร. (2557). *โรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างสุขภาวะเพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมสุขภาวะโรงเรียนวิถีชุมชนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำพล จินดาวัฒน์. (2550). สุขภาพคนไทยในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสาร Health*, 30(2), 31-38.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). *การวิจัยด้านการบริหารจัดการการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โมเดลคืออะไร. *วารสารวิชาการ*, 21(2), 22-26.
- Allardt, E. (2002). *Structural Change and Modernization in Post-Socialist Societies*. Hamburg : Krämer.
- Bardo, J.W. and Hartman, J.J. (1982). *Urban Sociology : A Systematic Introduction*. New York : F.E. Peacock.
- Best, J. and Kahn, J.V. (1993). *Research in Education*. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Brown, W.B. and Moberg, D.J. (1980). *Organizational Theory and Management : A Macro Approach*. New York : John Wiley & Sons.

- Capuano, M.B. (1998). Implementation and Administration of a School-base Clinic in an Urban Middle School. *Dissertation Abstracts International*, 58(8), 2917-A, September.
- Craft, R.C. (1988). Community Attitudes toward Education and Levels of Participation in School Affairs. *Dissertation Abstracts International*, 49(7), 1633-A.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Donnette, R.J. and Davis, L.G. (1998). *Access to health*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education or Education*, 10, 135-150.
- Good, V.C. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill.
- Green, S.G. and Welsh, M.A. (1988). Cybernetics and dependence : Reframing the control concept. *Academy of Management Review*, 13(2), 287-301.
- Gulick, S.L. (2004). *The Publication of Chesterfield's Letters to His Son*. America : Publications of the Modern Language Association of America.
- Ho, J.T.S. (2000). Managing Organizational Health and Performance in Junior Colleges. *International Journal of Educational Management*, 14(2), 62-73.
- Hopkins, D. (2001). *School Improvement for Real*. New York : Routledge Falmer.
- Hoy, W. and Miskel, G.C. (1991). *Educational Administration : Theory-Research-Practice*. 4th ed. New York : McGraw-Hill.
- Hoy, W.K. and Miskel, G.G. (1987). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New York : Random House Trade.
- Hoy, W.K., Tarter, C.J. and Kottkamp, R.B. (1991). *Open School/Health School*. London : Sage.
- Hu, L.T. and Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Husen, T. and Postlethwaite, N.T. (1994). *The International Encyclopedia of Education*. 7th ed. Great Britain : BPC Wheatons.

- Joyce, B. and Weil, M. (2000). *Models of Teaching*. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Kaplan, J.F. and Patherson, T.L. (19393). *Health and Human Behavior*. New York : McGraw-Hill.
- Katy, C. (2005). Setting Food and Exercise Standards for Kids. *Source : Phi Delta Kappan*, 87(1), 5-7, November.
- Keeves, P.J. (1988). *Model and Model Building, Educational Research, Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford : Pergamon.
- Kerlinger, F.N. (1986). *Foundations of Behavioural Research*. 3th ed. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Kline, R.B. (1998). *Principles and practice of structural equation modelling*. New York : Guilford Press.
- Lawrence, C.L. (1998). Neighbors Caring for Neighbors : Parish Involvement in School-based Health Promotion. *Masters Abstracts International*, 36(2), 512, April.
- Manning, S. (2005). Young leader: Growing through mentoring. *Gifted Child Today*, 28(1), 14-20.
- Murray, R.B. and Zentner, J.P. (1989). *Nursing Concept for Health Promotion*. New York : Prentice Hall.
- Owens, R.G. (1987). *Organizational Behavior in Education*. New Jersey : Prentice.
- Raj, M. (1996). *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi : Anmol Publications PVT.
- Steiger, J.H. (1990). Structural model evaluation and modification: An interval estimation approach. *Multivariate Behavioral Research*, 25(2), 173-180.
- Stufflebeam, D.L. and Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory Models and Applications*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Think Exist. (2008). *The Leadership Challenge : How to Get Extraordinary Things Done in Organizations*. San Francisco : Jossey Bass.
- Tosi, H.L. and Carroll, S.J. (1982). *Management*. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons.
- Willer, E.L. (1985). *Human Psychology Development*. New York : The Ronal.
- World Health Organization. (1998). *Towards Health Schools*. New Delhi : Regional Office for South East Asia.

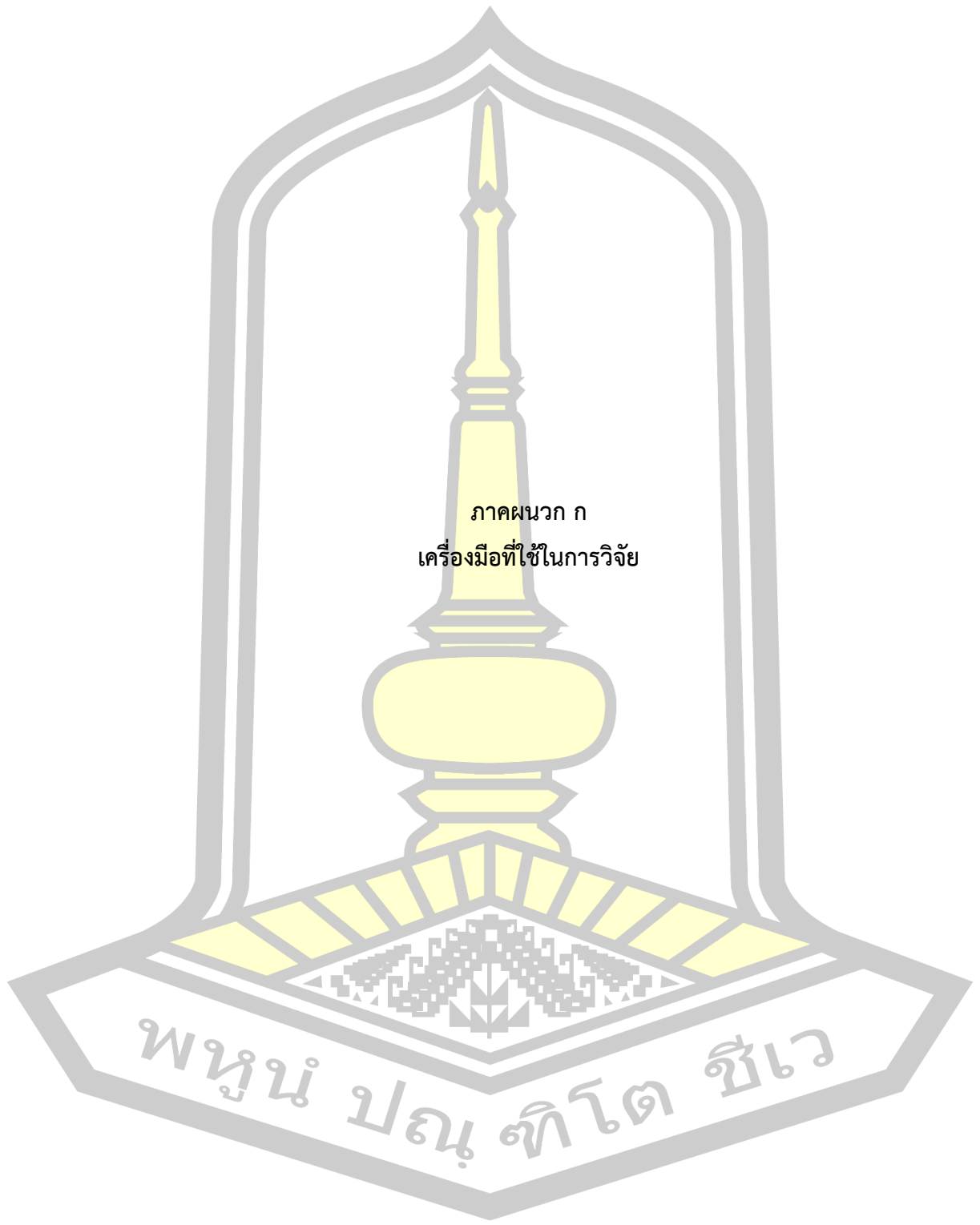
Xiadi, C. and others. (2005). Lifestyles and Health-Related Quality of Life in Japanese School Children : a Cross-Sectional Study. *The Journal of Preventive Medicine Japan*, 40(6), 1-20, January.

ภาคผนวก

พหุ ประทีป ชัยเว

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศในการจัดองค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. ผู้ตอบแบบสอบถามใน 1 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คนและครูในโรงเรียนอีก 3 คน รวม 5 คน
5. ขอความกรุณาท่านได้ ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย
6. กรุณาตอบแบบสอบถามออนไลน์ ที่ <http://gg.gg/resmin1> หรือ QR Code

ด้านล่าง

มิญช์มนัส สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

QR Code ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ครู

ครูผู้ช่วย

พนักงานราชการ

3. ที่ตั้งโรงเรียน

ภาคเหนือ

ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออก

ภาคใต้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาว่าอยู่ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านผู้เรียน					
1.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย					
1.2 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า					
1.3 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดการทานน้ำอัดลม และขนมขบเคี้ยว					
1.4 รักการออกกำลังกาย					
1.5 ร่าเริง สดใส มีความสุข					
1.6 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม					
1.7 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1.8 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
1.9 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข					
1.10 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด					
1.11 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย					
1.12 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ					
1.13 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน					
1.14 แต่งกายถูกระเบียบ					
1.15 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
1.16 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา					
1.17 มีสัมมาคารวะ					
1.18 ขยันหมั่นเพียร					
1.19 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย					
1.20 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม					
1.21 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม					
1.22 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด					
1.23 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาธารณะสมบัติ					
1.24 อ่านคล่อง เขียนคล่อง					
1.25 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ					
1.26 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น					
1.27 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์					
1.28 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล					
1.29 มีทักษะการใช้ Socail Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย					
1.30 ไม่ทะเลาะวิวาท					
1.31 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน					
1.32 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
1.33 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
2. ด้านโรงเรียน					
2.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียน และมุ่งสู่โรงเรียนสุภาพ					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
2.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุภาพะ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร					
2.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุภาพะ					
2.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นเครือข่าย					
2.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง					
2.6 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง					
2.7 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
2.8 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง					
2.9 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน					
2.10 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี					
2.11 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชุมชนและท้องถิ่น					
2.12 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ					
2.13 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน					
2.14 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร					
2.15 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี					
2.16 โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในโรงเรียนอย่างรอบด้าน					
2.17 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
2.18 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่าง ปลอดภัย					
2.19 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน					
2.20 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ					
2.21 ภาควิชาหรือหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน					
2.22 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญา ภายในและภายนอก					
2.23 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรม การเรียนรู้					
2.24 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ทักษะในศตวรรษที่ 3					
2.25 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับ ชีวิตประจำวัน					
2.26 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง					
2.27 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
2.28 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
2.29 ครูมีการตัดสินใจหรือวางแผนการทำงานร่วมกันโดยใช้รูปแบบการ ระดมสมอง					
2.30 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือ ชึ่งกันและกัน					
2.31 ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ					
2.32 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน					
2.33 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน					
2.34 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
2.35 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน					
2.36 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน					
2.37 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน					
2.38 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
2.39 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2.40 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้					
2.41 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี					
3. ด้านสภาพแวดล้อม					
3.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
3.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น					
3.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งาน ได้ดี					
3.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน					
3.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)					
3.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง					
3.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย					
3.8 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย					
3.9 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการลงละเมิดทางเพศ					
3.10 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ					
3.11 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ดี					
3.12 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู					
3.13 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
3.14 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และพอเพียง					
3.15 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี					
3.16 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ					
4. ด้านครอบครัวและชุมชน					
4.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาวะ					
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ					
4.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน					
4.4 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ					
4.5 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่อกับงานที่โรงเรียนได้รับความสะดวก รวดเร็วและการต้อนรับที่ดี					
4.6 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทร และเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง					
4.7 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย					
4.8 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ					
4.9 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน					
4.10 จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน					
4.11 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน					
4.12 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง					
4.13 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน					
4.14 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา					
4.15 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด					

ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
4.16 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่หวงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน					
4.17 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
4.18 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาทำให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา					
4.19 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน					
4.20 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมี รศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริศิริ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศในการจัดองค์ประกอบและการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติแต่ละตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. ผู้ตอบแบบสอบถามใน 1 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คนและครูในโรงเรียนอีก 3 คน รวม 5 คน

5. ขอความกรุณาท่านได้ ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

6. กรุณาตอบแบบสอบถามออนไลน์ ที่ <http://gg.gg/resmin2> หรือ QR Code

ด้านล่าง

มิญช์มนัส วรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

QR Code ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ครู

ครูผู้ช่วย

พนักงานราชการ

3. ที่ตั้งโรงเรียน

ภาคเหนือ

ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออก

ภาคใต้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติแต่ละตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาว่าโรงเรียนของท่านอยู่ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีพฤติกรรม/การปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีพฤติกรรม/การปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีพฤติกรรม/การปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีพฤติกรรม/การปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีพฤติกรรม/การปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านสุขภาวะของผู้เรียน					
1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้					
1.1 อ่านคล่อง เขียนคล่อง					
1.2 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ					
1.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น					
1.4 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์					
1.5 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล					
1.6 มีทักษะการใช้ Socail Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1.7 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา					
2. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข					
2.1 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย					
2.2 ไม่ทะเลาะวิวาท					
2.3 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน					
2.4 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
2.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ					
3.1 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน					
3.2 มีสัมมาคารวะ					
3.3 ขยันหมั่นเพียร					
3.4 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม					
3.5 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม					
3.6 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด					
3.7 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณะสมบัติ					
3.8 แต่งกายถูกระเบียบ					
3.9 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ					
4.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย					
4.2 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์					
4.3 รักการออกกำลังกาย					
4.4 ร่าเริง สดใส มีความสุข					
4.5 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม					
4.6 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					
4.7 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
4.8 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า					
5. ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย					
5.1 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข					
5.2 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด					
5.3 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
5.4 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ					
ด้านสุขภาวะของโรงเรียน					
6. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ					
6.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียน และมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ					
6.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วม กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร					
6.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ					
6.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือ และการทำงานเป็นเครือข่าย					
6.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง					
7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้					
7.1 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง					
7.2 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน					
7.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการ พัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง					
7.4 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน					
7.5 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี					
7.6 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชุมชน และท้องถิ่น					
7.7 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มี ประสิทธิภาพ					
7.8 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
7.9 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร					
8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง					
8.1 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก					
8.2 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้					
8.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21					
8.4 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					
8.5 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง					
8.6 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
8.7 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
9. ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ					
9.1 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน					
9.2 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน					
9.3 ครูสามารถเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน					
9.4 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน					
9.5 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน					
9.6 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
9.7 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
9.8 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้					
9.9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี					
9.10 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
10. มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน					
10.1 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
10.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ					
10.3 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี					
10.4 ภาควิชาหรือฝ่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน					
10.5 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
10.6 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย					
10.7 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน					
10.8 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม					
11. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้					
11.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
11.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น					
11.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งานได้ดี					
11.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน					
11.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)					
11.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง					
11.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย					
12. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี					
12.1 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
12.2 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ					
12.3 ซักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ					
12.4 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ดี					
12.5 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู					
12.6 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่					
13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ					
13.1 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี					
13.2 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ					
13.3 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และพอเพียง					
ด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน					
14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา					
14.1 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน					
14.2 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง					
14.3 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน					
14.4 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา					
14.5 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด					
14.6 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ห่วงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน					
14.7 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
14.8 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา					
14.9 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน					
14.10 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
14.11 จัดกิจกรรมกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน					
15. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสร้างสุขภาวะที่ดี					
15.1 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ					
15.2 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่อกันที่โรงเรียนได้รับความสะดวก รวดเร็วและการต้อนรับที่ดี					
15.3 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทร และเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง					
15.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย					
15.5 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ					
15.6 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน					
16. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว					
16.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และ ลักษณะครอบครัวสุขภาวะ					
16.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ					
16.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และ ตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศในการยกย่องรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
 - ส่วนที่ 2 บันทึกการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 7 ประเด็น

มิถุชมนัส วรรณมทินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุณ ปณุ ทิโต ชีเว

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูล
2. ตำแหน่ง
3. โรงเรียน

ส่วนที่ 2 บันทึกการสัมภาษณ์รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

1. แนวคิดหรือแนวทางหรือหลักการที่ใช้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

2. โรงเรียนสุภาพะตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

พจน ปรณ ทีโต ชิว

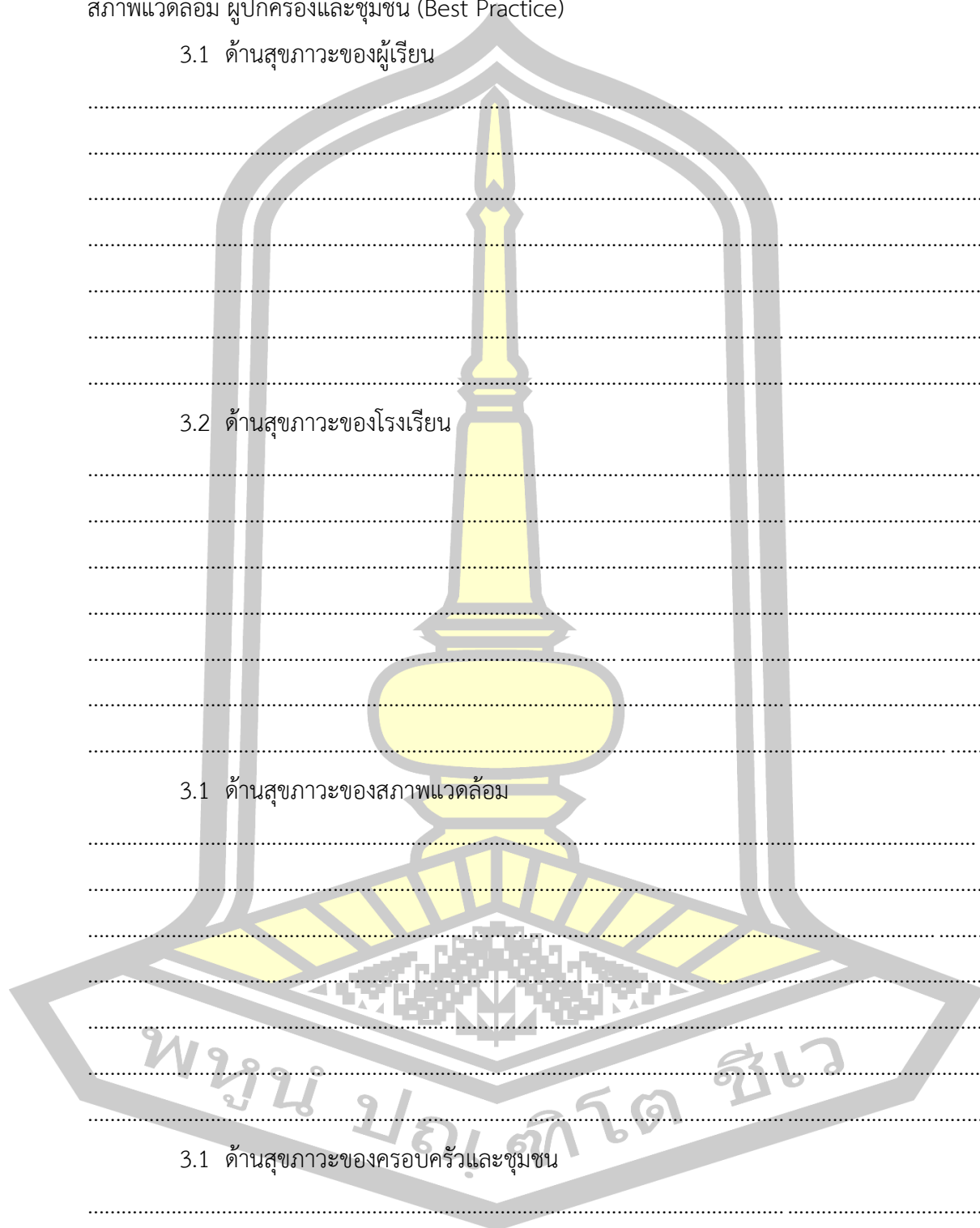
3. รูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ใช้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ ทั้งด้านผู้เรียน โรงเรียน
สภาพแวดล้อม ผู้ปกครองและชุมชน (Best Practice)

3.1 ด้านสุขภาวะของผู้เรียน

3.2 ด้านสุขภาวะของโรงเรียน

3.1 ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม

3.1 ด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

4. ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะมีใครบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ผลที่เกิด/ความภาคภูมิใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ปัญหา/อุปสรรคในการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ จัดการกับปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ

.....

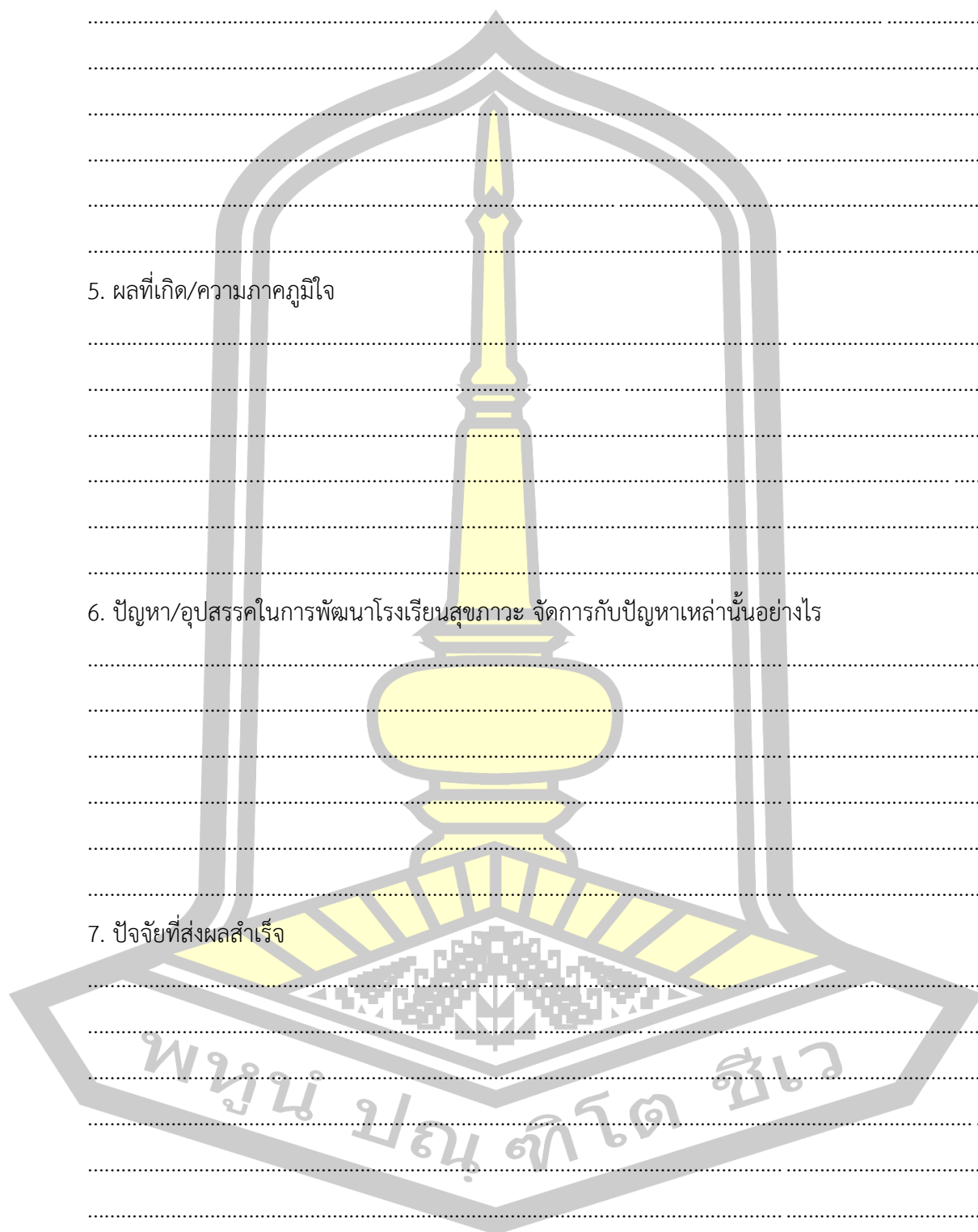
.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมิน

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมี รศ. ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน รูปแบบการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นนำผลการ ประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะให้มีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีจำนวน 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความเหมาะสม หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการ ตัดสินใจบริหารโรงเรียน บริบท การปฏิบัติงาน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แนวทางปฏิรูป การเรียนรู้ รวมถึงความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และลำดับการนำเสนอของรูปแบบ

2.2 ด้านความเป็นไปได้ หมายถึง รูปแบบมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็น จริง ความเป็นไปได้ในการพัฒนาแผนการบริหารงาน/แผนกลยุทธ์/แผนงาน/โครงการของ โรงเรียน ไปสู่การปฏิบัติ

3. ขอความกรุณาท่านได้ประเมินและตอบให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริงมาก ที่สุด เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ ร่วมมืออันดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

QR Code ตอบแบบประเมิน
สำหรับการสัมมนาทางออนไลน์

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
- ตัวชี้วัดความสำเร็จ											
- การวัดและประเมินผล											
องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม											
- หลักการ											
- วัตถุประสงค์											
- แนวทางการดำเนินกิจกรรม											
- ตัวชี้วัดความสำเร็จ											
- การวัดและประเมินผล											
องค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน											
- หลักการ											
- วัตถุประสงค์											
- แนวทางการดำเนินกิจกรรม											
- ตัวชี้วัดความสำเร็จ											
- การวัดและประเมินผล											
5. แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ											
5.1 ระยะเวลา นำรูปแบบไปใช้											
5.2 ระยะเวลา ระหว่างการใช้รูปแบบ											
5.3 ระยะเวลา หลังการใช้รูปแบบ											
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้											
6.1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ											
6.2 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้											

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

แบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน
ตอนที่ 2 แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมหรือระดับสุภาพะของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. ขอความกรุณาท่านได้ ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

มิญช์มนัส วรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานะผู้ประเมิน

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ครูผู้สอน

ผู้ปกครอง

กรรมการสถานศึกษา

นักเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมหรือระดับสุขภาวะของการจัดการศึกษาโรงเรียน สุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะในระดับมาก

3 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะในระดับปานกลาง

2 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะในระดับน้อย

1 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สุขภาวะ				
	5	4	3	2	1
ด้านสุขภาวะของผู้เรียน					
1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้					
1.1 อ่านคล่อง เขียนคล่อง					
1.2 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ					
1.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น					
1.4 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์					
1.5 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล					
1.6 มีทักษะการใช้สื่อออนไลน์					
1.7 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สุขภาวะ				
	5	4	3	2	1
2. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข					
2.1 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย					
2.2 ไม่ทะเลาะวิวาท					
2.3 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน					
2.4 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
2.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์					
3.1 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน					
3.2 มีสัมมาคารวะ					
3.3 ขยันหมั่นเพียร					
3.4 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม					
3.5 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม					
3.6 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด					
3.7 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ					
3.8 แต่งกายถูกระเบียบ					
3.9 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ					
4.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย					
4.2 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์					
4.3 รักการออกกำลังกาย					
4.4 ร่าเริง สดใส มีความสุข					
4.5 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม					
4.6 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					
4.7 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
4.8 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า					
5. ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย					
5.1 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข					
5.2 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สุขภาวะ				
	5	4	3	2	1
5.3 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย					
5.4 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ					
ด้านสุขภาวะของโรงเรียน					
6. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ					
6.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนและมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ					
6.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร					
6.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ					
6.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นเครือข่าย					
6.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง					
7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้					
7.1 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง					
7.2 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
7.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง					
7.4 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน					
7.5 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี					
7.6 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สภาวะ				
	5	4	3	2	1
7.7 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ					
7.8 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน					
7.9 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร					
8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง					
8.1 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก					
8.2 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้					
8.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21					
8.4 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					
8.5 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง					
8.6 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
8.7 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
9. ครูพัฒนานวัตกรรมและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ					
9.1 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน					
9.2 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน					
9.3 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน					
9.4 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน					
9.5 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน					
9.6 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สภาวะ				
	5	4	3	2	1
9.7 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
9.8 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้					
9.9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี					
9.10 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน					
10. มีบรรยากาศการร่วมมือกันทำงาน					
10.1 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
10.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ					
10.3 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี					
10.4 ภาควิเคราะห์ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมขอในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน					
10.5 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
ด้านสภาวะของสภาพแวดล้อม					
11. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้					
11.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
11.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น					
11.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งานได้ดี					
11.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน					
11.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)					
11.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง					
11.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย					
12. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี					
12.1 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สภาวะ				
	5	4	3	2	1
12.2 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการลวงละเมิดทางเพศ					
12.3 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ					
12.4 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณูปโภคที่ดี					
12.5 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู					
12.6 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่					
13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ					
13.1 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี					
13.2 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ					
13.3 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และพอเพียง					
ด้านสภาวะของครอบครัวและชุมชน					
14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา					
14.1 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน					
14.2 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง					
14.3 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน					
14.4 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา					
14.5 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด					
14.6 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่หวงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน					
14.7 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
14.8 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาใช้ให้เกิดประโยชน์					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม/สภาวะ				
	5	4	3	2	1
14.9 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน					
14.10 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน					
14.11 จัดกิจกรรมกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน					
15. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสร้างสภาวะที่ดี					
15.1 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ					
15.2 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่องานที่โรงเรียนได้รับความสะดวก รวดเร็วและการต้อนรับที่ดี					
15.3 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง					
15.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย					
15.5 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสภาวะ					
15.6 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสภาวะของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน					
16. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว					
16.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และ ลักษณะครอบครัวสภาวะ					
16.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ					
16.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และ ตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

แบบประเมิน

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา

(สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปใช้)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมี รศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินรูปแบบการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นนำผล การประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ ร่วมมืออันดีเยี่ยมมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พจนานุกรม ศาสตร์ สังคม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหาร

ครูผู้สอน

ผู้นำชุมชน

ผู้ปกครอง

กรรมการสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านความเป็นประโยชน์					
1.1 มีประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียน					
1.2 ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบมีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุม					
1.3 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง					
1.4 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
1.5 ช่วยพัฒนาทักษะของครูและผู้เรียนสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21					
2. ด้านความเป็นไปได้					
2.1 มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาแผนการบริหารงานของโรงเรียน					
2.2 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.3 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการวางแผนงาน/โครงการ					
2.4 ความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้กับการปฏิบัติจริง					
2.5 ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
3. ด้านความเหมาะสม					
3.1 มีความเหมาะสมที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารงานของโรงเรียน					
3.2 มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน					
3.3 มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานของโรงเรียน					
3.4 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)					
3.5 มีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนสู่การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
3.6 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม					
3.7 ลำดับการนำเสนอมีความเหมาะสม					
4. ด้านความถูกต้อง					
4.1 มีความชัดเจน					
4.2 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจนและถูกต้อง					
4.3 ครอบคลุมการบริหารงานโรงเรียน					
4.4 มีองค์ประกอบครบถ้วน					
4.5 มีขั้นตอนกระบวนการชัดเจน เป็นระบบทำให้ผลการนำไปใช้มีความถูกต้องครอบคลุม					
4.6 มีการตรวจสอบ/ทบทวน/ถอดบทเรียนคุณภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสอบถามความพึงพอใจ
ต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
(สำหรับผู้บริหาร และครูผู้สอน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
ร่วมมืออันดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหาร

ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. กิจกรรมเปิดใจ (Open mind)					
1.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ					
1.2 ท่านเห็นว่าการศึกษาโรงเรียนสุภาพะเหมาะที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน					
1.3 การเรียนรู้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะในโรงเรียนต้นแบบสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ท่าน					
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา					
2.1 ท่านได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
2.2 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนได้					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
3. การพัฒนาบุคลากร					
3.1 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมเตรียมผู้เรียน จิตศึกษา บอร์ดี้แอสกน					
3.2 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)					
3.3 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรมจิตศึกษาด้วยตนเอง					
3.4 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยตนเอง					
3.5 การอบรม/พัฒนา ทำให้ท่านมีแนวคิดเชิงบวกในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน					
3.6 ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนได้					
3.7 ท่านได้ร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)					
3.8 ท่านเชื่อว่ากิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) สามารถพัฒนาการสอนของครูได้					
4. การพัฒนาผู้เรียน					
4.1 ท่านนำกิจกรรมจิตศึกษาไปใช้ในชั้นเรียน					
4.2 ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)					
4.3 นักเรียนกระตือรือร้น และมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้					
4.4 นักเรียนชื่นชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท่านนำไปใช้					
4.5 ท่านร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน					
5. เปิดชั้นเรียน					
5.1 ท่านได้จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมชื่นชมและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมของท่าน					
5.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์					
5.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
6. สะท้อนผล					
6.1 ท่านได้ร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเพื่อการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะของโรงเรียน					
6.2 ท่านได้รับข้อมูลการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมและสอนของท่าน					
6.3 ท่านสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมและสอนของท่านได้					

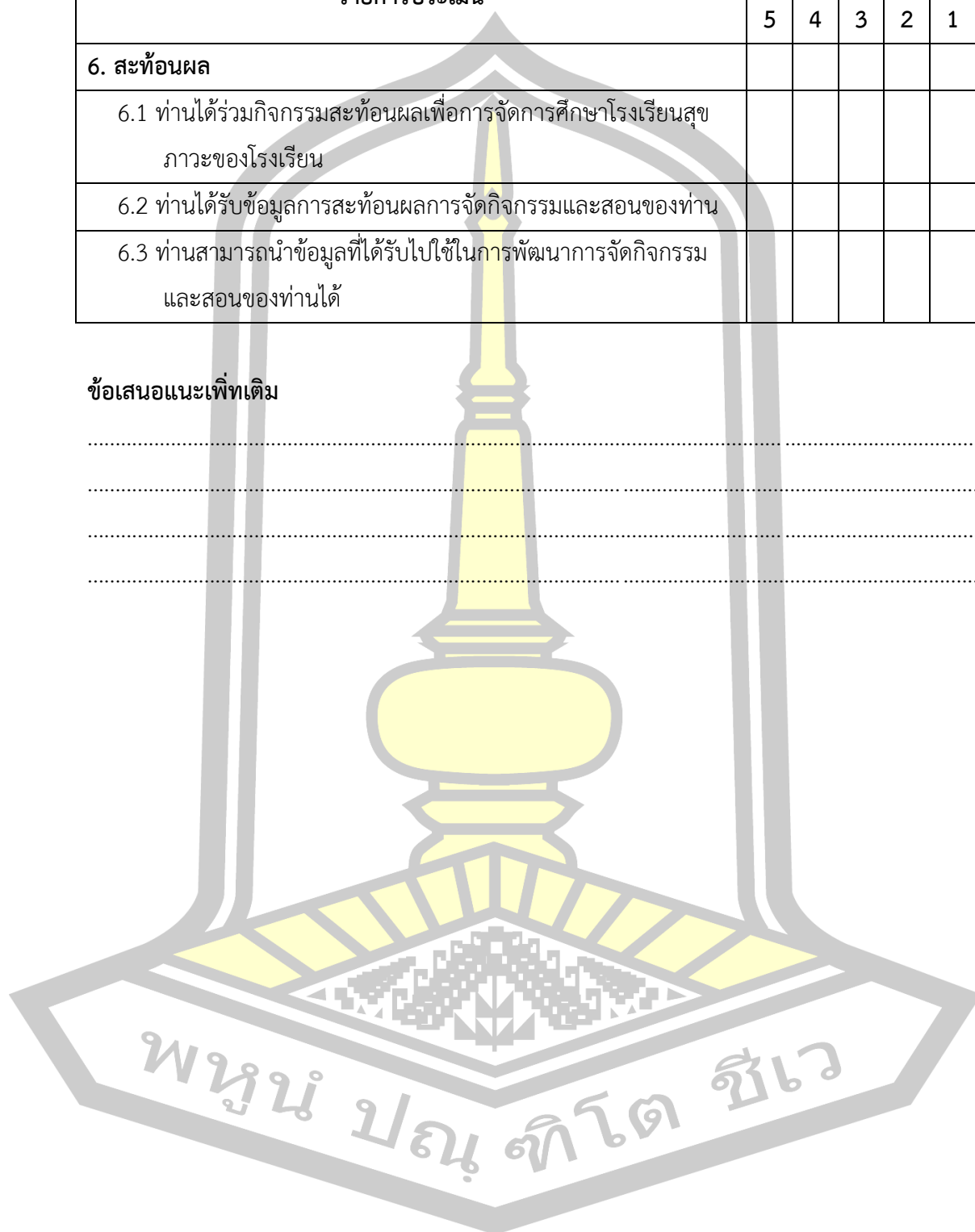
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความพึงพอใจ

ต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายทางการศึกษา

(สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
ร่วมมืออันดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1 เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

กรรมการสถานศึกษา

ผู้ปกครอง

ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. กิจกรรมเปิดใจ (Open mind)					
1.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ					
1.2 ท่านเห็นว่าการศึกษาโรงเรียนสุภาพะเหมาะที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน					
1.3 ท่านการเรียนรู้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะในโรงเรียนสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ท่าน					
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา					
2.1 ท่านได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
2.2 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนได้					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
3. การพัฒนาครอบครัวและชุมชน					
3.1 ท่านได้รับการอบรมการเลี้ยงดูบุตรและครอบครัวอบอุ่น					
3.2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน					
3.3 ท่านมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กมากขึ้น					
4. การพัฒนาผู้เรียน					
4.1 ท่านใช้เหตุผลในการพูดจากับบุตรหลาน					
4.2 ท่านรับฟังเหตุผลของบุตรหลานมากขึ้น					
4.3 บุตรหลานของท่านมีความสุข ร่าเริง มากขึ้น					
4.4 ท่านร่วมมือกับครูผู้สอนในการดูแลและร่วมแก้ปัญหาผู้เรียน					
5. เปิดชั้นเรียน					
5.1 ท่านได้จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมชื่นชมและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมของท่าน					
5.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์					
5.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา					
6.สะท้อนผล					
6.1 ท่านได้ร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเพื่อการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะของโรงเรียน					
6.2 ท่านคิดว่าข้อมูลจากการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมและสอนที่ครูได้รับสามารถไปพัฒนาการสอนของครูได้					
6.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมสะท้อนผลเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์					

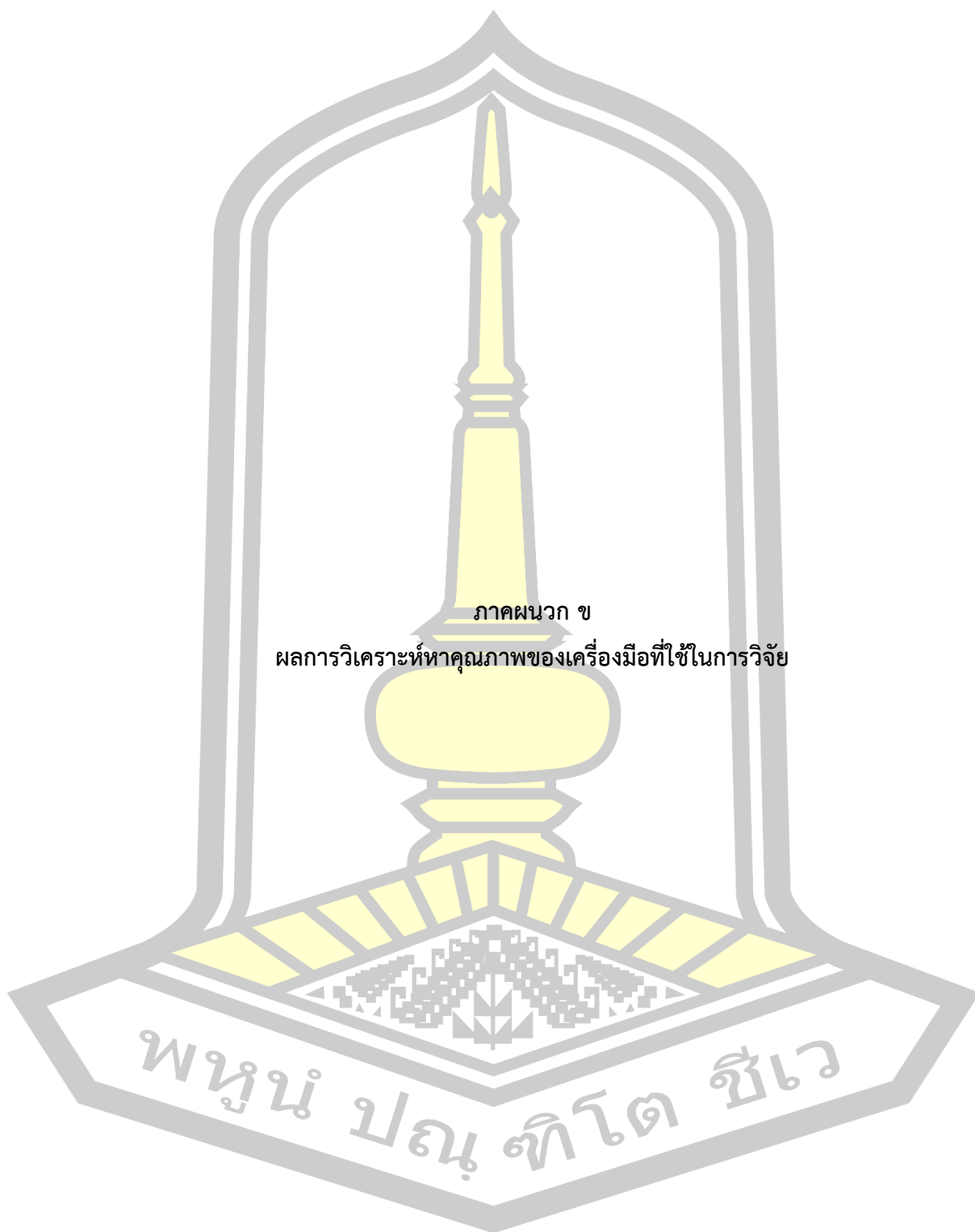
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุ ประถมศึกษา ชัยเว

ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือในการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถามการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระยะที่ 1

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
สุขภาวะของผู้เรียน							
1.1 มีร่างกายแข็งแรง เต็มโตสมส่วนตามวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
1.2 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า	1	1	1	1	1	5	1.00
1.3 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว	1	1	1	1	1	5	1.00
1.4 รักการออกกำลังกาย	1	1	1	1	1	5	1.00
1.5 ร่าเริง สดใส มีความสุข	1	1	1	1	1	5	1.00
1.6 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม	1	1	1	1	1	5	1.00
1.7 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	0	1	1	1	1	5	0.80
1.8 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.9 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข	1	1	1	1	1	5	1.00
1.10 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด	1	1	1	1	1	5	1.00
1.11 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย	1	1	1	1	1	5	1.00
1.12 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.13 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.14 แต่งกายถูกระเบียบ	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1.15 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.16 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา	1	1	1	1	1	5	1.00
1.17 มีสัมมาคารวะ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.18 ขยันหมั่นเพียร	1	1	1	1	1	5	1.00
1.19 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย	1	1	1	1	1	5	1.00
1.20 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม	1	1	1	1	1	5	1.00
1.21 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม	1	1	1	1	1	5	1.00
1.22 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด	1	1	1	1	1	5	1.00
1.23 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.24 อ่านคล่อง เขียนคล่อง	1	1	1	1	1	5	1.00
1.25 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.26 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น	0	0	1	1	1	3	0.60
1.27 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์	1	1	1	1	1	5	1.00
1.28 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00
1.29 มีทักษะการใช้ Social Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย	1	1	1	1	1	5	1.00
1.30 ไม่ทะเลาะวิวาท	1	1	1	1	1	5	1.00
1.31 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.32 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.33 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1.00
สัทธิภาวะของโรงเรียน							
2.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียน และมุ่งสู่โรงเรียนสุภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุภาพ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการบริหาร	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
2.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุข ภาวะ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและ การทำงานเป็นเครือข่าย	1	1	1	1	1	5	1.00
2.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.6 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มี คุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ ตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.7 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการ แบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกใน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.8 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.9 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.10 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีมเพื่อให้เกิด ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรม อย่าเป็นวิถี	1	1	1	1	1	5	1.00
2.11 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียนชุมชนและท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.00
2.12 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.13 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ พัฒนาผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.14 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร	1	1	1	1	1	5	1.00

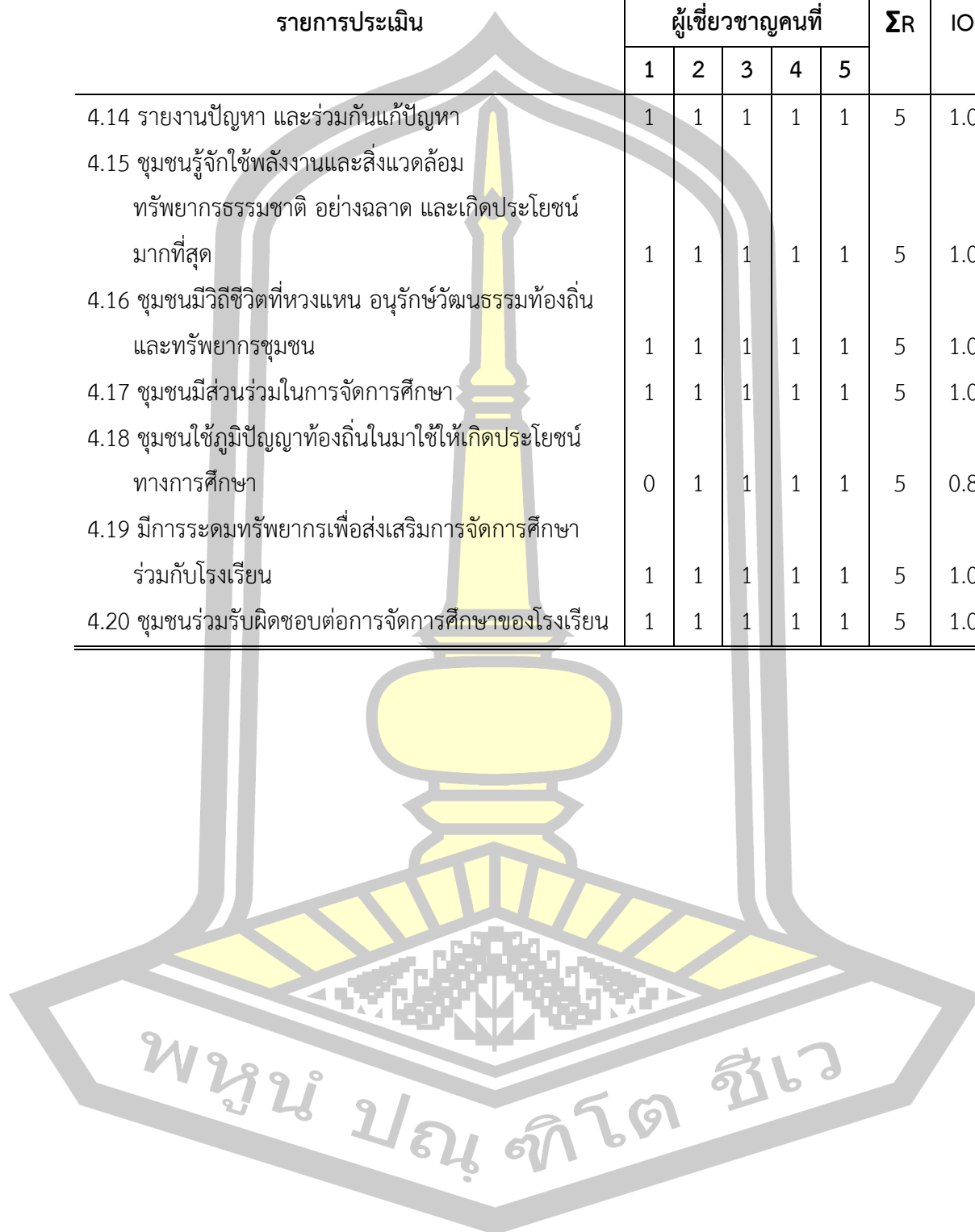
รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
2.15 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	1	1	1	1	1	5	1.00
2.16 โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในโรงเรียนอย่างรอบด้าน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.17 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.18 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย	1	1	1	1	1	5	1.00
2.19 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.20 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.21 ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.22 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก	1	1	1	1	1	5	1.00
2.23 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00
2.24 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 3	1	1	1	1	1	5	1.00
2.25 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.26 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ					ΣR	IOC
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						
	1	2	3	4	5		
2.27 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1.00
2.28 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.29 ครูมีการตัดสินใจหรือวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยใช้รูปแบบการระดมสมอง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.30 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.31 ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.32 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.33 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.34 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.35 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.36 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.37 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.38 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.39 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.40 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงกับงานได้	1	1	1	1	1	5	1.00
2.41 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี	1	1	1	1	1	5	1.00
สภาวะของสภาพแวดล้อม							
3.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ					ΣR	IOC
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						
	1	2	3	4	5		
3.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น	1	1	1	1	1	5	1.00
3.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและ ใช้งานได้ดี	1	1	1	1	1	5	1.00
3.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และ พอเพียงกับจำนวนนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)	1	1	1	1	1	5	1.00
3.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง	1	1	1	1	1	5	1.00
3.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย	1	1	1	1	1	5	1.00
3.8 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย	1	1	1	1	1	5	1.00
3.9 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจาก อุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล้วงละเมิดทางเพศ	1	1	1	1	1	5	1.00
3.10 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้นักเรียนรู้ วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจาก ภัย ต่าง ๆ	1	1	1	1	1	5	1.00
3.11 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่ดี	1	1	1	1	1	5	1.00
3.12 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับ จำนวนนักเรียนและครู	1	1	1	1	1	5	1.00
3.13 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่	1	1	1	1	1	5	1.00
3.14 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และ พอเพียง	1	1	1	1	1	5	1.00
3.15 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี	1	1	1	1	1	5	1.00
3.16 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
สภาวะของครอบครัวและชุมชน							
4.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุขภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนใน ครอบครัว มีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทร ต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ	1	1	1	1	1	5	1.00
4.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.4 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	5	1.00
4.5 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่องานที่โรงเรียนได้รับความ สะดวกรวดเร็วและการต้อนรับที่ดี	1	1	1	1	1	5	1.00
4.6 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเอื้ออาทร และเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง	1	1	1	1	1	5	1.00
4.7 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1.00
4.8 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00
4.9 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาพของผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.10 จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อ มูลของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.11 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนา ผู้เรียนร่วมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.12 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตาม กฎหมายและหน้าที่พลเมือง	1	1	1	1	1	5	1.00
4.13 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับ โรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
	4.14 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา	1	1	1	1		
4.15 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์ มากที่สุด	1	1	1	1	1	5	1.00
4.16 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ห่วงแหน อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และทรัพยากรชุมชน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.17 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00
4.18 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทางการศึกษา	0	1	1	1	1	5	0.80
4.19 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา ร่วมกับโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.20 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00

1.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ

ข้อ	r	ข้อ	r	ข้อ	r	ข้อ	r	ข้อ	r
a01	.71**	a23	.75**	b12	.71**	b34	.78**	c15	.67**
a02	.79**	a24	.75**	b13	.56**	b35	.74**	c16	.74**
a03	.59**	a25	.67**	b14	.77**	b36	.67**	d01	.80**
a04	.58**	a26	.72**	b15	.70**	b37	.81**	d02	.80**
a05	.59**	a27	.72**	b16	.79**	b38	.84**	d03	.77**
a06	.78**	a28	.72**	b17	.81**	b39	.77**	d04	.71**
a07	.76**	a29	.70**	b18	.62**	b40	.79**	d05	.77**
a08	.75**	a30	.67**	b19	.62**	b41	.67**	d06	.81**
a09	.80**	a31	.57**	b20	.59**	c01	.71**	d07	.67**
a10	.57**	a32	.79**	b21	.48**	c02	.72**	d08	.72**
a11	.60**	a33	.79**	b22	.73**	c03	.73**	d09	.78**
a12	.61**	b01	.76**	b23	.79**	c04	.67**	d10	.77**
a13	.55**	b02	.67**	b24	.76**	c05	.54**	d11	.74**
a14	.62**	b03	.59**	b25	.65**	c06	.63**	d12	.81**
a15	.69**	b04	.77**	b26	.70**	c07	.66**	d13	.82**
a16	.71**	b05	.52**	b27	.80**	c08	.55**	d14	.82**
a17	.66**	b06	.57**	b28	.60**	c09	.77**	d15	.57**
a18	.59**	b07	.63**	b29	.61**	c10	.77**	d16	.65**
a19	.71**	b08	.59**	b30	.78**	c11	.67**	d17	.68**
a20	.66**	b09	.75**	b31	.58**	c12	.75**	d18	.69**
a21	.77**	b10	.70**	b32	.57**	c13	.63**	d19	.76**
a22	.74**	b11	.76**	b33	.75**	c14	.76**	d20	.76**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.48 – 0.84

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

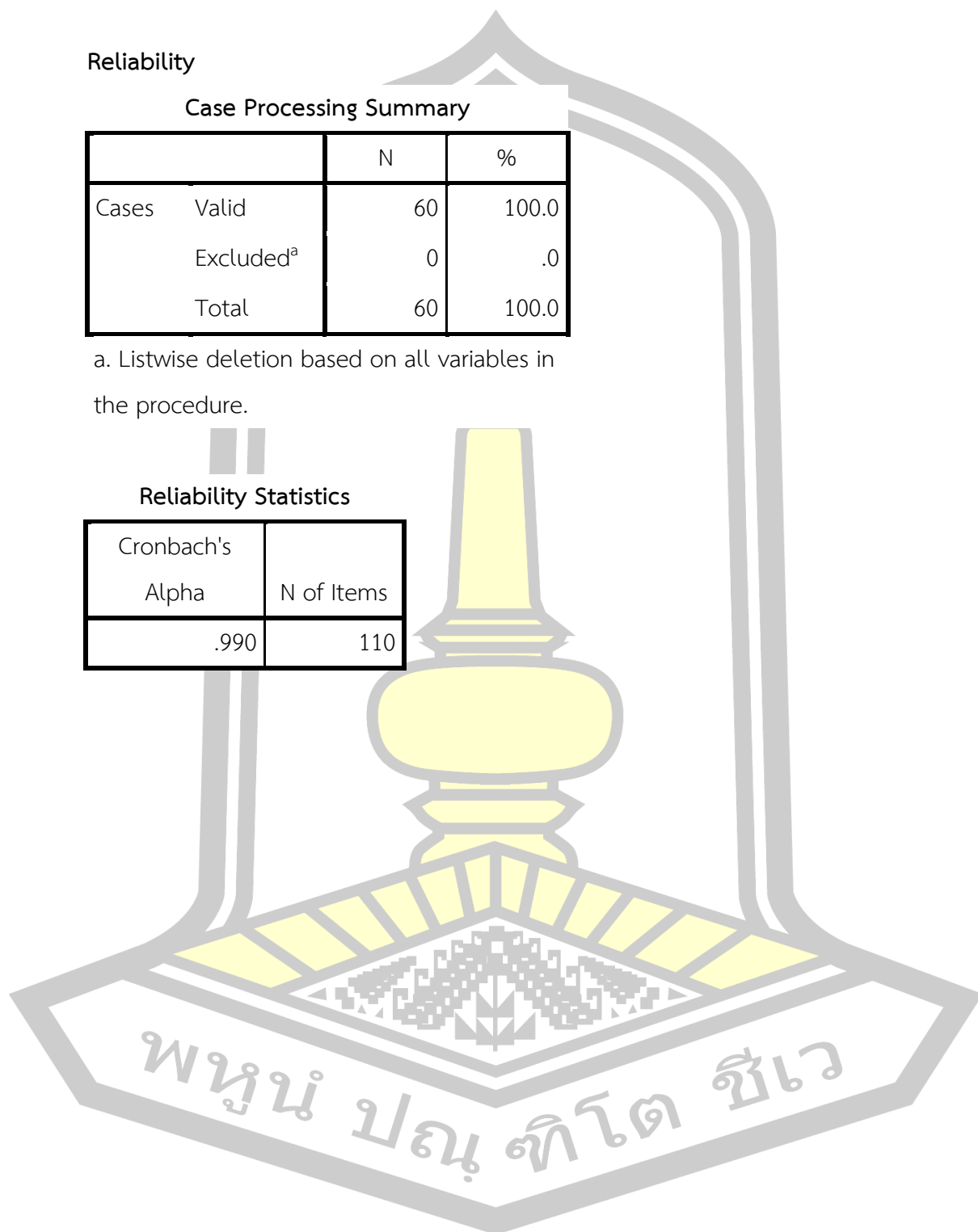
Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	60	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	60	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.990	110

2. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระยะที่ 3

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)							
1.1 มีประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.2 ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบมีประโยชน์สามารถ ตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่าง ครอบคลุม	1	1	1	1	1	5	1.00
1.3 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	1	1	1	1	1	5	1.00
1.4 ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00
1.5 ช่วยพัฒนาทักษะของครูและผู้เรียนสอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21	1	1	1	1	1	5	1.00
2. ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)							
2.1 มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาแผนการบริหารงาน ของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.2 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาแผน กลยุทธ์ของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.3 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการวางแผนงาน/ โครงการ	1	1	1	1	1	5	1.00
2.4 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กับการปฏิบัติจริง	1	1	1	1	1	5	1.00
2.5 ส่งเสริมให้ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ	0	0	1	1	1	5	0.60
3. ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)							
3.1 มีความเหมาะสมที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการ ตัดสินใจในการวางแผนการบริหารงานของ โรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00

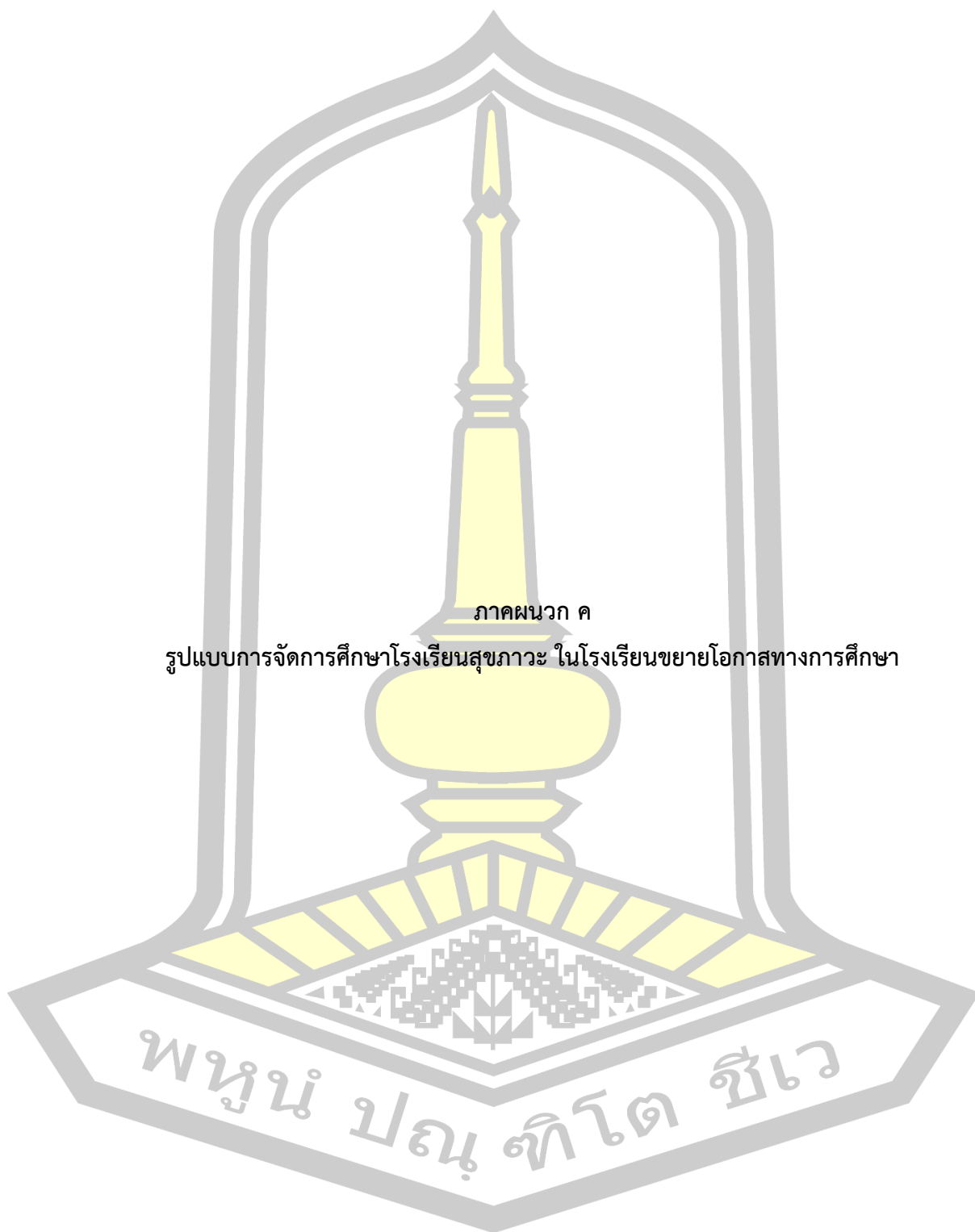
รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
3.2 มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.3 มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.4 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)	1	1	1	1	1	5	1.00
3.5 มีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปโรงเรียนสู่ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.6 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00
3.7 ลำดับการนำเสนอมีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00
4. ด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards)							
4.1 มีความชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.2 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจนและถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00
4.3 ครอบคลุมการบริหารงานโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.4 มีองค์ประกอบครบถ้วน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.5 มีขั้นตอนกระบวนการชัดเจนเป็นระบบทำให้ผล การนำไปใช้มีความถูกต้องครอบคลุม	1	1	1	1	1	5	1.00
4.6 มีการตรวจสอบ/ทบทวน/ถอดบทเรียนคุณภาพ ของโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00

3. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัด
การศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระยะที่ 3

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. กิจกรรมเปิดใจ (Open mind)							
1.1 ท่านได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการการจัดการศึกษา โรงเรียนสุภาพะ	1	1	1	1	1	5	1.00
1.2 ท่านเห็นว่าการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะเหมาะ ที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
1.3 การเรียนรู้การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะใน โรงเรียนต้นแบบสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ท่าน	1	1	1	1	1	5	1.00
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา							
2.1 ท่านได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00
2.2 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จัดทำขึ้นมีความ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	1	1	1	1	1	5	1.00
2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปพัฒนา สุภาพะของผู้เรียนได้	1	1	1	1	1	5	1.00
3. การพัฒนาบุคลากร							
3.1 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมเตรียม ผู้เรียน จิตศึกษา บอร์ดี้แสดกน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.2 ท่านได้รับการอบรม/พัฒนาการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	1	1	1	1	1	5	1.00
3.3 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรม จิตศึกษาด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00
3.4 ท่านได้เรียนรู้เพิ่มเติมและออกแบบการจัดกิจกรรม เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
3.5 การอบรม/พัฒนา ทำให้ท่านมีแนวคิดเชิงบวกในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
3.6 ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนได้	1	1	1	1	1	5	1.00
3.7 ท่านได้ร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)	1	1	1	1	1	5	1.00
3.8 ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) สามารถพัฒนาการสอนของครูได้	1	1	1	1	1	5	1.00
4. การพัฒนาผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.1 ท่านนำกิจกรรมจิตศึกษาไปใช้ในชั้นเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
4.2 ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	1	1	1	1	1	5	1.00
4.3 นักเรียนกระตือรือร้น และมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00
4.4 นักเรียนชื่นชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท่านนำไปใช้	1	1	1	1	1	5	1.00
4.5 ท่านร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
5. เปิดชั้นเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
5.1 ท่านได้จัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมชื่นชมและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมของท่าน	1	1	1	1	1	5	1.00
5.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์	1	1	1	1	1	5	1.00
5.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมเปิดชั้นเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา	1	1	1	1	1	5	1.00
6. สะท้อนผล							
6.1 ท่านได้ร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเพื่อการจัดการศึกษา โรงเรียนสุขภาพของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1.00
6.2 ท่านได้รับข้อมูลการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมและสอนของท่าน	1	1	1	1	1	5	1.00
6.3 ท่านสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมและสอนของท่านได้	1	1	1	1	1	5	1.00

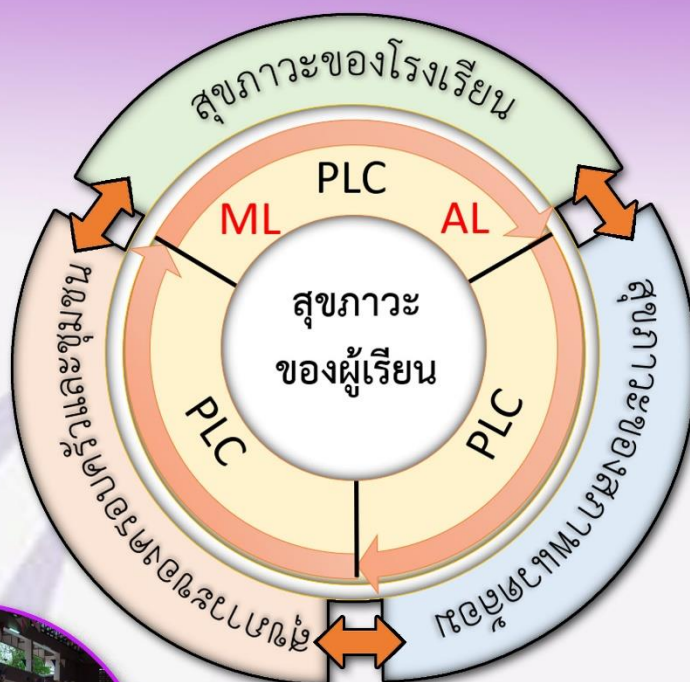

ภาคผนวก ค

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

พหุบัน ปณุ ทิโต ชีเว

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

มิญช์มนัส วรรณมหินทร์ สلاغสิงห์
 นิสิตปริญญาเอก
 สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารประกอบการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำนำ

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษา คือ สุขภาวะของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของเยาวชนไทย การพัฒนาสุขภาวะโดยใช้ฐานโรงเรียนนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะประชากรประเทศที่เป็นเยาวชนในวัยเรียนแทบจะทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้นการปลูกฝังเรื่องสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถือเป็นโอกาสที่ดียิ่งที่ได้จะหล่อหลอมเยาวชนของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะเมื่อเติบโตขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนได้

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสร้างสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้นต่อไป จึงเชื่อได้ว่ารูปแบบดังกล่าวจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้วิกฤตด้านคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้บ้างไม่มากนักน้อย

มิถุชมันัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ
4. กระบวนการดำเนินงาน
5. แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

1. หลักการและเหตุผล

วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : 75) กำหนดว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลง ของโลกศตวรรษที่ 21 และพระราชโบายด้านการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 10 ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา จึงได้พระราชทานพระราโบายด้านการจัดการศึกษา ว่า “การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน (2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี-ที่ถูก สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง (3) มีงานทำ มีอาชีพ ต้องให้เด็กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ (4) เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีหมายถึงการมีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ทำ” เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย 1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิต

ในศตวรรษที่ 21 2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต มีตัวบ่งชี้ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบทของพื้นที่ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์ มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้น และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ สพฐ.วิถิใหม่ วิถีคุณภาพ ปลอดภัย ปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง โดยเน้นการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ และประสิทธิภาพ

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษา คือ สุขภาวะของตัวผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของเยาวชนไทยในเวลานี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. 2560 : 1) สุขภาวะในมุมมองใหม่จึงหมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ซึ่งประกอบด้วย (1) สุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีอุบัติเหตุ (2) สุขภาวะทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง (3) สุขภาวะทางปัญญา คือ การรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ (4) สุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. 2560 : 1-2)

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดการกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (interactive learning) ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) (2)

ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ (3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีม โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy, Tarter and Kottkamp (1991 : 69) ที่กล่าวว่า การศึกษาสุขภาพหรือสุขภาพองค์กรในระดับโรงเรียนจึงเป็นสภาวะการทำงานตามภารกิจที่จำเป็นของโรงเรียน ในระดับสถาบัน ระดับการจัดการ และระดับเทคนิค ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู หากโรงเรียนใดมีสุขภาพองค์กรสมบูรณ์ ย่อมหมายถึงว่า โรงเรียนนั้นมีการทำงานทั้ง 3 ระดับ ประสานสัมพันธ์กัน สามารถแสดงออกถึงความต้องการที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และปราศจากสภาพแรงกดดันจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นองค์กรที่มีสุขภาพดีจะเป็นตัวชี้วัดให้ทราบว่า การบริหารองค์กร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่ต้น จนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมและอารมณ์ ซึ่งแนวโน้มเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ จากการศึกษาแนวคิดเรื่องสุขภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนและคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่างๆ ให้โรงเรียนสภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนทั้ง ด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลก ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ถ้าโรงเรียนมีรูปแบบพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาพที่เหมาะสมและชัดเจน จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นไปอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาพ มีวัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นไปอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน และส่งผลต่อสุขภาพของผู้เรียน

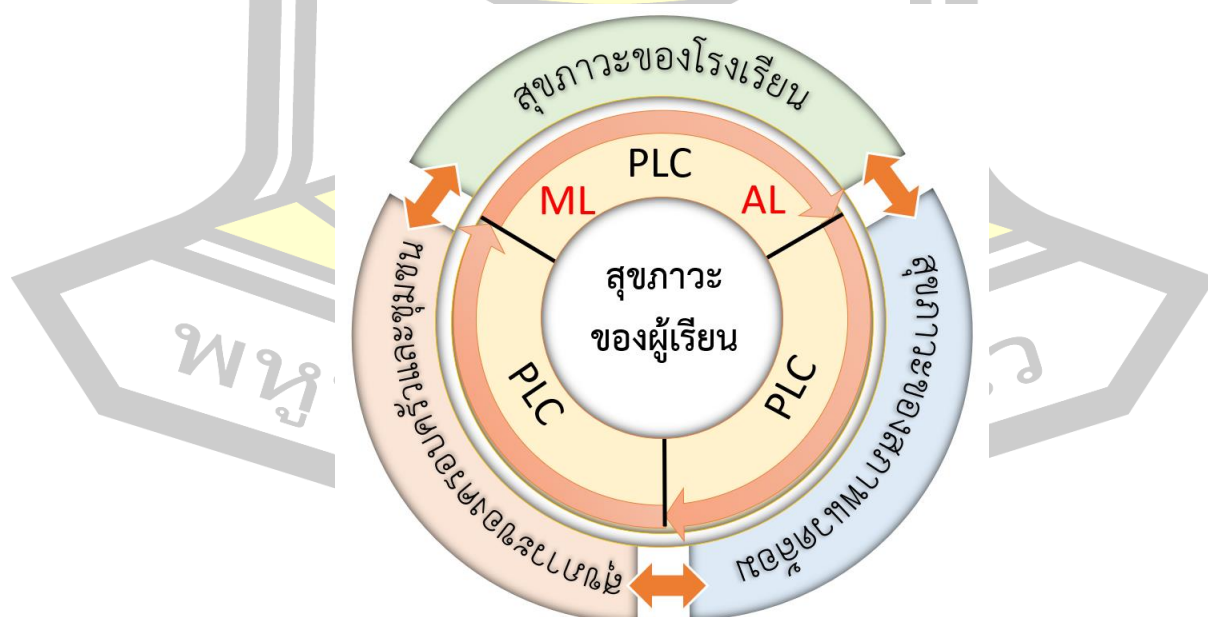
วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อพัฒนาระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้โรงเรียนสภาพแวดล้อม ครอบครัวและชุมชน เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้ง ด้านกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ และปัญญา
2. เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดสุขภาวะของผู้เรียน
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้

3. โครงสร้างของรูปแบบ

3.1 โครงสร้างของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีโครงสร้างประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบเป้าหมาย ด้านสุขภาวะของโรงเรียน ด้านสุขภาวะของสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน คือ จิตศึกษา (Mind Learning : ML) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : AL) และกลไกการขับเคลื่อนโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3.2 เนื้อหาสาระของรูปแบบ

เนื้อหาสาระของรูปแบบ รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ แต่ละองค์ประกอบจะมีตัวบ่งชี้และรายละเอียดของตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
1. สุขภาวะของผู้เรียน	1. ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้	1.1 อ่านคล่อง เขียนคล่อง 1.2 กล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ 1.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 1.4 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ 1.5 มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล 1.6 มีทักษะการใช้ Socail Online อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย 1.7 ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา
	2. ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	2.1 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย 2.2 ไม่ทะเลาะวิวาท 2.3 รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน 2.4 ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
	3. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์	3.1 กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียน 3.2 มีสัมมาคารวะ 3.3 ขยันหมั่นเพียร 3.4 รู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และรักการออม 3.5 มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม 3.6 รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด 3.7 ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณะสมบัติ 3.8 แต่งกายถูกระเบียบ 3.9 ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
	4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิต และทักษะสุขภาพ	4.1 มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย 4.2 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ 4.3 รักการออกกำลังกาย 4.4 ร่าเริง สดใส มีความสุข 4.5 ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม 4.6 มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 4.7 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 4.8 รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า
	5. ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย	5.1 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข 5.2 รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะถูกผิด 5.3 สามารถดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย 5.4 มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ
2. สุขภาวะของโรงเรียน	6. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ	6.1 โรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนและมุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ 6.2 มีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มุ่งไปสู่โรงเรียนสุขภาวะ และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการบริหาร 6.3 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ 6.4 โรงเรียนจัดโครงสร้างและระบบงานเน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นเครือข่าย 6.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
	7. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคู่มือพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้	7.1 สร้างวุฒิภาวะ จิตวิญญาณความเป็นครู ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม แสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>7.2 ส่งเสริมให้ครูมีการออกแบบและจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>7.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง</p> <p>7.4 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน</p> <p>7.5 สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นทีม เพื่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) และจัดกิจกรรมอย่างเป็นวิถี</p> <p>7.6 โรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>7.7 โรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>7.8 โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>7.9 ผู้บริหารใช้การสื่อสารแนวราบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร</p>
	8. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	<p>8.1 ออกแบบการเรียนรู้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปัญญาภายในและภายนอก</p> <p>8.2 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>8.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21</p> <p>8.4 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด การแก้ปัญหา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p>

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		8.5 สร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ ที่สามารถนำไปใช้ ในการวัดผล และประเมินตามสภาพจริง 8.6 วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วย วิธีการที่หลากหลาย 8.7 นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
	9. ครูพัฒนานวัตกรรม และมีความเชี่ยวชาญใน วิชาชีพ	9.1 ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน 9.2 ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการ จัดการเรียนการสอน 9.3 ครูสามารถในการเสนอความคิดเห็นหรือ วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน 9.4 ครูมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการทำงาน ร่วมกัน 9.5 ครูมีเป้าหมายและแผนงานด้านจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ชัดเจน 9.6 ครูมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 9.7 ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 9.8 ครูมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบสามารถ เชื่อมโยงกับงานได้ 9.9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี 9.10 ครูมีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกัน และกัน
10. มีบรรยากาศการ ร่วมมือกันทำงาน และ ระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน		10.1 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี มี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 10.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นเมื่อได้รับ ความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>10.3 ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีมแบบกัลยาณมิตร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี</p> <p>10.4 ภาควิชาหรือฝ่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมของในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยของโรงเรียน</p> <p>10.5 โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ</p> <p>10.6 โรงเรียนมีนโยบายของที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย</p> <p>10.7 มีข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน</p> <p>10.8 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p>
3. สุขภาวะของสภาพแวดล้อม	11. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	<p>11.1 จัดบรรยากาศและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>11.2 โรงเรียนจัดภูมิทัศน์ของโรงเรียนสวยงาม สะอาด ร่มรื่น</p> <p>11.3 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนพอเพียงและใช้งานได้ดี</p> <p>11.4 มีอาคารเรียนและห้องเรียนสะอาด อากาศถ่ายเท และพอเพียงกับจำนวนนักเรียน</p> <p>11.5 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ (ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ฯลฯ)</p> <p>11.6 มีบริเวณให้นักเรียนและครูได้พักผ่อนหย่อนใจยามว่าง</p>

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		11.7 มีถนนและทางเดินภายในบริเวณโรงเรียน สะอาดปลอดภัย
	12. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี	12.1 มีบริเวณที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย 12.2 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการลวงละเมิดทางเพศ 12.3 ชักซ้อมสถานการณ์การเผชิญเหตุ เพื่อให้ นักเรียนรู้วิธีการหรือเส้นทางนำตัวเองออกมาให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ 12.4 มีน้ำดื่มน้ำใช้พอเพียง และมีระบบสาธารณสุขโรคที่ดี 12.5 มีโรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และพอเพียงกับจำนวนนักเรียนและครู 12.6 มีอาหารกลางวันถูกหลักอนามัย ครบ 5 หมู่
	13. บริหารจัดการขยะและระบบสุขาภิบาลให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ	13.1 มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี 13.2 บริเวณโรงเรียนสะอาด ปราศจากขยะ 13.3 มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ถูกสุขลักษณะ และพอเพียง
4. สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน	14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา	14.1 ร่วมมือในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน 14.2 ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง 14.3 ชุมชนสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน 14.4 รายงานปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
		<p>14.5 ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิด ประโยชน์มากที่สุด</p> <p>14.6 ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ห่วงแหน อนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน</p> <p>14.7 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p> <p>14.8 ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ทางการศึกษา</p> <p>14.9 มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัด การศึกษาร่วมกับโรงเรียน</p> <p>14.10 ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียน</p> <p>14.11 จัดกิจกรรมกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ครูได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของผู้เรียน</p>
15. ครอบครัวมีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างสร้างสุข ภาวะที่ดี		<p>15.1 ครูและผู้ปกครองติดต่อสื่อสารกันอย่าง สม่ำเสมอ</p> <p>15.2 ผู้ปกครองหรือชุมชนมาติดต่องานที่ โรงเรียนได้รับความสะดวกรวดเร็วและการ ต้อนรับที่ดี</p> <p>15.3 บุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่ง การเอื้ออาทรและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง</p> <p>15.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัด การศึกษาด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย</p> <p>15.5 ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ</p> <p>15.6 ร่วมกับโรงเรียนในการสร้างสุขภาวะของ ผู้เรียนที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและ แก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน</p>

องค์ประกอบด้าน	ตัวบ่งชี้	รายละเอียดตัวบ่งชี้
	16. การสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีใน ครอบครัว	16.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัว เกี่ยวกับ แนวคิด และลักษณะครอบครัวสุข ภาวะ 16.2 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชม คุณค่าของคนในครอบครัว มีการแสดงออกซึ่ง ความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ 16.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ร่วมกัน

4. กระบวนการดำเนินงาน

4.1 กระบวนการดำเนินงาน

การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพนั้น กระบวนการดำเนินงานต้องเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการ (1 วัน)

1. เตรียมการวางแผนการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
 - 1.1 เลือกโรงเรียนที่จะใช้รูปแบบ จำนวน 1 โรงเรียน
 - 1.2 ประสานขอความร่วมมือในการใช้รูปแบบ
 - 1.3 กำหนดปฏิทินการใช้รูปแบบ
 - 1.4 เตรียมเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ

2. เตรียมใช้รูปแบบ

3. ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ก่อนการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 2 ดำเนินการใช้รูปแบบ

โรงเรียนเมื่อเข้าร่วมใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะแล้ว โรงเรียนหรือสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาตนเองต่อไปนี้

1. เปิดใจ (Open Eyes) (5 วัน)

ผู้บริหารโรงเรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู
อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง เปลี่ยนแปลงครู เปลี่ยนแปลงวิถีกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์กรแห่ง

การเรียนรู้ และเป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความสุขทั้งมิติของ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางจิตวิญญาณและสุขภาวะทางสังคม โดยให้ผู้บริหาร โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา คณะครูไปเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบ “โรงเรียนสุขภาวะ” เพื่อให้เข้าใจ ตระหนัก ให้ความสำคัญและเรียนรู้วิธีการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียนร่วมกัน รวมถึงพูดคุย อบรม สร้างแนวคิดเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง

2. ทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) (1 วัน)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ได้แก่ ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทน ผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยใช้กระบวนการระดม ความคิด

3. อบรมพัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (3 วัน)

3.1 อบรม/พัฒนาครูทุกคน ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตศึกษา การ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning , PBL เป็นต้น

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการช่วงชั้นต้องเรียนรู้การนำวง PLC ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง การนิเทศแบบโค้ช การประเมินรูปแบบใหม่ เป็นต้น

3.3 ผู้ปกครองมาเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน และให้การอบรม พัฒนาผู้ปกครองให้เข้าใจการดูแลเด็ก และเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ของครูแบบใหม่ เปิดใจ เข้าใจ ร่วมพัฒนาในการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน

4. ลงมือปฏิบัติ (ระยะแรก 40 วัน และระยะต่อไป ระยะละ 45 วัน)

ผู้บริหารและครูลงมือปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยการพัฒนา สภาพแวดล้อม ระบบต่าง ๆ ของโรงเรียน และจัดการบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมจิต ศึกษา (Mind Learning), Active Learning, PBL และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดสุขภาวะทั้งโรงเรียน

4.1 จิตศึกษา (Mind Learning : ML) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในตอนเช้าช่วง ก่อนเรียน ของแต่ละวัน ประมาณ 20-30 นาทีและในช่วงบ่ายจะมีกิจกรรมบอดี้สแกน (Body Scan) เตรียมคลื่นสมองให้ต่ำก่อนเรียนภาคบ่าย ประมาณ 15-20 นาทีของทุกๆ วัน จิตศึกษาเป็น กระบวนการ พัฒนาปัญญาภายใน เพื่อปรับจิตใจของนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียน เป็นวิถี การเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครู กิจกรรมจิตศึกษาครูเตรียมความพร้อมของเด็ก และตนเองให้พร้อมต่อการเรียนรู้ใช้จิตวิทยาเชิงบวก ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู โดยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ ดี มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และวิถีชุมชนของโรงเรียน ทั้งนี้

ครูผู้สอนสามารถออกแบบหรือประยุกต์ ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน

4.2 จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : AL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนคิดด้วยกัน มีการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ มากมายผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เมื่อได้ลงมือปฏิบัติผู้เรียนจะจำความรู้ได้แม่น และนานกว่าการท่องจำ เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติมากขึ้นและอย่างหลากหลาย เช่นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pbblem Base Learning : PBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning : PBL) โครงงานอาชีพ เรียนรู้จากฐานการเรียนรู้เป็นต้น

4.3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ((Professional Learning Community : PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหารโรงเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม และผู้บริหารโรงเรียนแบบผู้สนับสนุน โดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกใน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับผู้บริหารโรงเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการปฏิสัมพันธ์ เพื่อลดความโดดเดี่ยวในการทำงาน ร่วมกันแก้ปัญหาและแสดงวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตลอดจนนำสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันไปประยุกต์ใช้ อย่างสร้างสรรค์ ใช้ PLC เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาครู พัฒนาการะบวนการทำงาน ขับเคลื่อนเครื่องมือจิตศึกษา กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ควรมีการ PLC อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้งในช่วงหลังเลิกเรียน

5. เปิดชั้นเรียนแห่งการเรียนรู้ (1 วัน)

สร้างเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและผู้เรียน เพื่อการแชร์ประสบการณ์ และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมชื่นชม และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

6. ประเมินและทบทวนเป็นระยะ (1 วัน)

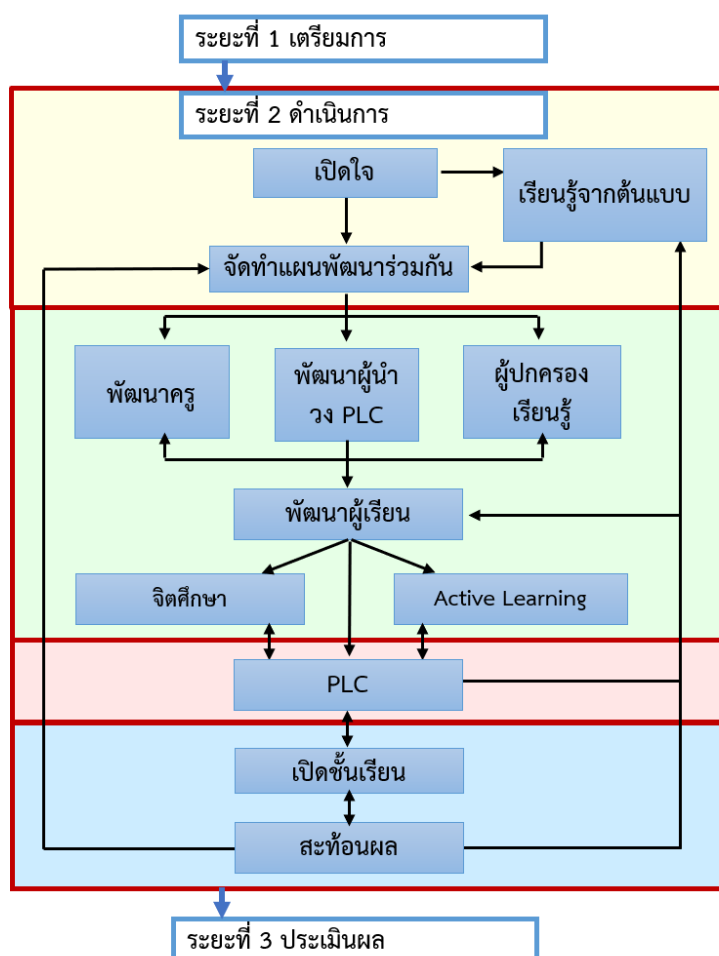
เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ โดยการถอดบทเรียนจาก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียนเพื่อนำสิ่งที่ทำได้ดีแล้วพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นไป ส่วนสิ่งไหนที่ควรปรับปรุงก็หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบ

ประเมินตามองค์ประกอบ 4 ด้าน 16 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และ ความถูกต้อง
2. สอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ หลังการใช้รูปแบบ
4. วิเคราะห์ผลการใช้รูปแบบ
5. สรุปผลการใช้รูปแบบ

สรุปเป็นแผนภาพกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แผนกระบวนการดำเนินการใช้รูปแบบ

4.2 กระบวนการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 สุขภาวะของผู้เรียน

หลักการ

การมีสุขภาวะที่ดีถือเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ประการแรกของคนไทย แต่ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาสุขภาพและการสาธารณสุขได้เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้สาเหตุ เนื่องมาจากการมีพฤติกรรมสุขภาวะที่ไม่ถูกต้องของบุคคล ปัญหาสุขภาพทางร่างกาย ซึ่งนับวันแนวโน้มของปัญหามีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาวะทางกายที่ดี มีทักษะสุขภาพซึ่งเป็นการวางรากฐานด้านสุขภาพให้เข้มแข็งด้วยการเตรียมความพร้อมเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และป้องกันปัญหาสุขภาพตั้งแต่แรกเริ่มที่คุกคามต่อสุขภาพได้

การเปลี่ยนแปลงของประเทศไปสู่ระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างผู้ที่มีรายได้มากกับรายได้น้อย ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งในสังคมหลายประการ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจึงควรเน้นที่การพัฒนาจิตใจเป็นอันดับแรก เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถจัดการชีวิตได้ดีเนื่องจากจิตใจที่ขาดความเข้มแข็ง ขาดพลังแห่งความมุ่งมั่น ขาดกำลังใจจะไม่สามารถนำพาชีวิตไปให้ไกลได้ การพัฒนาจิตใจจะช่วยให้จิตใจมีความสงบมั่นคง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ หลายอย่าง ทั้งด้านวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงวิถีชีวิตในการดำรงชีวิตของผู้คนในกลุ่มสังคมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันทางวัตถุนิยมสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ความสำนึกต่อส่วนรมน้อยลงทุกวัน การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวม การมีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมด้วยความเต็มใจก็น้อยลงไปด้วย

สุขภาวะทางปัญญาเป็นรากฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อเนื่องถึงสุขภาวะทางกาย จิต และสังคม โดยรวมพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้ว่า “สุขภาพทางปัญญา” หมายความว่า ความรู้ที่รู้เท่าทัน และความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดีความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตใจอันดีงามและเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ไม่มีอะไรที่จะเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ความทุกข์ให้เข้มแข็งได้ดีเท่ากับสุขภาวะทางปัญญา สุขภาวะทางปัญญาช่วยให้ผู้คนบรรลุถึงความสุขที่แท้ คือ ความสุข ที่เกิดจากการมีทัศนคติที่ถูกต้องรู้เท่าทันความจริงของชีวิตและโลก สามารถคิดถูก คิดชอบ และรู้จักแก้ทุกข์ได้ด้วยปัญญา รวมทั้งมีความสุขจากการดำเนินชีวิตถูกต้องดีงาม จากการเป็นผู้ให้ และการทำความดีเพื่อคนอื่นหรือส่วนรวม การมีทัศนคติที่ถูกต้อง

เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้หัวใจถูกต้อง เมื่อหัวใจได้ถูกต้องความสุขก็เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ และทุกเวลา เป็นความสุขที่แท้และยั่งยืน อันเป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาสุขภาพองค์กรรวม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว และมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีสุขภาวะ ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตต่อไป ช่างหน้า

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
<p>ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้</p> <p>เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้</p>	<p>กิจกรรมการจัดการเรียนรู้</p> <p>จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายและมีความสุข เช่น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือ โครงการงานเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) เป็นต้น</p> <p>กิจกรรมจิตศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อ่านคล่อง เขียนคล่อง 2. กล่าวคิด กล่าวถาม กล่าวนำเสนอ 3. มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4. มีทักษะการใช้ ICT ในการสืบค้นข้อมูล 5. มีทักษะการใช้สื่อออนไลน์ 6. กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียนรู้ 7. ทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ทันเวลา 	<p>สังเกต</p> <p>ประเมินพฤติกรรม</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)</p>
<p>ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข</p> <p>เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข</p>	<p>กิจกรรมการจัดการเรียนรู้</p> <p>จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการงานเป็นฐาน (Project Base Learning : PBL) โครงการงานอาชีพ เรียนรู้จากฐานการเรียนรู้เป็นต้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ทะเลาะวิวาท 2. รู้จักเอื้อเฟื้อ และแบ่งปัน 3. ทำงานเป็นทีม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 5. ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ลักขโมย 	<p>สังเกต</p> <p>ประเมินพฤติกรรม</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p>

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
<p>ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์</p> <p>1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม</p> <p>2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>	<p>กิจกรรมเรียนการสอนจัด</p> <p>กิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) หรือ โครงงานเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL)</p> <p>กิจกรรมจิตศึกษา</p> <p>โครงการส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกอนุรักษ์</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ฟังธรรมทุกวันศุกร์ 2. เสริมสร้างความคิด มีจิตอาสา 3. เยาวชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แต่งกายถูกระเบียบ 2. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน 3. มีสัมมาคารวะ 4. ขยันหมั่นเพียร 5. รู้จักประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ และรักการออม 6. มีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม 7. รู้จักใช้ทรัพยากรน้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัด 8. ไม่ทำลาย และช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ 9. กระตือรือร้น เอาใจใส่การเรียนรู้ 	<p>สังเกต</p> <p>ประเมินพฤติกรรม</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>ประเมินโครงการ</p>
<p>ตัวชี้วัดที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะสุขภาพ</p> <p>1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีทักษะสุขภาพ</p> <p>2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมพบหมอประเดือน 2. กิจกรรมอาหารดีในโรงเรียน 3. กิจกรรมออกกำลังกายก่อนกลับบ้าน 4. กิจกรรม อสม.น้อย ดูแลสุขภาพ <p>กิจกรรมจิตศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีร่างกายแข็งแรง เติบโตสมส่วนตามวัย 2. รักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า 3. รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ 4. ระวังการออกกำลังกาย 5. ร่าเริง สดใส มีความสุข 6. ปฏิบัติตามกฎกติกา และมารยาททางสังคม 7. มีทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 	<p>สังเกต</p> <p>ประเมินพฤติกรรม</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>ประเมินโครงการ</p>

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
		8. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	
ตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เรียนมีทักษะความปลอดภัย 1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย 2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการปฏิบัติตนเพื่อให้ตนเองปลอดภัย	กิจกรรมเรียนเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Pobleem Base Learning : PBL) กิจกรรมจิตศึกษา โครงการวินัยดี ชีวิตปลอดภัย กิจกรรม 1. กิจกรรมเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย 2. กิจกรรมรณรงค์ ลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติด 3. กิจกรรมลดจุดเสี่ยง 4. กิจกรรมซ่อมแซมวิทยุเหตุ เช่น เหตุไฟไหม้ เด็กติดในรถ เป็นต้น	1. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และอบายมุข 2. รู้จักปฏิเสธ และแยกแยะ ถูกผิด 3. สามารถดูแล ช่วยเหลือ ตนเองได้ตามวัย 4. มีความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ	สังเกต ประเมินพฤติกรรม สอบถาม สัมภาษณ์ ประเมินโครงการ

องค์ประกอบที่ 2 สุขภาวะของโรงเรียน

หลักการ

การพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศโดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบโรงเรียน จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : 75) ที่กำหนดว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลง ของโลกศตวรรษที่ 21 และพระราชโอบายด้านการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 10 ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา จึงได้พระราชทานพระราชโอบายด้านการจัดการศึกษา ว่า “การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน (1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อ

บ้านเมือง (2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม (3) มีงานทำ มีอาชีพ (4) เป็นพลเมืองดี ผู้บริหารและครูจึงมีความสำคัญมากในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนสุภาพะ ผู้บริหารและครูต้องมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสุภาพะที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยทำทุกอย่างแบบมีความหมายร่วมกัน คือ เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้แบบ Active Learning มีทักษะชีวิต และพื้นฐานทักษะอาชีพ ครูทำงานอย่างมีความสุข เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ

ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงมีความรับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ใช้หลักการระบบบริหารคุณภาพ PDCA การบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตัวบุคคล มีความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานกับทุกคน ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นผู้รู้และเป็นผู้วิพากษ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการ สถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ โดยร่วมวางแผน ร่วมแสดง ความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ เพราะทุกฝ่ายมีความคิดเป็น หนึ่งเดียวว่า โรงเรียนเป็นของทุกคนและทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน จึงเกิดความตระหนัก เชื่อมมั่นศรัทธาและร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มที่ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ครูเปลี่ยนวิธีสอน

ครูต้องเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอก เป็นผู้จัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ ครูเคารพความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน เข้าใจและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เสริมแรงบวก ให้กำลังใจผู้เรียน ลดการเปรียบเทียบ การลงโทษ พัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน ครูที่ได้รับการพัฒนา ให้เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะความเป็นครู

พูน ปณ ทิโต ชีเว

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
<p>1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน</p> <p>3. เพื่อปรับระบบการบริหารจัดการโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ</p>	<p>1. กิจกรรมเปิดใจ ให้ครูได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ</p> <p>2. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ โดยประชุมผู้เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วม ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน</p> <p>3. อบรมพัฒนาครู</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดกิจกรรมจิตศึกษา - การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) - การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) - การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) เป็นต้น - การดูแลนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน <p>4. ปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร เน้นหลักสูตรท้องถิ่นและการมีงานทำ และจัดตารางการจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการทำงานและทักษะอาชีพ</p> <p>5. PLC /Coach</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ PLC เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาครู พัฒนาระบบการทำงาน ขับเคลื่อนเครื่องมือจิตศึกษา กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ควรมีการ PLC อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ 	<p>1. ครูพัฒนานวัตกรรมและมี ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ</p> <p>2. พัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้</p> <p>3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) วัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. ระบบการบริหารจัดการเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ</p> <p>5. มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน</p>	<p>สังเกตพฤติกรรม</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>การรายงานตนเอง</p> <p>บันทึก PLC</p>

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
	ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง - ใช้การ Coach ครูใหม่/ครูผู้ช่วย ที่ยังขาดประสบการณ์ในการ จัดการเรียนรู้		

องค์ประกอบที่ 3 สุขภาวะของสภาพแวดล้อม

หลักการ

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้าม เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี" โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ท่างเหิน เฉยเมย ว่าแห้ว และไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศดี จะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดี ทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ใช่แต่ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายรวมถึงบรรยากาศของโรงเรียนบรรยากาศที่ทำงานร่วมกัน บรรยากาศกระบวนการเรียนการสอน บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศเป็นมิตร โรงเรียนซึ่งมีสภาพแวดล้อมมีสุขภาวะจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึก พึงพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ อยากมาโรงเรียน และมีความสุข

พหุ อนุ ทิ โท ชี เว

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาดปลอดภัย เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ และจัดการเรียนรู้	<p>1. กิจกรรมเปิดใจ ผู้บริหารและครูศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ (ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน)</p> <p>2. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ -อาคารเรียน/โรงอาหาร -พื้นที่เล่น/สนามเด็กเล่น -มุมนั่งเล่น -ห้องน้ำ/สุขา -แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน</p> <p>3. พัฒนาระบบป้องกันภัย - กำจัดมุมที่เป็นจุดเสี่ยง - ซ่อมการเผชิญเหตุ เช่น ไฟไหม้ เต็กติดรถ - ติดตั้งกล้องวงจรปิด</p> <p>4. ปรับปรุงระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี - จัดหาน้ำดื่มสะอาด และจุดต้มน้ำที่สะดวก สะอาดปลอดภัย - ปรับปรุงโรงอาหารให้สะอาด มีระบบกำจัดขยะเปียก ระบบชะล้าง และการจัดเก็บที่สะอาดปลอดภัย</p>	<p>1. พัฒนาระบบป้องกันภัย ระบบโภชนาการและการสุขาภิบาลอาหารที่ดี</p> <p>2. มีแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>3. มีการบริหารจัดการขยะและระบบสุขาให้เหมาะสม สะอาด</p>	สังเกต สอบถาม สัมภาษณ์

องค์ประกอบที่ 4 สุขภาวะของครอบครัวและชุมชน

หลักการ

บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูล ประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดย ตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียนนั่นเอง โดยความจริงที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปคือ “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้” การ

ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือสถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้ การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็น ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดี ต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตาม บทบาทของตน ด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ บทบาทหน้าที่สำคัญของโรงเรียนต่อชุมชน คือ บทบาทในการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรในชุมชน ส่วนบทบาทสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนคือบทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาและ บทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร : 2560)

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมากขึ้นอยู่กับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกๆ ที่ให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอมพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึก เรียกโดยรวมว่า ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งผลให้สภาพครอบครัวไทยในอดีตเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) จะมีเฉพาะสามี ภรรยา บุตร และอาจมีผู้ช่วยทำงานบ้าน พ่อแม่ลูก ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกันมากนัก เพราะจะต้องออกไปหารายได้นอกบ้าน มาช่วยจุนเจือครอบครัว ลูกต้องจ้างคนอื่นเลี้ยง หรือให้ญาติดูแล หรือต้องฝากเข้าโรงเรียนก่อนวัยเรียน การไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องน้อยลง ในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่นักเรียนจะอยู่กับครอบครัวที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ เพราะต้องไปทำงานต่างถิ่น ทั้งให้ ปู่ย่า ตายาย หรือญาติเลี้ยงดูบุตรแทน ความผูกพัน ความเอาใจใส่ซึ่งกันและภายในครอบครัวลดลง สิ่งแวดล้อมภายนอก คือ “กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าครอบครัว” ถ้าได้ไปเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่ไม่ดีเป็นคนเลวร้าย ปัญหาอื่นๆ อาจตามมา เช่น ติดการพนัน ยาเสพติด

การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครอบครัว และผู้ปกครองในการดูแลผู้เรียนช่วยกัน รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาพ ในโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษา จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาสุขภาวะของครอบครัวและชุมชนใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียน

วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	การวัดและประเมินผล
เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน ให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะ และจัดการเรียนรู้	<p>1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะ โดยประชุมผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ</p> <p>2. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร่วมปรับปรุงสภาพแวดล้อม - ระดมทุนเพื่อพัฒนาโรงเรียน <p>3. อบรมพัฒนาผู้ปกครอง เรื่อง การเลี้ยงดูลูกหลาน</p> <p>4. เยี่ยมบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและโรงเรียน - แลกเปลี่ยนข้อมูลผู้เรียน ร่วมพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน 	<p>1. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสร้างสุขภาวะที่ดีในโรงเรียน</p> <p>2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา</p>	<p>สังเกต</p> <p>สอบถาม</p> <p>สัมภาษณ์</p>

5. แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ

รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จะทำการวัดผลและประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ จิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning : ML) และชุมชน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ประกอบด้วย 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ 3) บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง 4) สอบถาม 5) ประเมิน และการทำงานตนเอง เป็นต้น มีแนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ 3 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะเวลาการนำรูปแบบไปใช้

ระยะก่อนนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการนำรูปแบบไปใช้ จึงทำการประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนนำรูปแบบไปใช้

1. เครื่องมือที่ใช้ประเมิน

แบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนนำรูปแบบไปใช้ มีส่วนประกอบด้วย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน เกี่ยวกับ เพศ สถานผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ใน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. เกณฑ์การประเมิน และการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับ

มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับ

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรม/มีสุขภาวะอยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

5.2 ระยะเวลาการนำรูปแบบไปใช้

ในระยะนี้จะมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายกิจกรรม มีตัวบ่งชี้และวิธีการประเมิน ดังนี้

พหุ ประถมศึกษา

กิจกรรมการดำเนินงาน	ตัวบ่งชี้	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ
เปิดใจ (Open Eyes)	1. ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา คณะครู ไปเรียนรู้ โรงเรียนต้นแบบ “โรงเรียนสุขภาวะ” 2. ผู้บริหารโรงเรียน ครู กรรมการสถานศึกษามี ความเข้าใจ ตระหนัก และเรียนรู้วิธีการพัฒนา สุขภาวะในโรงเรียน ร่วมกัน	สังเกต	- แบบสังเกตการมีส่วนร่วม ร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ของผู้เกี่ยวข้อง
การทำแผนพัฒนา คุณภาพโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP)	1. ผู้มีส่วนได้เสียเสีย ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ชุมชน ร่วมกันจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน 2. โรงเรียนมีแผนพัฒนา คุณภาพผู้เรียนที่มุ่งสู่การ สร้างสุขภาวะ	สังเกต ตรวจสอบ	- แบบสังเกตการมีส่วนร่วม ร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ของผู้เกี่ยวข้อง - แบบตรวจสอบรายการ แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา
อบรมพัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	1. ครูได้รับการพัฒนาโดย การอบรม ให้ความรู้แนว ทิศทางการจัดกิจกรรมจิต ติศึกษา การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 2. ผู้บริหาร/ครูวิชาการ ช่างชั้นสามารถนำวง PLC หรือนิเทศโดย กระบวนการโค้ช ได้ 3. ผู้ปกครองได้รับการ พัฒนาด้านการดูแล ผู้เรียน และมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา	สังเกต สัมภาษณ์ ประเมินการอบรมพัฒนา	- แบบประเมินก่อนและ หลังการอบรมพัฒนาครู - แบบประเมินความพึง พอใจผู้ปกครองในการ พัฒนาผู้ปกครอง และ การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาผู้เรียน - แบบบันทึก PLC

กิจกรรมการดำเนินงาน	ตัวบ่งชี้	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ
ลงมือปฏิบัติ	1. ครูจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนก่อนเข้าเรียนช่วงเช้า 2. ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 3. จัดกิจกรรม PLC สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	สังเกต สัมภาษณ์ นิเทศชั้นเรียน บันทึกการจัดกิจกรรม PLC	- แบบบันทึกการนิเทศชั้นเรียน - แบบบันทึก PLC
เปิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้	จัดเวทีนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง	สังเกต สอบถาม	แบบสอบถามความพึงพอใจ
ประเมินและทบทวนเป็นระยะ	1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินและทบทวนการดำเนินงาน 2. มีแนวทางการดำเนินงานในครั้งต่อไป	สังเกต สอบถาม	แบบสังเกต แบบสอบถาม

5.3 ระยะเวลาหลังการนำรูปแบบไปใช้

ระยะเวลาหลังการนำรูปแบบไปใช้ ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

1. ประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ประเมินเป็นแบบประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้
2. ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ประเมิน เป็นแบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบ มีส่วนประกอบด้วย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เกณฑ์การประเมิน และการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. เจ็อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ความสำเร็จของการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้มีดังนี้

6.1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ผู้บริหาร

1. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง โดยกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลง มีความ รับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ใช้หลักการระบบบริหารคุณภาพ PDCA การบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจน การกำหนด บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับตัวบุคคล มีความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานกับทุกคน ส่งเสริม และพัฒนาครูให้เป็นผู้นำและเป็นวิทยากร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเตรียม ความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21

2. เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการ สถานศึกษา ชั้่นพื้นฐาน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ โดยร่วมวางแผน ร่วมแสดง ความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ เพราะทุกฝ่ายมีความคิดเป็น หนึ่งเดียวว่า โรงเรียนเป็นของทุกคนและทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน จึงเกิดความ ตระหนัก เชื่อมันศรัทธาและร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มที่ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

3. ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ เพราะการพัฒนาโรงเรียนสุข ภาวะต้องใช้เวลาในการพัฒนานานพอสมควรจึงจะเกิดผลต่อผู้เรียน

ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ครูเปลี่ยนวิธีสอน ครูเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอก เป็นผู้จัดการเรียนรู้ จัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผนและออกแบบการ เรียนรู้ ครูเคารพความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน เข้าใจและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เครือข่ายการ

เรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เสริมแรงบวก ให้กำลังใจผู้เรียน ลดการเปรียบเทียบ การลงโทษ พัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน ครูที่ได้รับการพัฒนา ให้เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะความเป็นครู

2. ผู้บริหารและครูมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีสุขภาวะที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยทำทุกอย่างแบบมีความหมายร่วมกัน คือ เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้แบบ Active Learning มีทักษะชีวิต และพื้นฐานทักษะอาชีพ ครูทำงานอย่างมีความสุข เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ

3. สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างวิถีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีข้อตกลงร่วมกัน สร้างวิถีการเรียนรู้ รู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาตนเอง การทำอย่างคงเส้นคงวา ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เสริมแรงบวก ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับผู้บริหาร ครูกับผู้บริหารกับชุมชน ถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างครู กรรมการสถานศึกษาและ ผู้ปกครองนักเรียน

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ศึกษานิเทศก์ ให้ความสำคัญและให้ร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เมื่อทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม ให้ความรู้ ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน รวมทั้งให้ข้อเสนออื่นๆ เพื่อการพัฒนา

ครอบครัวและชุมชน

1. ชุมชนควรมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนคือบทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาและ บทบาทในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2. ผู้ปกครองควรได้รับความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเกี่ยวกับ แนวคิด และ ลักษณะครอบครัวสุขภาพ ครูและผู้ปกครองต้องติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันสร้าง สุขภาวะของผู้เรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน และให้ความร่วมมือในการเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

องค์กรอื่น ๆ

1. หน่วยงานสาธารณสุข ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เมื่อทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของการดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพของนักเรียนในแต่ละเดือน เพื่อให้การพัฒนาสุขภาพทางร่างกายของนักเรียน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ควรมีแนวปฏิบัติ คือ ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนด้านงบประมาณเมื่อทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ในการจัด กิจกรรมให้แก่ นักเรียน

3. วัดในชุมชน ควรมีแนวปฏิบัติ คือ ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเกี่ยวกับการสอนธรรมะให้นักเรียนในทุกวันศุกร์

4. หน่วยงานอื่น ๆ ควรให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เมื่อโรงเรียนขอความอนุเคราะห์

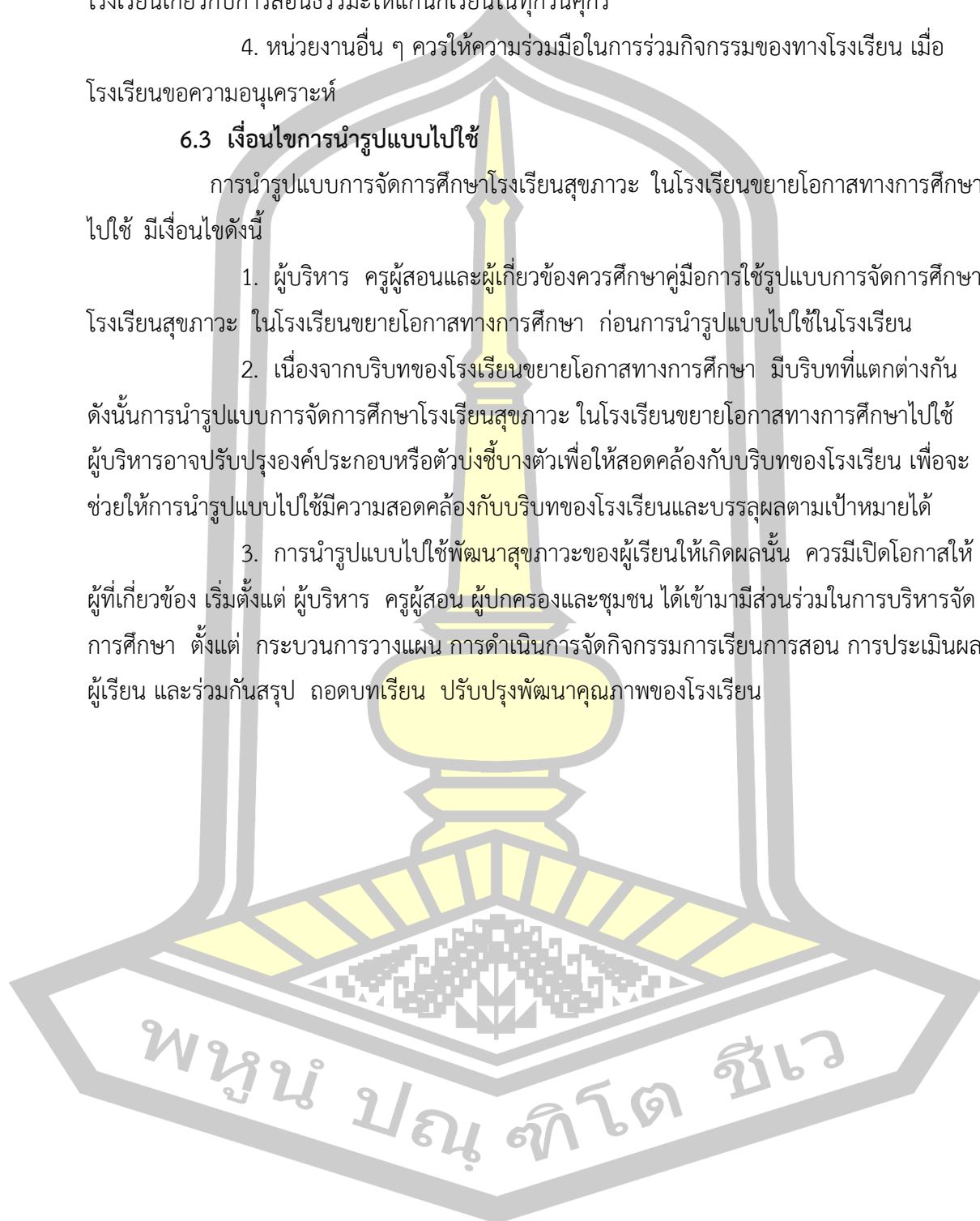
6.3 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ มีเงื่อนไขดังนี้

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาคู่่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนการนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียน

2. เนื่องจากบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีบริบทที่แตกต่างกัน ดังนั้นการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ ผู้บริหารอาจปรับปรุงองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้บางตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อจะช่วยให้การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและบรรลุผลตามเป้าหมายได้

3. การนำรูปแบบไปใช้พัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนให้เกิดผลนั้น ควรมีเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ กระบวนการวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล ผู้เรียน และร่วมกันสรุป ถอดบทเรียน ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

บรรณานุกรม

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. “การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน” Veridian E-Journal, มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2560 หน้า 1342—1354

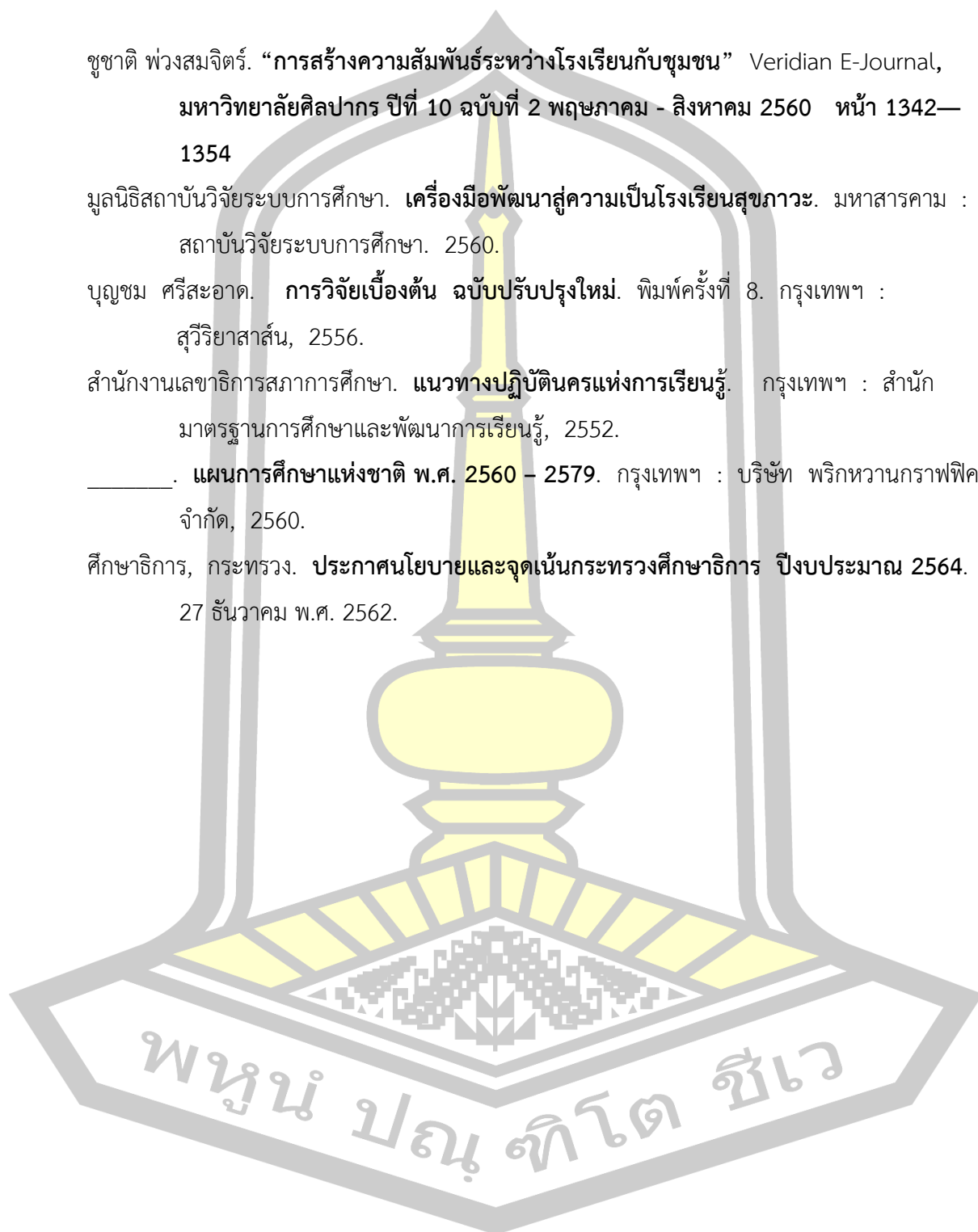
มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุขภาวะ. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยระบบการศึกษา. 2560.

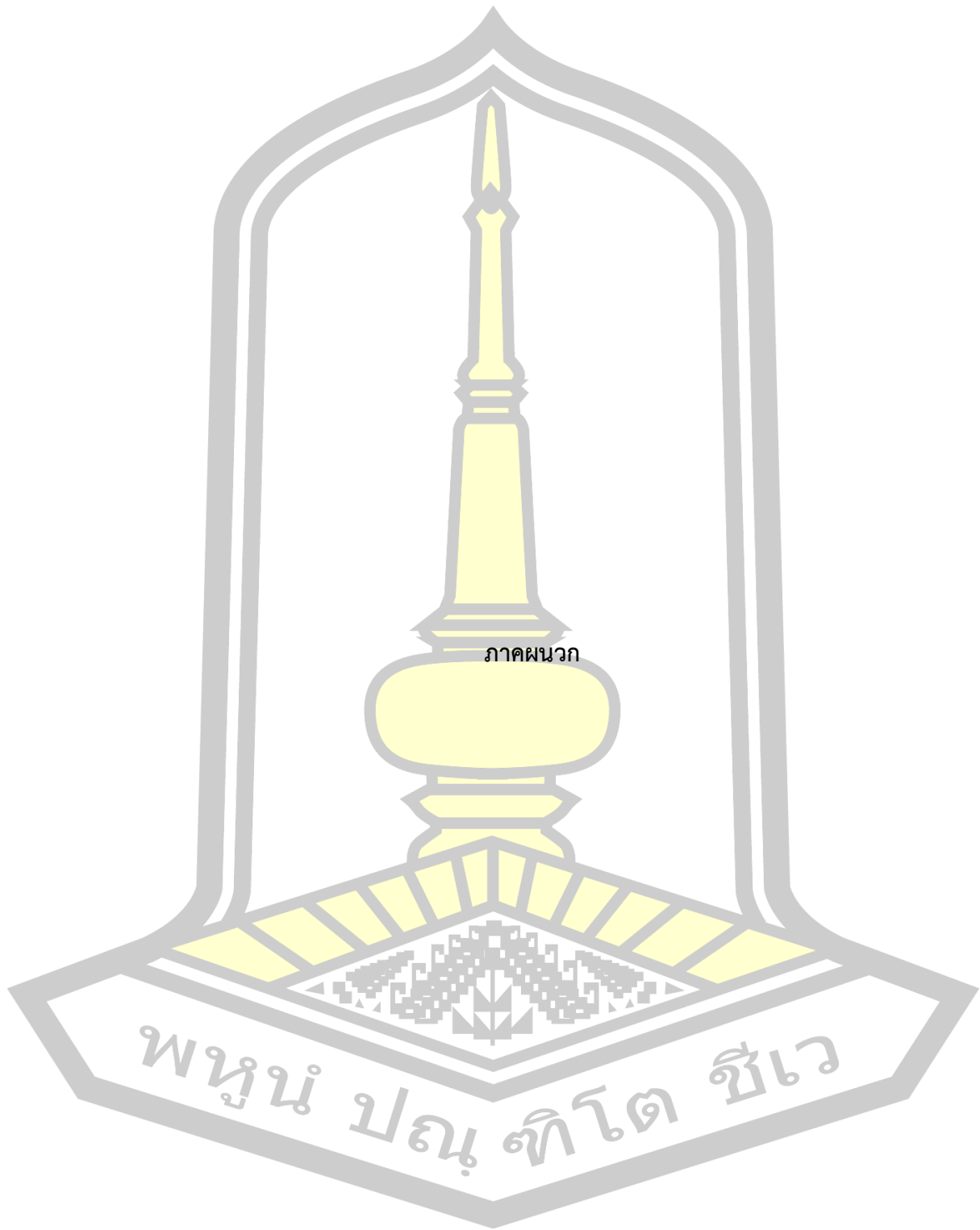
บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แนวทางปฏิบัติตนรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้, 2552.

_____. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประกาศนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564. 27 ธันวาคม พ.ศ. 2562.

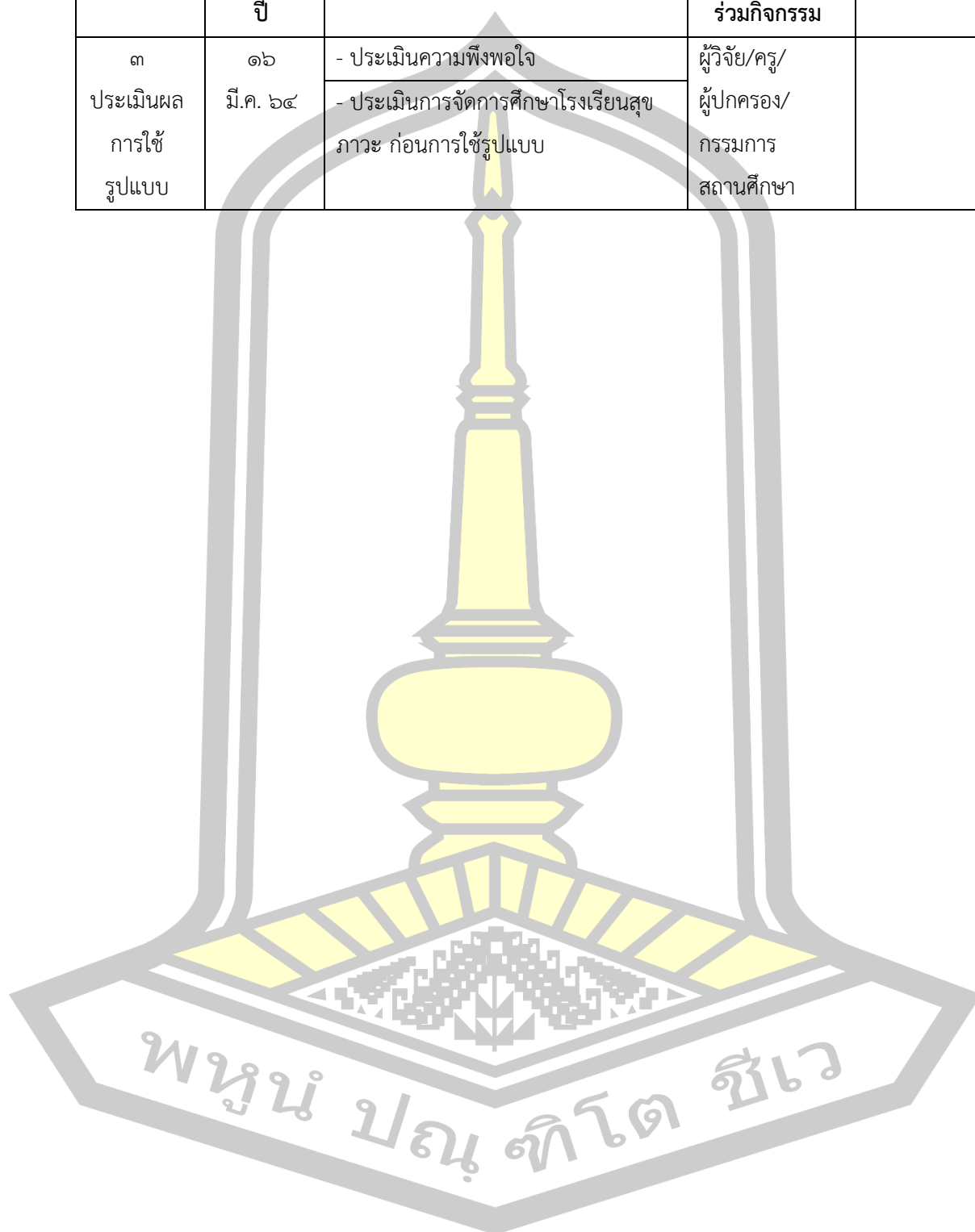
ปฏิทินการนำรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะไปใช้ (รอบที่ 1)

ระยะที่	วัน เดือน ปี	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ร่วมกิจกรรม	หมายเหตุ
๑ เตรียมการ	๒๑ ม.ค. ๖๔	- ประชุมชี้แจง เพื่อวางวางแผนการใช้ รูปการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ - กำหนดปฏิทินการใช้รูปแบบ - เตรียมเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ - ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุ ภาพะ ก่อนการใช้รูปแบบ	- ผู้วิจัย - ครูวิชาการช่วง ชั้น	
๒ ดำเนินการ ใช้รูปแบบ	๒๓ ม.ค. ๖๔	กิจกรรมเปิดใจ สร้างแรงบันดาลใจ ประชุมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน	- ผู้วิจัย - ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง, กรรมการ สถานศึกษา/ ผู้นำ	
		พัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษา Active Learning PLC	ผู้วิจัย วิทยากร คณะครู	ดำเนินการ พัฒนาแล้ว เมื่อ ๒๖-๒๗ พ.ย. ๕๖๓
		- พัฒนาผู้ปกครอง กิจกรรมครอบครัว อบอุ่น	ผู้วิจัย คณะครู ผู้ปกครอง	ดำเนินการ พัฒนาแล้ว เมื่อ ๑๐ ธ.ค. ๒๕๖๓
	๒๕ ม.ค. ๖๔	ผู้ปกครองเรียนรู้กระบวนการจัดการรู้ใน โรงเรียน	ผู้วิจัย ครูประจำชั้น	
	๒๕-๓๐ ม.ค. ๖๔	- ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จิตศึกษา 2) Active learning	- ครูผู้สอน	บูรณาการ โครงการ โรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ

ระยะที่	วัน เดือน ปี	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ ร่วมกิจกรรม	หมายเหตุ
		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๑ ค้นหาปัญหา/ความต้องการ วิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุ บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๑ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ 	
	๑-๖ ก.พ. ๖๔	<ul style="list-style-type: none"> - ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา, Active learning 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน 	บูรณาการ โครงการ โรงเรียน
		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๒ ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา ออกแบบกิจกรรม/สร้างนวัตกรรมใน การแก้ปัญหา บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๒ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ 	ส่งเสริม สุขภาพ
	๘-๑๓ ก.พ. ๖๔	<ul style="list-style-type: none"> - ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา และ Active learning 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน 	
		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๓ แลกเปลี่ยนกิจกรรมการแก้ปัญหาและ ข้อเสนอแนะ บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๓ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ 	
	๑๕-๒๐ ก.พ. ๖๔	<ul style="list-style-type: none"> - ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา และ Active learning 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน 	
		<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๔ แลกเปลี่ยนกิจกรรมการแก้ปัญหาและ ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนา บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๔ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ 	

ระยะที่	วัน เดือน ปี	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ร่วมกิจกรรม	หมายเหตุ
	๒๒-๒๗ ก.พ. ๖๔	- ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา และ Active learning	- ครูผู้สอน	บูรณาการ โครงการวินัยดี ซีวีปลอดภัย
		- กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๕ ออกแบบกิจกรรม/สร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหา บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๕	- ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ	
	๑-๖ มี.ค. ๖๔	- ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา และ Active learning	- ครูผู้สอน	บูรณาการ โครงการวินัยดี ซีวีปลอดภัย
		- กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๖ แลกเปลี่ยนกิจกรรมการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนา บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๖	- ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ	
	๘-๑๓ มี.ค. ๖๔	- ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย จิตศึกษา และ Active learning	- ครูผู้สอน	
		- กิจกรรม PLC ครั้งที่ ๗ แลกเปลี่ยนกิจกรรมการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะ สรุปการดำเนินงาน บันทึกการดำเนินงาน - นิเทศ กำกับติดตามครั้งที่ ๗	- ผู้วิจัย - ครูผู้สอน - หัวหน้างาน วิชาการ	
	๑๖ มี.ค. ๖๔	กิจกรรมเปิดชั้นเรียน ระดับอนุบาล ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๓ กิจกรรมสะท้อนผล ครูผู้สอน ตัวแทนผู้ปกครอง กรรมการ สถานศึกษา ร่วมพูดคุย สะท้อนผลการ ดำเนินงาน	ผู้วิจัย ครูผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการ สถานศึกษา / ผู้นำ	

ระยะที่	วัน เดือน ปี	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ร่วมกิจกรรม	หมายเหตุ
๓ ประเมินผล การใช้ รูปแบบ	๑๖ มี.ค. ๖๔	- ประเมินความพึงพอใจ - ประเมินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุข ภาวะ ก่อนการใช้รูปแบบ	ผู้วิจัย/ครู/ ผู้ปกครอง/ กรรมการ สถานศึกษา	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางมิถุชมนัส วรรณมหินทร์ สलगสิงห์
วันเกิด	วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 189 หมู่ที่ 10 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเมืองจำปาขัน ตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45130
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2540 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 2 สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พ.ศ. 2544 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2564 ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พจนัน ปณุกิตโต ชีวะ